

ZARZĄD MIASTA I GMINY OGRODZIENIEC

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA I
GMINY OGRODZIENIEC**

**DIAGNOZA STANU
UWARUNKOWANIA ROZWOJU**

Zespół autorski opracowania wykonanego Studium

1. **Demografia**, mieszkalnictwo, usługi mgr **Wanda Adamczyk**.
  2. **Działalność gospodarcza**, rynek nieruchomości, finanse gminy, turystyka gminna dr **Piotr Koćwin**.
  3. **Środowisko przyrodnicze** opis + 2 plansze 1:20 000 inż. **Kazimierz Bąk**.
  4. **Środowisko kulturowe** opis + plansza 1:20 000 mgr inż. arch. **Andrzej Mastej**.
  5. **Przestrzeń rolnicza i własności** opis + plansza 1:20 000 inż. **Olga Szwenin**.
  6. **Komunikacja** opis + plansza 1:20 000 inż., **Jacek Szczepkowski**.
  7. **Gospodarka wodno-ściekowa** opis + plansza 1:20 000 mgr inż. **Grzegorz Konopka**.
  8. **Energetyka, gaz, telekomunikacja** opis + plansza mgr inż. **Jerzy Świądrowski**.
  9. **Gospodarka odpadami** opis mgr inż. **Alina Rejman-Burzyńska**.
  10. **Powietrze atmosferyczne** opis mgr inż. **Jerzy Świądrowski**.
  11. **Klimat akustyczny** opis dr **Janusz Kompała**.
  12. Opracowanie komputerowe map mgr inż. **Grzegorz Konopka**. techn. **Andrzej Knapik**.
  13. Opracowanie komputerowe tekstu mgr inż. **Krzysztof Gralikowski**.
  14. **Diagnoza stanu** opis + plansza 1:10 0000
- Uwarunkowania rozwoju** opis + plansza 1:10 000
- Kierunki rozwoju** opis + plansza 1:10 000 mgr inż. arch. **Wanda Zarzycka** - główny projektant.

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	1
1.1. Podstawy formalno-prawne opracowania Studium.....	1
1.2. Metoda opracowania i wydawnictwa Studium.....	2
2. Charakterystyka miasta i gminy Ogrodzieniec.....	5
2.1. Położenie geograficzne.....	5
2.2. Położenie i związki z obszarami zewnętrznymi.....	6
2.3. Dziedziny powiązań Ogrodzieńca z otaczającymi terenami.....	6
2.4. Struktura miasta i gminy Ogrodzieniec.....	8
2.5. Układ przestrzenny.....	8
2.6. Własności.....	10
3. Demografia, mieszkalnictwo, usługi.....	12
3.1. Sytuacja społeczna.....	12
3.2. Demografia.....	12
3.3. Jakość życia mieszkańców.....	15
3.4. Opieka zdrowotna.....	17
3.5. Kultura.....	18
3.6. Handel, gastronomia, rzemiosło.....	18
4. Działalność gospodarcza, rynek nieruchomości, finanse gminy, turystyka gminna	19
4.1. Działalność gospodarcza.....	19
4.2. Rynek nieruchomości.....	19
4.3. Finanse gminne.....	19
4.4. Baza turystyczna.....	20
4.5. Diagnoza stanu istniejącego.....	21
5. Środowisko przyrodnicze.....	22
5.1. Ekosystemy.....	22
5.2. Roślinność.....	25
5.3. Siedliska i ostoje zwierząt chronionych.....	27
5.4. Gospodarka łowiecka	27
5.5. Obszary i obiekty o wartościach, które należy zachować i ochronić.....	27
5.6. Obszary prawnie chronione.....	28
6. Środowisko kulturowe.....	30
6.1. Układ przestrzenny miasta i gminy Ogrodzieniec.....	30
6.2. Zespoły i obiekty zabytkowe	37
6.2.1. Obiekty i zespoły zabytkowe.....	37
6.2.2. Zespoły zabudowy zabytkowej.....	37
6.2.3. Obiekty przemysłowe - „zabytkowe” oraz obiekty wojskowej techniki inżynierskiej.....	38
6.2.4. Ważniejsze zespoły zieleni.....	38
6.2.5. Krajobraz naturalny - skałki, ostańce.....	38
6.2.6. Wykaz obiektów i obszarów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków.....	38

6.2.7	Zespoły i obiekty zabytkowe oraz tradycyjna zabudowa mieszkaniowa.....	40
6.3.	Ochrona prawna walorów kulturowych krajobrazu - obszaru miasta i gminy.....	41
6.3.1.	Strefa „A” - pełnej, ścisłej ochrony konserwatorskiej.....	42
6.3.2.	Strefa „B” - częściowej ochrony konserwatorskiej.....	43
6.3.3.	Strefa „E” - ochrony ekspozycji.....	44
6.3.4.	Strefa „K” - ochrony krajobrazu.....	44
6.3.5.	Strefa „P” - przekształceń (dopuszczalnego rozwoju).....	45
6.3.6.	Strefa zdewastowanego krajobrazu naturalnego.....	45
6.3.7.	Strefy ochrony archeologicznej (strefy „WA” i „WB”) oraz wykaz stanowisk archeologicznych.....	46
6.3.8.	Strefa ochrony obszaru Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych (ZJPK) w obszarze gminy.....	49
6.4.	Przestrzenie publiczne i wnętrza uliczne w zespołach zabudowy miasta i gminy Ogródzieniec.....	50
6.4.1.	Wyróżniające się przestrzenie publiczne miasta i wybranych jednostek wiejskich (sołectw).....	50
6.4.2.	Atrakcyjność krajobrazu miasta i gminy Ogródzieniec.....	52
6.5.	Diagnoza stanu istniejącego określają.....	52
7.	Przestrzeń rolnicza.....	55
7.1.	Grunty rolne	55
7.2.	Warunki agroklimatyczne.....	55
7.3.	Kompleksy przydatności rolniczej.....	55
7.4.	Struktura użytkowania gruntów rolnych.....	56
7.5.	Struktura gospodarstw rolnych.....	57
7.6.	Stan zanieczyszczenia gruntów rolnych.....	57
7.7.	Własności przestrzeni rolniczej.....	57
7.8.	Współpraca miasta i gminy Ogródzieniec z innymi gminami i organizacjami w dziedzinie rolnictwa.....	58
7.9.	Diagnoza stanu istniejącego - rolnictwo.....	58
8.	Komunikacja.....	59
8.1.	Położenie miasta i gminy Ogródzieniec w regionie i powiązania komunikacyjne.....	59
8.2.	Układ komunikacji drogowej.....	59
8.3.	Zaplecze techniczne, parkingi.....	59
8.4.	Pomiary ruchu.....	60
8.5.	Diagnoza stanu istniejącego układu komunikacyjnego.....	60
9.	Gospodarka wodno-ściekowa.....	61
9.1.	Systemy zaopatrzenia w wodę miasta i gminy Ogródzieniec.....	61
9.2.	Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków.....	62
9.3.	Diagnoza stanu istniejącego gospodarki wodno-ściekowej.....	62
10.	Energetyka i telekomunikacja.....	63
10.1.	Energetyka.....	63
10.1.1.	System zaopatrzenia w energię elektryczną.....	63

10.1.2.	System zaopatrzenia w gaz.....	63
10.1.3.	Ciepłownictwo.....	63
10.1.4	Diagnoza stanu istniejącego w zakresie zabezpieczenia potrzeb energetycznych gminy.....	64
10.2.	Telekomunikacja.....	64
10.2.1.	Diagnoza stanu istniejącego w zakresie telekomunikacji.....	65
11.	Gospodarka odpadami.....	67
11.1.	Gospodarka odpadami komunalnymi.....	67
11.2.	Charakterystyka i przestrzenne rozmieszczenie składowisk odpadów komunalnych.....	67
11.3.	Gospodarka odpadami przemysłowymi.....	68
11.3.1.	Cementownia WIEK SA.....	68
11.3.2.	PMIB „IZOLACJA”1.....	68
11.3.3.	Charakterystyka i przestrzenne rozmieszczenie składowisk odpadów przemysłowych.....	68
11.4.	Zagrożenie środowiska odpadami.....	69
11.5.	Diagnoza stanu gospodarki odpadami.....	70
12.	Powietrze atmosferyczne.....	71
12.1.	Otoczenie gminy.....	71
12.2.	Stan powietrza w mieście i gminie Ogrodzieniec.....	72
12.3.	Główne źródła zanieczyszczenia powietrza w mieście i gminie Ogrodzieniec.....	72
12.4.	Podsumowanie.....	73
12.5.	Diagnoza stanu istniejącego powietrza atmosferycznego.....	74
13.	Klimat akustyczny.....	75
13.1.	Określenie poziomów dopuszczalnych.....	75
13.2.	Ocena uciążliwości akustycznej.....	75
13.2.1.	Baza danych wejściowych.....	75
13.2.2.	Wyniki obliczeń.....	76
13.3.	Omówienie wyników.....	76

1. WPROWADZENIE

1.1. PODSTAWY FORMALNO-PRAWNE OPRACOWANIA STUDIUM

Podstawą formalną-sporządzenia Studium jest Uchwała Nr 111/18/98 Rady Miejskiej w Ogrodzieńcu z dnia 17 kwietnia 1998 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Ogrodzieńca”.

Podstawą prawną dla Studium jest Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (dz.u. nr 89, poz. 415; zm. dz.u. z 1996 r. nr 106 poz. 496 oraz z 1997 r. nr 111, poz. 726 i nr 133 poz. 885) oraz ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie terytorialnym (tekst jednolity: dz.u. z 1996 r. nr 13, poz. 74; dz.u. nr 58 poz. 261).

Zgodnie z procedurą nakazaną przez ustawę o zagospodarowaniu przestrzennym Zarząd Miasta i Gminy Ogrodzieniec zawiadomił o przystąpieniu do sporządzenia „Studium” Wojewodę Katowickiego oraz wskazane ustawą organa i instytucje i prosił o przekazanie informacji, wniosków i postulatów do sporządzanego studium.

Studium jest jedynym dokumentem planistycznym sporządzanym dla obszaru całej gminy. Jest najważniejszym dokumentem określającym kierunki polityki przestrzennej prowadzonej przez Samorząd. Jest dokumentem z mocy ustawy obowiązkowo sporządzanym przez każdą gminę.

Treścią studium jest:

A - diagnoza aktualnej sytuacji gminy i uwarunkowań jej rozwoju (Ustawa o Z.P. art. 6 ust.4),

B - kierunki rozwoju przestrzennego i zasady polityki przestrzennej (Ustawa o Z.P. art. 6 ust. 5).

Obowiązujący plan zagospodarowania przestrzennego do 2000 r.:

„Aktualizacja miejscowego planu ogólnego perspektywicznego zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Ogrodzieniec” wykonany w B.P.P. Katowice - Zespół Projektowy w Zawierciu, gł. projektant mgr inż. aren. L. Borówka w 1992 r.

1.2. METODA OPRACOWANIA I WYDAWNICTWA STUDIUM

Studium jest zbudowane z dwu części:

I część zasadnicza

II część bazowa

Część bazowa składa się z opracowań autorskich poszczególnych dziedzin, np. „Środowisko przyrodnicze” lub „Komunikacja” opracowanych od Stadium Diagnozy stanu po Kierunki.

Część I zasadnicza jest zbudowana na podstawie opracowań bazowych opatrzone wstępem oraz danymi formalno-prawnymi. Metoda takiego przedstawienia Studium ma na celu szybkie i łatwe zorientowanie się w problemach w części zasadniczej oraz na możliwości pogłębienia wiadomości w opracowaniach bazowych.

Układ wydawnictwa i zawartości dokumentacji Studium przedstawia poniższa tabela.

CZĘŚĆ I - ZASADNICZA

Cześć opisowa	WSTĘP	DIAGNOZA STANU	UWARUNKOWANIA	KIERUNKI ROZWOJU									
Część graficzna		Stan dotychczasowego użytkowania terenu 1998 r. 1:10000	Uwarunkowania rozwoju 1:10000	Kierunki rozwoju zagospodarowania przestrzennego 1:10000									
CZĘŚĆ II - BAZOWA													
Cześć opisowa	Demografia, mieszkalnictwo, usługi	Działalność gospod., rynek nieruchomości, finanse, turystyka	Środowisko	Środowisko kulturowe	Przestrzeń rolnicza	Komunikacja	Gospodarka wodno - ściekowa	Energetyka i telekomunikacja	Gospodarka odpadami	Powietrze atmosferyczne	Klimat akustyczny	Własności w tekście diagnozy planu	Dokumenty formalno - prawne
Część graficzna 1:20 000			2 pl	1	1	1	1		Wyniki na planszy uwarunkowań			1	

Studium zostało opracowane na mapach topograficznych 1:10 000 wg poniższego schematu za zezwoleniem Głównego Geodety Kraju.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
GŁÓWNY GEODETA KRAJU

Warszawa, 1998.08.04

ZG/N-3/117/98/182

Główny Instytut Górnictwa
Plac Gwarków 1
40 – 166 Katowice

W odpowiedzi na pismo SE/503/96 z dnia 1998.07.23 informuję, że udzielam zezwolenia na wykorzystanie treści oraz zeskanowanie we własnym zakresie mapy topograficznej w skali 1 : 10 000 arkuszy : 522.312. 522.321, 522.322. 522.314, 522.323. 522.324, 522.332. 522.341, 522.342 do opracowania . Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Ogrodzieniec " .

Zezwolenie dotyczy jedynie w/w zadania.

W celu zabezpieczenia interesu Skarbu Państwa i praw wydawniczych dotyczących wykorzystywanej mapy topograficznej należy zawrzeć stosowną umowę cywilno-prawną z Centralnym Ośrodkiem Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Warszawie ul. Żurawia 3/5 (lei. 661-83-64).

GŁÓWNY GEODETA KRAJU

Józef Racki

Do wiadomości: CODGiK,
Geodeta Wojewódzki w Katowicach

Gmina Ogrodzieniec.
Podział map na sekcje.
Skala 1:10 000

Sekcja nr 522.312	Sekcja nr 522.321	Sekcja nr 522.322
Sekcja nr 522.314	Sekcja nr 522.323	Sekcja nr 522.324
Sekcja nr 522.332	Sekcja nr 522.341	Sekcja nr 522.342

Rysunki, zdjęcia i mapki zamieszczone w tekstach częściowo zostały wykorzystane z publikacji Zarządu ZJPK za zgodą Zarządu Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych w Dąbrowie Górniczej.

2. CHARAKTERYSTYKA MIASTA I GMINY OGRODZIENIEC

2.1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE

Miasto i gmina Ogrodzieniec leży na Wyżynie Śląsko-Krakowskiej, która dzieli się na Wyżynę Śląską i Wyżynę Krakowsko-Częstochowską zwaną potocznie Jurą. W obu tych jednostkach fizyczno-geograficznych znajdują się tereny Ogrodzieńca. Część zachodnia należy do Wyżyny Krakowsko-Śląskiej - część południowa, wschodnia i północno-wschodnia do Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej. Wynika z tego duże zróżnicowanie cech środowiska przyrodniczego a przede wszystkim krajobrazu.

Krajobraz jurajski, niezwykle w skali Polski, ukształtowany procesami wietrzenia wapienia (trwającego miliony lat), teraz przedstawia się jak bajkowy świat ostańców, malowniczych form skalnych białych lub kremowych, górujących nad zielenią lasów. U podnóża wzniesień rozścielają się pasma pól.

Wielki Kłacz

Każda pora roku daje tym kształtom osobliwy urok, najpiękniejsze są jesienie najbarwniejsze - białe skały rudo-czerwone lasy bukowe i błękitne niebo.

Zamek Ogrodzieniec

Najwyższym wzniesieniem w Jurze jest Góra Zamkowa w Podzamczu - wys. 504 m n.p.m. Najniższy poziom terenu Ogrodzieńca - to Józefów - położony w dolinie Czarnej Przemszy - 337 m n.p.m. - są to tereny Wyżyny Śląskiej.

2.2. POŁOŻENIE I ZWIĄZKI Z OBSZARAMI ZEWNĘTRZNYMI

Miasto i gmina Ogrodzieniec od 1 stycznia 1999 roku znajduje się w południowej części powiatu Zawierciańskiego i środkowo-wschodniej części województwa Śląskiego.

Ogrodzieniec sąsiaduje: od zachodu - z Miastem i Gminą Łazy, od północno-zachodu z Miastem Zawiercie, od północy z Gminą Kroczyce, od wschodu z Miastem i Gminą Pilica. Wszystkie te gminy należą do powiatu Zawierciańskiego. Od południa Miasto i Gmina Ogrodzieniec graniczy z Gminą Klucze należącą do powiatu Olkuskiego w województwie Małopolskim.

2.3. DZIEDZINY POWIĄZAŃ OGRODZIEŃCA Z OTACZAJĄCYMI TERENAMI

Powiązania Ogrodzieńca z otaczającymi terenami występują w dziedzinach:

- **Środowiska przyrodniczego** są to: jurajskie tereny objęte Zespołem Jurajskich Parków Krajobrazowych obejmujące znaczną część gminy, a przechodzące na północ, północny wschód, oraz na południe od Ogrodzieńca - ekosystemy leśne - ciągnące się od południowo-zachodu miasta do Mitręgi - ekosystemy podmokłe łąkowe w dolinie Czarnej Przemszy, w Józefowie, przechodzące na zachód w stronę Rokitna Szlacheckiego.
- **Środowiska kulturowego** - podstawowym elementem więzi także z terenami województwa i Polski są ruiny Zamku w Podzamczu ściągające tysiące uczestników podczas imprez typu - turnieje rycerskie itp. - odkryta niedawno osada łużycka na wzgórzu Birów na Podzamczu (1 km od Zamku), która po udostępnieniu do zwiedzania zapewne stanie się ogromną atrakcją dla zwiedzających.
- **Komunikacji** - Ogrodzieniec połączony jest siecią dróg z otaczającymi terenami, główne drogi to droga nr 791 Wanaty - Zawiercie - Ogrodzieniec - Kraków i droga nr 790 Dąbrowa Górnicza - Ogrodzieniec - Pilica.

Najbliższy dworzec kolejowy znajduje się w Zawierciu.

Najbliższe lotnisko w Pyrzowicach.

- ❑ **Infrastruktury** - Ogrodzieniec zasilany jest:
  - ❑ Energią elektryczną, przez jego teren przechodzą linie wysokiego napięcia relacji Elektrowni Siersza GPZ Łośnica oraz Elektrowni Rożki - GPZ Łośnica.
  - ❑ Gazem, którego rurociąg gazu średnio prężnego przechodzi z Zawiercia przez Ogrodzieniec do Nowej Huty.
- ❑ Telekomunikacja mająca główną centralę w Zawierciu.
- ❑ Strategiiach lokalnych tworzonych przez jednostki samorządu terytorialnego - jest to Rolniczy Segment Lokalny „Żarnowiec”, który tworzą gminy Ogrodzieniec, Pilica, Żarnowiec i Łazy z województwa Śląskiego oraz Klucze z województwa Małopolskiego. Ten związek powstał w poprzednim układzie administracyjnym państwa, ale funkcjonuje nadal w tym samym układzie. Jurajska Agencja Rozwoju Turystyki JART - z siedzibą w Ogrodzieńcu działająca wg postanowień Kontraktu Regionalnego. Jej akcjonariuszami są:
  - ❑ Gminy Jurajskie - Ogrodzieniec, Łazy, Pilica, Klucze, Wolbrom,
  - ❑ Polska Agencja Rozwoju Turystyki SA. - Warszawa,
  - ❑ Stowarzyszenie - Związek Gmin Jurajskich, Górnośląska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. - Katowice,
  - ❑ Mostostal Zabrze EKO Sp. z o.o. - Dąbrowa Górnicza
oraz instytucje lokalne i regionalne.

Miasto i gmina Ogrodzieniec są położone w wewnętrznej strefie ochronnej miast Katowickiego Zespołu Metropolitalnego - KZM - obejmującej najbardziej zagrożoną część ekologicznej struktury przyrodniczej regionu Górnego Śląska. Celem założenia tej strefy jest wzmacnianie stabilności i odporności ekosystemów, eliminowania konfliktów przyrodniczo-cywilizacyjnych, zachowanie przyrodniczo-kulturowych wartości krajobrazu.

2.4. STRUKTURA MIASTA I GMINY OGRODZIENIEC

Miasto i gmina zajmują powierzchnię 8598 ha, w tym miasto zajmuje powierzchnię 2887 ha. W skład miasta i gminy Ogrodzieniec wchodzi: miasto **Ogrodzieniec**, oraz 10 sołectw: **Kielkowice, Morus, Gulzów, Giebło, Kolonia Giebło, Podzamcze, Kolonia Ryczów, Ryczów, Żelazko-Śrubarnia, Fugasówka**.

Wiodącymi funkcjami miasta **Ogrodzieniec** i gminy **Fugasówka** jest:

- ❑ mieszkalnictwo i usługi,
- ❑ przemysł,
- ❑ rekreacja.

Wiodącymi funkcjami gmin są:

- ❑ w gminach: **Kielkowice, Morus, Giebło, Gulzów** - rolnictwo;
- ❑ w gminach: **Kolonia Ryczów, Ryczów, Żelazko-Śrubarnia, Podzamcze** - turystyka, rekreacja, rolnictwo.

2.5. UKŁAD PRZESTRZENNY

Miasto Ogrodzieniec położone jest na skrzyżowaniu dróg Zawiercie - Kraków i Dąbrowa Górnicza - Pilica na płaskowyżu o wysokości 390 - 420 m n.p.m. Tu znajduje się centrum miasta. Od południa i zachodu do miasta przylega kompleks leśny ciągnący się do Mitręgi, od północnego-zachodu - łąki przechodzące w dolinę Czarnej Przemszy, od północy - pola i złoża wapienne oraz wyrobiska Cementowni „Wiek”, od wschodu - pola uprawne.

Miasto ma dobre połączenie komunikacyjne z sołectwami.

Miasto w większości ma zabudowę niską, obecnie rozbudowaną w południowej części miasta.

W centrum znajdują się podstawowe usługi typu handel, gastronomia, itp. usługi. Centrum administracyjne mieści się przy Placu Wolności na południe od centrum handlowego i znajdują się tu: Urząd Miasta i Gminy, Policja, Poczta, Biblioteka, Dom Kultury itp.

Na terenach północnych miasta znajduje się przemysł - Cementownia „Wiek” oraz „Izolacja”, dwa największe zakłady przemysłowe Ogrodzieńca.

Sołectwo Fugasówka graniczy - od północy z dzielnicą Wydra miasta Zawiercie, od południa z miastem Ogrodzieniec. Fugasówkę przecina główna droga Zawiercie - Ogrodzieniec. Po wschodniej części drogi leży część sołectwa składająca się z intensywnej zabudowy niskiej jednorodzinnej, po zachodniej stronie drogi leży Markowizna przy granicy z Zawierciem. Równoległe do drogi przebiega linia kolejowa towarowa do Cementowni. Przy tej linii znajduje się przemysł. Pozostała część terenu to dolina Czarnej Przemszy, tereny łąk, strumyków i zakrzewień.

□ **Podzamcze**

Sołectwo graniczące od zachodu z miastem Ogrodzieniec, od północy z miastem Zawiercie i sołectwem Kiełkowice. Od wschodu z sołectwem Kolonia Giebło i gminą Pilica, od południa z sołectwami Kolonia Ryczów i Śrubamia-Żelazko.

Przez Podzamcze przebiega droga z Ogrodzieńca do Pilicy. W Podzamczu znajdują się najważniejsze zabytki gminy Ogrodzieniec: ruiny Zamku na wzgórzu zamkowym górującym nad zabudową wsi oraz Góra Birów z archeologicznymi odkryciami osady łużyckiej. Zabudowa w przewadze jest jednorodzinna. Teren bardzo urozmaicony wysokościowo, na wschód i południe za zamkiem znajdują się zespoły skalne o fantastycznych kształtach. Północna część Podzamcza to pola uprawne bardzo dobrej klasy.

□ **Kiełkowice**

Jest to wieś położona przy drodze północ-południe niezbyt gęsto zabudowana. Jedynie północna część, Stare Kiełkowice mają bardziej rozległą zabudowę. Przeważa tu także zabudowa niska przemianowa, jednorodzinna i gospodarstw rolnych. Kiełkowice graniczą od zachodu z Karlinem - dzielnicą Zawiercia, od północy z Kroczykami, od wschodu z sołectwami Mokrus, Giebło i Kolonia Giebło, od południa z Podzamczem.

□ **Mokrus**

Wieś o dość zwartej zabudowie przy drodze z Giebła do Siamoszyce w Kroczykach. Wieś otoczona polami o dobrej ziemi, tylko na północy znajdują się lasy. Sołectwo Mokrus graniczy od zachodu z Kiełkowicami, od północy z gminą Kroczyce i gminą Pilica, od wschodu z sołectwem Gulzów i od południa z sołectwem Giebło.

□ **Giebło**

Sołectwo Giebło położone przy drodze z Żerkowic do Pilicy ma dość intensywną zabudowę, skupioną, jednorodzinną i rolniczą, jest tu także kościół parafialny p. w. św. Jakuba otoczony murem zabytek z XII - XIII wieku - romański. Kościół góruje nad okolicą. Znajduje się tu również dworek szlachecki w zabytkowym parku. Giebło otoczone jest bardzo dobrymi glebami, jedynie w zachodnio-południowej części znajdują się lasy w znacznych obniżeniach terenu. Giebło graniczy z zachodu z Kiełkowicami, z północy z Mokrusem, ze wschodu z Gulzowem, z południa z kolonią Giebło.

□ **Gulzów**

Sołectwo Gulzów położone jest na krańcu północno-wschodnim gminy Ogrodzieniec i graniczy od zachodu z sołectwem Mokrus, sołectwem Giebło, od północy, wschodu i południa z gminą Pilica. Zabudowa niska, zwarta skupiona jest przy drodze z Mokrusa do Pilicy. Wieś położona wśród uprawnych pól, jedynie we wschodniej części sołectwa znajduje się las.

□ **Kolonia Giebło**

Sołectwo Giebło graniczy od zachodu i południa z Podzamczem, od zachodu z Kiełkowicami, z północy z Giebłem, ze wschodu z gminą Pilica. Zabudowa wsi jest

rozproszona ale większa jej część położona jest w pobliżu dróg Ogrodzieniec - Pilica. Sołectwo posiada sporo pól o dobrej ziemi i lasy bukowe o wielkiej wartości przyrodniczej.

□ Kolonia Ryczów

Sołectwo Kolonia Ryczów graniczy od zachodu i północy z sołectwem Podzamcze, od wschodu z gminą Pilica, od południa z sołectwem Ryczów i od południowego-zachodu z Żelazkiem. Przez Kolonię Ryczów przebiega droga z Ogrodzieńca do Ryczowa. Zabudowa Kolonii Ryczów niezbyt zwarta, skupia się przy dwu drogach prostopadle ułożonych do drogi Ogrodzieniec - Ryczów. Teren sołectwa ma bardzo urozmaicone ukształtowanie, w części wschodniej są to pola o słabej klasie gleb, w części zachodniej - lasy.

□ Ryczów

Sołectwo jedno z najpiękniejszych krajobrazowe. Graniczy od zachodu z Żelazkiem, od północy z Kolonią Ryczów, od wschodu z Pilicą, od południa z gminą Klucze w województwie Małopolskim. Zabudowa jednorodzinna i rolnicza skupione są przy drodze z Ryczowa do Żelazka i przy przedłużeniu tej drogi w kierunku wschodnim, gdzie znajduje się główna część wsi. Ryczów od zachodu i południa otoczony jest licznymi zalesionymi wzniesieniami ostańcami w grupach skalnych, stanowiących wyjątkową wartość przyrodniczą. Pozostałe tereny to gleby o niskiej klasie.

□ Żelazko-Śrubarnia

Sołectwo dwu jednostek Żelazka i Śrubarni położone jest w południowej części gminy Ogrodzieniec i graniczy od zachodu i północy z miastem Ogrodzieniec, od wschodu z Ryczowem, od południa z gminą Klucze w województwie Małopolskim. Zabudowa Żelazka znajduje się przy drodze z Ryczowa jest to jedna z najmniejszych wsi gminy o zabudowie rolniczej i jednorodzinnej. Śrubarnia jest także małą wsią, do której dochodzi autobus z Żelazka. Sołectwo Żelazko-Śrubarnia posiada więcej lasów niż pól, otaczają je wzgórza z grupami ostańców o unikalnej urodzie, przechodzące w pasmo Ryczowskich skał i wzniesień.

2.6. WŁASNOŚCI

Struktura własności na terenie miasta i gminy przedstawia się następująco -najwięcej terenów należy do właścicieli prywatnych, następnie do Agencji Rynku Rolnego i Gminy. Na terenach wiejskich znaczącą wielkością są Lasy Państwowe, a w mieście -przemysł. Rozmieszczenie własności zostało przedstawione na planszy 1:20000. Wielkość terenów należących do poszczególnych właścicieli w mieście i gminie obrazuje poniższa tablica:

Lp.	Własność	Dane w ha	
		Miasto	Gmina
1.	Agencja Rolna	264,05	389,23
2.	Państwowy Fundusz Ziemi	0,98	1,78
3.	Gmina	192,70	149,20
4.	Lasy Państwowe	45,40	286,70
5.	Skarb Państwa	40,00	30,30
6.	Kościół	4,20	3,30
7.	Przemysł	233,6	0
8.	Sp. Mieszk.	8,3	0
9.	Wł. prywatna	2097,77	4850,49

3. DEMOGRAFIA, MIESZKALNICTWO, USŁUGI

3.1. SYTUACJA SPOŁECZNA

Na podstawie materiałów do prognozowania danych ludnościowych przeprowadzono analizy kształtowania się zależności między zjawiskami gospodarczymi a demograficznymi na przestrzeni lat 1976 - 1997. Dotyczy to diagnozy stanu miasta i gminy Ogrodzieniec przy osobnym rozpatrzeniu miasta i osobno gminy Ogrodzieniec.

Zakres merytoryczny diagnozy obejmuje:

15. charakterystykę ludności - według wieku płci,
16. cechy społeczno-demograficzne - zatrudnienie, bezrobocie w grupach wiekowych,
17. ruch naturalny i reprodukcji ludności - liczbę małżeństw i rozwodów, urodzeń, zgonów z uwzględnieniem wieku, płci i głównych przyczyn zgonów,
18. ruch migracyjny - poziom i kierunki napływu i odpływu wędrownego oraz pochodzenie - z miasta lub ze wsi.

Horyzont czasowy prognozy ustala się na 2015. Jest to prognoza średniookresowa.

3.2. DEMOGRAFIA

- **Liczba ludności** miasta i gminy Ogrodzieniec w okresie od 1976 - 1997 roku zwiększyła się tylko o 1,8% co wynosi średnio 17 osób rocznie. W tym samym okresie w gminach miejsko-wiejskich województwa katowickiego ludność zwiększyła się o 13,2%. Dnia 31.12.1997 r. stan ludności wynosił:

ogółem	9769 mieszkańców,
w tym w mieście	4478 mieszkańców
w gminie	5291 mieszkańców.

- **Wskaźniki feminizacji** - dane na 31.12.1997 r.

W mieście i gminie ogółem na 100 mężczyzn przypada	103,3 kobiety
w mieście na 100 mężczyzn przypada	111,4 kobiety
na wsi na 100 mężczyzn przypada	97 kobiet.

- **Przyrost rzeczywisty** wynosi 0 dla miasta i gminy ogółem

w tym w mieście	+34
w gminie	-34.

Przyrost rzeczywisty składa się z danych przyrostu naturalnego i salda migracji.

Na 1000 mieszkańców było:	urodzenia	zgony
	żywe	
w mieście i gminie	9,32	10,14
w tym w mieście	11,42	10,52
w gminie	7,56	9,82

- **Urodzenia, zgony i małżeństwa** - stan 31.12.1997 r.

4,91

6,72

3,40

Liczba urodzeń żywych jest zbliżona do wskaźników województwa katowickiego ogółem.

Liczba zgonów w mieście i gminie Ogrodzieniec: 10,14/1000M jest wyższa od liczby zgonów gmin miejsko-wiejskich województwa katowickiego, która wynosi: 9,23/100M. Jednakże ten wynik zgonów Ogrodzieńca jest niższy niż w gminach sąsiednich jak Łazy, Pilica, Wolbrom i Siewierz.

□ Migracja

Napływ do gminy wynosi 13,92/1000 osób

Odpływ z gminy wynosi 12,07/1000 osób

Saldo migracji w gminie wynosi 1,85/1000 osób

W województwie katowickim:

napływ wynosi 9,26/1000 osób

odpływ wynosi 10,72/1000 osób

Saldo migracji w województwie jest ujemne i wynosi -1,46/1000 osób.

Natomiast saldo migracji w gminach miejsko-wiejskich jest ujemne i wynosi - 23 osoby.

□ Struktura wieku

Na podstawie danych z WUS w Katowicach oraz Statystyki Gmin Województwa Katowickiego (rocznik 1998) stan struktury wieku na dzień 31.12.1997 r. przedstawia się następująco:

Grupy wiekowe	Miasto i Gmina Ogrodzieniec		Miasto Ogrodzieniec		Gmina Ogrodzieniec		Gminy miejsko – wiejskie wojew. katowickiego	
	ilość osób	%	ilość osób	%	ilość osób	%	ilość osób	%
0-6 przedszkolny	679	7,0	334	7,6	345	6,5	33945	7,9
7-19 szkolny	1885	19,3	849	19	1036	19,6	92331	21,6
20-64 produkcyjny	5781	59,2	2636	58,8	3145	59,4	253020	59,4
65 i więcej	1424	14,5	659	14,6	765	14,5	47029	11,1
Ogółem ludność	9769	100	4478	100	5291	100	426345	100

Struktura wieku ludności miasta i gminy Ogrodzieniec różni się od struktury wieku ludności gmin miejsko-wiejskich w województwie katowickim następująco:

W grupie wiekowej 0-6 lat ilość osób w Ogrodzieńcu była mniejsza o 0,9%

W grupie wiekowej 6-19 lat ilość osób w Ogrodzieńcu była mniejsza o 2,3%

W grupie wiekowej 20-65 lat ilość osób w Ogrodzieńcu była mniejsza tylko o 0,2%

W grupie wiekowej 65 lat i więcej ilość osób w Ogrodzieńcu była większa o 3,5%.

Dane te wskazują, że społeczeństwo miasta i gminy Ogrodzieniec jest populacją dojrzałą z tendencją do starzenia się.

□ Struktura bezrobocia w gminie

Na podstawie danych ze „Statystyki gmin województwa katowickiego” stan na dzień 31.12.1997 r. oraz materiałów z Urzędu Miasta i Gminy Ogrodzieniec stan na dzień 30.01.1998 r.

W mieście i gminie Ogrodzieniec ilość osób bezrobotnych wynosi 574 osób 100%
w tym

kobiety 365 osób 63,6%
mężczyźni 209 osób 36,4%.

Według wyżej wymienionych danych

- ❑ odsetek kobiet bezrobotnych jest o 9,5% niższy niż w województwie i o 8,4% niższy niż w gminach miejsko-wiejskich,
- ❑ odsetek mężczyzn bezrobotnych jest o 9,5% wyższy niż w województwie i o 8,4% wyższy niż w gminach miejsko-wiejskich.

Z pośród bezrobotnych w wieku produkcyjnym od 18-44 lat zarejestrowanych jest 528 osób co wynosi 92% wszystkich bezrobotnych.

Stan i struktura bezrobocia wynika ze zmian gospodarczych zachodzących w Ogrodzieńcu i Zawierciu. Znaczna likwidacja miejsc pracy w głównych zakładach przemysłowych w Ogrodzieńcu w „Izolacji” i Cementowni „Wiek” oraz w hutnictwie, kolejnictwie i budownictwie w Zawierciu pogorszyło znacznie i tak trudną ogólnie sytuację gospodarczej transformacji.

❑ Miejsca pracy

Na dzień 31.12.1997 r. liczba pracujących w gospodarce narodowej w mieście i gminie Ogrodzieniec wynosiła 1642 osoby w tym kobiet 667.

Zatrudnienie w podstawowych działach gospodarki narodowej w% do ogółu pracujących:

Działy gospodarki narodowej	Miasto i Gmina Ogrodzieniec	Gminy miejsko-wiejskie	Województwo katowickie
Przemysł	58,6	53,2	49,4
Dział obsługi	22,4	28,6	31,4
Budownictwo	15,9	7,1	10,4
Transport Składowanie Łączność	2,7	10,0	6,4
Rolnictwo Leśnictwo	0,4	1,1	0,6
Razem	100	100	

Dział obsługi składa się z:

- ❑ handlu,
- ❑ administracji publicznej i ochrony narodowej,
- ❑ edukacji,
- ❑ ochrony zdrowia i opieki socjalnej,
- ❑ pozostałej działalności usługowej, komunalnej, socjalnej i indywidualnej.

W mieście i gminie Ogrodzieniec najwięcej osób jest zatrudnionych w przemyśle - 58,6%, wskaźnik ten jest wyższy niż w gminach miejsko-wiejskich oraz w województwie katowickim. Kolejność następnych działów ze względu na ilość zatrudnionych przedstawia powyższa tabela.

Ponadto w Ogrodzieńcu do zatrudnionych należy doliczyć osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą zarejestrowanych w rejestrze Regon, co wynosi 392 osoby, oraz osoby zatrudnione w spółkach prawa handlowego, co nie jest rejestrowane.

Sumaryczna ilość osób zatrudnionych w mieście i gminie Ogrodzieniec wynosi 2034 osoby.

3.3. JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

Jakość życia mieszkańców określa stan czynników takich jak:

- ❑ warunki mieszkaniowe - zasoby mieszkaniowe, powierzchnia, wyposażenie itp.
- ❑ usługi publiczne i komunalne.

❑ Mieszkalnictwo

Zasoby mieszkaniowe na terenie miasta i gminy Ogrodzieniec wynoszą 2937 mieszkań w tym miasto 1490 mieszkań co stanowi 50,7% ogólnych zasobów.

Przeciętna liczba osób na mieszkanie w mieście i gminie wynosi 3,30 osoby w tym mieście 2,97 osoby.

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w mieście i gminie w m² na osobę wynosi 24,1 w tym w mieście 26,3.

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w mieście i gminie na mieszkanie w m² wynosi 79,4 w tym w mieście 78,2.

Mieszkania oddane do użytku w 1997 r.:

- ❑ ogółem w mieście i gminie oddano 23 mieszkania w tym w mieście 10 mieszkań
- ❑ ilość oddanych mieszkań na 1000 mieszkańców wynosi
ogółem w mieście i gminie 2,4 mieszkania
w tym mieście 2,3 mieszkania
- ❑ przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań w mieście i gminie oddanych w 1997 r. do użytku wynosi 123,5 m² w tym w mieście 126,2 m².

Ponad 92% mieszkań stanowi własność prywatną, pozostała część zasobów 8% stanowi własność komunalną zlokalizowaną w mieście, własność komunalna to 13 budynków wielorodzinnych z 214 mieszkańcami. Stan techniczny tych budynków wykazuje znaczne zużycie substancji budowlanej.

W porównaniu z innymi gminami miejsko-wiejskimi województwa katowickiego sytuacja mieszkaniowa plasuje miasto i gminę Ogrodzieniec na pierwszym miejscu w dziedzinie:

- ❑ powierzchni użytkowej mieszkania na 1 osobę,
- ❑ ilości oddanych mieszkań w 1997 roku na 1000 mieszkańców.

Także pozostałe wyniki mieszkaniowe jak średnia powierzchnia mieszkania, średnia ilość osób na mieszkanie i inne wyniki mieszczą Ogrodzieniec w czołówce gmin miejsko-wiejskich województwa katowickiego.

❑ Usługi

W dniu 31.12.1997 r. stan usług w zakresie edukacji w mieście i gminie Ogrodzieniec przedstawia się następująco:

przedszkola w mieście:	w 1997r.	w 1986r. było:
	2 placówki	3 placówki
	6 oddziałów	8 oddziałów
	195 miejsc	228 miejsc
przedszkola w gminie:	3 placówki	5 placówki
	4 oddziałów	5 oddziałów

40 miejsc

136 miejsc

Tak w mieście jak i w gminie zmalała ilość placówek, oddziałów i miejsc w przedszkolach. Spowodowane jest to warunkami ekonomiczno-społecznymi, to jest wysoką opłatą za dziecko w przedszkolu, bezrobociem wśród kobiet, a także zmniejszającą się liczbą dzieci.

szkoły podstawowe w mieście:	w 1997r.	w 1986r. było:
	2 obiekty	2 obiekty
	31 pomieszczeń do nauki	28 pomieszczeń do nauki
	575 uczniów	642 uczniów

szkoły podstawowe w gminie:	3 obiekty	4 obiekty
	29 pomieszczeń do nauki	27 pomieszczeń do nauki
	500 uczniów	601 uczniów

Ogółem w mieście zmniejszyła się ilość uczniów w ostatnich 12 latach, a przybyły 3 pomieszczenia do nauki. W gminie zlikwidowano 1 obiekt filialny w Żelazku, ale zmalała też ilość uczniów a wzrosła ilość pomieszczeń do nauki. Obecnie na 1 pomieszczenie do nauki przypada 17,9 uczniów co jest najkorzystniejszym wynikiem w województwie.

Na terenie miasta i gminy Ogrodzieniec nie ma szkół średnich lub zawodowych.

3.4. OPIEKA ZDROWOTNA

W mieście i gminie Ogrodzieniec nie ma szpitala. Znajdują się tu przychodnie zdrowia i apteki.

Ilość ludności w mieście i gminie Ogrodzieniec przypadająca na poszczególne ogniwa opieki przedstawia się następująco. Stan na 31.12.1997 r.

Ilość ludności na:	miasto i gmina,	w tym miasto
lekarza	1384	632
lekarza dentystę	3229 x	1475 x
pielęgniarkę	538	246
przychodnię	4843	2213 x
aptekę	4843 x	2213 x

Dane oznaczone znakiem x są lepsze w Ogrodzieńcu niż średnie w gminach miejsko-wiejskich województwa.

3.5. KULTURA

W mieście i gminie Ogrodzieniec znajdują się następujące placówki usług kultury:

- dom kultury (w mieście) posiada on salę widowiskową,
- biblioteka i filie

W mieście i gminie Ogrodzieniec działa 10 punktów bibliotecznych o łącznej ilości 63000 woluminów.

Dwie biblioteki znajdują się w mieście i 8 punktów na wsi.

3.6. HANDEL. GASTRONOMIA. RZEMIOSŁO

W tej dziedzinie usług zaszły największe zmiany. Gospodarka wolnorynkowa spowodowała powstanie wielu nowych placówek. Jednocześnie został zamknięty duży dom towarowy. Obecnie na 1 sklep przypada 109 mieszkańców co jest dobrym wskaźnikiem.

4. DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA, RYNEK NIERUCHOMOŚCI, FINANSE GMINY, TURYSTYKA GMINNA

4.1. DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA

W mieście i gminie Ogrodzieniec znajduje się 41 firm, większość firm, 65,8% znajduje się w mieście Ogrodzieniec, pozostałe firmy mieszczą się w sołectwach:

- Fugasówka 12,3%,
- Podzamcze 9,8%,
- Giebło 4,9%,
- Kiełkowice, Żelazko, Ryczów po 2,4%.

Dwie największe firmy Cementownia „Wiek” i Izolacja są w stadium reorganizacji. Analiza firm na podstawie ankiet przedstawia się niekorzystnie:

- firmy nie przewidują zmiany profilu działalności co nie spowoduje zmian w rynku zaopatrzenia i zbytu (poza Ogrodzieńcem),
- spada zatrudnienie,
- wskaźnik przedsiębiorczości gminy = liczbie podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców jest niekorzystny na tle innych gmin miejsko - wiejskich województwa i wynosi 50 do 59, a w całym województwie 50 - 63. Ta niekorzystna różnica pomiędzy Ogrodzieńcem a innymi miejsko - wiejskimi gminami województwa wzrasta od 1994 roku.

4.2. RYNEK NIERUCHOMOŚCI

Na podstawie materiałów otrzymanych z miasta i gminy Ogrodzieniec zauważa się, iż w latach 1996 - 1998 sprzedano ponad 35 tyś. m² gruntów w celach gospodarczych i dla usług turystycznych, natomiast skupiono 15 tyś. m². Są to niewielkie ilości kupna -sprzedaży ziemi.

Z wydanych 49 decyzji o warunkach zabudowy w 1998 roku 81,6% dotyczyło osób fizycznych. Z wydanych 23 pozwoleń na budowę 60,9% przeznaczonych było dla gminy i 95,6% dla osób fizycznych. Zdecydowana większość wniosków dotyczyła rozbudowy lub modernizacji istniejących budynków mieszkalnych.

4.3. FINANSE GMINNE

Budżet miasta i gminy Ogrodzieniec w latach 1992 - 1997 stanowi podstawę do oceny finansowej sytuacji gminy. Korzystną cechą jest wysokość dochodów i wydatków w przeliczeniu na 1 mieszkańca. W 1997 roku dochód wyniósł 909,8 zł /1 mieszkańca i jest wyższy od średniej innych gmin miejsko - wiejskich województwa, który wyniósł 890,1 zł /1 mieszkańca.

W ostatnich dwu latach budżet gminy wykazuje deficyt, co wynika z korzystania w większym stopniu z kredytów, niż z własnych środków.

Wydatki inwestycyjne obniżają się z 20% w 1991 roku do 8% w 1997 roku, stanowi to zagrożenie dla gminy.

Na 1 mieszkańca w Ogrodzieńcu przypada 78 zł wydatków inwestycyjnych, a w województwie 185 zł.

4.4. BAZA TURYSTYCZNA

Na terenie gminy działa pięć podmiotów związanych z ruchem turystycznym. Są to:

- „Zamek” Sp. z o.o., zarządzająca Zamkiem w Podzamczu i ośrodkiem „Krepa”,

- Hotel „Bonar” - mający 10 miejsc w 2 i 3 osobowych pokojach,
- „Amigo” Klub Jeździecki - posiada parę miejsc noclegowych dla gości,
- Jurajska Agencja Rozwoju Turystyki S. A.,
- Stacja turystyczna w Podzamczu ma 44 miejsca noclegowe.

Baza sportowo - rekreacyjna oraz atrakcje turystyczne są nieźle rozwinięte. Znajduje się tu:

- Ośrodek sportowo - rekreacyjny Krępa - kąpielisko - obejmuje zalew na rzece,
- basen, brodzik, plac zabaw dla dzieci, małe boisko piłkarskie, kawiarenka (działa sezonowo), parking na około 30 samochodów,
- Klub Jeździecki „Amigo” w Centurii - założony w byłym ośrodku kolonijnym dla dzieci PSS „Społem” - skomunalizowany na rzecz Gminy Ogrodzieniec i przyjęty przez prywatnego inwestora w marcu 1996 roku. Klub oferuje naukę jazdy konnej, jazdę konną w terenie, kilka miejsc noclegowych.
- Stawy śródlęsne w Józefowie - miejsce wędkowania dla mieszkańców gminy. Opiekę nad stawami sprawuje koło wędkarskie Polskiego Związku Wędkarskiego działające przy Cementowni „Wiek”,
- stadion sportowy OKS „Budowlani” w Cementowni,
- boisko piłkarskie i boisko do siatkówki przy drodze na Krępę, nie posiada trybun ani dodatkowej infrastruktury,
- Stawy na Piaskowni - miejsce niezorganizowanego wypoczynku dla mieszkańców gminy - możliwość wędkowania,
- Teren domków fińskich położonych na obszarze 16,5 ha u źródeł i wzdłuż biegu rzeki Centurii. Wybudowano około 10 domków, które są własnością prywatną,
- Hipodrom na Piaskowni - powstały w 1998 roku - odbyły się tam dwukrotnie zawody jeździeckie,
- Ruiny zamku w Ogrodzieńcu - odwiedzane przez około 100.000 osób rocznie,
- Ruiny Prochowni z początku XX wieku położone w lesie wzdłuż drogi leśnej biegnące od ulicy 1-go Maja.

Zmniejszyła się ilość miejsc noclegowych w porównaniu z 1994 rokiem o 70%. Natomiast ilość udzielonych noclegów w gminie wzrosła o 150% i jest bliska dynamice wzrostu województwa.

Przez teren miasta i gminy Ogrodzieniec przechodzą znakowane szlaki turystyczne, są to:

1. Szlak „Orlich Gniazd” Kraków - Częstochowa dł. 161 km - czerwony,
2. Szlak „Warowni Jurajskich” Mstów - Rudawa dł. 162 km - niebieski,
3. Szlak „Partyzantów Ziemi Olkuskiej” Chruszczobród - Kępie 60 km - czarny,
4. Szlak „Tysiąclecia” Skarżyce - Bytom dł. 87 km - zielony,
5. Szlak „Szwajcarii Zagłębiowskiej” Zawiercie - Sławków dł. 35 km - czerwony,
6. Szlak „Zamonitu” Poraj - Gołonóg dł. 95 km - żółty,
7. Szlak „Józefów - Krępa” Zawiercie - Krępa dł. 55 km - czarny.

4.5. DIAGNOZA STANU ISTNIEJĄCEGO

Analiza działalności gospodarczej gminy wykazuje spadek podmiotów gospodarczych oraz zmniejszającą się ilość miejsc pracy.

Rynek nieruchomości nie wskazuje na zainteresowanie kupnem nieruchomości w mieście i gminie.

Finanse gminy dobrze się przedstawiają w dochodach, ale budżet gminy wykazuje deficyt.

Baza turystyczna nie zwiększyła się w ostatnich latach ale udzielono więcej noclegów, oraz Zamek był najbardziej i najliczniej odwiedzanym miejscem w gminie.

5. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

Położenie Ogrodzieńca zostało opisane w poprzednim rozdziale. Należy jednak przypomnieć, że obszar miasta i gminy Ogrodzieniec leży w obrębie dwu jednostek fizyczno - geograficznych: Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej w części południowej, wschodniej i północno - wschodniej, oraz Wyżyny Śląskiej w części zachodniej.

To położenie geograficzne powoduje duże kontrasty krajobrazowe, morfologiczne i innych składników środowiska.

Najwyższe wzniesienie na obszarze wyżyny Krakowsko - Częstochowskiej znajduje się w Podzamczu i wynosi 504 m n.p.m. Wysokie pasmo wzniesień występuje w południowej części gminy na obszarze Pasma Smoleńsko - Niegowonickiego i wysokości ich wynoszą: Straszycowa Góra 494 m n.p.m. i Ruska Góra 481 m n.p.m.

Najniższe tereny znajdują się w dolinie rzeki Czarnej Przemszy koło Józefowa i wynoszą 337 m n.p.m.

5.1. EKOSYSTEMY

Na terenie Ogrodzieńca wyróżnia się ekosystemy leśne, łąkowe, i agrarne.

□ Ekosystemy leśne:

- **Kompleks leśny Fugasówka**, w którym podstawowym gatunkiem jest sosna z domieszką brzozy, świerku i osiki, w posyciu buk, runo trawiaste.
- **Kompleks leśny Ogrodzieniec**, Markowizna Józefów Centuria Krępa do drogi Ogrodzieniec - Klucze. Występują tu bory sosnowe suche, świeże tylko w rejonie Czarnej Przemszy koło Markowizny rosną miejscami bory wilgotne z olszą, osiką i świerkiem. Wiek lasów od 20 - 80 lat niekiedy drzewa 100 letnie. Runo leśne to: borówka czernica, brusznica, wrzos, turzyce, trzcinnik leśny. W terenach wilgotnych w runie znajdują się: gruszczyki, widłak, pomocnik baldaszkowy, storczyki itp. W południowo - wschodnim obszarze tego kompleksu, na progu północnym pasma Smoleńsko - Niegowonickiego, gleby z bielcowych, zmieniają się w rędziny wapienne, a lasy zmieniają się w mieszane sosnowo - bukowe przechodzące w lasy liściaste buczyny z podsyciem świerka, jawora i grabu. Runo gwałtownie się zmienia w charakterystyczne dla buczyny, jest to konwalia majowa, przylaszczka wawrzynek wilcze łyko, bluszcz itd.
- **Kompleks leśny Lachowizna** - Śrubarnia - Żelazko - Kolonia Ryczów (część zachodnia). Kompleks ten u podnóża pasma Smoleńsko - Niegowonickiego porasta głównie sosna z domieszką brzozy, osiki i świerka. Runo to: trawy, wrzos, borówka czernica, brusznica. Bliżej pasma Smoleńsko - Niegowonickiego porastają bory mieszane sosnowe - bukowe. Dochodzące do wychodni skalnych lasy, wzbogacają się o takie gatunki drzew jak grab, głogi, tarnina, dereń. Na wychodniach skalnych pojawia się rojnik, dziewięciśń beżłodygowy i rośliny ciepłolubne.
- **Kompleks leśny - Żelazko - Straszycowe - Ryczów**. Kompleks leśny obejmuje las grzbietu Smoleńsko - Niegowonickiego od Żelazka przez Straszycowe do Długiej Góry skąd schodzi do wschodniej części wsi Ryczów. Cały ten obszar stanowi mozaikę gleb od bielić rędzin - po gleby brunatne, rozwinięte na podłożu wapienno - piaszczystym - po lessowe. Także bory tworzą mozaikę zależnie od gleb, które porastają. Na piaskach rosną bory sosnowe - grabowo - bukowe, na lessach dominują buki. W rejonie Skał Straszycowych rośnie dużo jałowca, grabu głogi i tarniny. Runo stosownie do gleb i drzewostanu - w lasach bukowych - borówka czernica, brusznica, trawy itd. - w lasach sosnowych - borówki, trawy, jałowiec, żarnowiec, gruszczyki.

- ❑ **Kompleks leśny - na północ od Kolonii Ryczów** i na wschód od drogi Żelazko - Ogrodzieniec. Pierwsza część kompleksu to lasy grabowo - bukowe z domieszką głogu porastające wzniesienia z ostałcami. Bogata szata roślinna runa to: przylaszczka, przebiśnieg, pierwiosnek, goryczki, bluszcz pospolity. Z kompleksem Zamek łączą się poprzednio opisane lasy. W kompleksie Zamek nasadzenia są sztuczne o różnym składzie gatunkowym jak: sosna, świerk, modrzew, klon pospolity, jawor, brzoza, lipa i inne.
- ❑ **Las za Morgami** położonymi w niecce terenowej bezodpływowej, piaszczystej jest typem borów świerkowych i mieszanych w składzie głównie sosny z domieszką świerka, brzozy i modrzewia czasem buka.
- ❑ **Kompleks leśny Bukowiec** - lub Las Pastwiska leży między Morusami, Kolonią Giebło, Giebłem i Kiełkowicami. Jest to las mieszany, wyżyny na lessowym podłożu. Głównym gatunkiem jest buk, miejscami występuje sosna, świerk i dąb. Południowa część tego kompleksu to Lasy Państwowe Uroczysko Giebło (Nadleśnictwo Olkusz). W północnej części lasu schodzą się dwa ramiona wąwozów porośniętych młodzikiem sosnowym z domieszką buku.

Skąły w lesie bukowym

- ❑ **Kompleks leśny - Gulzów - Las Pilecki.** Las należący do dóbr Pileckich. W 1945 roku włączony do Lasów Państwowych Nadleśnictwa Olkusz. Las posadzony w drugiej połowie XIX wieku. Skład gatunkowy to sosna czarna o zwartych kompleksach ponad stuletnich. Są tu także drzewostany mieszane sosnowe, jodłowe - sosnowe z dębem i bukiem.
- ❑ **Kompleks leśny Góra Bieńkowska** na zachód od Kiełkowic Starych i Więcek. Ten kompleks około 200 hektarowy leży na wzgórzach od północy stromych od zachodu łagodnych pociętych głębokimi wąwozami. Rosną tu bardzo cenne lasy bukowe z dębem grabem czasem sosną i świerkiem. Drzewostan jest stary. W runie roślinność

charakterystyczna dla bukowych lasów są to: storczyki, goryczka krzyżowa, kłusownica leśna i pierzasta, dzwonek brzoskwiniolistny, groszek wiosenny i czerwiejący, miodownik melisowaty oraz grzyb rogatka nadobna.

- ❑ **Kompleks leśny Las Niwski** - leży pomiędzy Kiełkowicami Starymi a Kolonią Giebło - powierzchnia około 10 ha. Jest to lity drzewostan dębowy w wieku około 100 lat. Runo to rośliny ciepłolubne leśne i zwykłe gatunki. Od strony południowej w kierunku Kiełkowic, nasadzono po wojnie w całej dolinie suchej sosnę i dąb, z samosiewów wyrosły brzozy jałowce, dzikie róże i tarnina tworząc zarośla kserotermiczne.
- ❑ **Kompleks leśny Podzamcze** - Lisia Góra w kierunku Karlina. Las porasta suchą dolinę i zbocza. Były to sztuczne nasadzenia na słabe grunty rolne. Występuje tu sosna z brzozą, świerkiem, grabem czasem topolą. Runo nie wykształcone. W pobliżu skał występuje grab, buk, tarnina, głóg oraz roślinność ciepłolubna jak dziewięciśń bezłodygowy, przylaszczka, przebiśnieg, żarnowiec, jałowiec.
- ❑ **Ekosystemy łąkowe.**

Ekosystem łąkowy występuje w dolinie Czarnej Przemszy i Józefowa. Są to podmokłe łąki, nieużytkowane, zdziczałe pełne ciekawych roślin bagiennych jak wełnianka, kozłek trójlistny, storczyk i inne.

- ❑ **Ekosystemy agrarne**

występują w części północno - wschodniej, wschodniej i środkowej gdzie są lepsze gleby, tworzące obszary upraw polnych głównie zbóż i okopowych. Sady jabłkowe znajdują się w Podzamczu Morusach i Kiełkowicach.

5.2. ROŚLINNOŚĆ

W zachodniej i zachodnio - południowej części miasta i gminy Ogrodzieniec wyróżnia się 45 zespołów roślinnych. Do największych należą - wcześniej opisane - bory sosnowe, lasy bukowe i odrębne od nich zespoły krzewów i zarośla rosnące przy skałach.

Łącznie występuje tu 700 gatunków roślin naczyniowych w tym 35 gat. ściśle chronione, 12 gat. częściowo chronionych, 21 gat. górskich, 2 gat. podgórskie i 111 rzadkich. Na terenie Góry Birów ciekawostką jest malina moroszka o białych owocach, występowanie tej maliny pochodzącej z rejonu Morza Śródziemnego wskazuje to na przeniesienie jej przez ludzi. Obydwa tereny - Morza Śródziemnego i Góry Birów - były zamieszkałe przez ludzi od paolitu.

W rejonie Podzamcza występują 202 gatunki roślin w tym 5 całkowicie chronionych: dziewięciśń bezłodygowy, buławnik wielkokwiatowy, kruszczyk szerokolistny, goryczka orzęsiona, rojnik pospolity oraz 4 gatunki częściowo chronione.

W rejonie Ryczowa stwierdzono 37 stanowisk zbiorowisk roślinnych. Występują tu bardzo cenne niewielkie fragmenty lasu jaworowego na załamaniach skalnych, muraw naskalnych z pięciornikiem wiosennym, a także interesujące murawy kserotermiczne. Rośliny najciekawsze to zanokcica zielona, pięciornik wiosenny, dziewięciśń bezłodygowy, rojnik, przebiśnieg przylaszczka, pierwiosnek lekarski, rozchodnik ostry, pięciornik gęś, posłanek kulturowy, dziurawiec zwyczajny. Łącznie występuje tu około 740 gatunków roślin naczyniowych, oraz 110 taksonów mszaków. Znajdują się tu gatunki roślin: 28 chronionych całkowicie, 13 chronionych częściowo, 30 górskich, 123 rzadkie.

Warzucha polska

Liczba gatunków roślin chronionych i górskich według stanowisk (Wiki).

Lp.	Stanowisko	Gat. chroniony	Gat. górski	Razem
1.	Ryczów	13	9	22
2.	Góra Łysa Pałka	3	3	6
3.	Wielki Grochowiec	11	7	18
4.	Księża Góra	13	4	17
5.	Cisownik	10	8	18
6.	Skalki Sołtysie	2	3	5
7.	Żelazko	21	11	32
8.	Śrubarnia	10	3	13
9.	Straszykowa Góra	9	5	14
10.	Lisia Góra	10	2	12

W rejonie Wielkiego Grochowca i Straszykowych Skał występuje 190 gatunków roślin naczyniowych w tym 18 prawnie chronionych oraz murawy kserotermiczne.

Wielki Grochowiec i Straszykowe Skały należy uznać za pomniki przyrody z racji swych walorów przyrodniczych. Występuje tu 190 gatunków roślin naczyniowych w tym 18 prawnie chronionych oraz murawy kserotermiczne. Na Wielkim Grochowcu są liczne skupiska goryczki groszkowej.

Na pograniczu gminy Ogrodzieniec i gminy Pilicy występują zespoły o ciekawych roślinach. Są to:

- ❑ **Brzuchacka Skała** - z buczyną typu sudeckiego oraz kwaśna buczyna niziowa z roślinami chronionymi,
- ❑ **Góra Gurdziel koło Ryczowa** - gdzie występuje 14 chronionych gatunków roślin i wiele innych.

5.3. SIEDLISKA I OSTOJE ZWIERZĄT CHRONIONYCH

Ostoje zwierzyny występują w kompleksach leśnych otaczających gminę Ogrodzieniec. Występuje tu: dzik, lis, borsuk, sama, kuna leśna i kamionka oraz wiewiórki. W jaskiniach mieszkają nietoperze. Występują tu również sowy.

W kompleksach leśno - skalnych występują ptaki takie jak: jastrząb, kruk, sikorki, szpaki i kosy oraz około 50 innych ptaków.

Na skałach z roślinnością kserotermiczną spotyka się rzadkie okazy motyli jak paź królowej, rusałki, ceik, kratnik, pokrzywnik, admirał i inne.

Z gadów i płazów występuje zaskroniec zwyczajny, żmija zygzakowata, padalec zwyczajny, jaszczurka zwinka i żyworodna, rzekotka drzewna, żaba trawna, żaba wodna, ropucha szara i kumak górski.

5.4. GOSPODARKA ŁOWIECKA

Na terenie gminy Ogrodzieniec znajdują się obwody 3 kół łowieckich. Granice obwodów przechodzą na tereny sąsiadujących gminy Łazy i miasta Zawiercie. Stan zwierzyny w poszczególnych kołach jest następujący:

Koła	Zwierzęta w sztukach stan 1998 r.							
	Sarna	Lis	Zając	Bażant	Kuropatwa	Dzik	Łoś	Jeleń
Koło nr 4 „DIANA”	117	15	120	70	160	prze- chodni	-	-
Koło nr 14 „DARZ BÓR”	166	22	48	32	110	6	-	2
Koło nr 15 „CIETRZEW”	100	17	96	84	64	8	4	4

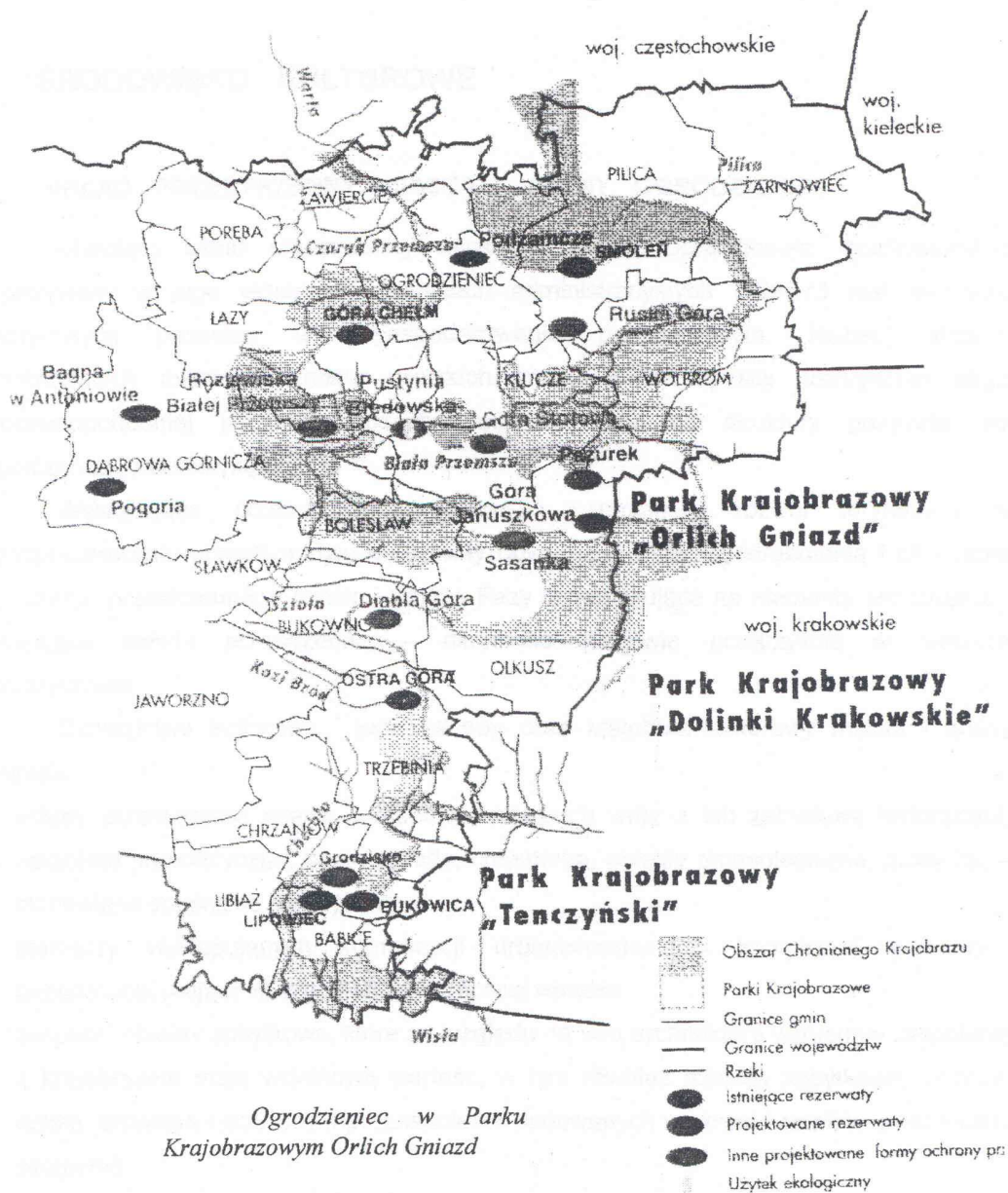
5.5. OBSZARY I OBIEKTY O WARTOŚCIACH. KTÓRE NALEŻY ZACHOWAĆ I OCHRONIĆ

1. Podzamcze - użytek przyrodniczo - kulturowy.
2. Straszynkowe Skały - 3 grupy skał i jaskinia straszynkowska 50 m dł.
3. Morusy 14 - lipa szerokolistna obw. 3,5 m 2 drzewa.

4. **Gieblo** przy kościele - **lipy szerokolistne** 2 drzewa.
5. **Wielki Grochowiec** - skała na północ od **Żelazka**.
6. **Księża Góra** - skały.
7. **Soltysia Góra** - skały.
8. **Góra Łysa Pałka** - skały.
9. **Cisowna** - skały.
10. **Góra Grodzisko** - skały ze strażnicą.
11. **Góra Dupnica** - skały.
12. **Góra Ząbczysko** - skały.
13. **Józefów - Ogrodzieniec** - łąki podmokłe torfowiska.
14. **Śrubarnia** - zespół skał (punkt widokowy).
15. **Źródła w Kępnie**.
16. **Sucha Połec** - skała.
17. **Góra Birów** - skała z wczesnośredniowiecznym grodziskiem i jaskiniami.
18. **Lisia Góra** - roślinność kserotermiczna.
19. **Podzamcze** ul. Krakowska 37 - **lipa drobnolistna** obw. 6,4 m wys. 24 m.
20. **Podzamcze** ul. Krakowska 34 - **lipa drobnolistna** obw. 50 m wys. 30 m.
21. **Podzamcze** ul. Zamkowa 6a - **lipa drobnolistna** obw. 2,5 m wys. 25 m.
22. **Podzamcze** ul. Krakowska 38 - **buk zwyczajny** obw. 4,20 m wys. 30 m.
23. **Ogrodzieniec** - kościół dziedziniec: 1) **lipa** obw. 3,20 m wys. 30 m., 2) **lipa** obw. 350 wys. 30 m.
24. **Ogrodzieniec** - koło kapliczki przed kościołem - **lipa** obw. 5,80 m wys. 30 m.
25. **Ogrodzieniec** - przy chodniku idącym do placu kościelnego **2 lipy**.

5.6. OBSZARY PRAWNIE CHRONIONE

1. Zespół Jurajskich Parków Krajobrazowych o pow. 6931 ha w tym Park Krajobrazowy Orlich Gniazd o pow. 3809 ha oraz otulina o pow. 3122 ha. Teren ZJPK nie obejmuje miasta Ogrodzieniec i terenów zainwestowanych przemysłem leżących pomiędzy Fugasówką i Markowizną a Ogrodzieńcem. Zespół Jurajskich Parków Krajobrazowych został powołany uchwałą WRN w Katowicach Nr 111/11/80 z dnia 20 czerwca 1980 roku. Rozporządzeniem Wojewody Katowickiego z dnia 1.02.1995 r. nr 17/95 znowelizowane zostały zasady ochrony, bez zmiany przebiegu granic, w oparciu o artykuł 24 Ustawy o Ochronie Przyrody z 16.11.1991 roku.

Ogrodzieniec w Parku Krajobrazowym Orlich Gniazd

2. Granica rolno - leśna. W ramach przeprowadzania ścisłego rozdziału pól od lasu przeprowadzono granicę leśno-rolną, przeznaczając do zalesienia dla gminy i miasta Ogrodzieniec 178,8 ha w pierwszej kolejności, w rozbiciu (według tabeli) na poszczególne sołectwa.

6. ŚRODOWISKO KULTUROWE

6.1. UKŁAD PRZESTRZENNY MIASTA I GMINY OGRODZIENIEC

Istniejący układ przestrzenny miasta i gminy Ogrodzieniec, analizowany i rozpatrywany w jego aktualnych granicach administracyjnych (1998 r.) jest wynikiem historycznych przemian w zagospodarowaniu przestrzennym. Rozwój struktur przestrzennych miasta i struktur wiejskich gminy w retrospekcji historycznej sięga najprawdopodobniej początków państwowości polskiej, od struktury grodowej, po współczesną „urbanistykę”.

Występujące przez stulecia procesy przemian i rozwój terytorialny w zagospodarowaniu przestrzennym umożliwiły dokonanie próby wyodrębnienia i określenia faz rozwoju przestrzennego miasta i gminy. Fazy te wskazujące na elementy kształtujące i rozwijające układy przestrzenne - określano możliwie przejrzysto w układzie tabelarycznym.

Dziedzictwo kulturowe i jego zasoby oraz krajobraz kulturowy miasta i gminy obejmuje:

- układy przestrzenne miasta i zespołów miejskich wraz z ich zabudową historyczną, założenia urbanistyczne, parki, ogrody, cmentarze, obiekty archeologiczne, grody itp. - stanowiące spuściznę historyczną,
- elementy występujących kompozycji urbanistycznych i kompozycji przestrzeni publicznych, mające szczególną powszechną wartość,
- zespoły i obiekty zabytkowe, które ze względu na swą architekturę względnie zespolenie z krajobrazem mają wyjątkową wartość, w tym również miejsca zabytkowe, wspólne dzieło człowieka i przyrody (np. „zespolenie budowanych warowni i zamków z ostaściami skalnymi),
- obszary i miejsca upamiętniające zdarzenia historyczne, obiekty i tereny związane z wydarzeniami znaczącymi w historii miasta i gminy.

Podstawowe i unikalne znaczenie dla krajobrazu kulturowego opracowywanego obszaru mają liczne osady jurajskie występujące jako ostańce skalne oraz powstałe w wyniku zjawisk krasowych jaskinie - są to elementy o ogromnych walorach i znaczeniu przestrzennym dla krajobrazu kulturowego i przyrodniczego. Pasma tych malowniczych „fenomenów” krajobrazu jurajskiego, licznie występujących w południowo-wschodniej części gminy, a szczególnie w rejonie Ryczowa, zostało nawet określone jako „Ryczowski Region Skałkowy”.

Wymienione elementy mają zasadniczy wpływ na strukturę krajobrazu miasta i gminy i często o nim decydują, zaś ich walory przestrzenne, kompozycyjne, architektoniczne i estetyczne decydują o jego atrakcyjności. Trzeba podkreślić, że również wartości historyczne czy artystyczne tychże elementów, jako komponentów krajobrazu, obok kwalifikacji ich pod względem atrakcyjności, stanowią także o ich randze i ważności dla miasta i gminy oraz ich krajobrazie.

Procesy rozwoju przestrzennego miasta, jak i procesy rozwoju miejskich zespołów gminy w okresie kilku stuleci - oraz uwarunkowania historyczne i gospodarcze stanowią czynniki, które zdeterminowały w różnym stopniu - obecne układy przestrzenne miasta Ogrodzienca oraz ruralistyczne struktury przestrzenne gminy.

Na kształtowanie się tych struktur oddziaływały przede wszystkim:

- okres budowy grodów i wczesne osadnictwo słowiańskie (VII - X w.),
- przebieg szlaków (traktów) komunikacyjnych i handlowych przechodzących przez obszary gminy,
- lokacje miasta i sąsiednich wsi, początkujące procesy urbanizacyjne,
- „intensyfikacja” urbanizacji (XIV - XVIII w.), prowadząca do dalszego rozwoju oraz przekształceń i modyfikacji istniejących już struktur przestrzennych,
- przemiany cywilizacyjne - gospodarcze i techniczne od potowy XIX wieku,
- intensywniejszy okres rozwoju przestrzennego miasta do połowy XX wieku, przyczyniający się do powstania zasobów kulturowych oraz krystalizowania struktur przestrzennych wsi,

- rola przemysłu - czynnika degradującego krajobraz, ale mającego wpływ na kierunek rozwoju miasta.

Obecny układ przestrzenny miasta odczytać można jako słabo wykrystalizowany i mało zróżnicowany zespół miejski o różnym stopniu integracji przestrzennej obszarów zabudowy - ale ze zdecydowanie dominującą strukturą przestrzenną „centrum” historycznego z kościołem parafialnym oraz strukturą nowego centrum administracyjno – kulturalno – usługową (plac Wolności).

W Ogrodzieńcu nie rozwinęła się struktura przestrzenna typu miejskiego -charakterystyczna dla powstających miast tego okresu - wyrażająca się regularnym rynkiem i w miarę regularnym układem ulic miejskich wokół niego. Mimo istniejącego, dość czytelnego „zalażka” takiego układu przestrzennego (plac J. Piłsudskiego), domniemanego „rynku”, typowy układ miejski o rodowodzie lokacji średniowiecznych w Ogrodzieńcu się nie wykształcił. Przyczyn tego można między innymi upatrywać w funkcjonującym przez parę stuleci, bliskim zespole zamkowym, o dużym znaczeniu - a także w przedsięwzięciu budowy kolei, omijający Ogrodzieniec. Unia kolejowa spowodowała szybki rozwój przestrzenny bliskiego Zawiercia – „nowego” konkurencyjnego dla Ogrodzieńca miasta.

Znaczny udział zabudowy w najstarszym obszarze miasta, pochodzącej z II połowy XIX i początku XX wieku, ukształtowała przestrzennie dzielnice w kierunku południowo-zachodnim, wzdłuż istniejących dróg i ulic. Postępujący w czasie rozwój w kierunku południowym charakteryzuje się zabudową swobodną o charakterze małomiasteczkowym oraz podmiejskim, a także willowym - tworząc układ urbanistyczny tej części miasta w typie układów osiedlowych. W tej części miasta, między ul. Olkuską i 1-go Maja, powstaje duży zespół znaczących dla krajobrazu miasta obiektów usługowych, administracyjnych, użyteczności publicznej i kulturalnej o charakterze reprezentacyjnym.

W Ogrodzieńcu, w sposób wyraźny odczytuje się układy zabudowy oraz inne komponenty zagospodarowania przestrzennego, jako struktury formowane i tworzone w różnych okresach czasowych. Widoczne to jest między poszczególnymi częściami tej struktury w stosunku do całości obszarowej miasta, a wyraża się to między innymi poprzez specyfikę budowy przestrzennej i charakter architektury tych części.

W granicach gminy zachowały się w różnym stopniu czytelności ruralistyczne układy przestrzenne o zabudowie miejsko-podmiejskiej murowanej, a także z obiektami drewnianymi o konstrukcji zrębowej w mniejszości występującej. Do takich układów należy Giebło, Ryczów, Mokrus, Kielkowice Stare - o osiach ulicowego układu z historycznymi centrami miejskimi. Podzamcze, będące w szczególnych warunkach rozwojowych w oparciu o zamek i historyczne centrum (dawne nawsie - obecnie plac Wolności) - nie odbiega charakterem zabudowy od wyżej wymienionych jednostek osadniczych - kształtując ją głównie wzdłuż ul. Wojska Polskiego, Bzowskiej i Krakowskiej.

Pozostałe zespoły wiejskie o strukturach przestrzennych opartych między innymi na podziałach komasacyjnych i parcelacjach - z okresu końca XIX i I połowy XX wieku, powstawały również na bazie przysiółków i zespołów folwarcznych, wykształcając uporządkowane przestrzennie układy regulowanych ulicówek obustronnie obudowanych ciągami zabudowy, wzdłuż dróg i powstałych przecznicy. Dotyczy to: Gulzowa, Koloni Mokrus, Kielkowic-Bukowca, Koloni Giebło, Koloni Ryczów, Markowizny. Także Śrubarnia-Żelazko oraz Fugasówka są postrzegane jako ukształtowane w tym charakterze przestrzennym o podobnej zabudowie, przy czym Fugasówka zdominowana została zabudową podmiejską, willową.

Fazy rozwoju przestrzennego miasta i gminy.

Faza rozwoju przestrzennego	Charakterystyka rozwoju układu przestrzennego	Kalendarium miasta i gminy
Faza wczesnego osadnictwa XII-XIII w.)	<ol style="list-style-type: none"> Znaleziska archeologiczne wskazują na prawie nieprzerwane zasiedlenie w obszarze gminy od wielu stuleci przed naszą erą (Podzamcze, Głębio, Gobzów, Ryszów, Mokrus, Kielkowice). W okresie średniowiecza (okres grodowy VII-Xw.) pojawia się wczesnośredniowieczne osadnictwo słowiańskie - zakładane są osady i związane z nimi cmentarzyska oraz budowane grody z reguły na wyniosłych obronnych miejscach (Góra Birów - Podzamcze domniemane grodzisko koło Ryczowa, Strzegowa) oraz w sąsiedniej okolicy (Pilica, Udórz, Góra Dąbrówka k/Chechła itp.). 	<p>IXw. - obszary obecnej gminy Ogrodzieniec wchodziły w skład Państwa Wislan, a po jego upadku w skład państwa Wielkomorawskiego.</p> <p>X-XIIw. - obszary gminy Ogrodzieniec wchodziły w skład Małopolskiej Ziemi Krakowskiej - dzielnicą Semioralna.</p>
Faza lokacyjna (XII-XIII w. - do końca XIV w.)	<ol style="list-style-type: none"> Osadnictwo tego okresu (do końca XIII w.) jest trudno uchwytnie źródłowo. Na rozwój sieci osadniczej i kształtowanie jej struktur przestrzennych ma przebieg szlaków (traktów) komunikacyjnych i handlowych przebiegających przez obszary gminy - Istniejące osady grody. Główne szlaki komunikacyjne to kierunki: <ul style="list-style-type: none"> północny - Częstochowa, Olsztyn, Żarki, Kromolów, Ogrodzieniec bądź Podzamcze dalej przez Ryczów, Bydlin do Olkusza - względnie przez Skalę do Krakowa, wschód-zachód - Żarnowiec, Pilica, Podzamcze, Ogrodzieniec, Niegowonice do Stawkowa - z odgałęzieniami z Pilicy na Giebło, Karlin do Kromotowa i Włodowic. Z czasem wykształcił się drugi kierunek północ-południe - Kromolów - Bzów - Ogrodzieniec (odgałęzienie z Bzowa na Podzamcze i stamtąd do Ogrodzieńca) i dalej Rodaki, Chechło do Olkusza. Skrzyżowanie dwóch kierunków - północ-południe oraz wschód-zachód w rejonie Podzamcza (grodzisko, warownia) i w rejonie Ogrodzieńca sprzyjało rozwojowi przestrzennemu podgrodzia (Podzamcze) i dało początek strukturze osiedleńczej Ogrodzieńca jako przyszłego miasta. W XIII w. istniał obwarowany gród na Górze Birów (prawdopodobnie drewniany), który w czasie wojen polsko-czeskich (pół. XIV w.) został zniszczony i już nie odbudowany. Od tego czasu pojawiają się umocnienia na wzgórzu przeciwnym (dzisiejsza Góra Janowskiego) - zamek gotycki murowany. W XIV w. (czasy Kazimierza Wielkiego) na szczytach ostańców powstają murowane królewskie i rycerskie zamki - tworzą system umocnień na granicy Królestwa Polskiego. Z tego okresu są zamki: Ogrodzieniec-Podzamcze, Smoleń, Ryczów, Bydlin itd. Wokół zamków, parafii w oparciu o szlaki komunikacyjne winno się szukać najstarszych śladów rozwoju przestrzennych układów osadniczych: <ul style="list-style-type: none"> Związany z układem drożnym powstaje układ osadniczy Ogrodzieńca, prawdopodobnie z placem głównym w sąsiedztwie kościoła (wcześniej lokalizowanego). W II połowie 	<p>XIIw. - Powstaje w Gieble późno - romański kościół parafialny - co świadczy o bardzo dawnym istnieniu i o nie małej randze, zespołu osadniczego w tej miejscowości.</p> <p>1241 - Ogrodzieniec wraz z Kościołem i grodem zostaje zniszczony i spustoszony przez najazd Tatarów (być może przez zagony tatarskie idące od Chmielnika na południe).</p> <p>1327-1345 - w wyniku wojen polsko-czeskich zostaje zniszczony ogród na Górze Birów i od tego czasu nie został już odbudowany.</p> <p>1337 - poświadczono źródła o kościele parafialnym i zespole osadniczym w Ogrodzieńcu.</p> <p>XIV w. - w Ogrodzieńcu istnieje cło i myto.</p> <p>Ok. II poł. XIV w. - w Ryczowie wsi królewskiej powstaje zbudowana na ostańcu strażnica obronna (zamek rycerski).</p> <p>Przed 1370 r - powstaje murowany zamek w Podzamczu, jako fundacja Kazimierza Wielkiego.</p> <p>1371 - Ogrodzieniec, własność królewska posiada prawo niemieckie - jest lokowane jako miasto Koczurów (nazwa ta się nie przyjęła)</p> <p>4-ta ćwierć XIV w. - wymieniane są źródłowo, a więc już zaistniały wsie Ryczów (1388), Kielkowice (1386), Mokrus (1394).</p>

		<p>XIV w. Ogrodzieniec posiada prawo niemiecki, co wskazywałoby na początki i próby kształtowania uporządkowanego układu przestrzennego.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Znaczenie zamku i skrzyżowania szlaków komunikacyjnych w jego sąsiedztwie sprzyja rozwojowi podgrodzia-Podzamcze, jako osady służebnej dla zamku z ukształtowanym przestrzennie placem-nawsiem, charakterystycznym dla miejskich układów osadniczych. - Najstarsza część zespołu osadniczego Giebła powstała także przy rozwidlonym układzie drożnym - Pilica-Kromołów-Żerkowice oraz dróg do Kiełkowic i przez Morusy do Ogrodzieńca (jest to rejon dzisiejszego centrum wsi - kościół i późniejszy zespół dworski). <p>Na zewnątrz tych najstarszych układów osadniczych gminy, pojawia się swobodni luźnego osadnictwa, wzdłuż Istniejących dróg.</p>	<p>Giebło (1326- jest to późniejsze potwierdzenie osadu.</p> <p>1389 r. – wzmiankowane jest „Capellum Ogrdenecz” - co ówczesny już o istnieniu wówczas kaplicy w zamku.</p>
3.	Faza rozwoju przestrzennego - okres prosperity gospodarczej (XIV w. - koniec XVIII w.).	<p>7. Trwa proces „urbanizacji” obszaru obecnej gminy Ogrodzieniec po spustoszeniach wojennych szczególnie XIV-wiecznych wojen czeskich - poprzez „lokalizację” i przekształcenia przestrzenne miasta Ogrodzieńca oraz lokowanie i rozwój wsi. Procesowi temu towarzyszy rozwój gospodarczy - powstaje przemysł miejscowy – młyny, browary, słodownie, place handlowe.</p> <p>8. Podniesienie Ogrodzieńca do rangi miasta (1409 r.) powoduje próbę regulacji układu przestrzennego i polegającej m.in. na wykształceniu placu regularnego (dzisiejszy plac J. Piłsudskiego), mającego chyba stanowić załączek miejskiego układu .....wnicowego z „rynkiem” - w oparciu o akcentującą go bryłę kościoła. Rozbudowa tej części centralnej miasta - to zabudowa wyłącznie drewniana oraz domniemana budowa „ratusza” na owym placu. Układ przestrzenny miasta ulega dalszym przekształceniom – modyfikacje systemu komunikacji. - rozwój w układ wielodrożnicowy (dzisiejszy rejon ulic: Narutowicza Sienkiewicza, Bzowskiej i obecnego cmentarza). Podzamcze rozwija zabudowę wzdłuż dróg handlowych – ul.Bzowskiej, Krakowskiej, i Wojska Polskiego - narasta zabudowa przy placu-nawsiu (dzisiejszy pl. Wolności) stanowiącym centrum tego zespołu osadniczego. Okoliczne wsie gminy Ogrodzieniec rozbudowują się wzdłuż głównych dróg oraz układów ulicznych wsi - szczególnie na ich skrzyżowaniach, poprzez powstawanie nowych, nielicznych zresztą grup zabudowy. Charakterystycznym jest układ „ulicówki” (np. w Ryczowie, względnie układ koncentrujący się obok znaczących miejscowe wsi (np. Giebło - kościół, dwór).</p> <p>9. Napływ ludności szlacheckiej (XVI-XVIII) przyczynia się do rozwoju zespołów dworskich folwarków w okolicznych wsiach. Okres ten charakteryzuje osadnictwo przysiułków, małych osad folwarcznych oraz osad przy karczmach i młynach.</p> <p>10. Zamek wraz z dobrami ogrodzienieckimi w tym okresie przechodzi kilkakrotnie w ręce różnych właścicieli. W 1530 r. zamek wraz z dobrami nabywa Seweryn Boner, który wraz z następcą - synem Stanisławem istniejącą warownię rycerską - przebudowują w okazałą rezydencję gotycko-renesansową, porównywaną z Krakowskim Wawelem.</p> <p>11. Wojny, szczególnie szwedzkie (pół. XVII w.) przerywają okres „prosperity” – zniszczony jest zamek, miasto, wsie - zarysowuje się stopniowa degradacja Ogrodzieńca,</p>	<p>Ok. 1409 r. - Ogrodzieniec podniesiony do rangi miasta.</p> <p>1414 r. - wzmianka o młynie w Gieble.</p> <p>1429 r. - wymienia się dwór w Gieble jako już „stary dwór” oraz karczmę i młyn w Mokrusie (przynależny do dworu w Gieble).</p> <p>1529 r. - wzmiankowane są folwarki w Ryczowie oraz Gluzowie.</p> <p>1530 r. - zamek z dobrami ogrodzienieckimi nabywa Seweryn Boner z Balic burgrabia krakowski.</p> <p>1532-45 } zamek zostaje rozbudowany w dwu 1549-60 } czasowych okresach - powstaje wspólna rezydencja renesansowa.</p> <p>1574 r. - miasto i zamek podejmują króla Henryka Walezego – świadczy to o ich randze i bogactwie.</p> <p>1587 r. - zamek zdobyty i wraz z miastem zrabowany przez wojska arcyksięcia Maksymiliana Austriackiego.</p> <p>1629 r. - powstaje w Gieble szpital dla ubogich (fundacja dziedzica Pilicy).</p> <p>1655 r. - zamek zostaje zdobyty przez Szwedów i częściowo spalony.</p> <p>1 połowa XVII w. - fortyfikowanie i umocnienie zewnętrzne, otaczające dzielnice Podzamcza.</p> <p>1702 r. - wojska szwedzkie Karola XII palą miasto Ogrodzieniec i odbudowany zamek (przez Ulecińskich). Od tego czasu zamek popada w ruinę.</p> <p>1787 r. - w centrum Ogrodzieńca wzniesiony został przez Tomasza Jaklińskiego (właściciel miasta i zamku) kościół murowany, późnobarokowy w miejsce dawnego drewnianego.</p> <p>1789 Ogrodzieniec posiada 430 mieszkańców</p> <p>1795 w okresie rozbiorów, po upadku Powstania Kościuszkowskiego Ogrodzieniec dostaje się początkowo do zaboru pruskiego, a następnie do zaboru rosyjskiego.</p>

		<p>a szczególnie zamku oraz zastój w rozwoju przestrzennym. W obszarze gminy - na terenach wiejskich rozróżnia się nie duże osady folwarczne i małe przysiółki.</p>	
4.	Faza stagnacji rozwoju przestrzennego (okres wojen) (koniec XVIII w. - do ca 1870 r.).	<p>12. Okres ten nie przynosi zmian w rozwoju układu przestrzennego Ogrodzieńca i Podzamcza oraz nie uwidacznia się zmianami w strukturach przestrzennych wsi. Nadal głównym zespołem rozbudowującym się jest Ogrodzieniec - głównie rozwój wzdłuż dzisiejszych ul Kościuszki, 1-Maja, Olkuska gdzie tereny między tymi ulicami wypełniają się „osiedlowym” układem ulicznym. Centrum miasta funkcjonuje głównie w rejonie kościoła, zaś zabudowa tego rejonu i przedmieść - głównie drewniana z kilkudziesięciu domami murowanymi. Podzamcze funkcjonuje razem z Ogrodzieńcem i rozwija się wzdłuż istniejących dróg i ulic - dzisiejsza ulica Wojska Polskiego, Bzowska, Zamkowa, Krakowska. Od 1827 r. Podzamcze występuje jako samodzielna struktura osadnicza z układem przestrzennym opartym o historyczne „nowsie” (obecny plac Wolności).</p> <p>13. We wsiach gminy Ogrodzieniec występują uzupełnienia zabudowy wzdłuż istniejących już dróg i ulic - kształtującej przeważnie układy placówek, względnie przysieków lub rozwijanych w oparciu o folwarki (Mokrus, Glebło).</p>	<p>1810 - zniszczony przez Szwedów zamek jest częściowo zamieszkały (Mioszowcy), 1827 - Ogrodzieniec posiada 780 mieszkańców i 102 domy - Podzamcze jako samodzielny już zespół osiedleńczy liczy 264 mieszkańców i 32domy, - Mokrus posiada folwark oraz 180 mieszkańców i 23 domy, - Glebło posiada folwark oraz 267 mieszkańców i 135 domów, - Ryczów posiada 70 zagród wiejskich, - Żelazko leży tylko trzy domy, 1846-48 - w Ogrodzieńcu mieszka 986 mieszkańców w tym 140 Żydów, 1863 - miasto Ogrodzieniec traci prawa miejskie - po Powstaniu Styczniowym, 1864 - miasto Ogrodzieniec liczy ca 1000 mieszkańców w tym 163 Żydów oraz 162 domy w tym 26 murowanych, 1671 - w dobrach ogrodzienickich wymieniany jest folwark w Podzamczu</p>
5.	Faza intensywniejszego rozwoju przestrzennego (około 1870 r.- 1939)	<p>14. W tej fazie, w zasadzie kształtuje się obecny układ przestrzenny miasta oraz układ osadniczy wsi - szczególnie w wyniku parcelacji wielkich majątków oraz przeprowadza komasacji.</p> <p>15. Mimo posiadania praw miejskich w mieście Ogrodzieńcu nie skryształizował się układ przestrzenny o charakterze „miejskim” można domniemywać, że zamierzoną funkcję „rynku” mógł pełnić obecny plac J. Piłsudskiego. Rozwój przestrzenny miasta ukierunkowany jest przede wszystkim w kierunku południowym i zachodnio-północnym. Pojawiają się w początkowej formie ważniejsze elementy układu urbanistycznego tej części miasta - nowa sieć dróg i ulic, zarys obecnego placu Wolności itp. Występuje też nowa jakość przestrzeni i krajobrazu miejskiego, jaką jest zieleń (parki, skwery miejskie, tereny sportowe itd.). Zabudowa miasta o charakterze małomiasteczkowym i podmiejskim murowana i drewniana o architekturze pomijanych wówczas terenów regionalnych.</p> <p>16. W wyniku komasacji i parcelacji (pocz. XX w.) rozwijają się i kształtują układy przestrzenne miejskich struktur osadniczych - Glebło w oparciu o swoje „centrum”; Kiełkowice zespół funkcjonujący w kilku skupiskach zabudowy; Ryczów rozwija się jako „klasyczna” ulicówka - zaś Gulzów i Mokrus w oparciu o folwarki zaznaczają się w tej fazie przysiółki Żelazko i Śrubarnia o rodowodzie przestrzennym folwarków.</p> <p>17. Przeprowadzona w 1874 r. linia kolejowa przez Zawiercie staje się czynnikiem uaktywniającym zachodni kierunek rozwoju miasta - wzdłuż obecnej ulicy Kościuszki. Pojawiają się zakłady przemysłowe (z własną bocznica kolejową) i towarzysząca im zabudowa mieszkaniowa - np. fabryczne bloki „Firleja” (1913 r.). Rośnie ranga ulicy Kościuszki - łączącej Ogrodzieniec z Zawierciem.</p>	<p>1874 – przeprowadzenie linii kolejowej warszawsko-wiedeńskiej przez Zawiercie 1875 - w Ogrodzieńcu istnieje młyn wodny, browar, cegielnia i piec wapienne - na Podzamczu 2 cegielnie, zaś w Józefowie młyn wodny i folusz 1878 - gmina Ogrodzieniec ma ca 5490 mieszkańców. 1885 - Ogrodzieniec liczy ca 1000 mieszkańców oraz 120 domów, w tym 15 murowanych - zaś cała gmina ogrodzienicka ca 6 680 mieszkańców - w tym okresie Ryczów liczy 112 osad zasiedlonych, Mokrus 317 mieszkańców i 38 domów. 1892-95 - w Żelazku jest 13 domów i w Śrubami 6 domów. pocz- XX w. - rozwój przemysłu w Ogrodzieńcu - Cementownia „Wiek”, fabryka płyt eternitowych (1912 r.) - powstaje „Prochownia” - carska fabryka broni i amunicji. 1932-35 - miasto Ogrodzieniec posiada ca 480 domów i ponad 4000 mieszkańców. - Podzamcze 20 domów i w przysiółku Morusy 9 domów. - Kiełkowice 33 domy + 28 domów w przysiółkach (Łąki, Żarki, Podbudowa). - Glebło -103 domy, Mokrus - 61 osad, Ryczów 164 domy, Gulzów 29domów). - Fugasówka -13 domów i Markowizna 15 domów. W tym czasie oba zespoły osiedleńcze należały do Bzowa i stanowiły jego przysiółki.</p>

6.	Faza powojennego rozwoju przestrzennego (od 1939-1945).	<p>18. Okres II wojny światowej - to włączenie ziemi ogrodzienieckiej do Rzeszy Niemieckiej — stanowił on tragiczny okres w historii miasta i jego mieszkańców. Przestrzennie okres ten zaznaczył się pozostałościami elementów fortyfikacji obronnych i bunkrów (rejon Podzamcza) i ziemnych rowów i umocnień przeciwczołgowych.</p> <p>19. W okresie powojennym (od 1945 r.) następuje rozwój miasta i gminy w oparciu o sporządzane cyklicznie plany urbanistyczne. Kontynuowany jest rozwój miasta, głównie w kierunku południowym, zachodzą zmiany w rozwijającym się układzie ulicznym. Kształtuje się struktura przestrzenna miasta i układ przestrzenny z jego centrum – „kompozycja” układu podkreślana jest placami i obiektami sakralnymi - plac przykościelny, plac J. Piłsudskiego, plac w rozwidleniu ul. Kościuszki i Narutowicza - oraz nowy plac Wolności, kształtowany jako nowa zabudowa administracyjno-kulturowo-usługowa dla miasta Ogrodzieńca wyrazie architektonicznym stanowiąc lokalne dominanty bryłowe. W obszarze całego miasta powstaje nowa zabudowa, rozluźniona przestrzennie o charakterze małomiasteczkowym, a także willowym. W rejonach przemysłowych powstaje zabudowa towarzysząca – blokowa dla potrzeb przemysłu (osiedle Cementowni „Wiek”). Krystalizują się również zespoły zieleni miejskiej - tworząc interesujące przestrzenie publiczne miasta.</p> <p>20. Dzięki badaniom archeologicznym na Zamku odsłonięto jego relikty architektoniczne i częściowo odtworzono jego układ przestrzenny. Stanowią one podstawę prac rekonstrukcyjno-zabezpieczających. Rozwojowi Podzamcza sprzyja turystyka i związane z nią usługi oraz kreowane imprezy kulturalne związane z zamkiem. Przestrzenny rozwój zapoczątkowany w obszarze historycznego placu kontynuowany jest wzdłuż ul. Wojska Polskiego, ul. Bzowskiej i powiązanych z nimi nowych ulic osiedlowych.</p> <p>21. Zapoczątkowana w I poł. XX w. i kontynuowana parcelacja i komasacja (także po 1945r.) w obszarze gminy powoduje powstanie nowych struktur osadniczych: Kolonia Ryczóww. Kolonia Gieblo, Morusy, czy inne zespoły zabudowy rozproszonej (Markowizna, Fugasówka) funkcjonujące głównie jako ulicówki. Zespoły te wraz z wcześniej istniejącym, rozbudowują się nieregularnie, wzdłuż istniejących ulic. Zespoły te o charakterze reliktycznym, wyróżniają się zabudową o cechach wiejskich i małomiasteczkowych - w rozwiązaniach konstrukcyjnych i funkcjonalnych oraz wyrazie architektonicznym nawiązującym do lokalnych tradycji budownictwa regionalnego. Zauważenia i podkreślenia są skupiska zieleni wysokiej parków miejskich, parków dworskich, zespołów kościelnych i cmentarzy, przestrzeni publicznych, a także starodrzewy wzdłuż dróg i ulic miejskich - stanowiąc nieodłączny element krajobrazu miejskiego.</p>	<p>1939 - początek okupacji niemieckiej - włączenie ziemi ogrodzienieckiej do III Rzeszy Niemieckiej.</p> <p>1944-45 - budowa przez Niemców fortyfikacji obronnych w rejonie Podzamcza i Ogrodzieńca - bunkrów oraz rowów i umocnień przeciwczołgowych.</p> <p>1950 - odtąd zamek zabezpieczony jest jako trwała ruina.</p> <p>1966 - Ogrodzieniec otrzymuje status osiedla.</p> <p>1961 - Ogrodzieniec liczy ca 4200 mieszkańców.</p> <p>1959-60 } prowadzone są na zamku badania 164-65 } archeologiczne, a uzyskane wyniki pozwalają na prace rekonstrukcyjno-zabezpieczające</p> <p>Po 1954 - Fugasówka i Markowizna (byłe przysiółki Bzowa) wchodzą jako odrębne jednostki osadnicze w skład terytorium Ogrodzieńca.</p> <p>1973 - Ogrodzieniec odzyskuje prawa miejskie.</p> <p>1974- powstaje parafia rzymsko-katolicka w Ryczowie.</p> <p>1986- miasto Ogrodzieniec posiada 4552 mieszkańców.</p> <p>1988 - Podzamcze posiada 242 domy, przysiółek Morusy 21 domów. - Ryczow posiada 209 domów. - Gieblo ma 175 domów - 49 w Kolonii Gieblo i 126 w głównym skupisku Giebla - Kiełkowice -114 domów. - Mokrus - 82 zagrody. - Gulzów - 75 domów. - Kolona Ryczów - 59 domów. - Fugasówka 154 domy oraz Markowizna 43 domy. - 1990-91 - miasto Ogrodzieniec posiada około 5000 mieszkańców.</p>
			33

6.2. ZESPOŁY I OBIEKTY ZABYTKOWE

Rozwój przestrzenny miasta i gminy Ogrodzieniec, jak i przebiegające wydarzenia historyczne wywarły istotny wpływ na stan zachowania niektórych obiektów i zespołów zabytkowych.

W zdecydowany sposób wyróżnia się i wyraźnie wyodrębnia zespół zamkowy Ogrodzieniec - Podzamcze, historyczne obiekty sakralne czy najstarsze zespoły „centralne” miasta oraz wsi, a także obiekty mieszkalne o charakterze zabytkowym. Dotyczy to również w pewnym stopniu południowej części miasta Ogrodzieńca z zespołami zabudowy (kolonii) i ciągów luźnej zabudowy występującej także w obszarach ruralistycznych gminy.

Do obiektów i układów historycznych położonych w granicach administracyjnych miasta i gminy należą:

6.2.1. Obiekty i zespoły zabytkowe

- Sakralne o wybitnych wartościach, jak kościoły katolickie (2), kaplica renesansowa (1), figury sakralne (2), kaplice (3 wśród zabudowy), mury kościelne kamienne z bramami (2).
Z zakresu „małej architektury” sakralnej przydrożnej występują krzyże murowane, kamienne (6) oraz otwarte kapliczki, a także szafkowe drewniane i murowane (4).
- Zespół zamkowy o wybitnych wartościach wraz z relikwiami fortyfikacji (Podzamcze - to uczytelniona ruina) oraz rycerski zamek - strażnica (Ryczów).
- Zabudowa mieszkaniowa o istotnym dla regionu wartościach architektury regionalnej (ca 59 obiektów) oraz pewnych wartościach historycznych (ok. 107 obiektów), jak budynki znajdujące się w najstarszej części Ogrodzieńca oraz zespoły zabudowy miejsko-podmiejskiej, a także willowej. Również zespół zabudowy bloków kierunkowych osiedla „Firlej” czy osiedla awaryjnego cementowni „Wiek” (najstarsze części osiedla) należą do wyróżniających się.

6.2.2. Zespoły zabudowy zabytkowej

- Zespół najstarszej części miasta (rejon kościoła), stanowiący strukturę przestrzenną o dużych wartościach - ocena taka dotyczy także szczególnie centralnej części Podzamcza wraz z zamkiem - wyjątkowo eksponowanych przestrzennie, a także funkcjonalnie. Centralna część Giebla, Kiełkowiec St. czy Ryczowa wraz z zespołami zabudowy należą do wyróżniających się.
- Zespół dawnego założenia dworsko-parkowego w Ciebie (w stanie dużego zdewastowania przestrzennego).

6.2.3. Obiekty przemysłowe - „zabytkowe” oraz obiekty wojskowej techniki inżynierskiej

- Obiekty tego typu to budynek dawnej fabryki guzików (Kościuszki 133) i pozostałości carskiej fabryki amunicji - „Prochownia” - (oba obiekty do specjalistycznej weryfikacji) - oraz zakład cementowni „Wiek”.
- Bunkry wojskowe zbudowane przed II wojną światową na stoku wzgórza Sucha Połec oraz bunkry niemieckie z 1944 r. w rejonie wzgórza zamkowego.
- Część fortyfikacji z lat 1944 - 45 - ziemne rowy i umocnienia przeciwczołgowe

6.2.4. Ważniejsze zespoły zieleni

- Zespoły zieleni o znaczących wartościach stanowi zieleń związana z obiektami sakralnymi o Ogrodzieńcu i Ciebie oraz obszary zabytkowych cmentarzy w tych miejscowościach, jak również zieleń obszaru dawnego parku dworskiego w Gieble.
- Ważniejsze zespoły zieleni w przestrzeni miasta to park miejski przy ul. Kościuszki oraz zespoły zieleni związane z placami i zielenią skwerów miejskich.

6.2.5. Krajobraz naturalny - skałki, ostańce

Elementem krajobrazu przyrodniczego o charakterze unikalnym, lecz związanym i współdziałającym z krajobrazem kulturowym i jego obiektami zabytkowymi - są liczne skałki-ostańce

malowniczo rozlokowane na wzgórzach Podzamcza i południowo-wschodniej części gminy Ogrodzieniec.

6.2.6. Wykaz obiektów i obszarów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków

Kościół parafialny w Ogrodzieńcu

- ❑ Ogrodzieniec (ul. Kościuszki) - kościół parafialny pod wezwaniem Przemienienia Pańskiego, zbudowany w 1787 r. w miejscu poprzedniego kościoła. Jest to obiekt murowany, otynkowany, orientowany z jedną wieżą - późnobarokowy z rokokowym wnętrzem. Wokół kościoła mur z kamienia z barokową bramą z późnobarokowym posągami w szczycie.
- ❑ Ogrodzieniec - Podzamcze - ruiny zespołu zamkowego Bonerów (najokazalszy zamek w Jurze), na wzgórzu, obecnie zw. „Góra Janowskiego”. Zamek murowany z kamienia, najstarsza część z przed 1370 r. (XI V w.), przebudowany w stylu renesansowym w połowie XVI w. Z tego okresu, obecna podstawowa bryła zamku. Z XVII w. umocnienia zewnętrzne otaczające dzielnicę podzamcza.
- ❑ Ogrodzieniec - Podzamcze (ul. Zamkowa) - kaplica z XVI w., murowana z kamienia, otynkowana, z wieżyczką i sygnaturą - wewnątrz sklepiona - posiada kamienny portal renesansowy.
- ❑ Giebło - kościół parafialny pod wezwaniem św. Jakuba romański - zbudowany z ciosów wapiennych z jedną wieżą - rozbudowany XVIII i XX wiek. Prezbiterium sklepione krzyżowo-kolebkowe - posiada detale architektoniczne romańskie. W dolnych częściach murów zachowały się gmerki budowniczych. We wnętrzu kościoła zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków - wyposażenie kościoła oraz wczesnogotyckie dekoracje malarskie prezbiterium. Wokół kościoła mur kamienny z 1787 r. z bramą - na przedłużeniu cmentarz parafialny z końca XIX wieku z murem kamiennym.

6.2.7. Zespoły i obiekty zabytkowe oraz tradycyjna zabudowa mieszkaniowa

Jest to najliczniejsza grupa obiektów zabytkowych w mieście oraz jednostek wiejskich gminy, którą charakteryzuje poniższa tabela pod względem ich wartości historycznej i walorów „artystycznych”. Obejmuje ona miasto Ogrodzieniec oraz wsie gminy w ujęciu sołectw.

		Miasto Ogrodzieniec	Podzamecze	Giełto	Ryzców	Kietkowice	Mokrus	Srubarnia - Żelazko	Kolonia Ryzców	Fugasówka - Markowizna	Gulzów
Okresy budowy	Cechy zabudowy	Ilość obiektów zabytkowych									
1 połowa XIX w.					1						
2 połowa XIX w.		5	1	1							
1 połowa XX w.	tradycjonalizm regionalny	24	10	8	17	4	4	7		2	6
lata 40-50 XX w.	tradycjonalizm regionalny	1	1		2	1	1	1	1	1	
od 50 lat XX w.	tradycjonalizm z modernizacjami	2			1			1		1	
	Bloki mieszkalne Firlej (1913 r.)	3									
Budownictwo drewniane											
1 połowa XX w.	Konstrukcje mieszane	3						1			
2 połowa XX w.	Konstrukcje mieszane							1			
1 połowa XX w.	Studnie tradycyjne		1				1				
2 połowa XX w.	Studnie tradycyjne			2	1		1				
		38	13	11	22	5	7	11	1	4	6

Wyróżnione w zabudowie miasta i gminy obiekty tradycyjne, nie są jeszcze kwalifikowane jako zabytki, ale z uwagi na okres ich powstania oraz reprezentowane elementy tradycjonalizmu regionalnego, stanowią obiekty godne zauważenia, oraz do ich zachowania i ochrony.

W tej grupie występują budynki murowane najczęściej z kamienia - w większości parterowe o dachach dwuspadowych krytych papą lub eternitem. Często realizowane w konstrukcji „mieszanej”, murowano-drewnianej, jak również nie rzadko łączące funkcje mieszkalne i inwentarskie. Elewacje pozostawione w kamieniu lub tynkowane, względnie odeskowane. Są to obiekty bezstylowe, ale reprezentujące tradycje budownictwa regionu, zarówno w wyrazie plastycznym, jak: stosowanym materiale. Występujące obiekty w drewnie to konstrukcje zrębowe.

Budynki z 1 połowy XX w. są przykładem zmian zachodzących w tradycyjnym budownictwie miejskim, poprzez przebudowy i przystosowanie do współczesnych wymogów funkcji mieszkaniowej. Występują także przykłady tradycyjnego budownictwa regionalnego, kontynuowanego w innym materiale (np. cegła itp.).

W mieście Ogrodzieńcu występuje budownictwo piętrowe, rzadziej II - III piętrowe, z pomieszczeniami użytkowo-handlowymi, o charakterze budownictwa małomiasteczkowego, bazującego na tradycji budowlanej regionu. Są to budynki murowane o charakterze kamieniczek, willi, budownictwa jednorodzinne o tradycyjnej bryle i gabarycie, raczej o cechach bezstylowych, względnie noszących znamiona funkcjonalizmu i modernizmu (2 pół. XX w.).

6.3. OCHRONA PRAWNA WALORÓW KULTUROWYCH KRAJOBRAZU - OBSZARU MIASTA I GMINY.

Na mocy Ustawy o ochronie dóbr kultury i o ochronie dóbr kultury i o muzeach z dnia 15.02.1962 r. (Dz. Ust. Nr 10 póź. 48) wraz z późniejszymi zmianami - ochroną prawną oraz wpisem do rejestru zabytków województwa katowickiego objęto, wg. danych Państwowej Służby Ochrony Zabytków - Wojewódzki Konserwator Zabytków w Katowicach - z października 1998 r. - poniższe obiekty i zespoły zabytkowe miasta i gminy Ogrodzieniec:

- - Nr rejestru - 771/67 **Ogrodzieniec - Podzamcze - Zamek Bonerów** (trwała ruina). Granica ochrony prawnej - całość założenia i wzgórze zamkowe z najbliższym otoczeniem (wg. wykazu zabytków - przy piśmie PSOZ - Wojewódzki Konserwator Zabytków w Katowicach z dnia 12.09.1998 r. Wojewódzki Konserwator Zabytków (U.W. Wydział Kultury i Sztuki) pismem z 12.04.1989 r. dot. wytycznych dla rezerwatu „Podzamcze” określił strefy ochrony konserwatorskiej dla zamku i wzgórza zamkowego - jak pokazano graficznie na planszy uwarunkowań w skali 1:10000.
- - Nr rejestru - 772/67 **Ogrodzieniec (miasto) - kościół parafialny p.w. Przemienienia Pańskiego** z murem i bramą w murze. Granica prawna ochrony w ramach ogrodzenia obiektu.
- - Nr rejestru - 773/67 **Ogrodzieniec - Podzamcze - Kaplica renesansowa (XVI w.)**. Granica prawna ochrony w ramach ogrodzenia obiektu.
- - Nr rejestru - 796/67 **Gieble - Kościół parafialny p.w. św. Jakuba z murem** (romański). Granica ochrony prawnej - całość założenia w ramach ogrodzenia.

Poza tym - jako zabytki ruchome, wpisano do rejestru zabytków elementy kościoła św. Jakuba w Gieble:

- Nr rejestru - B/215/71 z dnia 21.06.71 - wczesnogotyckie dekoracje malarskie prezbiterium.
- Nr rejestru - B/655/95 z dnia 14.11.95 - wyposażenie ruchome ww. kościoła.

Miasto i gmina legitymują się jeszcze szeregiem obiektów i zespołów zabytkowych o wartościach kulturowych i o podstawowym znaczeniu dla krajobrazu miasta i gminy, które nie znalazły się dotychczas w aktualnym rejestrze zabytków województwa katowickiego. Istnieją propozycje i postulaty objęcia ochroną konserwatorską niektórych z tych obiektów czy zespołów, co znajduje uzasadnienie w ich walorach i wartościach kulturowych mieszczących się w szerokim pojęciu „zabytku”, jako obiekcie ochrony. Należy dążyć do uznania jako zabytku krajobrazu kulturowego miejskiego czy w obszarze gminy, wybranych obszarów o różnych wartościach ze wskazaniem objęcia ich strefą ochrony konserwatorskiej, jak i poszczególnych obiektów o charakterze zabytkowym. W tym przede wszystkim odkrycia archeologicznego na Górze Birów - osady łużyckiej.

Dążąc do ochrony występujących w obszarze miasta i gminy wartości krajobrazu kulturowego, a także częściowo przyrodniczego, podaje się następujące strefy ochrony:

6.3.1. Strefa „A” - pełnej, ścisłej ochrony konserwatorskiej

Strefa obejmuje obszary szczególnie wartościowe o bardzo dobrze zachowanej historycznej strukturze przestrzennej do bezwzględного zachowania. Jest to strefa o bezwzględnym priorytecie konserwatorskim, z koniecznością opracowania planów szczegółowych i rewaloryzacji.

Strefa „A” obejmuje:

- **Ogrodzieniec:**
  - obszar zespołu kościelnego

- ❑ kościół parafialny p.w. Przemienienia Pańskiego z murem i bramą w murze (w granicach ogrodzenia oraz kamienna figura M. B. przed bramą).
- ❑ **Ogrodzieniec - Podzamcze:**
  - ❑ obszar ruin Zamku Bonerów - całość założenia i wzgórze zamkowe z najbliższym otoczeniem,
  - ❑ kaplica renesansowa (ul. Zamkowa) w granicach ogrodzenia.
- ❑ **Giebło** - obszar zespołu kościelnego (kościół romański p.w. św. Jakuba) wraz z cmentarzem otoczonym zabytkowym murem.
- ❑ **Ryczów** - obszar polany śródleśnej (po południowej stronie drogi do Pilicy) wraz z ruinami dawnej strażnicy królewskiej, na skałce - Góra Grodzisko z otoczeniem.

6.3.2. Strefa „B” - częściowej ochrony konserwatorskiej

Strefa ta obejmuje obszary podlegające rygorom w zakresie utrzymania zasadniczych elementów rozplanowania istniejącej substancji o wartościach kulturowych oraz charakterem i skalą nowej zabudowy. Strefa „B” obejmuje:

- ❑ **Ogrodzieniec:**
  - ❑ obszar zabudowy i historyczny układ najstarszej części miasta (rejon pl. J. Piłsudskiego).
  - ❑ obszar zabytkowego cmentarza z podlegającą ochronie zielenią,
  - ❑ obszary zabudowy miasta po stronie północnej i południowej ul. Kościuszki z nieregularną siecią ulic zachowaną dość licznie, interesującą architektonicznie zabudowę.
- ❑ **Ogrodzieniec - Podzamcze:**

obszar zabytkowego układu z historycznym placem (pl. Wolności oraz zabudową, a także zabudową skupioną przy historycznych drogach - Ogrodzieniec - Pilica i Ryczów - Bzów,

obszar przy drodze do Pilicy (ul. Wojska Polskiego) ze Skałką-Kaplicą w otoczeniu starodrzewia (Kapliczka M.B. Skałkowej).

- ❑ **Giebło:**
  - ❑ zespoły zabudowy w obszarze zabytkowego układu wsi,
  - ❑ obszar dawnego zespołu dworsko-parkowego z zachowanymi zabytkowymi elementami (dwór, zabudowa, staw, drzewostan).
- ❑ **Ryczów** - obejmuje część zabytkowego zespołu zabudowy w centralnej i wschodniej części wsi oraz zachodnią część zabytkowej zabudowy przy drodze do Żelazka.
- ❑ **Kielkowice** - obejmuje zespół zabytkowej zabudowy w Kielkowicach Starych.
- ❑ **Mokrus** - obszar zabytkowego zespołu zabudowy wsi przy drodze Giebło -Siamoszyce.

W granicach tej strefy znajdują się zasadniczo obszary najstarszych części wsi o zabytkowych układach zawierających zabudowę o wartościach kulturowych.

Na terenach objętych opracowaniem zachowało się jednak niewiele substancji zabytkowej, natomiast charakteryzują się one zabudową nową o zróżnicowanym wyrazie architektonicznym, której stosowanie winno być poddane rygorom architektonicznym i urbanistycznym.

6.3.3. Strefa „E” - ochrony ekspozycji

Strefa ta obejmuje obszary stanowiące zabezpieczenie właściwego eksponowania zespołów lub obiektów zabytkowych i obiektów o znaczących wartościach kulturowych. Dla terenów tych ustala się całkowite wyłączenie spod zabudowy, względnie określa się nieprzekraczalne gabaryty. Strefa „E” obejmuje:

- ❑ **Ogrodzieniec** - obszar otwartych przestrzeni we wschodniej i północnej części miasta zapewniających ekspozycję zabytkowego zespołu urbanistycznego. W rejonie tym obszar eksploatacji złóż wapnia do rekultywacji.
- ❑ **Podzamcze** - wszystkie otwarte obszary na terenie wsi, zapewniające właściwe warunki ekspozycji dla ruin zamku refrakcyjnych elementów krajobrazu (skałki).

- **Gieblo** - obejmuje otwarte obszary wokół zabytkowego zespołu wsi, zapewniające jego ekspozycję oraz obszar w zachodniej części wsi, przy drodze do Kiełkowic (ekspozycja atrakcyjnych terenów od południa, ze wzniesieniem zamkowym w Podzamczu).
- **Ryczów, Kiełkowice, Mokrus, Gulzów, Koi. Ryczów, Śrubarnia - Żelazko** – w obszarach tych wsi, wszystkie obszary otwarte, które zapewniają właściwą ekspozycję terenom o wysokich wartościach krajoznawczych (dotyczy to także otwartych terenów pól).

6.3.4. Strefa „K” - ochrony krajobrazu

Strefa ta obejmuje wartościowe obszary bez zabudowy zwłaszcza związane integralnie z zespołami zabytkowymi.

Strefa „K” obejmuje (wyodrębniono poniższe najwartościowsze elementy):

- **Ogrodzieniec:**
  - duży zespół leśny (południowo - zachodnia część miasta) wchodzący w skład ZJPK - bezwzględna ochrona,
  - obszar parku miejskiego przy ul. Kościuszki i sąsiednich terenów zieleni (dzielnica przemysłowa),
  - potoki (dopływy Czarnej Przemszy) oraz stawy w południowo-zachodniej części miasta (miedzy innymi Józefowa),
  - potok ze stawem „Centuria” - jego obszar źródłkowy wchodzi w skład rezerwatu.
- **Podzamcze:**
  - obszary leśne i rozrzucone po wsi malownicze skałki - ostańce,
  - obszar sadu po stronie południowej ul. Zamkowej.
- **Gieblo:**
  - tereny leśne w zachodniej części wsi i zespół sadów przy drodze do Pilicy,
  - obszar zabytkowego zespołu kościelnego centralnego wsi i obszar dawnego parku dworskiego.
- **Fugasówka - Markowizna** - zalesione obszary, zieleń stref izolacyjnych wokół przemysłu oraz interesujące tereny cieków wodnych.
- **Kiełkowice** - obszary leśne i potok Więcka.
- **Mokrus** - obszary leśne we wsi oraz obszar stawu położonego w środku zespołu zabytkowej zabudowy wsi.
- **Gulzów** - wyłącznie obszary leśne.
- **Ryczów, Śrubarnia - Żelazko, Kolonia Ryczów** - obszary leśne wsi oraz liczne malowniczo rozrzucone skałki - ostańce na całych obszarach wiejskich.

Dla wykazanych wyżej stref ochrony konserwatorskiej krajobrazu, szczegółowe ustalenia i oceny znajdują się w „Studium Konserwatorskim - gminy Ogrodzieniec - Etap I i Etap II” - opracowanie z 1991 r., które to studium stanowiło podstawowe źródło informacji dla powyższych zapisów.

6.3.5. Strefa „P” - przekształceń (dopuszczalnego rozwoju)

Strefa ta obejmuje obszary pozostające poza ww. strefami konserwatorskimi, ale pozostająca w przestrzennej relacji z tymi strefami. Jest to strefa porządkowania i uzupełniania istniejącej zabudowy i dostosowania jej do charakteru sąsiednich zespołów budynków (zwłaszcza gabaryty i forma architektoniczna). Wskazane kierowanie się zasadą nie rozpraszania zabudowy, a raczej planowanej przestrzenie jej koncentracji, równocześnie rozwijając lub tworząc współdziałające systemy zieleni.

W układach ruralistycznych wskazanym byłoby ograniczać rozwój tych jednostek ze względu na duże walory krajoznawcze i przyrodnicze. Dopuszcza się kontrolowany rozwój budownictwa (uzupełnienia, luki) z pewnymi rygorami i wymogami, w uzasadnionych przypadkach akcentowanymi przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

6.3.6. Strefa zdewastowanego krajobrazu naturalnego

Tą strefą zdewastowanego krajobrazu objęte są tereny zabudowy przemysłowej i magazynowej oraz tereny eksploatacji złóż, wymagające rekultywacji:

- Zespół zakładów przemysłowych z dominującą cementownią „Wiek” i zespołami magazynowymi w północno-zachodniej części Ogrodzieńca - wpływają na zniszczenia ekologiczne i degradację krajobrazu - wymagają opanowania problemu szkodliwego oddziaływania (zmniejszenia emisji pyłów i gazów).
- Tereny eksploatacji złóż dla potrzeb cementowni „Wiek”, jak również tereny eksploatacji gliny dla cegielni (północna część miasta Ogrodzieńca) wymagają pełnej rekultywacji. Po rekultywacji wskazana jest „odbudowa” zniszczonej eksploatacją złóż wapiennych historycznej drogi do Bzowa i przywrócenie jej na całym odcinku od Ogrodzieńca do Bzowa.
- Tereny eksploatacji piasku (po południowej stronie śródmieścia Ogrodzieńca) wymagają rekultywacji.

6.3.7. Strefy ochrony archeologicznej (strefy „WA” i „WB”) oraz wykaz stanowisk archeologicznych

1. Strefa „WA” - ścisłej odnowy archeologicznej.

Strefa ścisłej odnowy archeologicznej obejmuje rozpoznane i potencjalne obszary eksploatacji archeologicznej, które winny być wyłączone spod zabudowy.

Wszystkie prace ziemne na terenie tej strefy należy wykonywać pod konserwatorskim nadzorem archeologicznym.

Na terenie gminy Ogrodzieniec strefą tą objęte są obszary strefy „A”; w Ogrodzieńcu obszar zespołu kościelnego, w Podzamczu obszar zamku i rejon placu Wolności z kaplicą, w Gieble obszar zespołu kościelnego z cmentarzem oraz w Ryczowie obszar Góry Grodzisko z ruinami strażnicy, a także obszary gminy, na których zlokalizowane są stanowiska archeologiczne (stwierdzone).

2. Strefa „WB” - strefa nadzoru archeologicznego (strefa częściowej ochrony archeologicznej).

Strefa ta, to obszary domniemanych wartości istotnych i ważnych reliktywów archeologicznych - jest strefą, głównie obszarów stanowisk archeologicznych. Stanowi ona strefę obserwacji archeologicznej i jest pod wnikliwą kontrolą konserwatorską. Wszystkie większe prace ziemne na terenie strefy należy objąć obserwacją, a wszelka działalność inwestycyjna winna mieć nadzór konserwatorski. Na terenie gminy Ogrodzieniec strefą tą objęte są obszary określane strefą „B” (częściowej ochrony konserwatorskiej), obejmujące obszary zabytkowych zespołów zabudowy w jednostkach przestrzennych gminy, a szczególnie na Podzamczu, w Gieble, Ryczowie, Kiełkowicach i Mokrusie.

3. Stanowiska archeologiczne w obszarze administracyjnym gminy Ogrodzieniec.

Występujące i rozpoznane stanowiska archeologiczne na terenie gminy, wykazano wraz z opisem w poniższym zestawieniu tabelarycznym, zaś ich lokalizację określono graficznie na mapie.

Zasięg strefy ochronnej wokół stanowisk przyjmuje się w promieniu 30 - 50 metrów, z wyjątkiem stanowisk wpisanych do rejestru zabytków, dla których granice ochrony określone są indywidualnie w treści decyzji orzekającej o wpisie. Działalność inwestycyjna w obrębie stanowisk archeologicznych wiąże się z koniecznością uzgodnienia ze służbami konserwatorskimi.

Dotychczas nie cały teren gminy został objęty penetracją archeologiczną, stąd między innymi w obszarze miasta Ogrodzieńca nie stwierdzono obszarów podlegających ochronie archeologicznej (teren nie objęty dotychczas badaniami).

Należy oczekiwać zwiększenia liczby stanowisk archeologicznych w miarę powiększania obszaru badań.

Wykaz stanowisk archeologicznych

Lp.	Numer i funkcja stanowiska z chronologią	Numer stanowiska na obszarze AZP
1.	2.	3.
Zespół Gulzów - obszar AZP - 93 - 53		
1.	Nr 1. - ślady osadnictwa kultury pradziejowej	Nr 21
2.	Nr 2. - ślady osadnictwa kultury łużyckiej	Nr 22
3.		
Zespół Giebło - obszar AZP - 93 - 53		
4.	Nr 1. - zespół kościelny z otoczeniem	Nr 1
5.	Nr 2. - osada kultury wczesnośredniowiecznej	Nr 2
6.	Nr 3. - osada kultury wczesnośredniowiecznej	Nr 3
7.	Nr 4. - osada kultury nowożytniej	Nr 4
8.	Nr 5. - osada kultury średniowiecznej	Nr 5
9.	Nr 6. - ślady osadnictwa kultury pradziejowej	Nr 6
10.	Nr 7. - ślady osadnictwa wczesnośredniowiecznego	Nr 7
11.	Nr 8. - ślady osadnictwa kultury wczesnośredniowiecznej	Nr 8
12.	Nr 9. - ślady osadnictwa kultury pradziejowej	Nr 9
13.	Nr 10. - osada kultury nowożytniej	Nr 10
14.	Nr 11. - ślady osadnictwa kultury pradziejowej	Nr 26
15.	Nr 12. - ślady osadnictwa kultury łużyckiej	Nr 27
16.	Nr 13. - osada kultury nowożytniej	Nr 28
17.	Nr 14. - ślady osadnictwa kultury pradziejowej	Nr 29
18.	Nr 15. - ślady osadnictwa kultury średniowiecznej	Nr 30
19.	Nr 16. - ślady osadnictwa kultury średniowiecznej	Nr 31
20.	Nr 17. - ślady osadnictwa kultury wczesnośredniowiecznej (XII -XIII w.)	Nr 32
Zespół Mokrus - obszar AZP - 93 - 53		
21.	Nr 1. - ślady osadnictwa kultury średniowiecznej (XIV - XV w.)	Nr 8
22.	Nr 2. - ślady osadnictwa kultury średniowieczno - nowożytnej	Nr 9
23.	Nr 3	Nr 19
24.	Nr 4. ślady osadnictwa kultury pradziejowej	Nr 20
Zespół Kiełkowice - obszar AZP - 93 - 53		
25.	Nr 1. - ślady osadnictwa kultury łużyckiej (Kiełkowice - Żarki)	Nr 12
26.	Nr 2. - ślady osadnictwa kultury pradziejowej	Nr 13
27.	Nr 1. - ślady osadnictwa późnego średniowiecza	Nr 14

28.	Nr 2.	Nr 15
29.	Nr 5. ślady osadnictwa kultury pradziejowej	Nr 18
30.	Nr 3.	Nr 16
31.	Nr 4. ślady osadnictwa kultury łużyckiej	Nr 17
Zespół Podzamcze - obszar AZP - 94 - 53		
32.	Nr 1. - □ - znalezisko luźne (toporek kamienny, neolit - kultura nieokreślona)	Nr 1
33.	Nr 2. - □ - znalezisko luźne z epoki kamiennej (toporek krzemienny)	Nr 1
34.	Nr 3. - ślady osadnictwa średniowiecznego	Nr 21
35.	Nr 4. - ślady osadnictwa nowożytnego	Nr 22
36.	Nr 5.	Nr 23
37.	Nr 6 ślady osadnictwa kultury średniowiecznej	Nr 24
38.	Nr 7. - ślady osadnictwa neolitycznego	Nr 25
39.	Nr 8.	Nr 47
40.	Nr 11 ślady osadnictwa kultury pradziejowej	Nr 51
41.	Nr 9. - ślady osadnictwa kultury przeworskiej - okres rzymski	Nr 48
42.	Nr 10. - ślady osadnictwa kultury wczesnośredniowiecznej	Nr 49
43.	Nr 12. - ślady osadnictwa kultury nowożytnej	Nr 52
Zespół Koloni Ryczów - obszar AZP - 94 - 53		
44.	Nr 1. - ślady osadnictwa kultury nowożytnej (XVIII - XIX w.)	Nr 20
Zespół Ryczów - obszar AZP - 94 - 53		
45.	Nr 1. - ślady osadnictwa średniowiecznego „strażnica” z okresu XIV w.	Nr1
46.	Nr 2.	Nr 14
47.	Nr 3. ślady osadnictwa kultury pradziejowej	Nr 15
48.	Nr 4. - osada kultury nowożytnej	Nr 16
49.	Nr 5. - ślady osadnictwa późnośredniowiecznego	Nr 17
50.	Nr 6. - ślady osadnictwa kultury pradziejowej	Nr 18
51.	Nr 7. - ślady osadnictwa kultury średniowiecznej	Nr 19
Śrubarnia – Żelazko – obszar AZP – 94 - 53		
52.	Nr □ - ślady osadnictwa kultury nowożytnej (XVIII - XIX w.) Śrubarnia	Nr 64
53.	Nr 6. □ - ślady osadnictwa kultury nowożytnej (XVIII - XIX w.) Żelazko	Nr

Wykaz sporządzono wg opracowania „Studium Konserwatorskie - gminy Ogrodzieniec - Etap I i Etap II” - Kraków 1991 r., uzupełniany wg danych PSOZ - Katowice - Konserwator ds. Zabytków Archeologicznych - październik 1998 r.

6.3.8. Strefa ochrony obszaru Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych (ZJPK) w obszarze gminy

Celem powołania Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych województwa katowickiego - Uchwała NR 111/11/80 WRN w Katowicach w dniu 20.02.1980 r. było wprowadzenie ochrony obszaru o unikalnych wartościach krajobrazowych, przyrodniczych i kulturowych z równoczesnym określeniem zasad współistnienia w tym obszarze człowieka i środowiska naturalnego.

Gmina Ogrodzieniec w swej zdecydowanej większości obszaru - wynoszącej ca 82% obszaru całej gminy, znajduje się w granicach ZJPK - na co się składa Park Krajobrazowy „Orlich Gniazd” wraz z obszarem chronionego krajobrazu stanowiącego otulinę (strefę chronioną) tego parku. Niewątpliwie naturalną, wieloprzestrzenną dominantą krajobrazu gminy są zespoły leśne oraz niezliczona ilość malowniczych ostańców skalnych, jak również licznie występujących jaskiń. Ostańce skalne szczególnie występują w paśmie: od Lisiej Góry, Góry Birów poprzez wzgórza Podzamcza z Górą Zamkową do Koloni Ryczów oraz w paśmie południowym gminy od Śrubami poprzez Żelazko do Ryczowa (część wzgórz Żory, Cisownik, Wielki Grochowiec, Księża i Sołtysia Góra, Straszakowe Skały i część Ruskiej Góry). Wyrazem ich unikalności i wartości krajobrazu przyrodniczego i kulturowego są postulaty przekształcenia części tych obszarów w rezerwaty.

Zasady ochrony Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych, określone aktem powołującym ZJPK, zostały znowelizowane Rozporządzeniem Nr 17/95 Wojewody Katowickiego z dn. 01.02.1995.

Z pośród określonych szeroko zasad ochrony ZJPK, poniżej wybiórczo określono rygory dotyczące zagadnień krajobrazu kulturowego względnie problemów z nim związanych:

- ❑ Zakaz lokalizacji inwestycji i obiektów produkcyjnych mogących pogorszyć stan środowiska i stanowić zagrożenie dla chronionego krajobrazu.
- ❑ Zakaz prowadzenia napowietrznych linii energetycznych.
- ❑ Zakaz eksploatacji surowców mineralnych.
- ❑ Zakaz budowy i rozbudowy obiektów budowlanych nie uwzględniających form architektonicznych nawiązujących do lokalnej tradycji budowlanej.
- ❑ Ograniczony rozwój i kontrolowana wielkość ośrodków rekreacyjnych.
- ❑ Zabrania się działalności gospodarczej i usługowej mogącej zmienić walory krajobrazowe.
- ❑ Lokalizowanie nowych inwestycji wyłącznie w oparciu o dokumentację projektową, poszerzoną o problematykę studialną krajobrazu przyrodniczego i kulturowego.
- ❑ Konieczność prowadzenia nadzoru archeologicznego przy wszystkich pracach ziemnych.
- ❑ Konieczność pełnej ochrony dziedzictwa kulturowego, przyrodniczego oraz krajobrazu.

6.4. PRZESTRZENIE PUBLICZNE I WNĘTRZA ULICZNE W ZESPOŁACH ZABUDOWY MIASTA I GMINY OGRODZIENIEC

Wyodrębniono w układach osadniczych „przestrzenie publiczne” oraz interesujące wnętrza uliczne miasta Ogrodzieńca oraz sołectw - Podzamcza, Giebla i Ryczowa.

6.4.1. Wyróżniające się przestrzenie publiczne miasta i wybranych jednostek wiejskich (sołectw)

„Przestrzenie publiczne”, charakteryzujące się wnętrzami urbanistycznymi, tradycyjnie ukształtowanymi o pewnych walorach kompozycyjnych, odpowiadających skali miasta i jego zasobom kulturowym koncentrują się głównie w obszarze miasta, wzdłuż historycznej osi, jaką niewątpliwie jest ul. Kościuszki. Do takowych należą:

- ❑ Zespół dwóch placów: plac „przykościelny” z przekątnie przebiegającą ul. Kościuszki i sprzężony z nim - prawdopodobnie najstarszy układ urbanistyczny w mieście – plac J. Piłsudskiego. Plac „przykościelny” akcentowany jest dominantą XVIII w. kościoła parafialnego.
- ❑ Trójkątny plac u zbiegu ul. Kościuszki i ul. Narutowicza, urządzony, akcentowany obiektem o lokalnej dominacji (zabytkowa, barokowa figura).

W obszarze Podzamcza w skali tej jednostki przestrzennej, przestrzenią publiczną stanowi najstarsza część tego zespołu:

- plac Wolności powstały przy skrzyżowaniu dwóch szlaków historycznych, styczny do ul. Wojska Polskiego i ul. Krakowskiej,
- ulica Zamkowa na zachód od placu, poszerzona - zamknięta jest lokalną dominantą - renesansową kaplicą.

Nad całością przestrzeni publicznej w bliskim sąsiedztwie występuje wspaniała dominanta, jaką jest ruina Zamku Ogrodzienieckiego.

Przestrzenią publiczną w południowej części Ogrodzieńca, charakteryzującego się walorami estetycznymi, jest plac Wolności (ul. Kopernika, ul. Mostowa, ul. Krótka) o komponowanym wnętrzu urbanistycznym (w znacznym stopniu już zrealizowanym), wzbogaconym bryłowymi dominantami obiektów użyteczności publicznej, w tym szczególnie obiektem Domu Kultury.

Do interesujących przestrzeni, które można zaszerzować do publicznych przestrzeni, a które powstały na bazie jednorodnej funkcji i pod jej wpływem ukształtowały się, należą następujące przestrzenie:

- Podzamcze - ul. Wojska Polskiego - przestrzeń o wydłużonym prostokącie, ze „ścianami” starodrzewia oraz kaplicę skalną (Kaplica M.B. Skałkowej), służącą celom kultowym. Wykorzystanie elementu skałki - ostańca, charakterystycznego dla miejscowego krajobrazu stanowi o unikalnym charakterze tej przestrzeni publicznej.
- Giebło - przestrzeń publiczna b. zespołu dworsko-parkowego, wymagająca rewaloryzacji i eksponowania własnych walorów kulturowych (dwór z zabudową) oraz przyrodniczych (zieleń i woda).

Przestrzenie o charakterze publicznym, wymagające uczytelnienia, powiązań oraz zdecydowanego eksponowania (nawet bardzo lokalnego) swoich walorów, są to „zielone” przestrzenie miasta Ogrodzieńca:

- Przestrzenie zielone parku miejskiego przy ul. Kościuszki (naprzeciw cementowni „Wiek”) oraz przestrzenie zielone po południowej stronie ul. Kościuszki (naprzeciw wylotu ul. Mickiewicza) stanowiące zieleń częściowo komponowaną oraz naturalną. Przestrzenie te posiadają lokalne dominanty, którymi są pomniki przyrody.

Wyróżnienia i zwrócenia uwagi wymagają „przestrzenie publiczne”, powstałe w wyniku ich funkcji, a są nimi założenia zielone cmentarzy:

- Najstarsza, zabytkowa część cmentarza parafialnego w Gieble.
- Zielone założenie zabytkowego cmentarza w Ogrodzieńcu wraz z zespołami zieleni wysokiej, podlegającej ochronie.

W obszarze najstarszej, historycznej części miasta Ogrodzieńca oraz najstarszych, najwcześniej ukształtowanych przestrzeni wsi - Podzamcza, Giebła, Ryczowa, występują interesujące wnętrza urbanistyczne przestrzeni publicznych ulic i lokalnych placów. Stanowią one system oparty na układzie drożnym, głównie najstarszych dróg i ulic.

W szeregu przypadkach te „uliczne przestrzenie” na swych osiach lub wnętrzach placu, akcentowane są lokalnymi wyznacznikami, jakimi są plastyczne dominanty w postaci kaplic i kapliczek, studni publicznych itp.

Fragmety wartościowych wnętrz ulicznych występują także w starych zespołach zabudowy o charakterze zabytkowym wsi Stare Kiełkowice i Mokrus. We wsiach Śrubarnia i Żelazko, a także w Gulzowie w zespołach zabudowy o zdecydowanie młodszym rodowodzie, ujawniają się również fragmenty ciekawych wnętrz ulicznych. „Wnętrza uliczne”, które dotyczą powyższych wsi, są zauważalne także w ich układach przestrzennych „ulicówek”, jako głównych ulic wsi.

6.4.2. Atrakcyjność krajobrazu miasta i gminy Ogrodzieniec

Krajobraz obszaru gminy Ogrodzieniec cechuje szczególna atrakcyjność, gdzie zasoby kulturowe krajobrazu w połączeniu z krajobrazem przyrodniczym decydują o unikalnym jego charakterze i nieprzeciętnych jego walorach przestrzennych i kompozycyjnych. Na tę szczególną atrakcyjność składają się przede wszystkim urozmaicone i malownicze wzgórza skaliste, ostańce i jaskinie, a także duże przestrzenie leśne oraz zabytki kultury, mające w tej atrakcyjności znaczny udział - liczne stanowiska archeologiczne wyróżniające i podnoszące walory krajobrazu - zamek i strażnica, kościoły, kapliczki a także zabytkowa zabudowa o specyficznym charakterze regionalnym.

Obszary o wyróżniających się i wartościowych zasobach dziedzictwa kulturowego występują głównie w mieście Ogrodzieńcu i Podzamczu, tworząc zauważalne w tym zakresie struktury przestrzenne. Natomiast obiekty i zespoły zabytkowe o znaczących wartościach znajdują się także w Ciebie i Ryczowie.

Miasto Ogrodzieniec w obszarze całej gminy wyodrębnia się swoimi strukturami o charakterze podmiejskim i „miejskim”, ale o różnych rodzajach krajobrazu kulturowego (obszary miejskie, podmiejskie, osiedlowe i urbanizujące się, a także fragmentarycznie ruralistyczne).

W krajobrazie gminy mają także swój udział obszary o charakterze przemysłowym (zakłady przemysłowe i obszary eksploatacji złóż), które znajdują się w zachodniej części miasta oraz sołectwie Fugasówka.

Wysoka wartość krajobrazu przyrodniczego stwarza łącznie z zasobami kulturowymi dużą i wyrazistą (wizualnie i estetycznie) atrakcyjność obszarów miasta i gminy - głównie zaś obok samego miasta dotyczy to południowo-wschodnich sołectw gminy (Podzamcze, Ryczów, Śrubarnia-Żelazko, Giebło, Kielkowice, Mokrus). Wymienione sołectwa stanowią obszary o zdecydowanej przewadze krajobrazu ruralistycznego, legitymującego się obok czytelnych układów przestrzennych, także interesującymi obiektami zabytkowymi, sakralnymi oraz obiektami i luźnymi ciągami zabytkowej zabudowy o charakterze tradycjonalizmu regionalnego.

6.5. DIAGNOZA STANU ISTNIEJĄCEGO OKREŚLAJĄ

- ❑ Zalety i możliwości krajobrazu oraz związane z tym szansę, zmierzające do tworzenia nowych wartości krajobrazowych.
- ❑ Słabe strony krajobrazu i płynące stąd zagrożenia dla istniejących wartości krajobrazu gminy.

Zalety krajobrazu:

- ❑ Urozmaicony krajobraz o nieprzeciętnych wartościach kulturowych i przyrodniczych:
  - ❑ zamek, strażnica, kościoły, kaplice i inne zabytki nieruchome,
  - ❑ znaleziska archeologiczne z okresów różnych kultur i okresów osadnictwa,
  - ❑ unikalny krajobraz skalistych wzgórz, ostańców i jaskiń.
- ❑ Ogrodzieniec i Podzamcze będące wyodrębniającymi się atrakcyjnymi obszarami o wysokich wartościach kulturowych.
- ❑ Krystalizujące się wnętrza przestrzeni publicznych Ogrodzieńca i Podzamcza.
- ❑ Czytelny krajobraz jednostek wiejskich, stanowiący na ogół obszary jednorodnego krajobrazu ruralistycznego o niewielkim stopniu przekształcenia.
- ❑ Zaplecze turystyczno-rozrywkowe dla pobliskich aglomeracji miejsko-przemysłowych Śląska i Krakowa.

Szansę możliwości podnoszenia wartości krajobrazu:

- ❑ Kształtowanie obszarów miasta i obszarów wiejskich w kierunku podnoszenia ich walorów przestrzennych oraz atrakcyjności.
- ❑ Modernizacja i rewaloryzacja zdekapitalizowanych obiektów, szczególnie o charakterze zabytkowym, uwzględniając istniejące w sąsiedztwie wartości kulturowe.
- ❑ Podnoszenie jakości przestrzeni publicznych i kreacje nowych wnętrz urbanistycznych.

- ❑ Wykorzystanie warunków i walorów Ogrodzieńca i Podzamcza dla rozwoju turystyki, dążąc do tworzenia ośrodka turystycznego o charakterze ponadregionalnym.
- ❑ Dalsza aktywizacja turystyczna i rekreacyjna w obszarze miasta i gminy (sołectw).

Słabe strony krajobrazu:

- ❑ Występujące zużycie techniczne zasobów kulturowych, wpływające niekorzystnie na atrakcyjność krajobrazu kulturowego.
- ❑ Niski stopień wyposażenia w infrastrukturę komunalną.
- ❑ Na ogół nie najlepszy standard usług turystycznych, słabo reprezentowanych w obszarze całej gminy.
- ❑ Niekorzystne przestrzenne występowanie terenów przemysłowych i terenów eksploatacji złóż, wywołujące „zaburzenia” i dysharmonię w krajobrazie sąsiednich terenów.
- ❑ Istniejące napowietrzne linie energetyczne w obszarach krajobrazu gminy, a szczególnie w obszarach krajobrazu przyrodniczego.

Zagrożenia dla krajobrazu:

- ❑ Przekształcenia w obszarze historycznych struktur osadniczych, powodujące „zatarcie” układu przestrzennego oraz zmianę skali zabudowy.
- ❑ Ujawniające się tendencje przebudowy istniejącej zabudowy zmieniające cechy „stylowe” budownictwa o charakterze tradycjonalizmu regionalnego.
- ❑ Zauważalna dążność do zabudowywania terenów rolniczych prowadząca do rozproszenia zabudowy oraz „chaosu” przestrzennego niektórych obszarów miasta i poszczególnych wsi.

7. PRZESTRZEŃ ROLNICZA

7.1. GRUNTY ROLNE

Na terenie miasta i gminy Ogrodzieniec przestrzeń rolnicza zajmuje 4473 ha. W obszarze tym gleby klas od I do IV stanowią około 35% użytków rolnych. Pozostały teren to gleby klas V i VI, które nie przedstawiają większej wartości dla rolnictwa.

Grunty rolne są pochodzenia mineralnego, są to gleby lekkie, suche, często kamieniste. Podłoże krasowe powoduje szybkie osuszanie się gleb i odpływanie wód opadowych. Rzeźba terenu we wschodniej i południowej części gminy - bardzo zróżnicowana - stwarza warunki dla erozji wodnej i pyłowej.

Najlepsze gleby klasy III i IV występują w największych ilościach w:

- Kielkowicach,
- Podzamczu - północna część,
- Gieble,
- Kolonii Gieble,
- Gulzowie,

stanowi to północno - wschodnią część gminy. W pozostałej części gminy występują gleby klas V i VI najwięcej w południowo - wschodniej części gminy na południe od Ryczowa.

7.2. WARUNKI AGROKLIMATYCZNE

Okres wegetacyjny o średniej dobowej powyżej +5° C trwa 200 - 210 dni. Jest on o dwa tygodnie krótszy od okresu na sąsiadujących terenach.

Okres bez przymrozków wynosi średnio około 206 dni. Pierwsze przymrozki pojawiają się już około potowy października, ostatni w początku maja. W ostatnich kilkunastu latach zaobserwowano wydłużenie się okresu wegetacyjnego, na podstawie kwitnienia rzepaku - różnica w kwitnieniu wynosi od 7 do 12 dni.

Temperatura średnia roczna wynosi +6° C. Zima jest mroźna i długa. Pokrywa śnieżna zalega około 80 dni. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec.

7.3. KOMPLEKSY PRZYDATNOŚCI ROLNICZEJ

Wartość przestrzeni rolniczej zależy w dużej mierze od kompleksów glebowych ich klasy, budowy i pochodzenia.

Najlepsze kompleksy występujące na terenie gminy Ogrodzieniec to:

- kompleks II - pszenno dobry na rędzinach w Gulzowie i Gieble;
- kompleks III - pszenno wadliwy - w Gulzowie, Gieble, Kolonii Gieble, Kielkowicach Mokrusie i północnym Podzamczu.

Te kompleksy o glebach klas III i IV nadają się pod uprawę pszenicy, kukurydzy, rzepaku i buraków.

Słabsze kompleksy tworzące przestrzeń rolniczą głównie we wsiach Kolonia Ryczów i Śrubarnia to:

- kompleks V - żytnio - ziemniaczany dobry,
- kompleks VI - żytnio - ziemniaczany słaby.

Są to kompleksy o glebach V i VI, glebach bielicowych i rędzinach. Można na nich uprawiać rośliny pastewne na paszę, a także ziemniaki.

Pozostałe kompleksy rolne VII - żytni najsłabszy obejmuje 43% gruntów ornych gminy na klasach V i VI gleby na najsłabszych obszarach rolniczych gminy.

7.4. STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW ROLNYCH

Przestrzeń rolnicza zajmuje 4473 ha z tego 395 ha to są tereny rolne, a 516 ha to użytki zielone.

W strukturze zasiewów największą powierzchnię wynoszącą

- 62% - zajmuje uprawa zbóż,
- 9,9% - rzepak,
- 10,5% - ziemniaki,
- 8,5% - pastewne,
- 3,5% - warzywa,
- 5,6% - inne.
- Warzywa i rośliny okopowe uprawia się na najlepszych glebach. Na najslabszych glebach uprawia się rośliny pastewne na zielono.
- Hodowla zwierząt
- Stan pogłównia w ciągu ostatnich 10 lat zmniejszył się i wynosi:
  - 596 szt. bydła w tym 326 szt. krów,
  - 188 szt. trzody chlewnej w tym 58 loch.
  - 90 owiec.

Mała ilość zwierząt spowodowana jest małymi zasobami paszowymi.

Poza tym mieszkańcy hodują znaczne ilości ptactwa domowego na własne potrzeby.

7.5. STRUKTURA GOSPODARSTW ROLNYCH

Gmina Ogrodzieniec posiada 1813 indywidualnych gospodarstw rolnych, o różnej wielkości areалу. Najwięcej jest gospodarstw wielkości od 2-5 ha, jest ich 1041 co stanowi 57,4% wszystkich gospodarstw.

Struktura wielkości gospodarstw jest następująca:

do 2 ha - 501 gospodarstw tj. 27,6%,

od 2 - 5 ha - 1041 gospodarstw tj. 57,4%,

od 6 - 10 ha - 224 gospodarstwa tj. 12,4%,

od 11 - 50 ha - 45 gospodarstw tj. 2,5%,

powyżej 50 ha - 2 gospodarstwa tj. 0,1%.

Większość gospodarstw rolnych jest niewyspecjalizowana, nietowarowa. Do gospodarstw towarowych zaliczyć można gospodarstwa powyżej 20 ha.

Rynkiem zbytu dla produktów rolnych są najbliższe miasta oraz punktu skupu w sąsiedztwie Ogrodzieńca.

7.6. STAN ZANIECZYSZCZENIA GRUNTÓW ROLNYCH

Stan zanieczyszczenia gruntów rolnych zależy od stanu powietrza atmosferycznego oraz używania nawozów. W ostatnich latach stan powietrza bardzo się poprawił. Stan zanieczyszczenia chemicznego gleb na podstawie badań Okręgowej Stacji Chemiczno - Rolniczej w Gliwicach, przeprowadzonych w 1995 r. w 21 punktach gminy Ogrodzieniec stwierdza, że zanieczyszczenia ołowiem, niklem, kadmem i cynkiem niemal lub nieznacznie występują w części północno - wschodniej gminy, ale znacznie w południowej części gminy koło Ryczowa i Śrubami. Najmniej skażone, niemal czyste są gleby w Kiełkowicach, Mokrusie, Gulzowie, Morusach, a najmocniej w Ryczowie i Śrubarni. Oznacza to, że w terenach czystych można prowadzić wszystkie uprawy ogrodnicze i rolnicze.

W rejonach silnie skażonych można uprawiać tylko rośliny przemysłowe jak konopie, wiklina lub ziemniaki przemysłowe.

Szczególne dane zamieszczone są na mapach - „rolnictwa” i „uwarunkowań”.

7.7. WŁASNOŚCI PRZESTRZENI ROLNICZEJ

Przestrzeń rolnicza gminy w największej części należy do właścicieli prywatnych, następnie do Agencji Rynku Rolnego, Państwowego Funduszu Ziemi, Skarbu Państwa, Skarbu Gminy i Kościoła

Rozmieszczenie i wielkości własności przedstawia mapa własności.

7.8. WSPÓŁPRACA MIASTA I GMINY OGRODZIENIEC Z INNYMI GMINAMI I ORGANIZACJAMI W DZIEDZINIE ROLNICTWA

Miasto i gmina Ogrodzieniec należy do Rolniczego Segmentu Lokalnego „Żarnowiec”. Należą tu także gminy: Żarnowiec, Pilica, Wolbrom, Klucze i Łazy. RSL Żarnowiec ma na celu likwidację negatywnych zjawisk żyda społecznego i gospodarczego ww. gmin, rozwój produkcji rolniczej i usług rolniczych i prowadzenie działania proekologicznego.

Celem aktywizacji rozwoju na terenie gmin o rolniczym charakterze powstała Górnośląska Agencja Rozwoju i Promocji - Agencja Inicjatyw Lokalnych z o. o.

Jurajska Agencja Rozwoju Turystyki S. A. w Ogrodzieńcu powstała w celu znalezienia szans rozwoju dla Ogrodzieńca oraz tych samych gmin, które są zrzeszone w RSL, Żarnowiec.

JART S.A. - kładzie również duży nacisk na rozwój turystyki w gminie.

7.9. DIAGNOZA STANU ISTNIEJĄCEGO - ROLNICTWO

Warunki glebowe w gminie Ogrodzieniec są różne. Dobre gleby i niezanieczyszczone chemicznie występują w północno - wschodniej części gminy. Gleby słabe i zanieczyszczone występują w południowej części gminy. Warunki rolnicze oraz cele RSL „Żarnowiec” i JART S. A. wskazują następujące kierunki rozwoju:

1. we wsiach Kielkowice, Gulzów, Giebło i Podzamcze z uwagi na dobre warunki rolnicze należy rozwijać rolnictwo poprzez:
  - uprawę pszenicy, rzepaku, warzyw, ziemniaków i sadów, a zwiększenie ilości zwierząt hodowlanych,
  - rozwój usług około rolniczych np.: przetwórstwo warzyw, owoców, ziemniaków, mięsa,
  - zwiększenie poziomu wykształcenia rolników, a rozwój agroturystyki;
2. w południowo - wschodniej części gminy - Ryczów, Żelazko, Śrubarnia - z uwagi na słabe warunki rolnicze, rozwój rolniczy należy ukierunkować na:
  - produkcję roślin pastewnych, owoców, mleka krowiego i koziego,
  - rozwój agroturystyki i usług turystycznych.

8. KOMUNIKACJA

8.1. POŁOŻENIE MIASTA I GMINY OGRODZIENIEC W REGIONIE I POWIĄZANIA KOMUNIKACYJNE

Ogrodzieniec położony jest w odległości:

60 km od Częstochowy

55 km od Krakowa

43 km od Katowic

24 km od Dąbrowy Górniczej

24 km od Olkusza

10 km od Zawiercia.

Drogi łączące te miejscowości z Ogrodzieńcem w promieniu ca 25 km są drogami o jednej jezdni i dwu pasach ruchu. W dalszej odległości przebiegają ważne trasy drogowe i kolejowe komunikacji krajowej i zagranicznej. Są to:

- ❑ autostrada A4 Katowice - Kraków
- ❑ droga krajowa Nr 4 od południa
- ❑ drogi krajowe Nr 1 i Nr 15 od zachodu
- ❑ C. M. K. (Centralna Magistrala Kolejowa) relacji Zawiercie - Grodzisk Mazowiecki.

Połączenie kolejowe z ogólną siecią kolejową najbliższe dla Ogrodzieńca to dworzec kolejowy P.K.P. w Zawierciu.

Najbliższe lotnisko znajduje się w Pyrzowicach.

8.2. UKŁAD KOMUNIKACJI DROGOWEJ

Przez miasto i gminę Ogrodzieniec przebiegają dwie drogi Główne typu G 1/2:

1. droga nr 791 relacji Wanaty - Zawiercie - Ogrodzieniec - Kraków - o szerokości jezdni 7 m.
2. droga 790 relacji Dąbrowa Górnicza -Ogrodzieniec-Pilica - o szerokości jezdni 7-10 m.

Obie drogi krzyżują się w centrum Ogrodzieńca. Ponadto występują tu drogi lokalne łączące ze sobą wsie gminy oraz miasto. Drogi te szerokości jezdni ca 6,00 m zapewniają dobry dojazd do terenów zainwestowanych.

8.3. ZAPLECZE TECHNICZNE, PARKINGI

Na terenie miasta Ogrodzieniec znajdują się dwie stacje benzynowe. Ilość parkingów jest bardzo mała tak, że wiele samochodów parkuje na jezdni i tak wąskich dróg. Brak również wystarczającej ilości parkingów w Podzamczu, gdy odbywają się tam imprezy na Zamku.

8.4. POMIARY RUCHU

W celu potwierdzenia widocznego przeciążenia mchem centrum Ogrodzieńca, w sierpniu 1998 r. dokonano pomiarów ruchu w 6 punktach miasta i Podzamcza w ciągu czterech dni w godzinach szczytu porannego od 6⁰⁰ - 9⁰⁰ oraz popołudniowego od 14⁰⁰ do 17⁰⁰, w dniach od 17 do 20 sierpnia.

Z badań ruchu wynika, że najbardziej mchem samochodowym są obciążone ulice Centrum Ogrodzieńca, gdzie na niewielkiej przestrzeni nakładają się na siebie dwie drogi główne, a to najbardziej obciążoną mchem drogę z Zawiercia do Ogrodzieńca, a następnie z Ogrodzieńca do Pilicy.

Struktura mchu samochodowego wykazuje największy udział bo 65% do 70% samochodów osobowych. Samochody ciężarowe stanowią 8% -11%, autobusy 5% mchu.

8.5. DIAGNOZA STANU ISTNIEJĄCEGO UKŁADU KOMUNIKACYJNEGO

Na podstawie rozpoznania stanu istniejącego dróg, parkingów i zaplecza technicznego komunikacji, oraz na podstawie przeprowadzonego pomiaru mchu należy stwierdzić że:

- najbardziej obciążona mchem samochodowym jest droga relacji Zawiercie – Fugasówka - Ogrodzieniec (nr 791) - Podzamcze - Pilica (nr drogi 790),
- warunki techniczne dróg i ulic w centrum Ogrodzieńca przy obecnym natężeniu mchu są na granicy drożności,
- brak parkingów w Ogrodzieńcu i Podzamczu,
- powiązania drogowe pomiędzy niektórymi wsiami mają nawierzchnię gruntową,
- komunikacja autobusowa ma zbyt małą ilość kursów.

9. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

9.1. SYSTEMY ZAOPATRZENIA W WODĘ MIASTA I GMINY OGRODZIENIEC

Na terenie miasta i gminy Ogrodzieniec znajdują się następujące elementy urządzeń wodnych:

- sieć wodociągowa,
- ujęcia wody pitnej,
- zbiorniki retencyjne wody pitnej.

Właścicielem tych urządzeń jest Rejonowe Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Zawierciu (RPWiK).

Miasto i wsie Ogrodzieńca są całkowicie zaopatrzone w wodę pitną z ujęć znajdujących się na terenie miasta i gminy. Wszystkie ujęcia pobierają wodę ze studni głębinowych, następnie woda jest chlorowana i przesyłana do odbiorców.

Na terenie miasta znajdują się dwa ujęcia wody:

- „**Kościuszki nr I**” - zaopatrujące wschodnią część miasta, oraz
- „**Kościuszki nr II**” - zasilające miasto od zachodniej strony oraz sołectwo Fugasówkę.

Na terenie gminy znajdują się cztery ujęcia wody. Są to:

- ujęcie „**Kielkowice**” zasilające wieś Kielkowice, Bukowiec, Kielkowice Stare i Kolonię Mokrus,
- ujęcie „**Giebło**” zasilające wsie Gulzów, Mokrus, Giebło, częściowo Kolonię Giebło i Morusy,
- ujęcie „**Podzamcze**” zasilające wsie Podzamcze, Kolonię Giebto i Morusy,
- ujęcie „**Ryczów**” zasilające wsie Ryczów, Kolonia Ryczów, Żelazko oraz Śrubamia.

Cztery ujęcia wody znajdujące się na terenie gminy to jest „Kielkowice”, „Giebło”, „Podzamcze” i „Ryczów” przesyłają wodę poprzez zbiorniki retencyjne.

Pozwolenia wodnoprawne na pobór wody są ważne do:

- 31.12.1999 roku dla ujęć „Kościuszki nr I”, „Giebło”, „Podzamcze” i „Kielkowice, nr K1”
- 31.12.2000 roku dla ujęcia „Ryczów”,
- 31.12.2002 roku dla ujęcia „Kielkowice K2”,
- 31.12.2003 roku dla ujęcia „Kościuszki nr II”.

Dodatkowym źródłem zaopatrzenia w wodę jest ujęcie „Markowizna” zaopatrujące wieś Markowiznę w Fugasówce oraz znaczną część miasta Zawiercia.

Średni zakup wody z 6 wyżej opisanych ujęć (bez Markowizny) wynosi:

dla miasta 13712 m³/miesiąc

dla gminy 11092 m³/miesiąc (według wartości od stycznia do września 1998 roku).

Woda zakupywana jest w RPWiK w Zawierciu. Jakość wody jest dobra, nie musi być poddawana szczególnym procesom uzdatniania, jedynie jest okresowo chlorowana.

9.2. ODPROWADZANIE I OCZYSZCZANIE ŚCIEKÓW

Miasto i gmina Ogrodzieniec obecnie posiada niesprawnie działającą oczyszczalnię ścieków w północno zachodniej części miasta, koło Józefowa, ponadto jest parę odcinków kanalizacji sanitarnej i deszczowej. Praktycznie Ogrodzieniec nie posiada kanalizacji i oczyszczalni ścieków. Wody opadowe przejmowane są przez rowy, rzeczki i inne ciekły powierzchniowe. Urząd Miasta i

Gminy posiada projekt techniczny kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków. Realizacja projektu jest uzależniona od finansów Miasta i Gminy.

Obecnie ścieki bytowe są gromadzone w szambach lub odprowadzane do pobliskich cieków powierzchniowych.

9.3. DIAGNOZA STANU ISTNIEJĄCEGO GOSPODARKI WOONO-ŚCIEKOWEJ

- ❑ Zaopatrzenie w wodę jest właściwe i zapewnia ciągłość dostawy do odbiorców.
- ❑ Problemem jest część rurociągów z lat 60-tych zawierających azbest, co należy wymienić na rurociągi bezazbestowe.
- ❑ Gmina nie posiada kanalizacji sanitarnej ani deszczowej co prowadzi do niekontrolowanego odprowadzania ścieków.
- ❑ Realizacja oczyszczalni ścieków i kanalizacji sanitarnej według posiadanego przez Urząd Miasta i Gminy projektu pozwoli utrzymanie na właściwym poziomie sanitarnym terenów, obecnie zniszczonymi ściekami. Jest to specjalnie ważne w terenach Jury o układach krasowych bardzo przepuszczalnych pod którymi znajdują się chronione zbiorniki wody.

10. ENERGETYKA I TELEKOMUNIKACJA

10.1. ENERGETYKA

10.1.1. System zaopatrzenia w energię elektryczną

Przez teren gminy przebiegają 3 linie wysokiego napięcia 220 kV:

- ❑ relacji Elektrownia Siersza - GPZ Łośnica przez zachodnią część gminy,
- ❑ relacji Elektrownia Siersza - GPZ Łośnica przez centralną część gminy,
- ❑ relacji Elektrownia Rożki - GPZ Łośnica przez wschodnią i centralną część gminy.

Dwie ostatnie zbiegają się na południe od Podzamcza i równolegle biegną w kierunku północnym. W/w linie nie biorą udziału w zasilaniu miasta i gminy Ogrodzieniec. Zasilanie Ogrodzieńca odbywa się z GPZ Kędzielów w Zawierciu.

Sieć o napięciu 15 kV rozwinięta jest w rejonie Ogrodzieńca i w północno-wschodniej części gminy. Wszystkie miejscowości i osiedla są zelektryfikowane. Istniejące sieci średniego i niskiego napięcia wymagają rozbudowy i remontów. Dotyczy to szczególnie rejonu Podzamcza i Ogrodzieńca, w którym w perspektywie mogą wystąpić niedobory mocy.

10.1.2. System zaopatrzenia w gaz

Główny gazociąg gazu średnioprężnego Ø 350, 0,4 MPa relacji Zawierać - Nowa Huta przebiega wzdłuż drogi Zawiercie - Ogrodzieniec, omija Ogrodzieniec od południa i dalej wzdłuż drogi na Klucze opuszcza teren gminy. Gazociąg ten jest głównym źródłem zasilania miejscowości i osiedli na terenie gminy. Całkowity brak gazu występuje w chwili obecnej w zachodniej części gminy w miejscowościach Mokrus, Gulzów, Kolonia Ryczów (końcowe prace przy budowie zasilania).

Pomimo stosunkowo dobrze rozwiniętej sieci gazowej obserwuje się niezadawalający stan wykorzystania gazu w celach grzewczych. Przykładem mogą być obiekty szkolne, w których na 5 budynków jedynie w jednym (Ogrodzieniec) stosuje się paliwo gazowe. Ze względów ekonomicznych (relacje cen węgla/gaz) obserwuje się również zjawisko ponownego przejścia z opalania gazem na opalanie węglem budynków indywidualnych (gospodarstw domowych).

10.1.3. Ciepłownictwo

Energetyka przemysłowa w małej skali istnieje jedynie w północno zachodniej części gminy. Wzdłuż trasy Zawiercie - Ogrodzieniec pracują trzy niewielkie kotłownie węglowe na terenie Zakładów produkcyjnych (Cementownia WIEK, Izolacja) przeznaczone głównie na zaspokojenie własnych potrzeb. Łączna moc kotłowni wynosi około 16,8 MW.

Kotłownie komunalne, o niewielkim zasięgu znajdują się w Ogrodzieńcu (łączna moc około 1,4 MW), Podzamczu i Gieble.

Na terenie gminy brak jest sieci przesyłowych energii cieplnej na większe odległości (systemów ciepłowniczych).

Kotłownie nie są wyposażone w urządzenia do redukcji emisji zanieczyszczenia do powietrza. Największa z nich - kotłownia Cementowni WIEK posiada jedynie komory osadcze.

10.1.4. Diagnoza stanu istniejącego w zakresie zabezpieczenia potrzeb energetycznych gminy

Głównym źródłem zabezpieczenia potrzeb energetycznych mieszkańców gminy i istniejących zakładów produkcyjnych i usługowych oraz obiektów użyteczności publicznej jest energia bezpośrednio pozyskiwana ze spalania węgla.

Szacuje się, że potrzeby budownictwa mieszkaniowego na energię ciepłą w skali gminy wynoszą około 11,5 MW i są pokrywane zaledwie w kilku procentach w ramach ogrzewania zbiorowego. Pozostałe potrzeby pokrywane są w ramach rozwiązań indywidualnych, głównie przy pomocy kotłowni domowych i pieców kaflowych.

Wykorzystanie gazu jako nośnika energii dla celów grzewczych jest niskie, a koszty powodują powrót do węgla. Ogrzewanie budynków mieszkalnych przy pomocy kotłów olejowych również nie jest rozpowszechnione. W gminie brak jest sieci dystrybucji oleju opałowego.

Wydaje się, że ze względu na lokalne zasoby szczególnie w południowo-wschodnim rejonie gminy istotną rolę jako nośnik energii może odegrać drewno, brak jest danych na ten temat. Uzupełniającym nośnikiem energii jest energia elektryczna, dość powszechnie stosowana np. w przedszkolach, jak również w mniejszych zakładach produkcyjnych i usługowych. Struktura zaopatrzenia mieszkańców gminy w energię powoduje znaczny udział niskiej emisji w całkowitej wielkości emisji zanieczyszczeń do powietrza, powstającej na jej terenie. Szczególnie dotyczy to pyłu ze spalania węgla oraz tlenku węgla powstającego w znacznych ilościach w urządzeniach o niskiej sprawności energetycznej.

10.2. TELEKOMUNIKACJA

Na dzień 1.07.1997 r. miasto i gmina Ogrodzieniec posiadało 320 abonentów telefonicznych.

Telekomunikacja Polska S. A. zrealizowała w latach 1996-1998 inwestycję pt. „Budowa CM Zawiercie”, polegającą na rozbudowie środków łączności na obszarze działania Rejonu Telekomunikacji Zawiercie. Obejmuje ona swym zasięgiem:

- ❑ miasta: Zawiercie, Poręba,
- ❑ miasta i gminy: Pilica, Łazy, Ogrodzieniec, Siewierz.

Przedmiotem inwestycji była budowa nowoczesnej centrali cyfrowej o łącznej pojemności 20104 NN. Centrala główna (HOST) zlokalizowana została w nowym obiekcie TP S.A. w Zawierciu, przy ulicy Piłsudskiego. Obsługiwać będzie ona 3704 lokalnych abonentów oraz wszystkie koncentratory „wyniesione”. Połączenie do katowickiej strefy numeracyjnej zapewnia wiązka 720 łączy z sygnalizacją CCS7.

Lokalizacja koncentratorów na terenie gminy przedstawia się następująco:

Miasto i gmina Ogrodzieniec:

Ogrodzieniec Plac Wolności Budynek 1608 (pojemność NN)

Giebło Dworek Budynek 160 (pojemność NN)

Z chwilą uruchomienia centrali S12J została wyłączona z eksploatacji centrala ręczna w Ogrodzieńcu. Centrala umożliwia obsługę szerokiej gamy zastosowań sieciowych z zachowaniem gwarancji jednakowo wysokiej jakości.

Szczególną nowością jest pojawienie się możliwości świadczenia usług ISDN zarówno w zakresie dostępu podstawowego 2B+D (z możliwością dołączenia do jednego łącza abonenckiego do ośmiu urządzeń końcowych i podporządkowaniu im od jednego do ośmiu numerów końcowych) jak i pierwotnego 30B+D. W dobie postępującej komputeryzacji i przy gwałtownym rozwoju sied teleinformatycznych jest to usługa ciesząca się dużym zainteresowaniem zarówno abonentów prywatnych jak i biznesowych.

Dodatkowo w celu zapewnienia nadzoru nad jakością świadczonych usług centrala zapewnia pełną rejestrację przeprowadzonych połączeń, automatyczne procedury testowania łączy abonenckich i łączy międzycentralowych, wyprowadzenie raportów o uszkodzeniach lub sytuacjach alarmowych.

Inwestycja ta w znaczący sposób poprawi tzw. wskaźniki gęstości telefonizacji liczone ilością abonentów przypadających na 100 mieszkańców. W Ogrodzieńcu wyniosą one (w nawiasie stan w dniu 1.01.1997 r.):

Miasto Ogrodzieniec 21,72 (6,91)

Gmina Ogrodzieniec 15,32 (0,32).

10.2.1. Diagnoza stanu istniejącego w zakresie telekomunikacji.

Oprócz znaczącego wzrostu ilości abonentów, szczególnie na terenach wiejskich, należy podkreślić fakt, że już w chwili obecnej nastąpiła zdecydowana poprawa jakości świadczonych usług telekomunikacyjnych.

Wykorzystanie zalet teletransmisji możliwe jest przy zastosowaniu odpowiedniego typu centrali. Zakupiona w firmie ALCATEL POLSKA S. A. centrala S12J spełnia właśnie takie warunki. Jest to całkowicie cyfrowa centrala telefoniczna przystosowana do świadczenia wszystkich typów usług telekomunikacyjnych (od telefonicznych do teleinformatycznych) wraz z wszelkimi udogodnieniami w postaci abonenckich usług dodatkowych. Cechą charakterystyczną tego typu centrali jest zastosowanie rozproszonego sterowania i modułowej budowy. Oba powyższe aspekty pozwalają zapewnić odporność całego systemu na uszkodzenia, oraz umożliwiają łatwą ewolucję już zainstalowanego sprzętu. Przy postępującym rozwoju technik telekomunikacyjnych szczególnie to ostatnie zagadnienie jest bardzo istotne.

Ważną własnością systemu S12J jest możliwość prostej i ekonomicznej rozbudowy centrali. Przy rosnących wymaganiach na liczbę łączy abonenckich i zwiększającym się całkowitym ruchem w centrali rozbudowa centrali odbywać się będzie jedynie poprzez dodawanie ograniczonej liczby modułów sprzętowych i programowych.

Na terenie gminy brak jest urządzeń infrastruktury sieci telekomunikacji komórkowej.

11. GOSPODARKA ODPADAMI

11.1. GOSPODARKA ODPADAMI KOMUNALNYMI

Ilość emitowanych odpadów komunalnych w gminie i mieście Ogrodzieniec szacuje się na około 5590 m³ (1997).

System gromadzenia odpadów komunalnych na analizowanym obszarze oparty jest na:

- pojemnikach plastikowych na kółkach o pój. 120 l i 240 l,
- pojemnikach metalowych na kółkach o pój. 770 l i 1100 l.

Mieszkańcy miasta i gminy objęci są systemem regularnych usług wywozu odpadów komunalnych. Zbiórką i transportem zajmuje się firma „LOBBE” z Częstochowy.

Na terenie miasta i gminy prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów, 10 miejsc gromadzenia posegregowanych frakcji - 10 gniazd po 4 pojemniki x 1100 l. Do zbieranych surowców wtórnych - 790 m³ należą: makulatura - 100 m³, szkło - metal - 150 m³, plastiki - 250 m³.

Obecnie jedyną metodą unieszkodliwiania odpadów komunalnych na terenie gminy jest ich składowanie.

11.2. CHARAKTERYSTYKA I PRZESTRZENNE ROZMIESZCZENIE SKŁADOWISK ODPADÓW KOMUNALNYCH

1. Składowisko odpadów komunalnych - czynne - patrz mapa, obiekt 2.

Na terenie gminy czynne jest składowisko odpadów komunalnych zlokalizowane w Ogrodzieńcu przy ulicy Brzeskiej, na którym lokowane są obecnie odpady komunalne.

Stan formalno-prawny obiektu jest uregulowany. Składowisko jest oddalone od najbliższych zabudowań około 800 m, od ujęć wody 1100 m. Strefa ochronna - 300 m. Przewidywany okres eksploatacji 1996 - 2016 r.

Pow. składowiska wynosi 1,5 ha, pój. 132 tys. m³.

Przychód roczny odpadów na składowisko - 18,2 m³.

Nagromadzenie odpadów - od X.1996 r. do VIII.1998 r. - 23,8 tys. m³ to jest 40% pojemności roboczej obiektu.

Obiekt jest wyposażony w ogrodzenie, budynek administracyjno-socjalny. Dno i zbocze składowiska uszczelnione są warstwą gliny i folią PCV o gr. 2 mm. Składowisko posiada system odprowadzania odcieków oraz system odgazowania - studnie gazowe.

Eksploatacja składowiska powinna odbywać się zgodnie z instrukcją. Monitoring składowiska prowadzi Ośrodek Badań i Kontroli Środowiska Oddział w Zawierciu.

2. Składowisko odpadów komunalnych przy ulicy Narutowicza - nieczynne, patrz mapa obiekt 1.

Eksploatowane uprzednio składowisko odpadów komunalnych jest zrekultywowane.

11.3. GOSPODARKA ODPADAMI PRZEMYSŁOWYMI

Wytwórcami głównych strumieni odpadów przemysłowych na terenie miasta i gminy Ogrodzieniec są dwa zakłady przemysłowe:

- ❑ Cementownia WIEK S. A. przy ulicy Kościuszki 107,
- ❑ PMIB „IZOLACJA”, przy ulicy Kościuszki 129.

11.3.1. Cementownia WIEK S.A.

Odpady przemysłowe wytwarzane w Cementowni WIEK to: żużel z kotłowni, pyły z oczyszczania gazów odlotowych pieców obrotowych, zużyte materiały ogniotrwałe, złom stalowy, złom metali kolorowych.

Łączny strumień odpadów - 4,5 tys. ton. Według informacji uzyskanych z zakładu wszystkie odpady są wykorzystywane (sprzedawane) w 100% i żadne z nich nie są składowane. Ponadto w zakładzie powstają odpady takie jak: zużyte akumulatory, guma, oleje przepracowane, akumulatory, rteciovki, jarzeniowki itp.

Według informacji uzyskanych z zakładu, zakład nie posiada składowiska odpadów przemysłowych.

11.3.2. PMIB „IZOLACJA”

Zakład nie przesłał dotąd odpowiedzi zawartych w ankiecie dotyczącej gospodarki odpadami. Zakład udzielił natomiast informacji o lokalizacji składowiska odpadów azbestowych oraz planowanego składowiska tych odpadów. Zakład PMIB „IZOLACJA” planował budowę zorganizowanego składowiska odpadów azbestowych oraz Centrum Zagospodarowania Odpadów Przemysłowych, co spotkało się z negatywną opinią ze strony władz gminy Ogrodzieniec oraz Uchwałą R. M. z dnia 22.05.1998 r. nie wyrażono zgody na budowę składowiska oraz utworzenie Centrum Zagospodarowania Odpadów Przemysłowych.

Z uzyskanych ponadto informacji wynika, że w przeszłości odpady azbestowe składowano „na dziko” w wielu miejscach na terenie gminy, (między innymi w wyrobiskach, w okolicach cementarza, w dołach po okopach). Brak bliższych informacji dla identyfikacji tych miejsc.

11.3.3. Charakterystyka i przestrzenne rozmieszczenie składowisk odpadów przemysłowych

1. Składowisko odpadów azbestowych PMIB „IZOLACJA” - o pow. 34,8 tys. m², zrekultywowane, patrz mapa obiekt nr 3.
2. Składowisko odpadów azbestowych PMIB „IZOLACJA” - o pow. 23,1 m², projektowane, patrz mapa obiekt 4.
3. Nieudokumentowane składowiska odpadów azbestowych:
  - ❑ ulica Narutowicza,
  - ❑ ulica Cementarna,
  - ❑ wyrobisko kamieniołomu Cementowni „Wiek”.

11.4. ZAGROŻENIE ŚRODOWISKA ODPADAMI

Głównym zagrożeniem dla ludzi i środowiska w gminie Ogrodzieniec są odpady azbestowe powstałe w wyniku działalności zakładu PMIB „IZOLACJA” oraz obrotu i użytkowaniu wyrobów azbestowo-cementowych. Stanowią one poważne źródło zbiorowe emisji pyłu azbestowego. Mają strukturę drobnoziarnistą lub zastaloną o różnych wymiarach i kształtach elementów gruzu. Na odpady technologiczne składały się osady (szlam) i złom wyrobów azbestowo-cementowych.

Odpady te uznano kiedyś jako nieszkodliwe dla środowiska i zdrowia ludzi. Fizyczne i chemiczne właściwości odpadów spełniają wymogi tworzywa do wyrównywania i stabilizowania nawierzchni dróg rolniczych, zagród, placów użyteczności publicznej.

Administracyjne i społeczne przyzwolenie na gospodarcze wykorzystanie odpadów azbestowo-cementowych sprawiło, że w gminie pokrywano nimi drogi, podwórza zagród. Drobnoziarniste i włókniste odpady azbestowe odznaczają się dobrymi właściwościami izolacyjnymi. Przepuszczalnie znalazły więc szerokie zastosowanie w budynkach mieszkalnych i gospodarskich na terenie gminy.

Ustaw z dnia 19.06.1997 r. (Dz. U. nr 101, póź. 628) o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest zabrania produkcji wyrobów azbestowo-cementowych po 28.09.1998 r.

Obecnie zakład PMIB „IZOLACJA” nie produkuje już wyrobów, stąd źródłem emisji azbestu do środowiska pozostaną odpady azbestowe występujące na powierzchni ziemi.

Powszechność zastosowania odpadów azbestowych stworzyło duże zbiorowe źródło emisji pyłu azbestowego na terenie gminy oraz jej okolic. Jako źródła emisji pyłu azbestowego w gminie i jej okolicach należy uważać:

- ❑ nawierzchnie dróg, placów użyteczności publicznej, zbudowane lub utwardzone z zastosowaniem materiałów azbestowych, (-1 podwórza gospodarstw rolnych,
- ❑ przedmioty zawierające azbest, stanowiące wyposażenie mieszkań,
- ❑ odpady azbestowe zdeponowane bezładnie na gruntach.

Powszechność występowania odpadów azbestowych sprawiają dużą trudność w identyfikacji źródeł emisji oraz ocenie potencjalnego zagrożenia.

11.5. DIAGNOZA STANU GOSPODARKI ODPADAMI

- ❑ Gospodarka odpadami komunalnymi jest prowadzona właściwie. Odpady przemysłowe Cementowni należy odpowiednio zagospodarować.
- ❑ Zasadniczym problemem miasta i gminy Ogrodzieniec jest azbest będący głównym zagrożeniem dla ludzi i środowiska przyrodniczego. Kiedyś uważany za niegroźny rozprzestrzenił się w gminie. Należy przeprowadzić badania o stopniu zanieczyszczenia azbestem powietrza oraz zlikwidować i unieszkodliwić go, szczególnie z nawierzchni dróg, dzikich składowań, z posesji itp.

12. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE

Stan powietrza atmosferycznego w mieście i gminie Ogrodzieniec zależy od:

- ❑ warunków meteorologicznych i klimatu,
- ❑ warunków geograficznych i ukształtowania terenu,
- ❑ wielkości, charakteru i lokalizacji skupisk ludzkich,
- ❑ wielkości, charakteru i lokalizacji przemysłu,
- ❑ otoczenia gminy oraz
- ❑ charakteru gminy.

Warunki meteorologiczne i klimatyczne charakteryzują się dość wysoką temperaturą średnioroczną wynoszącą około 7,2°C, oraz okresem wegetacji wynoszącym około 220 dni.

Najczęstsze wiatry występują z kierunku zachodnio-południowego około 27%, zachodniego około 12,5% i południa około 12,5% o prędkościach 1-3 m/sek.

Warunki klimatyczne mają wpływ na przemieszczanie się zanieczyszczeń z poza terenu gminy i ze źródeł na terenie miasta i gminy.

Warunki geograficzne i ukształtowanie terenu miasta i gminy Ogrodzieńca leżącej w obrębie Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej i Wyżyny Śląskiej tworzą znaczne różnice wysokości. Układ przestrzenny i różnice wysokości stwarzają możliwość dobrego przewietrzania.

Wielkość, charakter i lokalizacja skupisk ludzkich. Głównym i największym skupiskiem jest miasto Ogrodzieniec. Pozostałe skupiska to wsie, leżące głównie przy drogach. Zabudowa jest w 95% niska.

Wielkość, charakter i lokalizacja przemysłu. Na terenie miasta i sołectwa Fugasówka jest zgromadzony niemal cały przemysł. Znajduje się tu Cementownia „Wiek” S. A., oraz Przedsiębiorstwo Materiałów Izolacji Budowlanej „Izolacja” - do likwidacji z powodu używania do produkcji azbestu oraz dwie cegielnie. Pozostałe drobne zakłady budowlane, ślusarskie itp. znajdują się w sołectwach gminy.

12.1. OTOCZENIE GMINY

Od północy do gminy przylega miasto Zawiercie bardzo uprzemysłowione. Jednak dla Ogrodzieńca ogromny wpływ mają zakłady przemysłowe GOP-u, najbardziej:

Elektrownia Łagisza - oddalona 25 km na południowy zachód od gminy oraz Kuta Katowice z Koksownią oddalona o 16 km też z południowego - zachodu.

Charakter gminy turystyczno-rekreacyjno-wypoczynkowy powoduje wzrost pojazdów, szczególnie latem, a tym samym wzrost emisji spalin i innych szkodliwych związków chemicznych.

12.2. STAN POWIETRZA W MIEŚCIE I GMINIE OGRODZIENIEC

Na terenie miasta znajdują się 4 punkty pomiaru opadu pyłu, a w tym oznaczenia zawartości metali oraz 3 punkty na terenie gminy w Gieble, Podzamczu i Żelazku.

Na podstawie danych z roku 1996 i 1997 rozważono zanieczyszczenia 7 punktów miasta i gminy Ogrodzieńca w porównaniu z danymi województwa i normami dopuszczalnymi dla 21 składników metali zawartych w opadach pyłu średnio rocznie.

Z analizy wynikają następujące wnioski:

1. W stosunku do wartości dopuszczalnych przekroczone są w skali roku stężenia pyłu zawieszonego PM-10, substancji smołowych, węglowodorów alifatycznych, fenolu i formaldehydu, a szczególnie benzo/a/pirenu (około 27 x). O ile przekroczenia dla pyłu, substancji smołowych i benzo/a/pirenu można wiązać ze źródłami lokalnymi (struktura pozyskiwania energii, Cementownia „Wiek” S. A.) o tyle ponadnormatywne stężenia formaldehydu i fenolu mogą być wynikiem przepływu z terenów położonych w kierunku południowo-zachodnim o wyższych stężeniach.
2. Zarówno opad ołowiu, manganu i kadmu jak i stężenia w powietrzu na terenie gminy są wyższe niż średnie dla województwa. Wyższy jest również opad kobaltu i chromu.. Zjawisko to może być

wynikiem napływu zanieczyszczeń z rejonu Huty Zawiercie i Huty Szkła Gospodarczego w Zawierciu.

3. Wysokie stężenia związków fluoru mogą być wynikiem działalności Huty Szkła w Zawierciu.
4. O wpływie źródeł pozyskiwania energii na stan powietrza świadczą różnice pomiędzy okresami lato - zima dla pyłu zawieszony, substancji smołowych i benzo/a/pirenu.
5. Zweryfikowane i uzupełnione metodą interpolacji wielkości opadu pyłu wykazały wyższe wartości dla północnej części gminy.

12.3. GŁÓWNE ŹRÓDŁA ZANIECZYSZCZENIA POWIETRZA WMIĘSCIE I GMINIE OGRODZIEŃC

Głównymi źródłami na terenie Ogrodzieńca jest emisja zanieczyszczeń z przemysłu, powstająca w rezultacie procesów energetycznych, a także emisja zanieczyszczeń ze spalania paliw w gospodarstwach domowych i obiektach komunalnych, oraz emisja spalin samochodowych.

Największe ilości zanieczyszczeń powietrza emitowały w 1997 roku dwa największe zakłady przemysłowe: Cementownia i Izolacja, co przedstawia załączona tabela:

Wielkość emisji podstawowych zanieczyszczeń w 1997 r. (t/rok)

Lp.	Substancje	Cementownie	Izol
1.	benzo/a/piren	0,002	0,050
2.	SO ₂	202,2	23,7
3.	pył ze spalania paliw	10,0	37,0
4.	sadza	0,1	9,2
5.	CO	123,1	246,8
6.	NO _x	333,6	2,5
7.	pyły pozostałe	3209,0	2,3
8.	azbest	-	0,03

Porównując powyższe dane z danymi statystycznymi zawartymi w opracowaniach „Ochrona środowiska 1996 - 1997. Województwo katowickie” można stwierdzić, że emisja pyłu z ww. zakładów stanowi około 60% emisji z terenu Ogrodzieńca i około 68% emisji zanieczyszczeń gazowych.

Gospodarstwa domowe oraz nieliczne kotłownie używają jako paliwo w 80% węgiel, chociaż wskazane byłoby używanie gazu jako bardziej ekologicznego nie zanieczyszczającego środowiska.

Emisja komunikacyjna według pomiarów ruchu wykazuje, że najbardziej obciążona ruchem jest droga Zawiercie - Fugasówka - Ogrodzieniec - Podzamcze - Pilica, na której jest największa emisja spalin. Pozostałe drogi zbiegające się z wyżej opisaną drogą w Centrum Ogrodzieńca powodują silne skażenie Centrum miasta spalinami.

12.4. PODSUMOWANIE

Gmina Ogrodzieniec sąsiadująca od północy z Zawierciem i położona na kierunku przeważających wiatrów (z południowego zachodu) wiejących z centrum GOP jest narażona na przyjęcie emisji z tych rejonów. Wpływ emisji transgranicznej widoczny jest przy analizie stanu powietrza, z której wynika większe zanieczyszczenie powietrza w północnych rejonach gminy jak również stosunkowo wysokie stężenie substancji, których obecność nie jest związana z działalnością gospodarczą prowadzoną na terenie gminy.

Ze względu na stopień zanieczyszczenia powietrza ze źródeł położonych na terenie gminy, wyraźnie można wyróżnić dwa obszary:

- Teren miasta Ogrodzieniec, a zwłaszcza jego północną część gdzie skupione są zakłady przemysłowe, w tym dwa o zdecydowanie największej emisji w skali gminy - Cementownia Wiek

S. A. i PMBI Izolacja. Ogrodzieniec zamieszkuje około 50% ludności gminy, a głównym źródłem energii dla celów ogrzewnictwa jest węgiel. Ogrodzieniec stanowi ponadto główny węzeł komunikacyjny z czym wiąże się liniowa emisja zanieczyszczeń wzdłuż tras przelotowych przebiegających przez centrum miasta.

- ❑ Pozostały teren gminy o charakterze rolniczym gdzie emisja zanieczyszczeń jest wynikiem spalania paliw, w przeważającej większości węgla dla celów bytowych oraz ruchu pojazdów po drogach.

Stan powietrza w gminie, różnice pomiędzy miastem a pozostałym jej terenem oraz porównanie z gminami sąsiadującymi obrazuje wskaźnik sumarycznego zanieczyszczenia powietrza W15 wyliczony na podstawie stężeń rzeczywistych i wartości dopuszczalnych dla 15 substancji.

Wielkość wskaźnika W15 w 1996 roku wynosiła:

- ❑ Województwo katowickie: 68,1
- ❑ gmina Ogrodzieniec: 49,5
- ❑ w tym miasto: 56,3
- ❑ teren gminy: 46,1
- ❑ gmina Pilica: 43,6
- ❑ gmina Łazy: 61,8
- ❑ gmina Zawiercie: 75,0.

12.5. DIAGNOZA STANU ISTNIEJĄCEGO POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

- ❑ Na podstawie przeprowadzonej analizy zebranych danych o stanie powietrza atmosferycznego w Mieście i Gminie Ogrodzieniec należy stwierdzić, że:
- ❑ Stan powietrza na terenie gminy w znaczącym stopniu jest wynikiem emisji transgranicznej zanieczyszczeń z rejonu Zawiercia i GOP-u.
- ❑ Głównym źródłem zanieczyszczeń przemysłowych pomimo widocznego postępu w pracach związanych z ochroną powietrza jest Cementownia Wiek S. A.
- ❑ Niekorzystna struktura gospodarki energetycznej dla potrzeb ogrzewnictwa (mały udział gazu i innych paliw czystych, rozproszenie źródeł energii) stanowi istotne źródło emisji zanieczyszczeń w skali gminy.
- ❑ Emisja komunikacyjna zanieczyszczeń koncentruje się w Centrum Ogrodzieńca, co związane jest z układem drogowym. Okresowo w okresie letnim emisja komunikacyjna może rosnąć np. w Podzamczu - w dniach odbywających się na zamku Bonerów imprez kulturalnych o masowym charakterze.
- ❑ Spadek zanieczyszczeń o 30% w Ogrodzieńcu dobrze świadczy o dbałości przemysłu miejscowego o środowisko naturalne.

13. KLIMAT AKUSTYCZNY

13.1. OKREŚLENIE POZIOMÓW DOPUSZCZALNYCH

Przepisy prawne regulujące sprawy oceny uciążliwego oddziaływania hałasu w środowisku zewnętrznym, zostały sformułowane w ustawie z dnia 31.01.1980 r. o ochronie i kształtowaniu środowiska, (Dz.U. Nr 3, póź. 6) i rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 8 maja 1998 roku (DZ. U. Nr 66 póź. 436). Zgodnie z tym dokumentem, proponuje się przyjęcie następujących dopuszczalnych równoważnych poziomów dźwięku A przenikających do środowiska zewnętrznego, pochodzących od dróg, a występujących na granicy obszarów podlegających ochronie akustycznej:

- w porze dziennej 60 dB,
- w porze nocnej 50 dB.

Kwalifikacja: Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, jednorodzinnej z usługami rzemieślniczymi oraz zabudowy zagrodowej - punkt 3 tablicy 1 załącznika do rozporządzenia.

Powyższe wartości dopuszczalne odnoszą się w przypadku pory dziennej do 16 godzinnego czasu odniesienia, w przypadku pory nocnej do 8 godzinnego czasu odniesienia.

13.2. OCENA UCIAŻLIWOŚCI AKUSTYCZNEJ

13.2.1. Baza danych wejściowych

Ocenę przeprowadzono wykorzystując program komputerowy dr inż. R. Kucharskiego-IOŚ Warszawa „Uproszczona metoda prognozowania poziomów hałasu drogowego” oraz informacje zawarte w opracowaniu PIOŚ i IOŚ „Metody prognozowania hałasu komunikacyjnego”.

Bazę danych wejściowych stworzono wykorzystując informacje zawarte w opracowaniach dotyczących globalnej oceny klimatu akustycznego na terenie województwa katowickiego oraz na dostarczonych mapach, przekrojach pionowych i szkicach. Prognoza ruchu została obliczona w oparciu o wyniki pomiaru natężenia ruchu przeprowadzanego wrywkowo przez cztery dni tygodnia (poniedziałek, wtorek, środa, czwartek) w sierpniu 1998 roku. Przyjęte do obliczeń wskaźniki zakładają uśrednienie natężenia ruchu w skali doby oraz udział pojazdów ciężkich wynoszący - 20%. Prędkość ruchu przejeżdżających pojazdów - 60 km/h.

Istotnym czynnikiem wpływającym na dokładność prowadzonych obliczeń są wartości poprawek uwzględniające obniżenie poziomu dźwięku na odcinku pomiędzy źródłem a punktem obliczeniowym. Ich wielkość zależy głównie od odległości oraz sposobu ukształtowania terenu (rodzaj powierzchni, istnienie ekranów naturalnych, kąt widzenia rozpatrywanego odcinka drogi,...). Poprawki te określić można metodą pośrednią dobierając je tak, aby rezultaty obliczeń, poziomów dźwięku A w poszczególnych punktach, uzyskane programem IOŚ pokrywały się z wynikami pomiarów dla stanu aktualnego. W związku z brakiem możliwości weryfikacji pomiarowej przyjęte do obliczeń weryfikacyjnych parametry ruchu stanowią uśrednienie wyników przedstawionych w badaniach natężenia ruchu w gminie Ogrodzieniec oraz w badaniach dotyczących uciążliwości akustycznej na terenie całego województwa.

13.2.2. Wyniki obliczeń

Wyniki obliczeń dla celów niniejszej oceny, oddzielnie dla poszczególnych przekrojów, przedstawiono w poniższej tabeli.

Wyniki obliczeń równoważnego poziomu dźwięku A w punktach odniesienia oraz odpowiadające im zasięgi oddziaływania hałasu dla wybranych przekrojów pomiarowo-obliczeniowych na terenie gminy Ogrodzieniec.

Przekrój pomiarowo – obliczeniowy	Obliczone średnie dobowe natężenie [poj/h]	Wyznaczona równoważona wartość poziomu dźwięku A w punkcie odniesienia [dB]		Obliczone zasięgi oddziaływania hałasu o poziomach 60/50 dB[m]
		pora dzienna	poora nocna	
1	2240	67,6	62,3	8/41
2	5588	71,6	66,3	15/71
3	5395	71,4	66,2	14/70
4	3038	68,9	63,6	10/49
5	2639	68,3	63,1	9/45
6	2219	67,6	62,3	8/41

13.3. OMÓWIENIE WYNIKÓW

Ocena klimatu akustycznego na analizowanym terenie polega na porównaniu wartości poziomów dźwięku występujących na tym obszarze z przyjętymi wartościami dopuszczalnymi. W stanie aktualnym główny wpływ na wielkość ewentualnie występujących uciążliwości ma ruch samochodowy. Na terenie gminy Ogrodzieniec można wyróżnić następujące główne ciągi komunikacyjne poddane badaniom (numeracja jak na załączonym szkicu):

- ❑ droga do Zawiercia - przekroje pomiarowe nr 2 i 3,
- ❑ droga do Dąbrowy Górniczej - przekrój pomiarowy nr 1,
- ❑ droga do Pilicy - przekroje pomiarowe nr 4 i 5,
- ❑ droga do Olkusza - przekrój pomiarowy nr 6.

Analiza wyników obliczeń przedstawionych powyżej upoważnia do następujących stwierdzeń:

- ❑ głównym źródłem hałasu drogowego o znacznym zasięgu i oddziaływaniu w sposób uciążliwy na ludzi, jest ruch odbywający się w kierunku Zawiercia (zasięgi oddziaływania od ok. 15 m w porze dziennej do 70 m od krawędzi jezdni, w porze nocnej),
- ❑ pozostałe poddane analizie drogi także powodują możliwość występowania lokalnych uciążliwości (zasięgi oddziaływania od ok. 8-10 m w porze dziennej do 40-50 m od krawędzi jezdni, w porze nocnej),
- ❑ w związku z dużym stopniem zurbanizowania, najbardziej narażonymi na oddziaływanie hałasu są rejony centrum Ogrodzieńca oraz peryferyjnych sołectw Fugasówka i Podzamcze dla których brak jest jakichkolwiek informacji umożliwiających przeprowadzenie nawet szacunkowej oceny uciążliwości akustycznej,
- ❑ stwierdzony stan zagrożenia ulegnie jeszcze zaostrzeniu po uwzględnieniu hałasu przemysłowego pochodzącego od zakładów zlokalizowanych na terenie gminy.

W związku z powyższym istniejąca sytuacja wymaga podjęcia działań korekcyjnych bądź to na etapie tworzenia czy weryfikacji planu zagospodarowania gminy, bądź to w ramach realizacji tzw. planów rozwoju ekologicznego czyli ekorozwoju gminy. Działania korekcyjne istniejącego stanu narażenia muszą zmierzać do eliminacji lub minimalizacji tego zagrożenia. Przed podjęciem tych prac należy podjąć badania nad stanem narażenia środowiska na oddziaływanie hałasu. Rezultatem tego typu przedsięwzięć powinien stać się plan akustyczny (szczególnie obszarów zurbanizowanych) gminy Ogrodzieniec. Dopiero taki dokument może stać się podstawą podjęcia działań mających na

celu eliminację lub minimalizację występujących zagrożeń przy uwzględnieniu skuteczności, technicznych możliwości oraz kosztów realizacji przyjętego harmonogramu prac.

Uwarunkowania rozwoju

Spis treści

1.	Wprowadzenie.....	1
2.	Położenie geograficzne.....	1
3.	Ludność - Zmiany demograficzne.....	1
4.	Tereny i zasoby mieszkaniowe.....	2
5.	Usługi podstawowe.....	2
6.	Działalność gospodarcza.....	3
7.	Rynek nieruchomości.....	4
8.	Finanse gminne.....	5
9.	Treści planszy uwarunkowań.....	6
	9.1. Fizjografia.....	6
	9.2. Obszar Kopalni Wapienia „Wiek”.....	7
	9.3. Składowiska odpadów.....	8
	9.4. Zanieczyszczenia atmosfery.....	8
	9.5. Ochrona środowiska przyrodniczego	8
	9.6. Ochrona środowiska kulturowego.....	9
	9.7. Przestrzeń rolnicza.....	11
	9.8. Uzbrojenie terenu.....	12
	9.9. Obszary ochronne Głównych Zbiorników Wód Podziemnych.....	12
10.	Środowisko przyrodnicze.....	13
11.	Środowisko kulturowe.....	13
12.	Przestrzeń rolnicza.....	18
13.	Komunikacja.....	18
14.	Infrastruktura.....	18
15.	Składowiska odpadów.....	18
16.	Powietrze atmosferyczne.....	18
17.	Mocne strony miasta i gminy.....	19
18.	Słabe strony miasta i gminy.....	21

1. WPROWADZENIE

Uwarunkowania są to zjawiska społeczne, przyrodnicze, kulturowe, przestrzenne i ekonomiczne, które sprzyjają rozwojowi gminy lub go ograniczają.

W celu określenia uwarunkowań rozwoju gminy, dokonano rozpoznania problemów, potrzeb i aspiracji mieszkańców oraz władz samorządowych miasta i gminy Ogrodzieniec.

Przeprowadzono analizy zasobów gminy, procesów i zjawisk, które wpływają dodatnio lub ujemnie na zagospodarowanie przestrzenne.

Opracowano diagnozę stanu gminy, będącą podstawą analiz do określenia uwarunkowań, według następujących tematów:

1. Położenie geograficzne i jego walory.
2. Demografia, mieszkalnictwo, usługi.
3. Działalność gospodarcza, rynek nieruchomości, finanse gminy, turystyka gminna.
4. Środowisko przyrodnicze + plansza 1:20000.
5. Środowisko kulturowe plansza 1:20000.
6. Przestrzeń rolnicza plansza 1:20000.
7. Komunikacja plansza 1:20000.
8. Gospodarka wodno-ściekowa } plansza 1:20000.
9. Energetyka, gaz, telekomunikacja } na planszy uwarunkowań 1:10000.
10. Gospodarka odpadami } na planszy uwarunkowań 1:10000.
11. Powietrze atmosferyczne } na planszy uwarunkowań 1:10000.
12. Klimat akustyczny. } na planszy uwarunkowań 1:10000.
13. Plansze -1. Dotychczasowe użytkowanie terenu 1998 } na planszy uwarunkowań 1:10000.
2. Uwarunkowania rozwoju } na planszy uwarunkowań 1:10000.

2. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE

Uwarunkowania wynikające z niezwykle atrakcyjnych kontrastów dwu wyżyn -Krakowsko-Częstochowskiej oraz Wyżyny Śląskiej - daje możliwości rozwoju Ogrodzieńca jako wspaniałego miejsca turystyki, rekreacji, wypoczynku i sportu.

Jednakże bogactwo tych walorów krajobrazowo-przyrodniczych nakłada wielki obowiązek na mieszkańców i władze Ogrodzieńca ochrony i zachowania w jak najlepszym stanie zasobów i urody przyrody dla przyszłych pokoleń.

3. LUDNOŚĆ-ZMIANY DEMOGRAFICZNE

1. Niewielki lecz systematyczny spadek wielkości mieszkańców w mieście i na wsi.
2. Do 2015 roku - spadek ludności ogółem w całej gminie o 470 osób, w tym:
  - ❑ w mieście o około 110 osób,
  - ❑ na wsi o około 360 osób.
3. Decydującym elementem rozwoju mieszkańców gminy stanowić będzie przyrost naturalny.
4. Do 2015 roku nastąpią zmiany w strukturze demograficzno-społecznej. Ich natężenie będzie różne w mieście i na wsi - mianowicie:
  1. wzrost dzieci w grupie wiekowej 3-6 lat, w tym wyższy na wsi niż w mieście;
  2. spadek liczby dzieci i młodzieży w wieku szkolnym (7-15 lat) - znaczny w mieście, niewielki na wsi;
  3. zdecydowany wzrost roczników grupy wiekowej 20-29 lat na wsi, przy nieznacznym spadku w mieście;
  4. odwrotna sytuacja w grupie wiekowej 30-59 lat - nieznaczny wzrost tej grupy w mieście, spadek na wsi;

5. zarówno w mieście, jak i na wsi wystąpi wzrost roczników 60-64 lat;
6. zaznaczy się zdecydowany wzrost ludności w obu jednostkach w grupie wiekowej powyżej 65 lat.

Powyższe zmiany demograficzne będą mieć wpływ na popyt nowych miejsc pracy oraz na przestrzenne zróżnicowanie potrzeb w zakresie infrastruktury społecznej.

4. TERENY I ZASOBY MIESZKANIOWE

1. Nadpodaż terenów zabudowy mieszkaniowej wyznaczonych w obowiązującym planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy w stosunku do faktycznych potrzeb.
2. Wielkość programu mieszkaniowego w obowiązującym planie ogólnym, dla przyrostu ludności ustalono w wielkości 700 mieszkań.
3. Deficyt wynikający z rozczłonkowania gospodarstw domowych (w stosunku do ilości istniejących mieszkań) wynosi ca 400 mieszkań (3.350 gospodarstw domowych -1997 r. czyli 1,14 gospodarstw domowych/mieszkanie).
4. Modernizacja i utrzymanie zasobów komunalnych lub ich sprzedaż.
5. Ograniczony ruch budowlany, prowadzony głównie przez inwestorów prywatnych i długi cykl realizacji inwestycji - około 18 budynków oddawanych do użytku średniorocznie (w ciągu ostatnich 4 lat).

5. USŁUGI PODSTAWOWE

1. Usługi podstawowe z zakresu handlu i gastronomii są w zasadzie wystarczające w podstawowym wymiarze, należałoby poprawić obsługę w sołectwach.
2. W zakresie szkolnictwa w związku z reformą szkolnictwa adaptuje się i przekształca istniejące szkoły do wymogów reformy szkolnej.
3. Należy adaptować placówki zdrowia w celu zachowania poziomu opieki lekarskiej nad mieszkańcami gminy.
4. Usługi podstawowe powinny zaspakajać codzienne potrzeby mieszkańców sołectw i miasta, usługi ponadpodstawowe znajdujące się w mieście zaspakajać powinny potrzeby mieszkańców miasta, sołectw i użytkowników z poza gminy.

6. DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA

Wydaje się, że obserwowane słabe tempo przyrostu liczby podmiotów gospodarczych w porównaniu z innymi gminami miejsko-wiejskimi i średnią wojewódzką nie ulegnie w najbliższych latach zdecydowanej poprawie. Można nawet mówić o niebezpieczeństwie stagnacji gospodarczej, której głównymi przyczynami może być: niska gotowość społeczności lokalnej do podejmowania działalności w sferze turystyki, brak inicjatyw mających na celu zmianę dotychczasowego profilu działalności w istniejących już na terenie gminy przedsiębiorstwach, brak lokalnej instytucji wspierania i finansowania przedsiębiorczości, brak aktywnej polityki podatkowej, słabe tempo restrukturyzacji rolnictwa.

Obserwując dotychczasową malejącą tendencję w wielkości zatrudnienia w firmach ogrodzienieckich, możemy wnioskować, iż nie ulegnie ona w najbliższych latach odwróceniu. Przyczynami prognozowanego zjawiska są: słaba kondycja finansowa dużych przedsiębiorstw, negatywny wpływ dużych zakładów przemysłowych na rozwój turystyki, niski wskaźnik przedsiębiorczości itp. Prognozowany spadek zatrudnienia zwiększy już i tak stosunkowo wysoką stopę bezrobocia na terenie gminy. Bezrobocie będzie więc zjawiskiem długofalowym, tym bardziej, że obecny poziom i struktura kształcenia są niedostosowane do potrzeb rynku pracy.

W firmach działających na terenie badanej gminy, jak już wcześniej wspomniano, nie przewiduje się zmiany profilu dotychczasowej działalności. Tendencja ta spowoduje utrzymanie w najbliższej przyszłości dotychczasowych rynków zbytu i zaopatrzenia wspomnianych firm. Istniejące przedsiębiorstwa nie przewidują również zwiększania zajmowanej przestrzeni. Powyższe prognozy nie dotyczą jednak dwóch największych zakładów funkcjonujących na terenie gminy tzn. Cementowni „Wiek” S. A. i Przedsiębiorstwa Materiałów Izolacji Budowlanej „Izolacja”. Wspomniane firmy

znajdują się obecnie w fazie zmian restrukturyzacyjnych oraz własnościowych. Przyszłe kierunki rozwoju tych przedsiębiorstw zostaną określone przez nowych właścicieli w porozumieniu z władzami gminy.

W ostatnich latach w gminie Ogrodzieniec odnotowano przyrost liczby podmiotów w takich gałęziach gospodarki jak: rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo, pośrednictwo finansowe, hotele i restauracja, obsługa nieruchomości, administracja publiczna i obrona narodowa, edukacja i pozostała działalność usługowa w tym komunalna. Wydaje się, że w przyszłości utrzyma się dobre tempo rozwoju sfery usług, szczególnie związanych z obsługą ruchu turystycznego. Proces ten będą wspierać, podejmowane przez władze gminy, działania w zakresie ochrony środowiska i promocji. Negatywne tendencje wystąpią natomiast w rolnictwie, w którym przeważają małe gospodarstwa rolne do 5 ha. Sektor ten będzie podlegał głębokiej restrukturyzacji, która obejmie nie tylko sam proces zwiększania powierzchni gospodarstw rolnych i podnoszenia ich wydajności, ale również działania prowadzące do ograniczenia niektórych upraw ze względu na zanieczyszczenie gleb, do rozwoju skupu i przetwórstwa produktów rolnych.

Wychodząc naprzeciw negatywnym tendencjom pojawiającym się w gospodarce gminy władze Ogrodzieńca powinny przede wszystkim zadbać o zwiększenie tempa rozwoju gospodarczego. Osiągnięcie tego celu jest możliwe poprzez tworzenie odpowiedniego klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości, popieranie rozwoju firm nie kolidujących pod względem ekologicznym z turystycznym charakterem gminy, opracowanie systemu zachęt ekonomicznych, utworzenie Agencji Rozwoju Lokalnego, stymulowanie rozwoju infrastruktury turystycznej, udział w restrukturyzacji dużych zakładów pracy.

7. RYNEK NIERUCHOMOŚCI

Obecnie rynek nieruchomości w gminie Ogrodzieniec nie wykazuje wysokiej dynamiki. Tereny będące w gestii gminy są mało popularne, a ich sprzedaż w ostatnich latach relatywnie niska. W przyszłości przewiduje się jednak wzrost zainteresowania nieruchomościami zlokalizowanymi na terenie badanej gminy, a w szczególności gruntami przeznaczonymi pod działki rekreacyjne i działalność usługową związaną z obsługą turystów. Powyższy proces będzie wynikiem, podejmowanych obecnie i w przyszłości przez władze gminy, działań mających na celu wyeksponowanie turystycznych walorów badanego ośrodka. Promocja turystycznego charakteru gminy jest obecnie realizowana w ramach działalności w Związku Gmin Jurajskich. Niebagatelne znaczenie ma również bliskość międzynarodowego portu lotniczego w Pyrzowicach, który cechuje się wysoką dynamiką rozwoju. Wzrost zainteresowania działkami rekreacyjnymi będzie podyktowany także rozwojem i ekspansją terytorialną dużych zespołów miejskich takich jak: Aglomeracja Katowicka, Kraków, Częstochowa, które będą potrzebowały zaplecza rekreacyjnego.

Prognozowanie zmiany wymuszą podjęcie długofalowych inwestycji w zakresie infrastruktury technicznej, które umożliwią odpowiednie uzbrojenie działek, a tym samym podniosą ich atrakcyjność rynkową. Proces ten wywoła wzrost cen na lokalnym rynku nieruchomości.

Chcąc w pełni wykorzystać pojawiające się w otoczeniu pozytywne tendencje, zmierzające do ożywienia rynku nieruchomości, władze gminy powinny kontynuować dotychczasowe działania z zakresu promocji gminy (udział w targach, przygotowywanie ofert inwestycyjnych itp.), stymulować rozwój infrastruktury turystycznej (informacja, parkingi, punkty widokowe, baza sportowo-rekreacyjna itp.), inwestować w infrastrukturę techniczną i transport lokalny, generować nowe produkty turystyczne, organizować imprezy sportowo-rekreacyjne, inwestować w infrastrukturę telekomunikacyjną. Gmina powinna również dbać o jakość środowiska naturalnego poprzez rekultywację terenów poprodukcyjnych, kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców itp.

8. FINANSE GMINNE

Sytuacja finansowa gminy w dużym stopniu uzależniona jest od kondycji gospodarki całego kraju, wartości podstawowych wskaźników makroekonomicznych, systemu Dodatkowego oraz całego szeregu ustaw regulujących finansowanie jednostek terytorialnych. Prognozowany względnie wysoki wskaźnik wzrostu gospodarczego oraz niski poziom inflacji powinny zapewnić gminie sukcesywny wzrost dochodów przede wszystkim z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych oraz prawnych. Na wzrost dochodów gminy w przyszłości wpłynie również reformowany system

podatkowy, który wzmocni procesy rozwoju przedsiębiorczości oraz restrukturyzacja przemysłu, która poprawi kondycję finansową dużych przedsiębiorstw takich jak np. Cementownia „Wiek” lub Przedsiębiorstwo Materiałów Izolacji Budowlanej „Izolacja”. Ważnym źródłem przychodów będzie także podatek katastralny od nieruchomości, zwłaszcza że zakłada się rozwój bazy turystycznej i zabudowy rekreacyjnej na terenie badanej gminy. Wszystkie sygnalizowane tendencje dotyczące kształtowania się dochodów gminy mają charakter długofalowy i nie wykluczają krótkookresowych spadków przychodów związanych z wdrażaniem procesów restrukturyzacyjnych, wzrostem stopy bezrobocia, wprowadzaniem reformy administracyjnej kraju itp. Okresowym spadkiem przychodów towarzyszy zwykle wzrost wydatków związanych z pomocą społeczną, przejmowaniem przez gminę nowych zadań itp. Prowadzić to może do czasowego zachwiania równowagi budżetowej, a tym samym do deficytu i drastycznego ograniczenia wydatków inwestycyjnych.

Aby umiejętnie wykorzystywać pojawiające się w otoczeniu szanse oraz ograniczać skutki powstałych zagrożeń władze gminy powinny przygotowywać długoletnie prognozy dotyczące przychodów i wydatków budżetowych, okresowo określać zdolność kredytową gminy, wprowadzić hierarchizację zadań inwestycyjnych. W celu wzmocnienia procesów inwestycyjnych gmina powinna poszukiwać zewnętrznych źródeł finansowania takich jak obligacje komunalne i fundusze Unii Europejskiej (Sapard - fundusz przeznaczony na modernizację i rozwój obszarów wiejskich, ISPA - fundusz wspierający inwestycje transportowe i w ochronie środowiska, PHARE 2 - fundusz wspierający transfer wiedzy z instytucji unijnych).

9. TREŚCI PLANSZY UWARUNKOWAŃ

Na podstawie diagnozy stanu i analiz przeprowadzonych we wszystkich wyżej wymienionych dziedzinach, a także na podstawie informacji otrzymanych od zainteresowanych Studium organów władzy, instytucji i przedsiębiorstw oraz na podstawie innych dostępnych materiałów sporządzono planszę uwarunkowań w skali 1:10000.

Plansza zawiera następujące treści:

9.1. FIZJOGRAFIA

(Na podstawie „Fizjografii” opracowanej w B.P.P.-Katowice - autor mgr Jerzy Budek 1998)

1. Tereny o mało korzystnych warunkach dla budownictwa.

- ❑ Znaczne wyniesienia, duże spadki, ograniczone warunki solarne, niekorzystne warunki klimatyczno-zdrowotne.
- ❑ Niekorzystne położenie w sąsiedztwie terenów antropogenicznych lub inwersyjnych, zakłócone stosunki wodne, niekorzystne warunki klimatyczno-zdrowotne.
- ❑ Tereny istniejących bądź potencjalnych niekorzystnych stosunków wodnych wynikających z przyczyn naturalnych - sąsiedztwo questy jurajskiej.

2. Tereny o niekorzystnych warunkach fizjograficznych dla budownictwa.

- ❑ Doliny deków głównych obszaru opracowania Czarnej Przemyszy i jej głównych dopływów oraz Krztyni, obszary inwersyjne o niekorzystnych warunkach klimatyczno-zdrowotnych i gruntowo-wodnych, zalecana zieleń.
- ❑ Doliny cieków stałych niższego rzędu oraz głównie cieków okresowych o różnym stopniu ukształtowania, kierunek spływu mas powietrza, dolin nie należy przegradzać wysoką, zwartą roślinnością bądź zabudową, zalecana zieleń niska.
- ❑ Izolowane obszary inwersyjne, często o charakterze bezodpływowym, zalecana zieleń.

3. Tereny występowania form antropogenicznych i mikroform naturalnej genezy.

- ❑ Tereny form antropogenicznych, nadpoziomowych np. nasypy podpoziomowych -wyrębiska oraz mikroformy pochodzenia naturalnego jak progi np. questy jurajskiej, krawędzie itp., zalecana zieleń, ewentualnie po uzdatnieniu dla tarasowego budownictwa.
- ❑ Tereny dróg żelaznych.
- ❑ Tereny przemysłowe, składowe, nasypowe itp.

4. Warunki gruntowo-wodne złe.

- ❑ Grunty madów i piasków halocieńskich, nośność mata 0,5-19 kG/cm², woda gruntowa 0-2,0 m p.p.t., złe warunki budowlane.
- ❑ Grunty piasków wydmych plejstocieńskich, nośność różna, poziom wody gruntowej zmienny, warunki budowlane przeważnie złe.
- ❑ Grunty torfiaste i bagienne halocieńskie, nośność 0-0,5 kG/cm², poziom wody gruntowej 0-0,5 m p.p.t, warunki budowlane złe lub bardzo złe.

5. Miejsca występowania złóż

- ❑ Złóża piasków czwartorzędowych: „Ogrodzieniec”.
- ❑ Złóża ilów doggerskich:
  - „Wiek”
  - „Ogrodzieniec I - II”
  - „Ogrodzieniec”.
- ❑ Złóża rud, cynku i ołowiu:
  - „Pilica”
  - „Rodaki – Ogrodzieniec”
  - „Rodaki - Rokitno Szlacheckie”
  - „Krzywopłoty”.
- ❑ Złóża wapieni jurajskich:
  - „Wiek”

Perspektywiczny obszar występowania ilów doggerskich

Strefa ochronna, pośrednia ujęć wód powierzchniowych zlewni Czarnej Przemszy - obowiązuje zakaz odprowadzania ścieków nieoczyszczonych do gruntu itp.

9.2. OBSZAR KOPALNI WAPIENIA „WIEK”

1. Granica obszaru górniczego „Wiek” - dęć. MOŚZNIL pismo L. dz. BKK/MZ/6/96 z dnia 30.01.1996.
2. Granica terenu górniczego „Wiek” - dęć. MOŚZNIL pismo L. dz. BKK/MZ/6/96 z dnia 3.01.1996.
3. Granica udokumentowanego złoża - dęć. MOŚZNIL pismo L. dz. KZK/OIZ/F/6370/94 z dnia 26.08.1994.
4. Teren przeznaczony do rekultywacji.
5. Teren przeznaczony do eksploatacji odkrywkowej.
6. Strefa (500 m) - I zagrożenia od „SMW dęć. DUG w Sosnowcu L. dz. XII/74/16/91/50 z dnia 13.12.1991.
7. Skład materiałów wybuchowych.

9.3. SKŁADOWISKA ODPADÓW

1. Składowisko odpadów komunalnych - zrehabilitowane.
2. Składowisko odpadów komunalnych w eksploatacji.
3. Składowisko odpadów P. M. I. B. „Izolacja” - zrehabilitowane.
4. Projektowane składowisko odpadów P. M. I. B. „Izolacja”.
5. Granica strefy uciążliwości - 300 m skł. nr 2.

9.4. ZANIECZYSZCZENIA ATMOSFERY

1. Zanieczyszczenia od komunikacji - szer. pasów 100 m, 60 m, 40 m, 20 m.
2. Roczny opad pyłu podany w g/m² (wg normy max 200 g/m²).

9.5. OCHRONA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

1. Granica Parku Krajobrazowego „Orlich Gniazd”.
2. Granica Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych - otuliny obszaru chronionego krajobrazu.
3. Strefa ochrony zabytków kultury.
4. Strefa ochrony konserwatora zabytków dla zamku.
5. Stary trakt królewski Kraków - Ojców - Rabsztyn - Bydlin - Ogrodzieniec - Karlin.
6. Źródłiska.
7. Cieki wodne (rzeki, potoki, stawy itp.).
8. Lasy.
9. Cenne lasy bukowe i bukowo-sosnowe.
10. Łąki podmokłe z obrzeżem podmokłych lasów.
11. Cenne zespoły skalne zalesione i zakrzewione.
12. Cenne zespoły skalne z murawami kserotermicznymi.
13. Rezerwat - Zamek Ogrodzieniec.
14. Drzewo - pomnik przyrody.
15. Łąki.
16. Parki.
17. Sady.

9.6. OCHRONA ŚRODOWISKA KULTUROWEGO

1. Tereny będące pod ochroną lub kwalifikujące się do ochrony

□ Obszary zabytkowe historycznie ukształtowane. □ Obszary z zespołami zabudowy o wartościach zabytkowych oraz założeniami historycznymi i założeniami zieleni. □ Obszary ruralistyczne o cechach zabytkowych układów urbanistycznych.	}	Strefa „B”	□ Obszary o dominacji zabudowy miejskiej i podmiejskiej z obiektami o charakterze przemysłowym. □ Obszary ruralistyczne z zabudową z przełomu XIX-XX wieku. □ Obszary ruralistyczne - głównie o układach poparcelacyjnych i pokomasacyjnych. □ Obszary z zabudową podporządkowaną dominującej roli zieleni.	}	Strefa „P”

- Tereny zielone towarzyszące zabudowie.
- Obszary objęte strefą ścisłej ochrony archeologicznej „WA” (dotyczy terenów objętych strefą „A”).

Strefa „WA” - w obszarze strefy prace ziemne uwarunkowane są nadzorem archeologicznym.

Strefa „A” - ścisłej ochrony konserwatorskiej z zabudową. Strefa częściowej ochrony konserwatorskiej krajobrazu z zabudową - wybrane elementy do objęcia ochroną. Do zachowania i utrzymania historycznych struktur przestrzennych wraz z ich „ośrodkami” centralnymi.

Wskazane do przekształceń z warunkiem ochrony układów sieci drożnej wraz z zespołami zabytkowymi i zielenią. Tereny z możliwością przekształceń przy ochronie sieci drożnej i ewentualnie występujących obiektów zabytkowych.

Do zachowania i utrzymania elementów kompozycji działań poparcelacyjnych. Obszary z możliwością przekształceń przy zachowaniu elementów kulturalnych.

Do zachowania i dalszego rozwijania oraz kształtowania zespołów zielonych.

2. Obszary domniemanych istotnych

reliktów archeologicznych - objęte strefą

obserwacji archeologicznej i kontroli konserwatorskiej.

Strefa „WA” - strefa ścisłej ochrony prace ziemne uwarunkowane są nadzorem archeologicznym.

3. Stanowiska archeologiczne występujące i

rozeznane (numeracja stanowisk w obszarze AZP).

Zespoły zabudowy przemysłowej wymagające ukształtowania -parawanowej zieleni wysokiej i zalesienia (estetyka i korekta krajobrazu), obiekty przemysłowe, historyczne do ewentualnego eksponowania.

4. Obszary z zespołami „przemysłowymi” dysharmonijnymi dla krajobrazu gminy.

- ❑ Obszary zdewastowane (z zabudową).

5. Obiekty „militarne” o charakterze

zabytkowym.

- ❑ Tereny „Prochowni” - carskiej fabryki amunicji z 1913 roku.
- ❑ Elementy fortyfikacji - bunkry z 1939 roku (Sucha Połęcz) oraz bunkry i rowy przeciwczołgowe z lat 1944-1945.

Obiekty wymagające ochrony - do ewentualnego eksponowania w krajobrazie według specjalistycznych ustaleń.

6. Dominanty krajobrazowe w gminie.

- ❑ Dominanty krajobrazowe o wartości historycznej oraz szczególnych walorach dyspozycyjnych.
- ❑ Dominanty krajobrazowe - historyczne.

Zamek w Podzamczu i „Strażnica” w Ryczowie - ciągle podnoszenie atrakcyjności ekspozycji krajobrazowej.

Wymagają eksponowania w osiach widokowych oraz w panoramie miasta i poszczególnych wsi.

Strefa „WB” - prace ziemne pod kontrolą i nadzorem konserwatorskim.

- ❑ Dominanty współczesne (wysokościowe i bryłowe).

- ❑ Dominanty o charakterze negatywnym (Cementownia „Wiek”).
- ❑ Punkty widokowe.
- ❑ Ciągi widokowe.

Eksploracja czynna

Ciągłe - w miarę możliwości „osłabianie” ekspozycji i negatywnego odbioru wizualnego. Do utrzymania i ewentualnego potencjalnego urządzenia. Do utrzymania – przeciwwskazania dla lokalizowania obiektów przesłaniających lub nakładających się na zabytkową panoramę krajobrazu względnie eksponowane obiekty zabytkowe - oglądane z ciągów i punktów widokowych.

9.7. PRZESTRZEŃ ROLNICZA

1. Kompleksy gleb.

- ❑ Kompleksy gleb ornyc:
  - 2- kompleks pszeniczny dobry,
  - 3- kompleks pszeniczny wadliwy,
  - 4- kompleks żytnio-ziemniaczany bardzo dobry.
- ❑ Kompleksy pod użytkami zielonymi:
  - 2z - użytki zielone dobre.

2. Typy i półtypy gleb.

- ❑ Bw - gleby brunatne wyługowane,
- ❑ Bz - czarne ziemie zdegradowane,
- ❑ Rb - rędziny brunatne,
- ❑ F - mady.

3. Gleby chronione.

- ❑ Gleby klasy III.
- ❑ Gleby klasy IV.

4. Zanieczyszczenie gleby metalami.

Wymagają eksponowania j.w. - oraz szczególnych powiązań kompozycyjnych w istniejącej i nowej (projektowanej) strukturze zabudowy.

- 425 nr miejsca pobrania próbki gleby.
- Zawartość w glebie:

Stopień 0 - naturalna - Gleby niezanieczyszczone, dopuszczalne wszystkie uprawy ogrodnicze i rolnicze.

Stopień I - 1 podwyższona - Gleby o podwyższonej zawartości metali, dopuszczalne wszystkie uprawy z ograniczeniem warzyw dla dzieci.

Zanieczyszczenie gleb:

Stopień II - 2 słabe - Gleby słabo zanieczyszczone, należy wykluczyć uprawę warzyw ogrodniczych takich jak: sałata, szpinak, kalafior dozwolone uprawy roślin zbożowych okopowych i pastewnych.

Stopień III - 3 średnie - Gleby średnio zanieczyszczone, dopuszczalna uprawa okopowych i pastewnych pod warunkiem okresowej kontroli poziomu metali w konsumpcyjnych częściach roślin, zalecane są uprawy roślin przemysłowych i traw nasiennych.

Stopień IV- 4 silnie - Gleby silnie zanieczyszczone, gleby te powinny być wyłączone z produkcji rolniczej oraz zadrzewione i zakrzewione, można tu uprawiać rośliny przemysłowe jak: len, konopie, wiklina, a także materiał siewny zbóż i traw oraz ziemniaków dla przemysłu spirytusowego (jako dodatek do paliwa).

Stopień V - 5 bardzo silnie - Gleby bardzo silnie zanieczyszczone, należy wyłączyć z produkcji rolniczej, na glebach przydatnych dozwolone uprawy przemysłowe jak: len i konopie.

9.8. UZBROJENIE TERENU

- Ujęcia wody pitnej ze strefami ochronnymi.
- Zbiorniki wody pitnej.
- Oczyszczalnia ścieków.
- Strefa ochrony sanitarnej oczyszczalni ścieków.

9.9. OBSZARY OCHRONNE GŁÓWNYCH ZBIORNIKÓW WÓD PODZIEMNYCH

- ONO - Obszar Najwyższej Ochrony.
- OWO - Obszar Wysokiej Ochrony.
- OZO - Obszar Zwykłej Ochrony.
- Granica użytkowego zbiornika wód podziemnych - UZWP D₁; Budrowicze - Rodaki.
- Granice Głównych Zbiorników Wód Podziemnych - GZWP.
- J/1 Krzeszowice-Pilica.
- T/4 Olkusz-Zawiercie.

10. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

Przedstawiono najważniejsze tereny o zróżnicowanych wartościach przyrodniczych i krajobrazowych, a także tereny posiadające prawną ochronę jak np. Parki Krajobrazowe oraz zespoły przyrodniczo-kulturowe (zabytki np. Zamek).

Pokazano granice - Parku Krajobrazowego „Orlich Gniazd” oraz Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych.

Strefy ochrony zabytków kultury i strefy konserwatora zabytków dla Zamku w Podzamczu.

Zamieszczono cenne zespoły lasów bukowych i bukowo-sosnowych, zespoły skalne zalesione i zakrzewione, zespoły skalne z murawami kserotermicznymi, a także zespoły łąk podmokłych, cieków wodnych, stawów, lasów itp. W tym zalecane tereny do ochrony.

11. ŚRODOWISKO KULTUROWE

Wskazano tereny obszarów zabytkowych, historycznie ukształtowanych oraz obszary z zabudową o wartościach historycznych i cechach zabytkowych założeń historycznych.

Obszary ruralistyczne z zabudową z przełomu XIX-XX wieku oraz poparcelacyjne i pokomasacyjne a także obszary o dominacji zabudowy miejskiej i podmiejskiej z obiektami przemysłowymi.

Dla wszystkich tych obszarów zamieszczono wskazania ochrony, przebudowy i przekształceń.

Zamieszczono zabytki (2 kościoły - w Ogrodzieńcu i Gieble oraz Zamek i kaplica w Podzamczu) wpisane do wojewódzkiego rejestru zabytków, stanowiska archeologiczne - podlegające ochronie, a także obiekty stanowiące wartość historyczną jak np. teren Prochowni - carskiej fabryki amunicji z 1913 roku.

Zaznaczono dominanty krajobrazowe, historyczne i współczesne.

Wskazano punkty i ciągi widokowe.

Uwarunkowania rozwoju zagospodarowania przestrzennego miasta i zespołów wiejskich wynikające z cech krajobrazu dotyczą jego zasobów zarówno kulturowych jak i przyrodniczych. Szereg uwarunkowań dotyczących zasobów kulturowych pokrywa się lub jest bliska ustaleniom konserwatorskim ochrony tychże zasobów. Określenie ich wynika także z potrzeby podniesienia atrakcji krajobrazowej miasta lub jego fragmentów, jak również atrakcyjności pozostałych wiejskich zespołów przestrzennych (sołectw). Chodzi tutaj o wizualny „wizerunek” miasta i wsi oraz dążenie do nowych korzystnych wartości użytkowych.

Uwarunkowania związane z zasobami kulturowymi i przyrodniczymi krajobrazu winny stanowić jeden z istotnych, podstawowych materiałów pomocnych przy ustalaniu polityk przestrzennych miasta i wsi oraz zasad i kierunków zagospodarowania przestrzennego obszarów całej gminy.

Uwarunkowania krajobrazowe o których mowa zostały zaproponowane w zapisie tabelarycznym.

Uwarunkowania krajobrazowe rozwoju zagospodarowania miasta i zespołów wiejskich Ogrodzieńca

Lp.	Obszar (miasto – sołectwa)	Rodzaj uwarunkowania	Przedmiot uwarunkowania
1.	Obszary o krajobrazie miejskim – małomiasteczkowym charakterystycznym dla XIX w. i przełomu XIX-XX w. Ogrodzieniec (najstarsza część miasta)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Utrzymanie historycznej struktury przestrzennej. 2. Ochrona układów zabytkowych oraz obiektów zabytkowych i tradycyjnych. 3. Zachowanie wartościowych elementów kompozycji krajobrazu miasta oraz istniejących walorów przestrzeni publicznych. 4. Podniesienie atrakcyjności krajobrazu poprzez uzupełnienie i porządkowanie zabudowy i użytkowania terenów, w tym zieleni. 5. Kreacja nowych wartości użytkowych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tereny zespołu kościoła parafialnego oraz cmentarza wraz z ich zielenią urządzoną. 2. Zespoły zabudowy zabytkowej (głównie rejon kościoła, ul. Kościuszki, 10go Maja, Olkuska, Narutowicza). 3. tereny zieleni o walorach zabytkowych i kompozycyjnych. 4. Uporządkowanie i przeprojektowanie wnętrz publicznych o charakterze zabytkowym (plac pod kościołem, plac Piłsudskiego, naroże ul. Kościuszki i Narutowicza) oraz wnetrz ulicznych (ul. Kościuszki, 1-go Maja, Bzowska, Sienkiewicza itp.)
2.	<p>Obszary o przewadze zabudowy podmiejskiej. Obszary z krajobrazem charakterystycznym dla terenów urbanizujących się:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ogrodzieniec (część południowa i zachodnia), - Fugasówka 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przekształcenie i modernizacja układów przestrzennych wraz z zabudową. 2. zachowanie wartościowych elementów krajobrazu miasta (w tym elementów o charakterze militarnym i fortyfikacji). 3. Kreacja wnętrz urbanistycznych podnoszących atrakcyjność przestrzeni publicznych, w tym również zielonych. 4. Ochrona istniejącej zieleni i jej wzbogacenie oraz kształtowanie terenów zielonych podnoszących walory krajobrazu podmiejskiego. 5. Zachować elementy krajobrazu naturalnego (zespoły leśne) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kształtowanie oraz uczytelnienie układów i sieci drożnej oraz ich ochrona (południowa część Ogrodzieńca). 2. Rejon pl. Wolności – zespoły obiektów użyteczności publicznej oraz zespołów sportowych – do krystalizacji specyfikacji miejskiej. 3. Zespoły „dysharmonijne” dla krajobrazu miasta (przemysł) – konieczność ukształtowania „parawanowej” zieleni. 4. Obiekty militarne – zabytkowe. Prochownia (1913) oraz fortyfikacje z 1944-45 – bunkry i rowy przeciwczołgowe (wsch. i połudn. część miasta). 5. Tereny założeń ogrodowych towarzyszących zabudowie, w tym willi i innym obiektom oraz rozwijanie wnętrz zielonych osiedlowych oraz zieleń skwerowo-parkowej. 6. Zieleń naturalna – dolina Czarnej Przemszy z łąkami i łakami.

3.	<p>Obszary z zespołami zabudowy o wartościach zabytkowych wraz z zespołami o założeniach historycznych:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Podzamcze. - Giebło. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Utrzymanie historycznej struktury przestrzennej i elementów układów urbanistycznych. 2. Ochrona założeń historycznych układów zabytkowych oraz obiektów zabytkowych i tradycyjnych. 3. Zachowanie istniejących wartościowych elementów kompozycji krajobrazu zespołów zabudowy oraz krajobrazu naturalnego. 4. Podniesienie atrakcyjności przestrzeni publicznych i wzbogacenie ich walorów, a także wnętrz ulicznych. 5. Ochrona istniejących założeń zieleni urządzonej i półurządzonej oraz starodrzewia przydrożnego. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zachowanie wartościowych elementów kompozycji historycznych i zabytkowych terenów: <ul style="list-style-type: none"> - Podzamcze – układ sieci drożnej z pl. Wolności, układ skupisk zabudowy i szczególnie ruiny zamku z najbliższym otoczeniem (wg. specjalnych wskazań), - Giebło – układ głównego skupiska zabudowy, zespół zabytkowy kościoła z cmentarzem i zespół parkowo-dworski. 2. zachowanie istniejących na Podzamczu umocnień wojskowych – elementów zabytków militarnych. 3. Tereny zieleni półurządzonej i ogrodowej w obszarach zabudowy oraz w otoczeniu zespołów zabytkowych. 4. Obszary krajobrazu naturalnego z unikalnymi skałkami-ostańcami wraz z najbliższym otoczeniem.
4.	<p>Obszary obejmujące układy ruralistyczne o cechach zabytkowych oraz historyczne centra jednostek wiejskich:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Podzamcze, - Giebło, - Ryczów, - Stare Kiełkowice, - Mokrus. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ochrona układów ruralistycznych oraz zespołów i obiektów zabytkowych. 2. Utrzymanie historycznych struktur przestrzennych centrum, jednostek wiejskich wraz z ich zabudową. 3. Podniesienie atrakcyjności krajobrazu zespołów ruralistycznych poprzez uzupełnienie i porządkowanie zabudowy oraz kreowanie interesujących wnętrz ulicznych. 4. Ochrona obszarów krajobrazu otwartego oraz elementów krajobrazu naturalnego (lasy – ostańce). 5. Ochrona sieci drożnej, głównie historycznej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tereny podzamcza i Giebła z ich historycznymi centrami wsi (obiekty zabytkowe) oraz układami drożnymi. 2. Interesujący i „czysty” układ przestrzenny ulicówki Ryczowa. 3. Historyczne centra Ryczowa, Mokrusa, i St. Kiełkowic z ich zabudową. 4. Obszary krajobrazu naturalnego z ostańcami skalnymi (Podzamcze, Ryczów itp.). 5. Tereny zieleni o walorach zabytkowych (Podzamcze, Giebło) i zespołach występującego starodrzewia.
5.	<p>Obszary zespołów ruralistycznych, głównie o układach poparcelacyjnych i pourządzeniowych (młodsze struktury przestrzenne z przełomu XIX-XX w.):</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zachowanie elementów kompozycji poparcelacyjnych i zachować całościowo układy ruralistyczne wsi. 2. Konieczna ochrona sieci drożnej szczególnie dróg historycznych. 3. Kształtowanie i wzbogacanie walorów krajobrazu 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uporządkowanie zabudowy i stopniowe przeprojektowanie wnętrz ulicznych oraz konsekwentne tworzenie centrów wsi i zespołów zieleni. 2. Preferowanie zabudowy nawiązującej do tradycji budowlanej regionu.

	<ul style="list-style-type: none"> - Gulzów, - Kolonia Giebło, - Mokrus, - Kolonia Ryczów, - Śrubrania i Żelazko, - Markowizna. 	<p>zespołów ruralistycznych i ich otoczenia.</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Zachowanie elementów krajobrazu naturalnego. 5. Kreowanie nowych wartości fizjonomicznych i użytkowych. 	<ol style="list-style-type: none"> 3. Obszary krajobrazu naturalnego ze skalnymi wzniesieniami i ostańcami (głównie Kol. Ryczów, Śrubarnia, Żelazko itp.).
6.	<p>Obszary z luźną zabudową rozproszoną (także zabytkową) w granicach całej gminy, np. Kol. Mokrus, Więcki, Morusy, Kielkowice – W Dołach, Józefów itp.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zachowanie obiektów i zespołów o ewentualnych wartościach historycznych oraz ochrona zieleni i zespołów starodrzewia. 2. Utrzymanie zasadniczych fragmentów układów urbanistycznych z siecią drożną. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Obszary wymagające wzbogacenia walorami przestrzennymi krajobrazu. 2. Nie wskazane powiększanie zespołów zabudowy i dalsze jej rozpraszanie. 3. Porządkowanie zabudowy i otoczenia sąsiednich terenów, szczególnie niewielkich przysiółków.
7.	<p>Obszary obejmujące zespoły zabudowy przemysłowej, torowisk kolejowych, terenów eksploatacji złóż oraz ewentualnie obiektów techniki o wartościach historycznych – w granicach miasta i zespołów gminy.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zachowanie wartościowych elementów kompozycji krajobrazu z ochroną obiektów zabytkowych i tradycyjnych. 2. Podniesienie atrakcyjności krajobrazu drogą porządkowania i ewentualnej ekspozycji charakterystycznych, wartościowych historycznie obiektów. 3. Rewaloryzacja zespołów przestrzennych przemysłu oraz terenów eksploatacji złóż dla jego potrzeb, aż do częściowej likwidacji włącznie. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tereny wymagające uporządkowania i rekultywacji oraz izolowania zielenią wysoką (zespoły przemysłowe, torowiska, kolejowe oraz obszary eksploatacji złóż). 2. Ewentualnie obiekty przemysłowe (historyczne) do eksponowania, wg. specjalnych ustaleń oraz obiekty militarne, elementy fortyfikacji (bunkry) do ekspozycji krajobrazowej.
8.	<p>Zespoły i „założenia” zieleni, będące znaczącym walorem przestrzeni miasta i gminy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ogrodzieniec (miasta), - zespoły wiejskie, - obszar krajobrazowy gminy. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ochrona istniejących założeń zieleni urządzonej i półurządzonej. 2. Wzbogacenie walorów przyrodniczych założeń zieleni naturalnej i komponowanej. 3. zachowanie i pełna ochrona elementów krajobrazu naturalnego (las, doliny, rzeki, wzniesienia z ostańcami). 4. Kreacja nowych wartości kompozycji parków i skwerów w mieście. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tereny zieleni o walorach zabytkowych i kompozycyjnych: <ul style="list-style-type: none"> - zieleń przy obiektach sakralnych, - założenia zielone parków, skwerów i placów (głównie Ogrodzieniec), - rewaloryzacja założenia parkowego w Gieble oraz cmentarza z XVIII w. 2. Pełna ochrona krajobrazu naturalnego. 3. Ochrona luźnych zespołów starodrzewu oraz zieleni towarzyszącej drogom (starodrzewy) – rejon Mokrusa, Giebła, Ryczowa, Podzamcza, Ogrodzieńca itp.

12. PRZESTRZEŃ ROLNICZA

Wskazano najlepsze gleby (kl. III i IV) podlegające ochronie, a także kompleksy rolne. Najlepsze gleby znajdują się w Kielkowicach, Gleble, północnym Podzamczu, Mokrusie i Gulzowie. Tutaj też wyłoniono najlepsze kompleksy rolne i tutaj występują najmniejsze zanieczyszczenia gleb - według badań przeprowadzonych w 1995 roku przez Okręgową Stację Chemiczno-Rolniczą w Gliwicach.

Na pozostałych terenach przeważają gleby V i VI klasy kamieniste i suche oraz bardziej zanieczyszczone np. kadmem - silnie w Ryczowie, średnio koto Zuzanki, ołowiem słabo w Śrubami i Ryczowie oraz cynkiem słabo w 7 punktach - rozrzuconych w gminie.

13. KOMUNIKACJA

Pokazano układ drogowy wraz z strefami zanieczyszczeń powietrza przez pojazdy, które odpowiadają strefom zakłóceń akustycznych.

14. INFRASTRUKTURA

Wskazano ujęcia wody pitnej ze strefami ochronnymi, zbiorniki wody pitnej oraz oczyszczalnię ścieków ze strefą ochrony sanitarnej.

15. SKŁADOWISKA ODPADÓW

Zamieszczono składowiska odpadów będących w eksploatacji wraz ze strefą uciążliwości oraz składowisko odpadów zrehabilitowane.

16. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE

Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego jest pokazane w izoliniach oznaczających opad pyłu w g/m²/r.

Wykazano również zanieczyszczenia powodowane ruchem samochodowym, co oznaczają pasy szerokości 100, 60, 40 i 20 m wzdłuż dróg.

Badania zagrożeń akustycznych przeprowadzone tak jak i zanieczyszczenia powietrza na podstawie badań mchu samochodowego. Wykazują one zbieżność w szerokościach zagrożonego hałasem terenu ze skażeniem spalinami. W centrum Ogrodzieńca pasy skażeń spalinami i zagrożeń hałasem nakładają się na siebie, potęgując uciążliwość sprawianą przez środki komunikacji.

**PO PRZEANALIZOWANIU ELEMENTÓW DIAGNOZY STANU UWARUNKOWAŃ
WYŁONIONO MOCNE I SŁABE STRONY OGRODZIEŃCA ORAZ JEGO PROBLEMY.
17. MOCNE STRONY MIASTA I GMINY**

Położenie geograficzne - Bardzo korzystne położenie Ogrodzieńca na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej i Wyżynie Śląskiej poświadcza przynależność 80% terenu gminy do Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych w tym 44% tereny obejmuje Park Krajobrazowy Orlich Gniazd. Ekosystemy leśne obejmują południową część gminy, a w północno-zachodniej części gminy dominuje dorzecze Czarnej Przemszy z podmokłymi łąkami i lasami.

Demografia, mieszkalnictwo, usługi i gospodarka - Korzystnie przedstawia się sytuacja mieszkaniowa - są to jedne z najlepszych danych na terenie województwa katowickiego, a mianowicie średnia powierzchnia mieszkania wynosi: 123,5 m² w gminie, 126,2 m² w mieście. Średnia powierzchnia użytkowa na mieszkańca wynosi: 24,1 m² w gminie i 26,3 m² w mieście.

Usługi w podstawowym zakresie zaspakajają potrzeby mieszkańców, powstało wiele sklepów, usług, a np. apteki są bardziej dostępne niż w innych gminach. Społeczeństwo jest zintegrowane, objawia się to:

- ❑ w aktywności organizacji społecznych oraz stosunkowo wysokim poziomem bezpieczeństwa i porządku publicznego,
- ❑ organizowaniem dużych imprez kulturalno-rozrywkowych.

Brak oznak ubóstwa w społeczeństwie.

Środowisko przyrodnicze - Przyroda stanowi ogromną wartość Ogrodzieńca. Zespoły skalne utworzone w kształcie kotwicy, gdzie trzon stanowią skały od Karlina przez Górę Birów i Górę Zamkową w Podzamczu, aż po wzniesienia w Ryczowie, a prostopadle do trzonu ułożoną kotwicą składa się ze Wzgórz Ryczowskich z Górą Długą, Ruską, Górą Straszycowymi i Wielkim Grochowcem - stanowią najpiękniejszy element przyrody w gminie. Płaskie tereny dopływów Czarnej Przemszy z wilgotnymi łąkami, dekami i stawami stanowią unikalny zespół roślinności i fauny i zupełnie inny krajobraz od suchych wzgórz jurajskich. Ponadto ogromnym walorem są lasy ekosystemów Ryczowskiego i Mitręgi. Wiele zespołów skalnych i zespołów przyrodniczych kwalifikuje się do ochrony prawnej.

Środowisko kulturowe - Najcenniejszymi zabytkami wpisanymi do rejestru zabytków województwa katowickiego są to:

- ❑ Ruiny Zamku Ogrodzieniec w Podzamczu,
- ❑ kaplica z XVI wieku w Podzamczu,
- ❑ kościół parafialny p. w. Przemienia Pańskiego z murem i bramą w Ogrodzieńcu,
- ❑ kościół p. w. św. Jakuba z murem wokoło cmentarza w Glebie.

Poza zabytkami zarejestrowanymi znajdują się zabytki kwalifikujące się do pełnej ochrony, a są to:

- ❑ Góra Birów z odkryciem w ostatnich latach śladów osady łużyckiej oraz elementów pochodzących z wcześniejszych lat,
- ❑ Strażnica w Ryczowie,
- ❑ Ratusz w Ogrodzieńcu.

Zabudowa Ogrodzieńca i gminy stanowi w wielu miejscach wartości historyczne ze względu na układ urbanistyczny jak i architekturę budynków - co należy zachować.

Przestrzeń rolnicza - Najkorzystniejsze dla rolnictwa są grunty i kompleksy rolne na terenie Podzamcza, Kiełkowic, Gulzowa, Giebla i Mokrusa. Tu są także niemal nieskażone metalami gleby. Takie warunki stwarzają możliwość prowadzenia gospodarki specjalistycznej towarowej oraz produkowania atestowanej żywności ekologicznej.

Komunikacja - Układ komunikacji zapewnia dobre połączenia dla mieszkańców miasta i gminy Ogrodzieniec z otaczającymi terenami, z drogami wyższych klas. Spełniają to dwie główne drogi przebiegające przez centrum miasta: droga nr 791 relacji Wanaty, Zawiercie, Ogrodzieniec,

Kraków i droga nr 790 relacji Dąbrowa Górnicza, Ogrodzieniec, Pilica. Łączą one również miasto i gminy Ogrodzieniec z dworcem kolejowym w Zawierciu oraz z lotniskiem w Pyrzowicach.

Gospodarka wodno-ściekowa - Miasto i gmina są zaopatrywane w wodę dobrej jakości i w wystarczającej ilości ze studni głębinowych. Dwie studnie znajdują się na terenie miasta, cztery studnie znajdują się w Kiełkowicach, Gieble, Podzamczu i Ryczowie.

Energetyka, gaz, telekomunikacja - Wszystkie zamieszkałe tereny są zaopatrzone w energię elektryczną, gaz i telekomunikację.

Gospodarka odpadami - Komunalne składowisko śmieci o uszczelnionym dnie i spełniającym wszelkie warunki sanitarne - strefy, odprowadzenie gazów, właściwe utrzymanie - jest dużym walorem miasta i gminy, jak i system Lobbe oczyszczania miasta i gminy ze śmieci.

Powietrze atmosferyczne - Według danych wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach w ostatnich latach zanotowano spadek zanieczyszczenia powietrza w Ogrodzieńcu o ca 30%. W 1997 roku gmina Ogrodzieniec zajmowała bardzo dobre 6 miejsce licząc od najmniej zanieczyszczonej miejscowości województwa według wskaźnika W-15.

18. SŁABE STRONY MIASTA I GMINY

Demografia - Problemem Ogrodzieńca jest ujemny przyrost naturalny oraz starzenie się społeczeństwa. Bezrobocie wynosi ca 10% i stanowi to trudny do rozwiązania problem w związku ze zmianami zachodzącymi w największych zakładach przemysłowych jakimi są Cementownia „Wiek” i Izolacja.

Gospodarka, nieruchomości, finanse, turystyka - W ostatnich 5-6 latach zaznacza się spadek liczby podmiotów gospodarczych, a w ostatnich 2-3 latach spadek rozwoju gospodarczego.

Rynek nieruchomości wykazuje minimalne obroty.

Finanse gminy mimo większego dochodu na 1 mieszkańca = 909,8 zł w 1997 roku niż w innych gminach miejsko-wiejskich, gdzie wynosi on 890,1 zł/ 1 M znacznie mniej przeznaczają środków na inwestycje z 22,7% w 1991 roku do 8,7% w 1997 roku.

Turystyka gminna - bardzo słaba jest baza hotelowa i urządzeń turystycznych.

Środowisko przyrodnicze - Problemem jest letniskowa nielegalna zabudowa letniskowa w Śrubami, a także niekontrolowane wyręby lasów. Brak oczyszczalni ścieków powoduje zanieczyszczenie wód powierzchniowych rzeczek i podmokłych łąk. Dzikie składowiska azbestu i śmieci zaturawiają środowisko przyrodnicze.

Środowisko kulturowe - W strefach obiektów zabytkowych zdarzają się niewłaściwości architektoniczne) budowlane.

Przestrzeń rolnicza - Niewykorzystane możliwości prowadzenia gospodarki towarowej. Niski poziom wykształcenia rolników.

Komunikacja - Układ komunikacyjny w centrum Ogrodzieńca jest krańcowo przeciążony ruchem, skrzyżowania mają słabą widoczność, brak miejsc parkingowych. Stan techniczny nawierzchni dróg i poboczy w wielu miejscach jest zły. Brak parkingów w Podzamczu, gdzie odbywają się imprezy na Zamku.

Gospodarka wodno-ściekowa - Sieć wodociągowa posiada odcinki rurociągów z materiałów z azbestem. Należy to wymienić. Brak oczyszczalni ścieków i kanalizacji.

Energetyka - Sieć niskiego napięcia w rejonie Podzamcza i Ogrodzieńca wymaga remontu. Kotłownie nie mają filtrów ochronnych.

Gospodarka odpadami - Największym problemem gminy jest azbest składowany bez kontroli przez wiele lat w całej gminie. Należy podjąć akcję zidentyfikowania miejsc z azbestem i unieszkodliwienia go.

Powietrze atmosferyczne - Azbest w powietrzu nie jest kontrolowany, są przesłanki (badania dla Izolacji) aby wnioskować, że znaczne jego ilości znajdują się w niektórych miejscach miasta i gminy. Należy przeprowadzić badania stwierdzające stan zanieczyszczenia azbestem.

ZARZĄD MIASTA I GMINY OGRODZIENIEC

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA I
GMINY OGRODZIENIEC**

**KIERUNKI ROZWOJU
MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO**

Spis treści

1. Cele rozwoju	1
2. Prognoza demograficzna.....	3
2.1. Prognoza rozwoju ludności.....	3
2.2. Zatrudnienie- miejsca pracy.....	4
2.3. Polityka mieszkaniowa.....	7
2.4. Prognoza rozwoju mieszkalnictwa.....	8
2.4.1. Potrzeby mieszkaniowe.....	8
2.4.2. Potrzeby terenowe.....	9
2.4.3. Standardy.....	10
2.5. Zabudowa mieszkaniowa w gminie Ogrodzieniec-ogółem.....	10
2.6. Polityka w zakresie wzrostu poziomu obsługi mieszkańców.....	11
2.7. Program usług.....	12
3. Gospodarka gminy.....	15
3.1. Działalność gospodarcza.....	15
3.2. Rynek nieruchomości.....	15
3.3. Finanse gminne.....	16
4. Środowisko przyrodnicze.....	17
4.1. Obszary i obiekty objęte ochroną prawną.....	17
4.2. Obszary i obiekty proponowane do ochrony prawnej.....	17
4.3. Granica rolno-leśna	20
4.4. Obszary o wyjątkowych walorach przyrodniczych proponowanych do ochrony.....	22
4.5. Zasoby surowców naturalnych-eksploatowane.....	22
5. Środowisko kulturowe.....	24
5.1. Obszary i obiekty objęte ochroną prawną.....	24
5.2. strefy obejmujące rozeznane Stanowiska archeologiczne.....	25
5.3. Obszary i obiekty proponowane do ochrony prawnej.....	25
5.4. Obszary i obiekty proponowane do objęcia strefą ochrony konserwatorskiej.....	26
5.5. Obiekty i obszary oraz zespoły o charakterze zabytkowym	26
5.6. Kształtowanie obszarów miasta i gminy, charakteryzujących się znaczącymi wartościami kulturowymi.....	27
5.7. Tereny zagospodarowywane i intensyfikowane, funkcjonalnie wiążące się z obszarami kulturowymi.....	29
5.8. Umiarkowany rozwój obszarów i zespołów ruralistycznych gminy, posiadających zasoby kulturowe.....	30
6. Przestrzeń rolnicza.....	31
7. Komunikacja.....	32

7.1. Główne kierunki rozwoju komunikacji.....	32
7.2. Ścieżki rowerowe.....	32
8. Gospodarka wodno-ściekowa.....	34
8.1. Zaopatrzenie w wodę.....	34
8.2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków.....	34
8.3. Ochrona przeciwpowodziowa.....	35
9. Energetyka.....	36
9.1. Energia elektryczna.....	36
9.2. Telekomunikacja.....	36
10. Gospodarka odpadami.....	37
10.1. Główne kierunki gospodarki odpadami.....	37
10.2. Modernizacja i sanitacja dróg.....	38
10.3. Sanitacja środowiska zamieszkania i pracy.....	39
10.4. Unieszkodliwianie odpadów zaazbestowanych usuwanych z dróg, zagród i placów.....	39
11. Powietrze atmosferyczne.....	41
12. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.....	42
12.1. Obszary proponowane do objęcia sporządzeniem miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.....	42
12.2. Plany obligatoryjne.....	44
12.3. Plany fakultatywne.....	49

1. CELE ROZWOJU

Cele strategiczne miasta i gminy Ogrodzieniec zostały opracowane w „Strategii rozwoju Miasta i Gminy Ogrodzieniec” w 1997 roku przez Główny Instytut Górnictwa - główny autor dr Piotr Koćwin.

Główne hasło brzmi: „Misja Miasta i Gminy Ogrodzieniec: Ogrodzieniec Stolicą Jury, tworzącą doskonałe warunki do życia, pracy i wypoczynku dla mieszkańców i turystów”.

Celami strategicznymi są:

- o **Gospodarka i przedsiębiorczość** - zapewnianie stabilnego rozwoju gospodarczego gminy poprzez wspieranie przedsiębiorstw spełniających standardy ekologiczne.
- o **Turystyka** - rozwój turystyki poprzez efektywne wykorzystanie naturalnego położenia oraz warunków przyrodniczych i kulturowych.
- o **Infrastruktura techniczna** - osiągnięcie wysokiego stopnia dostępności i jakości infrastruktury technicznej z uwzględnieniem kierunków rozwoju gminy.
- o **Środowisko** - zapewnienie wysokiej jakości środowiska naturalnego.
- o **Spółeczeństwo** - zapewnienie mieszkańcom wysokiego poziomu i jakości życia.

Cele te zostały rozwinięte i uszczegółowione poprzez rozpoznanie i postawienie diagnozy stanu i opracowanie uwarunkowań. Na tej podstawie rodzi się wizja przyszłości uszczegółowiana i krystalizowana w dyskusjach i przekazach otrzymanych podczas przedstawiania kolejnych Stadiów Studium w Urzędzie Miasta i Gminy - Zarządowi Miasta i Gminy oraz na Sesji Rady Miasta i Gminy.

Niezależnie od potrzeby zaspokojenia najistotniejszych potrzeb, a są to potrzeby poprawienia bytu mieszkańców - widzi się konieczność perspektywicznej (15-20 lat) wizji przyszłości miasta i gminy i etapowe dochodzenie do wyznaczonych celów. Aby sprostać głównej misji Ogrodzieńca i stworzyć doskonałe warunki do życia, pracy i wypoczynku dla mieszkańców i turystów, należy dokonać wielu przedsięwzięć gospodarczych, prawnych i porządkowych. Zamierzenia te mające na celu rozwój Ogrodzieńca i spełnienie głównego celu przedstawiają się następująco:

- o Zaspokajanie potrzeb mieszkańców we wszystkich dziedzinach życia.
- o Aktywizowanie działalności gospodarczej.
- o Ochrona środowiska przyrodniczego.
- o Ochrona dziedzictwa kulturowego.
- o Dostosowanie gospodarki rolnej do aktualnych potrzeb.
- o Budowa obwodnic komunikacyjnych centrum Ogrodzieńca oraz uatrakcyjnienie tegoż centrum.
- o Budowa kanalizacji i oczyszczalni ścieków
- o Poprawa stanu sanitarnego (dzikie składowanie azbestu).
- o Rozwój turystyki na miarę godną wielkich możliwości Ogrodzieńca.

Realizacja tych celów zawarta jest w opisie kierunków rozwoju i polityki przestrzennej.

2. PROGNOZA DEMOGRAFICZNA

2.1. PROGNOZA ROZWOJU LUDNOŚCI

Prognoza rozwoju ludności miasta i gminy ustalona została na 2015 rok. Okres 18 letni (1997-2015) uznany został za najbardziej przewidywalny do sformułowania koncepcji kierunków zagospodarowania miasta i gminy. W opracowanej przez GIG w Katowicach „Strategii rozwoju miasta i gminy Ogrodzieniec” przyjęto rok 2015 jako okres perspektywiczny.

Określona liczba mieszkańców miasta i gminy Ogrodzieniec w okresie perspektywicznym tj. 2015 rok na 9.300 osób. Wielkość ta nieznacznie różni się od przyjętej w tym zakresie liczby mieszkańców w „Prognozie ludności województwa katowickiego według gmin, płci i funkcjonalnych grup wieku” opracowanej przez Główny Urząd Statystyczny - Departament Badań Demograficznych.

Różnice te wynikają:

- o z przyjętej w stanie istniejącym (31.12.1997 r.) liczby mieszkańców w oparciu o „Statystykę Gmin województwa katowickiego”, 1998 r. - GUS (str. 33);
- o z przyjętej zasady, którą potwierdzają przeprowadzone analizy oraz zaobserwowane w ostatnim 10-leciu

trendy, że ludność miasta i gminy w okresie perspektywicznym będzie kształtowała się na drodze przyrostu naturalnego.

Omówiona różnica nie powinna mieć istotnego znaczenia, gdyż sprowadza się do 148 osób.

Przyjęta pomigracyjna prognoza ludności miasta i gminy Ogrodzieniec ujawnia zmiany jej struktury według grup funkcjonalnych.

Zmianie ludności towarzyszyć będzie między innymi:

- o wzrost dzieci w wieku przedszkolnym 0-6 lat o 45 osób,
- o spadek liczby dzieci i młodzieży w wieku 7-19 lat o 255 osób,
- o spadek liczby ludności w wieku 20-64 lat o 343 osoby,
- o wzrost liczby ludności w wieku powyżej 60 lat o 84 osoby,
- o wzrost liczby ludności w grupie wiekowej 60-64 lat o 156 osób.

Zmiany ludności charakteryzują się odmienną intensywnością w mieście i na wsi, co ilustruje tabela nr 1.

Wiek szkolny 7-19 lat - liczba dzieci najwyższy poziom osiągnie w roku 2000, po czym w latach następnych będzie następował powolny, acz systematyczny spadek.

Dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców istotne znaczenie będą miały zmiany w grupach wiekowych 0-6 i 7-14 lat.

Ustalona liczba mieszkańców miasta i gminy na 2015 rok w wielkości 9.300 osób, w stosunku do wielkości zaludnienia tej jednostki w obowiązującym planie ogólnym jest niższa:

- o o 2.700 osób - według wariantu I (12.000 M),
- o o 1.700 osób - według wariantu II (11.000 M).

Wielkość mieszkańców w okresie perspektywicznym w rozbiciu na miasto i wieś kształtowałyby się następująco:

miasto Ogrodzieniec	-	4.370 osób	wieś
Ogrodzieniec	-	4.930 osób	<u>Razem:</u>
	-	<u>9.300 osób</u>	

W stosunku do 1997 roku, w mieście nastąpiłby spadek w l. bezw. o 108 osób, a ludność wiejska zmniejszyłaby się w okresie 1997-2015 o 361 osób.

Podkreśla się, że perspektywiczna wielkość zaludnienia miasta i gminy wynika z rozwoju biologicznego bez uwzględnienia napływu ludności z zewnątrz.

Zaobserwowane zjawiska w ostatnich 10-ciu latach (1987-1997), ujemnego salda migracji nie stwarza przesłanek do sformułowania tezy, że napływ migracyjny stanowił będzie istotny element w rozwoju gminy i miasta.

Nie należy jednak tego całkowicie wykluczyć, bowiem gmina Ogrodzieniec należy do nielicznych gmin o wysokim stopniu atrakcyjności zamieszkania. Jednak warunkiem przyszłego osiedlania się na stałe ludności z zewnątrz jest: dogodne połączenie komunikacyjne z większymi jednostkami gminnymi, stabilność społeczna i budżetowa gminy oraz preferencyjność w stosunku do innych gmin charakteryzujących się podobnymi jak Ogrodzieniec walorami zamieszkania.

2.2. ZATRUDNIENIE-MIEJSCA PRACY

Według danych WUS w Katowicach - „Statystyka Gmin 1998 r.”, liczba pracujących w mieście i gminie Ogrodzieniec wynosiła w 1997 roku 1.642 osoby, co w stosunku do zasobów siły roboczej stanowi 28,3%. Dane te nie obejmują rolnictwa indywidualnego oraz zakładów osób fizycznych, w których liczba pracujących wynosi do 5 osób.

Rozważając ilość miejsc pracy w okresie perspektywicznym nie sposób było pominąć istniejący stopień bezrobocia, wzrost grupy wiekowej 20-29 lat, niewielki wzrost grupy wiekowej w mieście 30-59 lat, systematyczne przeobrażanie się sektora uspołecznionego w sektor prywatny oraz zakładany w przyszłości cel rozwoju gminy -podniesienie jej żywotności.

Dysponując bazą danych wyjściowych, sprowadzającą się do zatrudnienia w gospodarce narodowej, dokonano symulacji zatrudnienia na 2015 rok odnosząc się do stanu 1997 roku - tabela nr 2 (załączona na końcu tego rozdziału).

Uwzględniając powyższe ustalono wielkość zatrudnienia na poziomie 2.300 osób, co stanowi ca 42,0% w stosunku do ogółu zasobów siły roboczej.

Plan ogólny zakładał 4.100 osób zatrudnionych w sektorze uspołecznionym, przy istniejącym (1986 r.) zatrudnieniu 3.793 osób.

Prognoza zatrudnienia w układzie sektorowym w horyzoncie perspektywicznym opiera się na następujących przesłaniach:

- zmniejszenie dominacji sektora II-go, zwłaszcza przemysłu z uwagi na rozpoczęte procesy restrukturyzacyjne, likwidacyjne czy upadłościowe;
- wzrost zatrudnienia w sektorze I – rolnictwie, powstawanie gospodarstw specjalistycznych;
- zdecydowany wzrost zatrudnienia w sektorze III, zwłaszcza w usługach, związanych z obsługą użytkowników z zewnątrz.

Chcąc zrealizować powyższe założenie należy podjąć wszelkie działania aktywizujące sferę gospodarki, łącznie z ofertą nowych interesujących terenów.

Efektom tych działań byłyby, w stosunku do stanu istniejącego:

- wzrost o około 40 miejsc pracy w sektorze I,
- wzrost o około 790 miejsc pracy w sektorze III,
- zmniejszenie o około 170 miejsc pracy w sektorze II, przy czym w przemyśle o około 370.

Zakładany poziom zatrudnienia w układzie sektorowym jest wariantem optymistycznym (modelowym), lecz opartym na utrzymaniu proporcji pomiędzy ludnością w wieku produkcyjnym, a ludnością zawodowo-czynną.

Jeżeli zmniejszenie zatrudnienia w przemyśle jest możliwe, to tak znaczny wzrost zatrudnienia w sektorze III zwłaszcza w usługach, handlu, gastronomii, turystyce wydaje się mniej realny, aczkolwiek nie niemożliwy. Osiągnięcie takiego poziomu wymagałoby uruchomienia przez władze gminne mechanizmów wyzwalających aktywność społeczności miasta i wsi np. preferencje podatkowe, sponsorzy, fundacje it

Struktura wieku stan istniejący i prognoza.

Lp.	Grupy wiekowe	1997 rok						2015 rok					
		Ogółem Miasto i Gmina Ogrodzieniec		w tym:				Ogółem Miasto i Gmina Ogrodzieniec		w tym:			
				Miasto Ogrodzieniec		Gmina Ogrodzieniec				Miasto Ogrodzieniec		Gmina Ogrodzieniec	
		Ilość osób	%	Ilość osób	%	Ilość osób	%	Ilość osób	%	Ilość osób	%	Ilość osób	%
1.	0-2	250	2,6	122	2,7	128	2,4	268	2,9	139	3,2	129	2,6
2.	3-6	429	4,4	212	4,7	217	4,1	456	4,9	223	5,1	233	4,7
Ogółem wiek przedszkolny		679	7,0	334	7,6	345	6,5	724	7,8	362	8,3	362	7,3
3.	7-14	1.122	11,5	516	11,5	606	11,5	898	9,7	400	9,2	498	10,1
4.	15-17	456	4,7	191	4,3	265	5,0	440	4,7	162	3,7	278	5,6
5.	18-19	307	3,1	142	3,2	165	3,1	292	3,1	114	2,6	178	3,6
Ogółem wiek szkolny		1.885	19,3	849	19,0	1.036	19,6	1.630	17,5	676	15,5	954	19,3
6.	20-29	1.376	14,1	565	12,6	811	15,2	1.332	14,3	523	12,0	809	16,4
7.	30-59	3.940	40,3	1.855	41,4	2.085	39,5	3.485	37,5	1.827	41,7	1.658	33,6
8.	60-64	465	4,8	216	4,8	249	4,7	621	6,7	296	6,8	325	6,6
Ogółem wiek produkcyjny		5.781	59,2	2.636	58,8	3.145	59,4	5.438	58,5	2.646	60,5	2.792	56,6
9.	65 i więcej	1.424	14,5	659	14,6	765	14,5	1.508	16,2	686	15,7	822	16,8
Ogółem ludność		9.769	100,0	4.478	100,0	5.291	100,0	9.300	100,0	4.370	100,0	4.930	100,0

Źródło: WUS w Katowicach - Charakterystyka - rok 1997 r.

Pracujący w gospodarce narodowej - ogółem stan i prognoza.

Wyszczególnienie	1997 rok		2015 rok	
	osoby	%	osoby	%
Ogółem Miasto i Gmina Ogrodzieniec	1.642	100,0	2.300	100,0
Sektor I razem	6	0,4	50	2,5
Rolnictwo i leśnictwo	6	0,4	50	2,5
Górnictwo	-	-	-	-
Sektor II razem	1.224	74,5	1.050	45,5
Przemysł, magazyny, składy	963	58,6	590	25,5
Budownictwo	261	15,9	460	20,0
Sektor III razem	412	25,1	1.200	52,0
Handel, naprawy, gastronomia, turystyka	39	2,4	630	27,3
Transport, składowanie i łączność	45	2,7	70	3,0
Pośrednictwo finansowe	-	-	-	-
Administracja publiczna	67	4,1	120	5,0
Edukacja	146	8,9	200	9,0
Ochrona zdrowia i opieka socjalna	92	5,6	140	6,0
Pozostałe	23	1,4	40	1,7

2.3. POLITYKA MIESZKANIOWA

1. Cel polityki mieszkaniowej

Celem polityki mieszkaniowej winno być stworzenie warunków dla procesu ekonomicznego, który zapewni realizację potrzeb mieszkaniowych wszystkim grupom mieszkańców na poziomie ich możliwości finansowych.

- o Działania w celu realizacji polityki mieszkaniowej.
- o Ustalenie potrzeb i warunków mieszkaniowych dla miasta i wsi.
- o Ustalenie miejsca mieszkalnictwa w budżecie gminy, tak by realizować go harmonijnie, łącznie z innymi priorytetami – komunikacja, uzbrojenie terenu.
- o Pozyskiwanie (poza środkami z budżetu gminy) funduszy na realizację zadań mieszkaniowych w formie budownictwa socjalnego (30 mieszkań).

2. Instrumenty realizacji polityki mieszkaniowej

- o Opracowanie założeń strategii mieszkaniowej.
- o Tworzenie nowych form organizacyjnych:
  - Agencje wspierania Inicjatyw Mieszkaniowych - szczególnie dla ożywienia indywidualnego ruchu budowlanego w mieszkalnictwie;
  - Agencje Rozwoju Mieszkalnictwa (spółki prawa handlowego zajmujące się przygotowaniem terenów mieszkaniowych - dotyczyłoby to terenów gminnych przeznaczonych pod rozwój tej funkcji.

Warunkami powodzenia działania tych instytucji jest współpraca i wsparcie ze strony gminy.

- o Wspomaganie form budownictwa mieszkaniowego oparciu o istniejące w państwie ulgi podatkowe.
- o Promowanie budowy zespołów małych domów jednorodzinnych na terenach gminnych, w zamian za rezygnację z mieszkania komunalnego (dla tych użytkowników mieszkań komunalnych, których sytuacja materialna znacznie się poprawiła).
- o Stosowanie ulg preferencyjnych przy sprzedaży mieszkań z zasobów komunalnych.
Mieszkania wolne, będące w zarządzaniu gminy mogłyby podlegać zmianie sposobu użytkowania na funkcje usługowe.
- o Wspieranie rozwoju przedsiębiorstw budowlanych oraz producentów tanich materiałów budowlanych, lub materiałów dostosowanych do budownictwa tradycyjnego, utrwalonego w krajobrazie Jury (np. stosowanie ulg podatkowych).

2.4. PROGNOZA ROZWOJU MIESZKALNICTWA

2.4.1. Potrzeby mieszkaniowe

Potrzeby mieszkaniowe wynikają z:

- o prognozy demograficznej - ustalonej liczby ludności,
- o deficytu mieszkań (w tym z tytułu liczby gospodarstw domowych),
- o ubytków - np. ze względów technicznych - wymiana kubatury,
- o ubytków urbanistycznych (np. cel publiczny),
- o poprawę standardów w zabudowie istniejącej,
- o zapotrzebowania na mieszkania dla przyrostu samodzielnych gospodarstw domowych,
- o ubytków z tytułu zmiany użytkowania,
- o poszerzenia ofert zamieszkania dla ludności z zewnątrz, ze względu na atrakcyjność zamieszkania.

Biorąc pod uwagę powyższe ustalono wielkość programu mieszkaniowego na około 890-900 mieszkań w tym z tytułu:

- o deficytu mieszkań w stosunku do gospodarstw domowych - 400,
- o zużytych technicznie budynków i wyburzeń urbanistycznych (około 10%) stanu istniejącego - 290-300 mieszkań,
- o atrakcyjności zamieszkania - około 100 mieszkań,
- o rezygnacji z mieszkania komunalnego na rzecz budownictwa indywidualnego około 100 mieszkań tzn. 50% istniejącego zasobu.

Uwzględniając powyższe program mieszkaniowy do 2015 roku wynosiłby łącznie około 890-900 nowych mieszkań w mieście i gminie Ogrodzieniec. Oznacza to realizację średnio 50-53 mieszkań rocznie (obecnie 18 mieszkań rocznie).

Wyżej ustalony program mieszkaniowy stanowi wariant optymalny, możliwy przy współpracy władz gminy do zrealizowania. W stosunku do stanu istniejącego byłby to wzrost o około 30%. Dla porównania podaje się, że w obowiązującym planie ogólnym miasta i gminy Ogrodzieniec ustalono wielkość programu mieszkaniowego w:

- o wariantcie I-szym na 1.210 mieszkań,
- o wariantcie II-gim na 1.360 mieszkań.

2.4.2. Potrzeby terenowe

Liczbę mieszkań możliwych do zrealizowania bez zajmowania nowych terenów pod budownictwo mieszkaniowe tzn. w lukach oceniono na około 400-500 mieszkań w zależności od wielkości działki. Wielkość działki przyjęto od 800-1000 m². Realizacja ca 50% potrzeb mieszkaniowych w lukach, podyktowana została względami ekonomicznymi (tereny tańsze i łatwiejsze do uruchomienia) oraz przestrzennymi - stanowiąc one będą uzupełnienie wykształconych już układów przestrzennych miasta i gminy Ogrodzieniec, przy wykorzystaniu istniejącej infrastruktury. Dla umieszczenia 50% programu mieszkaniowego w lukach potrzeby terenowe wynoszą 45,0-50,0 ha.

Pozostały program mieszkaniowy w wielkości 400-490 mieszkań lokuje się głównie na terenach:
miasta Ogrodzieniec - około 30,0 ha
sołectwa Gielbo - około 15,0 ha

sołectwa Kielkowice - około 10,0 ha

Kolonii Ryczków - około 15,0 ha

Ogółem: - około 70,0 ha

Dla socjalnego budownictwa mieszkaniowego (w wielkości 30 mieszkań) proponuje się teren gminny w mieście Ogrodzieniec przy drodze w kierunku Krakowa.

Alternatywnym rozwiązaniem w tym zakresie może być adaptacja części zasobu komunalnego.

Ogółem potrzeby terenowe w mieście i gminie ustalone zostały na poziomie 115-120,0 ha.

2.4.3. Standardy

Preferowaną formą zabudowy, zarówno w mieście, jak i na wsi jest indywidualne budownictwo jednorodzinne, małe formy mieszkalne, zabudowa zagrodowa, co oznacza przyjęcie następujących parametrów:

Rodzaj zabudowy	Powierzchnia całkowita w m ²	Liczba mieszkańców	Powierzchnia mieszkania/działki
indywidualny dom mieszkalny	220 - 300	3,5	1.000-1.200
małe domy mieszkalne i letniskowe	80-150	3,0	800-1.000
zabudowa zagrodowa (wielopokoleniowa)	180-300	4,2	1.500-2.500

Charakter zabudowy

Nowo projektowana zabudowa mieszkaniowa winna nawiązywać do cech miejscowych, otoczenia i tradycji, tzn. nawiązanie do skali i krajobrazu przestrzennego miasta oraz jednostek wiejskich - sołectw, czyli czerpania inspiracji z „chałupy jurajskiej”, oraz do zaleceń wynikających ze studium historycznego.

Tym samym zasadom powinna podlegać adaptowana zabudowa mieszkaniowa.

W ten sposób prowadzona polityka pozwoli na stworzenie wizerunku gminy o swoistym nie standardowym klimacie.

Wyposażenie w urządzenia i instalacje

Nowa zabudowa mieszkaniowa zarówno w mieście, jak i sołectwach winna być wyposażona w kompletne instalacje (jeśli nie sieciowe to lokalne) oraz w urządzenia kąpielowe i w.c. (tzw. standard cywilizacyjny).

2.5. ZABUDOWA MIESZKANIOWA W GMINIE OGRODZIENIEC - OGÓŁEM

Zgodnie z ustawą o zagospodarowaniu przestrzennym z 1994 roku, w studium należy określić obszary zabudowane oraz te, które wyznaczono do zabudowy.

Wydzielenie takich obszarów oznacza, dla jakich terenów gmina nie widzi potrzeby sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (np. adaptowane zespoły mieszkaniowe, osiedla zabudowy mieszkaniowej) oraz terenów dla których opracowanie planu miejscowego jest konieczne (w celu określenia zasad i standardów zabudowy, lokalnych warunków wynikających z ochrony środowiska i dóbr kultury itp.).

Ogółem w mieście i gminie w 1986 roku zabudowa mieszkaniowa zajmowała powierzchnię 359,72 ha, w tym zabudowa wielorodzinna 8,82 ha, jednorodzinna 350,90 ha. W 1998 roku - 377,39 ha, w tym zabudowa wielorodzinna 8,82 ha.

Stan perspektywiczny - 668,74 ha w tym:

- o adaptacja - 377,00 ha
- o nowe tereny - 115,0 -120,0 ha
- o luki budowlane - 45,0-50,0 ha
- o zabudowa podlegająca ochronie konserwatorskiej - 131,74 ha.

Przestrzenne ukształtowanie zabudowy mieszkaniowej przedstawiono na planszy „Kierunki zagospodarowania przestrzennego”.

2.6. POLITYKA W ZAKRESIE WZROSTU POZIOMU OBSŁUGI MIESZKAŃCÓW

1. Działania w celu realizacji polityki usługowej

- Ustalenie programu inwestycji usługowych.
- Zwiększenie budżetu gminy poprzez pobudzenie aktywności ekonomicznej mieszkańców oraz pozyskanie zasobów i funduszy poza budżetem gminy.
- Udostępnienie terenów i pomieszczeń dla usług podstawowych, ponadpodstawowych, tworzących przestrzeń publiczną miasta i poszczególnych sołectw.

2. Instrumenty realizacji polityki

- Pobudzenie i popieranie wszelkich inicjatyw społecznych w celu realizacji nowych przedsięwzięć usługowych, zwłaszcza z zakresu agroturystyki poprzez współpracę gminy i wsparcie np. planistyczne - sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania, a w przypadku braku takiego planu - sprawne przeprowadzanie postępowań administracyjnych.
- Wspomaganie inicjatyw społecznych poprzez udostępnianie terenów komunalnych (wieloletnie dzierżawy lub w drodze aportu) oraz poprzez politykę finansową (ulgi podatkowe na pewien okres).

3. Program urządzeń usługowych

Program urządzeń usługowych ustalony w „Studium ...” zakłada:

- adaptację istniejących obiektów usługowych, z możliwością zmiany ich użytkowania w
- sytuacji ujawnionych potrzeb,
- adaptację i dostosowania istniejących placówek szkolnictwa podstawowego i wychowania przedszkolnego do wymogów wynikających z reformy szkolnictwa,
- utrzymanie istniejących placówek zdrowia, łącznie z przychodnią zakładową, w celu
- zachowania poziomu istniejącej opieki lekarskiej nad mieszkańcami gminy,
- wskazanie terenów pod rozwój funkcji ponadpodstawowych,
- wskazanie terenów centrum miasta i gminy oraz obszarów sołectkich ośrodków usługowych.

Program zawarty w niniejszym „Studium ...” to wyłącznie ogólne kierunki rozwoju miasta i gminy w tym zakresie. Stanowi on materiał do dalszych szczegółowych opracowań, które winny być poprzedzone opracowaniem dokumentacyjnym powiązania przestrzenne, funkcjonalne i gospodarcze całego regionu zawierciańskiego (opracowaniem takim może być w pewnym stopniu „plan zagospodarowania przestrzennego województwa śląskiego”).

4. Standardy

- W zakresie hierarchii ośrodków usługowych
W „Studium ...” w tym zakresie przyjęto następującą zasadę:
  - Ogrodzieniec miasto - ośrodek usług ponadpodstawowych, ogólnomiejskich, przeznaczony dla mieszkańców miasta, sołectw oraz użytkowników z zewnątrz,
  - Sołectwa - ośrodki usług podstawowych dla mieszkańców sołectw i w pewnym zakresie dla obsługi turystycznej.
- W zakresie struktury usług przyjęto zasadę:
  - usługi podstawowe (najbliższe miejsca zamieszkania) obejmują wszystkie urządzenia, które służą zaspakajaniu codziennych potrzeb mieszkańców (np. szkoły, przedszkola, przychodnie, ośrodki zdrowia, biblioteki, straż pożarna;
  - usługi ponadpodstawowe (o większym zasięgu obsługi) służą zaspakajaniu potrzeb stałych, lecz nie codziennych np. urząd gminny, obiekty kultury, samorządowy ośrodek inicjatyw lokalnych, obsługa turystyczna;
  - wszystkim poziomom usług publicznych towarzyszą usługi komercyjne tzn. handel, gastronomia, rzemiosło, a na poziomie ponadpodstawowym: banki, towarzystwa ubezpieczeniowe, oddziały ugrupowań politycznych.

W obszarze centrum miasta oraz centralnych rejonach sołectw takich jak: Ryczów, Giebło, Podzamcze, rezerwuje się tereny dla usług jeszcze nie określonych, bowiem ich program reguluje prawo popytu i podaży - prawa wolnego rynku.

Wyznacza się tereny, które mogą być przeznaczone na ośrodki usługowe związane z rozwojem turystyki i agroturystyki. Są to obszary:

- o w Podzamczu - tzw. wioska turystyczna,
- o w Ryczowie - agroturystyka,
- o w Mokrusie - pole biwakowe.

2.7. PROGRAM USŁUG

Miasto i gmina Ogrodzieniec pełnić będzie funkcję centrum Jury Krakowsko-Częstochowskiej. W celu wzmocnienia funkcji ponadlokalnego ośrodka turystyki, agroturystyki i rekreacji proponuje się:

- o utworzenie szkoły średniej (liceum) o profilu turystyczno-hotelarskim (można się zastanowić nad opłacalnością adaptacji jednego budynku komunalnego na ten cel),
- o realizację przedsięwzięć z zakresu wypoczynku i sportu o znaczeniu ponadlokalnym (gospodarstwa agro-turystyczne, wioskę turystyczną w Podzamczu,
- o nową dziedzinę działalności - mianowicie utworzenie skupu owoców, giełdę owocowo-warzywną itp.

Na poziomie usług ponadpodstawowych zaznacza się potrzeba realizacji:

- o ze względu na przesłanki demograficzne dotyczące starzenia się społeczności miejskiej i wiejskiej realizację:
  - dziennego domu opieki społecznej,
  - domu spokojnej starości (może być komercyjny),
  - placówek socjalnych - zatrudniających opiekunów dla opieki domowej; z zakresu kultury:
  - dalszy rozwój działalności kulturalnych o zasięgu ponadlokalnym oparty na wykorzystaniu walorów historyczno-kulturowych „Podzamcza” oraz góry Birów,
  - tworzenie w sołectwach placówek typu klubowo-dyskusyjnego,
  - rozszerzenie działalności Domu Kultury w Ogrodzieńcu;
- o z zakresu rekreacji i sportu:
  - realizację boiska sportowego (potrzeby terenu około 0,3 ha) w soł. Gulzów - pow. 0.74 ha, alternatywnie w soł. Giebło (pow. 1,70 ha). Lokalizacja w/w zamienienia jest zdecydowanie korzystniejsza z uwagi na warunki gruntowo-wodne w sołectwie Giebło.
- o w zakresie edukacji:

Celem programu edukacji jest jego efektywny system.

Zakłada się, adaptację istniejących obiektów szkolnych i przedszkolnych - w mieście i każdym sołectwie powinna działać placówka przedszkolna.

Mając na uwadze powyższe należy rozważyć nowe formy organizacyjne i nowe formy własności np. przedszkola prywatne, społeczne, organizowane dla różnego okresu czasu, pór roku i dnia w zależności od potrzeb mieszkańców miasta i wsi.

Edukacja w zakresie szkolnictwa podstawowego winna być dostosowana do potrzeb wynikających z reformy w tym zakresie.

- W studium zakłada się adaptację wszystkich obiektów szkolnych. Szkoła Nr 1 w Ogrodzieńcu będzie placówką kształcenia podstawowego i gimnazjalnego.
- Pozostałe placówki szkolne realizować będą program podstawowy.

Powierzchnia terenów usługowych ogółem w gminie

Rodzaj usług	1986 r.	1998 r.
	pow. terenu w ha	pow. terenu w ha
Usługi podstawowe na działkach wydzielonych	18,04 ha	19,20
Usługi ponadpodstawowe z administracją	2,65	2,70
Usługi turystyki i mieszkalnictwa letniskowego	20,25	21,30
OGÓŁEM	40,94	43,20

3. GOSPODARKA GMINY

3.1. DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA

W firmach działających na terenie badanej gminy, jak już wcześniej wspomniano, nie przewiduje się zmiany profilu dotychczasowej działalności. Tendencja ta spowoduje utrzymanie w najbliższej przyszłości dotychczasowych rynków zbytu i zaopatrzenia wspomnianych firm. Istniejące przedsiębiorstwa nie przewidują również zwiększania zajmowanej przestrzeni. Powyższe prognozy nie dotyczą jednak dwóch największych zakładów funkcjonujących na terenie gminy tzn. Cementowni „Wiek” S.A. i Przedsiębiorstwa Materiałów Izolacji Budowlanej „Izolacja”. Wspomniane firmy znajdują się obecnie w fazie zmian restrukturyzacyjnych oraz własnościowych. Przyszłe kierunki rozwoju tych przedsiębiorstw zostaną określone przez nowych właścicieli w porozumieniu z władzami gminy.

Wychodząc naprzeciw negatywnym tendencjom pojawiającym się w gospodarce gminy władze Ogrodzieńca powinny przede wszystkim zadbać o zwiększenie tempa rozwoju gospodarczego. Osiągnięcie tego celu jest możliwe poprzez tworzenie odpowiedniego klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości, popieranie rozwoju firm nie kolidujących pod względem ekologicznym z turystycznym charakterem gminy, opracowanie systemu zachęt ekonomicznych, utworzenie Agencji Rozwoju Lokalnego, stymulowanie rozwoju infrastruktury turystycznej, udział w restrukturyzacji dużych zakładów pracy.

3.2. RYNEK NIERUCHOMOŚCI

W przyszłości przewiduje się jednak wzrost zainteresowania nieruchomościami zlokalizowanymi na terenie badanej gminy, a w szczególności gruntami przeznaczonymi pod działki rekreacyjne i działalność usługową związaną z obsługą turystów. Powyższy proces będzie wynikiem, podejmowanych obecnie i w przyszłości przez władze gminy, działań mających na celu wyeksponowanie turystycznych walorów badanego ośrodka. Promocja turystycznego charakteru gminy jest obecnie realizowana w ramach działalności w Związku Gmin Jurajskich. Niebagatelne znaczenie ma również bliskość międzynarodowego portu lotniczego w Pyrzowicach, który cechuje się wysoką dynamiką rozwoju. Wzrost zainteresowania działkami rekreacyjnymi będzie podyktowany także rozwojem i ekspansją terytorialną dużych zespołów miejskich takich jak: Aglomeracja Katowicka, Kraków, Częstochowa, które będą potrzebowały zaplecza rekreacyjnego.

Prognozowanie zmiany wymuszą podjęcie długofalowych inwestycji w zakresie infrastruktury technicznej, które umożliwią odpowiednie uzbrojenie działek, a tym samym podniosą ich atrakcyjność rynkową. Proces ten wywoła wzrost cen na lokalnym rynku nieruchomości.

Chcąc w pełni wykorzystać pojawiające się w otoczeniu pozytywne tendencje, zmierzające do ożywienia rynku nieruchomości, władze gminy powinny kontynuować dotychczasowe działania z zakresu promocji gminy (udział w targach, przygotowywanie ofert inwestycyjnych itp.), stymulować rozwój infrastruktury turystycznej (informacja, parkingi, punkty widokowe, baza sportowo-rekreacyjna itp.), inwestować w infrastrukturę techniczną i transport lokalny, generować nowe produkty turystyczne, organizować imprezy sportowo-rekreacyjne, inwestować w infrastrukturę telekomunikacyjną. Gmina powinna również dbać o jakość środowiska naturalnego poprzez rekultywację terenów poprodukcyjnych, kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców itp.

3.3. FINANSE GMINNE

Sytuacja finansowa gminy w dużym stopniu uzależniona jest od kondycji gospodarki całego kraju, wartości podstawowych wskaźników makroekonomicznych, systemu podatkowego oraz całego szeregu ustaw regulujących finansowanie jednostek terytorialnych. Prognozowany względnie wysoki wskaźnik wzrostu gospodarczego oraz niski poziom inflacji powinny zapewnić gminie sukcesywny wzrost dochodów przede wszystkim z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych oraz prawnych. Na wzrost dochodów gminy w przyszłości wpłynie również reformowany system podatkowy, który wzmocni procesy rozwoju przedsiębiorczości oraz restrukturyzacja przemysłu, która poprawi kondycję finansową dużych przedsiębiorstw takich jak np. Cementownia „Wiek” lub Przedsiębiorstwo Materiałów Izolacji Budowlanej „Izolacja”. Ważnym źródłem przychodów będzie także podatek katastralny od nieruchomości, zwłaszcza że zakłada się rozwój bazy turystycznej i zabudowy rekreacyjnej na terenie badanej gminy. Wszystkie sygnalizowane tendencje dotyczące kształtowania się dochodów gminy mają charakter długofalowy i nie wykluczają krótkookresowych spadków przychodów związanych z wdrażaniem procesów restrukturyzacyjnych, wzrostem stopy bezrobocia, wprowadzaniem reformy administracyjnej kraju itp. Okresowym spadkiem przychodów towarzyszy zwykle wzrost wydatków związanych z pomocą społeczną, przejmowaniem przez gminę nowych zadań itp. Prowadzić to może do czasowego zachwiania równowagi budżetowej, a tym samym do deficytu i drastycznego ograniczenia wydatków inwestycyjnych.

Aby umiejętnie wykorzystywać pojawiające się w otoczeniu szanse oraz ograniczać skutki powstałych zagrożeń władze gminy powinny przygotowywać długoletnie prognozy dotyczące przychodów i wydatków budżetowych, okresowo określać zdolność kredytową gminy, wprowadzić hierarchizację zadań inwestycyjnych. W celu wzmocnienia procesów inwestycyjnych gmina powinna poszukiwać zewnętrznych źródeł finansowania takich jak obligacje komunalne i fundusze Unii Europejskiej (Sapard - fundusz przeznaczony na modernizację i rozwój obszarów wiejskich, ISPA - fundusz wspierający inwestycje transportowe i w ochronie środowiska, PHARE 2 - fundusz wspierający transfer wiedzy z instytucji unijnych).

4. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

4.1. OBSZARY I OBIEKTY OBJĘTE OCHRONĄ PRAWNĄ

Na terenie miasta i gminy znajdują się tereny objęte Zespołem Jurajskich Parków Krajobrazowych o powierzchni 6931 ha (powierzchnia gminy wynosi 8598 ha), w tym Park Krajobrazowy „Orlich Gniazd” o powierzchni 3122 ha.

W skład Zespołu Jurajskiego Parku Krajobrazowego wchodzi tereny gminy południowo-zachodnie, południowe, wschodnie i północno-wschodnie. Zespół Jurajskiego Parku Krajobrazowego nie obejmuje miasta Ogrodzieńca i terenów Markowizny, Fugasówki i północnego Ogrodzieńca.

Zespół Jurajskiego Parku Krajobrazowego znajdujący się na terenie Ogrodzieńca został powołany uchwałą WRN w Katowicach Nr 111/11/80 dnia 20 czerwca 1980 roku. Zasady ochrony zostały znowelizowane rozporządzeniem w. 17/95 wojewody katowickiego z dnia 1 lutego 1995r w oparciu o artykuł 24 Ustawy o Ochronie Przyrody z dnia 16 listopada 1991 roku bez zmiany granic.

4.2. OBSZARY I OBIEKTY PROPONOWANE DO OCHRONY PRAWNEJ

1. Zespół przyrodniczo-krajobrazowy **Podzamcze** - docelowo - rezerwat o powierzchni 207,53 ha. Dla tego obszaru Zespół Jurajskich Parków Krajobrazowych posiada pełną dokumentację w Zarządzie (Art. 31).

Strazykowe Skaly

2. Pomnik przyrody „**Strazykowe Skaly**” są to trzy grupy skał i jaskinia Strazykowa, dł. 50 m (Art. 28). Dla tego obszaru Zespół Jurajskich Parków Krajobrazowych posiada częściową dokumentację w Zarządzie.

Zamek Ogrodzieniec

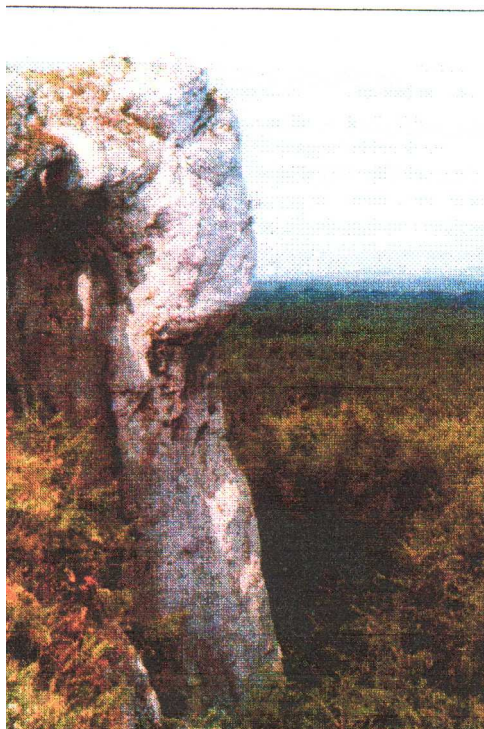
3. Pomnik przyrody „**Wielki Grochowiec**” - skała - położony jest w odległości 300 m na północ od drogi Ryczów - Żelazko. Na obszarze Wielkiego Grochowca znajduje się dobrze zachowany jest płat murawy kserotermicznej z dużą ilością chronionej goryczki gorkawej. W obrębie Skały rośnie 190 gatunków roślin naczyniowych w tym 11 chronionych.

Rojnik Naskalny

4. Pomnik przyrody - „**Księża Góra**” - skały - porośnięte roślinnością kserotermiczną (Art. 28).
5. Pomnik przyrody - „**Sołtysia Góra**” - skały.
6. Pomnik przyrody - „**Góra Łysa Pałka**” - skały.
7. Pomnik przyrody - „**Cisowna**” - skały.
8. Pomnik przyrody - „**Góra Grodzisko**” - skały ze strażnicą w Ryczowie.
9. Pomnik przyrody - „**Góra Dupnica**” - koło Ryczowa.
10. Pomnik przyrody - „**Góra Ząbczysko**”.
11. Pomnik przyrody - „**Skała Sucha Połęcz**” z roślinnością kserotermiczną w Podzamczu obok „Góry Bitów”.
12. Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „**Góra Birów**” - wielkie odkrycia archeologiczne ostatnich lat - określone jako osada słowiańska z VIII wieku, następnie w XIII - XIV wieku szczyt Góry został ufortyfikowany i był strażnicą wojskową z Grodem Królewskim broniącym Królestwa Polskiego. Gród został w wyniku pożaru w XIV wieku. Podjęto prace odtworzenia grodu z przeznaczeniem dla zwiedzania. Znaleźiska archeologiczne wskazują na początki Państwa Polskiego.
W zewnętrznych partiach skał są wejścia do dwu jaskiń (Art.31).

Góra Birów

13. Pomnik przyrody - „**Lisia Góra**” - porośnięta roślinnością kserotermiczną
14. Użytki ekologiczne - podmokłe łąki pomiędzy **Ogrodzieńcem a Józefowem**, obszar torfowiska niskiego, fragmenty łągów jesionowo-olszowych (Art. 30).
15. Użytek ekologiczny - **Zespół Skał nad Śrubamią** - ważny punkt widokowy, miejsce ważnych zespołów roślinnych, fragment fitocenozy leśnych lipowogradowy.
16. Pomnik przyrody- **Źródła w Krepie**.
17. Pomnik przyrody - **lipy szerokolistne** 3,5 m w obwodzie, 2 drzewa w Morusach nr 14.
18. Pomnik przyrody - **lipy szerokolistne** drzewa o obwodzie 2-3 m przy kościele w Glebie 2 drzewa.
19. Pomnik przyrody - **lipa drobnolistna** obwód 6,5 m wys. około 24 m u Józefa Wrotnego ul. Krakowska 37 Podzamcze (dane z 1996 r.).
20. Pomnik przyrody - **lipa drobnolistna** obwód 5 m wys. 30 m w St. Zybyły ul. Krakowska 34 Podzamcze (dane z 1996 r.).
21. Pomnik przyrody - **lipa drobnolistna** obwód 2,5 m wys. 25 m lipa drobnolistna obwód 3 m wł. Wspólnota Gromadzka ul. Zamkowa 6a przy kapliczce Podzamcza.
22. Pomnik przyrody - **buk zwyczajny** obwód 4,2 m wys. 30 m wł. Henryka Miszczyk ul. Krakowska 38 Podzamcze (dane z 1996 r.)
23. Pomnik przyrody - **lipy** na dziedzińcu kościelnym 2 szt: 1 obwód 3,20 m wys. 30 m, 2 obwód 3,50 m wys. 30 m w Ogrodzieńcu.
24. Pomnik przyrody - **lipa** koło kapliczki przed kościołem w Ogrodzieńcu obwód 5,80 m wys. 30 m.
25. Pomnik przyrody - **lipy** wzdłuż chodnika prowadzącego do kościoła w Ogrodzieńcu.

Roślinność kserotermiczna

4.3. GRANICA ROLNO-LEŚNA

Granica rolno-leśna mająca na celu doprowadzanie do ścisłego rozdziału pól od lasu została przeprowadzona na terenie miasta i gminy Ogrodzieniec. Do zalesień przeznaczono gleby V i VI klasy wyjątkowo IV kl., położona na terenach o ostrych wzniesieniach, na stokach wąwozów i celem zapobiegania erozji gleb.

Łącznie w całej gminie przeznaczono 222,2 ha gleb i użytków zielonych w tym najwięcej w Ogrodzieńcu - 53,9 ha a najmniej w Śrubami 5,45 ha.

Szczegółowy wykaz zalesień przedstawia poniższa tabela.

Opracowano w Urzędzie Wojewódzkim

Obręb ... Gm. **OGRODZIEŃC** - zestawienie

Powierzchnia
obrabu w ha

L.p.	Numer kompleksu obrabę	Pow. kompleksu obrabę w obrabach	Pow. ewidencyjna		Obszar gruntów projektowanych kompleksów leśnych "KL"												Przeznaczenie użytku		Uwagi			
			użytki rolne	użytki rolne	w tym użytki rolne do zalesienia		grunty orne		użytki zielone		razem użytki rolne do zales.	grunty inne (N.dr.)	grunty służące -nych	grunty Skarbu Państwa	czasowe użytki rolne	do zalesienia w I-szej kolejności	na inne cele					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
1	1 - Ogrodzieniec	1718,3	53,9	23,8	1694,4		26,59	44,5	5,25	2,0	4,05	4,05	4,05	53,4	0,5	53,9		6,85		44,05		
2	2 - Kietkowie	445,2	34,65	23,45	411,75		9,55	46,68	4,2		4,45	3,45	2,45	34,45	0,5	34,95				34,95		
3	3 - Mokus	416,25	21,65	12,95	403,3		8,7	40,9			4,45	0,6		21,65		21,65				21,65		
4	4 - Giesito	96,75	46,05	7,65	89,1		0,45	7,55	6,25			4,4		46,05		46,05				46,05		
5	5 - Gutów	44,8	24,75	4,25	40,55		4,25	4,5	3,95			4,4	0,3	24,4	0,35	24,75				24,4		0,3
6	6 - Figasówka	296,65	32,45	18,25	278,4		4,5	4,9	4,4	4,35	6,0	4,3	4,05	27,3	5,45	32,75				32,45		32,45
7	7 - Podamcze	554,6	6,7	4,2	550,4		5,6	0,5	0,7			0,8		7,6	4,4	8,7				6,35		2,35
8	8 - Śrubania	54,45	5,45	3,65	50,8		4,8	4,9	4,75					5,45		5,45				5,45		
9	9 - Żelazko	64,35	43,4	4,5	59,85		0,3	7,2	4,2		0,8	0,3		13,4		13,4				0,4		5,0
10	10 - Rydzów	544,2	49,3	44,8	499,4		4,45	3,4	7,3		0,45	0,45	4,25	49,4	0,2	49,6				49,2		49,3
		3649,55	230,0	444,2	3205,35		57,20	58,65	46,6	4,35	14,35	7,75	4,4	222,2	7,8	230,0				51,2		778,8

4.4. OBSZARY O WYJĄTKOWYCH WALORACH PRZYRODNICZYCH PROPONOWANYCH DO OCHRONY

1. Lasy bukowo-sosnowe w kompleksie leśnym pasma smoleńsko-niegowonickiego leżące po obu stronach drogi nr 791 Ogrodzieniec - Olkusz
2. Lasy bukowe poniżej Skał Ryczowskich i Długiej Góry.
3. Kompleks leśny „Bukowiec” leżący pomiędzy Morusami - Kolonią Giebło, Giebtem a Kielkowicami - głównym gatunkiem jest buk, miejscami mieszany z sosną, świerkiem i dębem.
4. Kompleks leśny Góra Bieńkowska w kiemniku zachodnim od Więcek i Kielkowic Starych. Jest to kompleks o powierzchni 200 ha lasów prywatnych położonych na wapiennych wzgórzach, od północy stromych a od zachodu łagodnych skalnych pociętych głębokimi wąwozami. Są tu bardzo cenne lasy bukowe z dębem, grabem miejscami z sosną i świerkiem. Jest to stary drzewostan kwaśnej i żyznej buczyny i charakterystycznym runem, w którym rosną storczyki (kilka gatunków), goryczka krzyżowa, dzwonek brzoskwiniolistny i jednostronny i inne, oraz rzadki gatunek grzyba -rogatka nadobna
5. Kompleks leśny Las Niwski - znajduje się pomiędzy Kielkowicami Starymi a Kolonią Giebło o powierzchni około 10 ha. Jest to lity drzewostan dębowy mający około 100 lat, rośnie na płytkiej rędzinie. Runo to wiele rodzajów roślin ciepłolubnych leśnych i pospolitych gatunków borowych. Po wojnie od strony południowej wprowadzono nasadzenia w całej suchej dolinie w kierunku Kielkowic, tworząc mozaikę starych drzew i młodników sosnowo-dębowych, samosiewów brzoźowych oraz zarośli jałowcowych i żamowcowych z dziką różą i tarniną.

4.5. ZASOBY SUROWCÓW NATURALNYCH - EKSPLOATOWANE

- o Tereny złoża wapieni jurajskich „Wiek”
- o Piaskownia (wyeksploatowane złoża piasku)

Zasoby surowców naturalnych nieeksploatowane:

- o Złoża piasków czwartorzędowych „Ogrodzieniec”
- o Złoża ilów doggerskich „Wiek”
- o Złoża ilów doggerskich „Ogrodzieniec” I i II
- o Złoża rud, cynku i ołowiu: „Pilica”, „Rodaki – Rokitno Szlacheckie”, „Krzywopoty”.

Główne zbiorniki wód podziemnych – GZWP:

- o J/1; Krzeszowice – Pilica,
- o T/4; Olkusz – Zawiercie.

Użytkowany zbiornik wód podziemnych – UZWP

- o D; Brudzowice – Rodaki.

Ujęcia wód – 2 w Ogrodzieńcu 4 w sołectwach

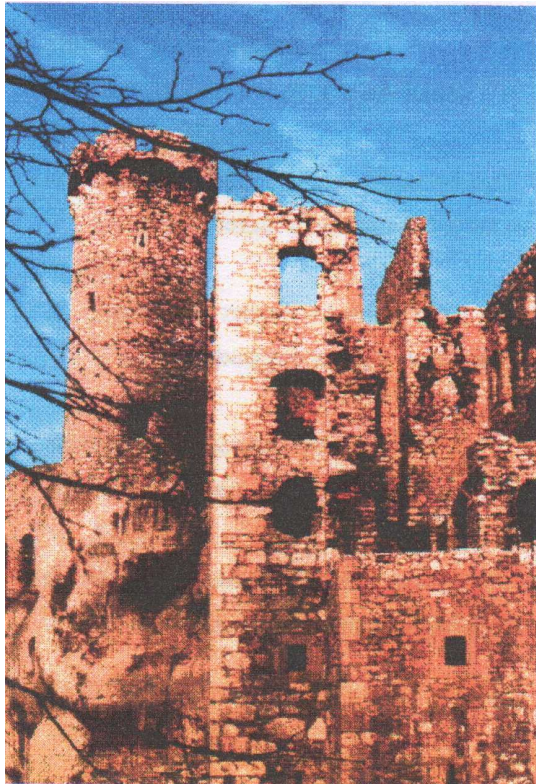
5. ŚRODOWISKO KULTUROWE

5.1. OBSZARY I OBIEKTY OBJĘTE OCHRONĄ PRAWNĄ

Na terenie miasta i gminy znajdują się cztery obiekty wpisane do rejestru zabytków województwa katowickiego, są to:

1. Kościół parafialny pod wezwaniem Przemienienia Pańskiego, z murem i bramą w murze w Ogrodzieńcu z XVIII wieku późnobarokowy - murowany z wieżą - granice ochrony prawnej: w ramach ogrodzenia. Nr rejestru 772/67.
2. Kaplica z XVI wieku murowana tynkowana z wieżyczką i sygnaturą w Podzamczu - granice ochrony prawnej - w ramach ogrodzenia. Nr rejestru 773/67.
3. Zamek Bonerów - obecnie w trwałej ruinie XIV wiek przebudowany w XVI wieku, murowany z kamienia, granice ochrony prawnej - całość założenia i wzgórze zamkowe z najbliższym otoczeniem. Nr rejestru 771/67.

Zamek Ogródzieniec Podzamcze

4. Kościół parafialny pod wezwaniem św. Jakuba z murem, XII - XIII wiek, rozbudowany w XX wieku, murowany z wieżą - styl romański, granice ochrony prawnej - całość założenia w ramach ogrodzenia.

5.2. STREFY OBEJMUJĄCE ROZEZNANE STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE

Stanowiska archeologiczne występujące i rozeznane objęte są strefami:

- „WA” - w obszarze strefy prace ziemne są uwarunkowane nadzorem archeologicznym
- „WB” - prace ziemne pod kontrolą i nadzorem konserwatorskim.

5.3. OBSZARY I OBIEKTY PROPONOWANE DO OCHRONY PRAWNEJ

- **Góra Birów** - proponowana w dziale środowiska przyrodniczego do ochrony jako Zespół przyrodniczo-krajobrazowy, powinien się znaleźć również w rejestrze zabytków województwa śląskiego ze względu na wielkie odkrycie archeologiczne ostatnich lat określone, jako osada słowiańska z VIII wieku, następnie po fortyfikacji szczytu Góry Birów w XIII-XIV wieku uznany został jako strażnica wojskowa - Gród Królewski broniący Państwa Polskiego. Został spalony w XIV wieku. Podjęto kroki rekonstrukcji Grodu i udostępnienie publiczności.
- **Obiekty architektoniczne:**
  - Ogródzieniec - ulica Kościuszki 110 - budynek mieszkalny, drewniany z drugiej połowy XIX wieku;
  - Ogródzieniec - Plac PHSudskiego 17 - Zespół Obiektów Dawnej Karczmy, zamknięty wokół z bramą wjazdową na dziedziniec wewnętrzny - z pierwszej połowy XX wieku;
  - Ryczów - zespół zagrody Nr 2 z początku XX wieku - przy końcu zachodnich terenów zabudowy wsi, po południowej stronie drogi do Żelazka.
- **Stanowiska archeologiczne:**
  - Ogródzieniec - stanowiska archeologiczne w obszarze wzgórza zamkowego i Zamku;
  - Ryczów - stanowisko archeologiczne na wzgórzu Grodzisko w rejonie „Strażnicy”;
  - Giebło - stanowisko archeologiczne w obszarze Kościoła i cmentarza.
- **Obiekty o charakterze zabytkowym:**

L.p.		Budynki mieszkalne	Budynki gospodarcze	Inne obiekty
1.	m. Ogrodzieniec	16	3	<ul style="list-style-type: none"> • Figura św. Jana Nepomucena XVIII wieku - ul. Kościuszki, • Kapliczka z 1920 r.-ul. Sobieskiego.
2.	Podzamcze	6	1	<ul style="list-style-type: none"> • Kaplica M. B. „Skałkowej”, • Bunkry zbudowane przed II wojną światową - Sucha Połec.
3.	Giebto	5	2	<ul style="list-style-type: none"> • 2 studnie z XIX wieku - z kołowrotkami dwukołowymi.
4.	Ryczów	13		<ul style="list-style-type: none"> • Kaplica - z latarnią na dachu (pocz. XX wieku), • Kapliczka z około 1920 r. murowana -na dachu latarnia.
5.	Kiełkowice	3	-	-
6.	Mokrus	5	2	<ul style="list-style-type: none"> • Kapliczka słupowa XIX-XX wiek -murowana z kamienia, • 2 studnie wykute w skale z 2-karbowanym kołowrotem.
7.	Ścubamia-Zelazko	7	1	<ul style="list-style-type: none"> • Kapliczka słupowa, drewniana, • Kapliczka św. Izydora - pocz. XX wieku - murowana, na dachu latarnia
8.	Kolonia Ryczów	1	-	-
9.	Fugasówka-Markowizna	4	-	-
10.	Gulzów	5	-	-

5.4. OBSZARY I OBIEKTY PROPONOWANE DO OBJĘCIA STREFĄ OCHRONY KONSERWATORSKIEJ

- Obiekty przemysłowe cementowni „Wiek” (powojenne), w Ogrodzieńcu;
- Obszar „Prochowni” z pozostałością zabudowy carskiej fabryki amunicji z 1913 roku w Ogrodzieńcu.
Objęcie działalnością ochronną (opieką konserwatorską) zachowane pozostałości obiektów i urządzeń o charakterze „militarnym” - bunkry wojskowe na wzgórzu Sucha Połec oraz rowy przeciwczołgowe z lat 1944-45.

5.5. OBIEKTY I OBSZARY ORAZ ZESPOŁY O CHARAKTERZE ZABYTKOWYM

W obszarze miasta i gminy powinno się objąć ochroną i ewentualnymi pracami rewaloryzacyjnymi lub remontowo-zachowawczymi względnie nadzorem konserwatorskim ważniejsze zespoły i obiekty o charakterze zabytkowym:

A

- Giebło - zespół dawnego założenia dworsko-parkowego (dwór szlachecki z zabudową dworską, staw, park),
- Zespoły zabytkowe centralnych części wsi: Giebto, Mokrus, Ryczów, Kiełkowice, Podzamcze,
- Obiekty zabudowy mieszkaniowej w mieście oraz zespołach wiejskich (ca 60 obiektów) o istotnych dla regionu wartościach architektonicznych i historycznych,
- Place i miejsca z pomnikami pamięci narodowej (2 pomniki w Ogrodzieńcu, oraz po jednym w Ryczowie i Kiełkowicach);

B

- o Zespół zabudowy blokowej mieszkaniowej os. „Firlej” z 1913 r. w Ogrodzieńcu,
- o Budynek przemysłowy dawnej fabryki guzików - Ogrodzieniec, ul. Kościuszki 133,
- o Zespół budynków osiedli cementowni „Wiek” w Ogrodzieńcu (osiedle powstałe po II wojnie światowej);

C

- o Pozostałości carskiej fabryki amunicji z 1913 r. tzw. „Prochownia” - Ogrodzieniec,
- o Umocnienia wojskowe z przed 1939 r. - bunkry na Wzgórzu Sucha Połec w Podzamczu,
- o „Fortyfikacje” militarne z lat 1944-45 - bunkry poniemieckie w rejonie wzgórza zamkowego w Podzamczu oraz ziemne rowy przeciwczołgowe. Fragment wyżej wymienionych rowów, wybrany reprezentacyjnie można przystosować do ewentualnej ekspozycji.

Podejmując działania realizacyjne w wymienionych wyżej obszarach gminy rozwiązania funkcjonalno-przestrzenne i architektoniczne, winny być poddane ustaleniom i rygiorem konserwatorskim oraz ustaleniom wynikającym z zapisów miejscowych planów rewitalizacji sporządzanych dla tych obszarów.

Omawiane obszary i jednostki chronione nabierają szczególnego znaczenia - jako obszary związane z tożsamością gminy, a także regionu.

5.6. KSZTAŁTOWANIE OBSZARÓW MIASTA I GMINY, CHARAKTERYZUJĄCYCH SIĘ ZNACZĄCYMI WARTOŚCIAMI KULTUROWYMI

A Ogrodzieniec - najstarszy zespół miasta z XVIII wiekiem Kościołem wpisany do rejestru zabytków w granicach określonych strefą konserwatorską stanowi zespół przestrzenny, w dużej części ukształtowany jako publiczna przestrzeń miejska.

- o Obszar tej części miasta należy objąć rewitalizacją i ochroną najwartościowszych obiektów o charakterze zabytkowym, jak np. „Ratusz” itp.
- o Obszar ten winno się objąć badaniami archeologicznymi oraz badaniami zmierzającymi do ewentualnej weryfikacji historycznego (może lokacyjnego) układu urbanistycznego.
- o Tereny zieleni urządzonej o walorach „kompozycyjnych” (także starodrzewy) towarzyszące zabytkom - czy inne zespoły zieleni urządzonej (np. zabytkowy cmentarz) - wymagają wzbogacenia i ochrony.
- o Wskazany jest dążenie do zachowania istniejących walorów przestrzeni publicznych, szczególnie o charakterze zabytkowym (plac w mieście i atrakcyjne wnętrza uliczne) - porządkując je i ewentualnie przeprojektowując w kierunku podniesienia ich atrakcyjności.

B Park miejski przy ul. Kościuszki - postuluje się kreację nowych wartości kompozycji parku miejskiego, poprzez rozwiązania przestrzenne porządkuje i rozwiązania nowych elementów parkowych. Warte jest podjęcie próby zaprojektowania „otwarcia” funkcjonalnego parku na południe w kierunku naturalnych obszarów zielonych łąk i rejonów źródłiskowych potoku Ogrodzienieckiego. Obszar parku jest znaczącym elementem w strukturze miasta - jako park miejski podlega użytkowaniu przez społeczność lokalną oraz turystów, a tym samym winien podlegać pieczołowitemu zagospodarowaniu - między innymi także w rejonie pomnika pamięci narodowej.

C Podzamcze - obszary wzgórza Zamku Bonerów i Góry Birów stanowią łącznie niezwykle atrakcyjnie unikalny obszar kulturowy i przyrodniczy. W zakresie kształtowania wizerunku przestrzennego tego obszaru jest jego ochrona i wzbogacanie wartości kulturowych, także o dalsze „obiekty” z ekspozycją tychże, przy równoczesnej ochronie przyrodniczego otoczenia.

Wzbogacenie i uatrakcyjnienie pod względem kulturowym tego obszaru mogą stanowić rejon wzgórz, po stronie północnej zamku - wzgórze Sucha Połec (zabytkowe umocnienia wojskowe), a szczególnie następne wzgórze - Góra Birów.

Niezwykła historycznie przeszłość tego wzgórza-grodziska, unikalne wykopaliska archeologiczne predystynują Górę Birów do niezwykle atrakcyjnego ze względów poznawczych, turystycznych itp. - miejsca o możliwościach utworzenia tam np. „Parku archeologicznego” (skansenu archeologicznego), eksponującego historię wzgórza oraz regionu Ogrodzienieckiego.

Przyjmując powyższą sugestię - można postulować wzajemne powiązanie funkcjonalno-przestrzenne, poprzez „wytrasowanie” dodatkowego szlaku turystycznego: - od Zamku Bonerów, obok Kaplicy Skalnej „M. B. Skalkowej”, przez wzgórze Sucha Połec, na Górę Birów, a następnie dalej na północ w rejon przyszłego rezerwatu „Kartiński Park Krajobrazowy”.

Dodatkową atrakcję stanowi historyczny układ urbanistyczny (Plac Wolności) wraz z renesansową Kaplicą przy ulicy Zamkowej.

Powyższe obszary Podzamcza winny się charakteryzować atrakcyjnie zaprojektowanymi połączeniami pieszymi oraz ograniczoną dostępnością dla samochodów (potrzebna odpowiednia ilość parkingów).

D Ryczów - główny obszar kulturowy, to obszar polany w leśnym zespole, po południowo-wschodniej stronie zabytkowego zespołu centrum wsi, przy drodze do Pilicy -gdzie na wzgórzu zwanym „Góra Grodzisko” na Skalce znajdują się ruiny dawnej Strażnicy z XIV wieku (być może Zamek Rycerski). Wskazany jest podjęcie uzupełniających badań archeologicznych i architektonicznych zmierzających do rozeznania ewentualnego występowania umocnień wokół tego średniowiecznego obiektu.

Strażnica z XIV w. Ryczów

Obok zabytkowej centralnej części wsi występują zespoły zabudowy zabytkowej przy drodze do Żelazka i w części wschodniej wsi.

Interesujący turystycznie Ryczów wymaga ochrony swoich wartości kulturowych - zaś szczególną ochroną winno się objąć niezwykle bogaty przyrodniczo i atrakcyjny krajobrazowy obszar tzw. „Ryczowskiego Mikroregionu Skalkowego”.

5.7. TERENY ZAGOSPODAROWYWANE I INTENSYFIKOWANE, FUNKCJONALNIE WIĄŻĄCE SIĘ Z OBSZARAMI KULTUROWYMI

- o Ukształtowanie współczesnego, nowego centrum miejskiego w **Ogrodzieńcu** (Plac Wolności), w południowym mieście - jako publicznej przestrzeni o charakterze ogólnomiejskim, wyróżniającej się dominacją ruchu pieszego, lokalizacją usług i instytucji publicznych, także o znaczeniu ponadlokalnym. Z uwagi na atrakcyjność miejsca w obszarze miasta, winno się ono wyróżniać sposobem zagospodarowania, spełniającym duże kryteria ładu przestrzennego w sferze kompozycji urbanistycznej i architektonicznej oraz nastrojom wytworzonych wewnątrz ulicznych i samego wnętrza placu. Kształtowania tego centrum i jego realizacja w tym kierunku - chyba właściwym, zmierza. Jest to tworzenie nowych kulturowo, przestrzennie interesujących elementów kompozycyjnych w mieście - organizacyjnych krajobraz miejski.
- o **Podzamcze - Plac Wolności** wraz z rejonem Zamku, Kaplicą renesansową stanowi historyczny układ urbanistyczny - proponowany do krystalizacji sposobu zagospodarowania oraz intensyfikacji w zakresie obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej o wysublimowanych architektonicznie formach. Z uwagi na specyfikę kulturową miejsca, wskazanym jest objęcie jego preferencją ruchu pieszego i rowerowego.

5.8. UMIARKOWANY ROZWÓJ OBSZARÓW I ZESPOŁÓW RURALISTYCZNYCH GMINY, POSIADAJĄCYCH ZASOBY KULTUROWE

W odniesieniu do obszarów i rejonów gminy o wiejskich strukturach przestrzennych z występującymi zasobami kulturowymi o różnym stopniu wartości - proponowane zmiany i działania obejmują:

- o Zachowanie wartościowych elementów kompozycji krajobrazu wiejskiego i podniesienie jego atrakcyjności drogą porządkowania i eksponowania wartościowych obiektów i zespołów zabytkowych (np. zespół dworsko-parkowy w Glebie, centralna część wsi w Gieble i Ryczowie itp.).

- o Utrzymanie układów ruralistycznych z obiektami zabytkowymi, historycznymi strukturami centrum tych jednostek, interesującymi ukształtowanymi wnętrzami ulicznymi wraz z siedzibą i zespołami starodrzewia (Podzamcze, Ryczów, Giebło, Kiełkowice Stare – a także „ruralistyczna” część Ogrodzieńca - ulica Mickiewicza).
  - o Zachowanie poparcelacyjnych i pokomasacyjnych, dobrze zachowanych układów przestrzennych wsi oraz układów siedlisk, skupisk zabudowy i układów dróg lokalnych, a szczególnie sieci drożnej o wartościach historycznych (Gulzów, Mokrus, Kolonia Ryczów itp.).
  - o Dążenie do niedopuszczania do bezplanowego rozprzestrzeniania się zabudowy poza istniejące skupiska.
  - o Zwiększenie rygorów architektoniczno-urbanistycznych dla nowej zabudowy - skalą i formą nawiązującej do tradycji budowlanej regionu i tego typu realizacje preferować.
- Powyższe obszary, są to obszary gminy o szczególnych funkcjach „strategicznych” i o kluczowym znaczeniu dla rozwoju miasta i gminy, wymagające także szczególnych działań o charakterze ochronnym, organizacyjno-prawnym, inwestycyjnym itp. Na tych obszarach „szczególnych” (strategicznych) winna się skupiać szczególna uwaga Urzędu Gminy oraz innych urzędów i instytucji promujących rozwój Ogrodzieńca.

6. PRZESTRZEŃ ROLNICZA

Tereny gleb III i IV klasy zostają pod ochroną prawną.

Określa się tereny kompleksów rolnych z przeznaczeniem do specjalistycznej produkcji w sołectwach - Kiełkowice, Giebło, Kolonia Giebło, Podzamcze, Gulzów.

1. Wskazania rozwojowe gminy - dobór odpowiednich kierunków produkcji rolniczej:
  - o uprawa pszenicy (kompleks 2 i 3) - Kiełkowice, Giebło, Kolonia Giebło, Podzamcze;
  - o uprawa ziemniaków (kompleks 4, 5 i 6) - Kiełkowice, Giebło, Kolonia Giebło, Podzamcze, Gulzów;
  - o uprawa rzepaku (kompleks 2,3 i 4)-j. w.;
  - o uprawa warzyw (kompleks 3,4 i 5) - Giebło, Kiełkowice, Podzamcze;
  - o uprawa krzewów owocowych sadów (kompleks 3, 4, 5 i 6) - na wzniesieniach płd. wsi Giebło, Ryczów, Śrubamia, Kolonia Giebło.
2. Zwiększenie obsady zwierząt hodowlanych we wszystkich wsiach na bazie pasz własnych i z zakupu:
  - o z przewagą bydła - Giebło, Kiełkowice, Gulzów;
  - o z przewagą kóz - Ryczów, Śrubamia.
3. Rozwój usług okołorolniczych:
  - o przetwórstwo owoców i warzyw konfekcjonowanie - Ryczów;
  - o przetwórstwo ziemniaków konfekcjonowanie - susz, frytki - Giebło;
  - o przetwórstwo mięsa i wędlin - Podzamcze.
4. Rozwój agroturystyki - głównie - Podzamcze, Ryczów, Śrubamia.
5. Starania podwyższenia poziomu wykształcenia - Podzamcze, Ryczów, Śrubamia, Giebło, Kiełkowice, Gulzów.
6. Uruchomienie punktu naprawy i atestu stacji opryskiwaczy - Kolonia Giebło.
7. Rozwój produkcji żywności metodami ekologicznymi (Ekoland - Polski Klub Ekologiczny - Plac Grunwaldzki 8-10 II p. gosp. rolne - od 5 ha) - Kiełkowice, Giebło, Kolonia Giebło, Gulzów, Mokrus.

7. KOMUNIKACJA

7.1. GŁÓWNE KIERUNKI ROZWOJU KOMUNIKACJI

Główne kierunki rozwoju komunikacji obejmują:

1. Budowę obwodnicy Centrum Ogrodzieńca w celu przejęcia ruchu z centrum miasta przez:
  - o obwodnicę północną droga klasy G 1/2 na trasie Zawiercie - ul. Kościuszki w Ogrodzieńcu, przejście północną stroną nad centrum w kierunku Podzamcza i Pilicy,
  - o obwodnicę zachodnią droga klasy G 1/2 na trasie 791 Zawiercie - ul. Kościuszki w Ogrodzieńcu, obejście centrum od strony zachodniej i włączenie się do drogi 791 w kierunku Olkusza i Krakowa;
2. Modernizację drogi klasy I 1/2 relacji Ryczów - Złoteniec co umożliwi połączenie Ryczowa z Pilicą oraz drogą 791 do Krakowa;

3. Modernizację drogi klasy 11/2 Kiełkowice - Giebło;
4. Budowę dróg dojazdowych klasy DW w Gieble;
5. Budowę ścieżek rowerowych¹;
6. Budowę parkingu dla ca 4300 miejsc (10000 użytkowników) w Podzamczu.

Zaleca się wykonanie usprawnienia komunikacji w centrum Ogrodzieńca wraz z budową parkingów jako I etapu usprawnienia komunikacji w mieście.

7.2. ŚCIEŻKI ROWEROWE

Opracowano na podstawie wydawnictwa Zarządu Jurajskich Parków Krajobrazowych województwa katowickiego pt. „Ścieżka rowerowa”.

Rejon Zawiercie autor A. Stróżecki 1995 r.

A. Trasy drogowe.

- A4. Zawiercie - 5 km Kromolów Karlin - 10 km Bzów - **13/17 km Podzamcze - 18 km Ryczów** - 32 km Złożeniec - 26 km Smoleń - 31 km Cisowa - 41 km Wola Libertowska - (Łany - Żarnowiec) - 44 km Zamiechówka - Chłina Dolna - 53 km Poręba Dzierżna - 60 km Wolbrom (55 km Jeżówka).
- A5. Łazy - 3 km Rokitno Szlacheckie -10 km Ogrodzieniec -12 km Podzamcze - 17 km Kiełkowice - 21 km Giebło - 23 km Mokrus - 26 km Siamoszyce-Szyce - 31 km Dzwon osierbowice - 36 km Pilica - 41 km Złożeniec - 48 km Krzywopoty - 51 km Bydlin - 53 Cieślin - 56 km Golczowice - 59 km Jaroszowiec.

B. Trasy dla rowerów terenowych od linii kolejowych.

- B.2. Żarki Letnisko - 7 km Żarki - (Leśniów - Przewodzisowice - Łutowiec) 15 km Mirów - Bobolice - 20 km Żelów - 28 km Kroczyce - 33 km Przyłubsko - 46 km Podzamcze - 52 km Krępa - 55 Centuria - 61 km Niegowonice - 76 km Ząbkowice.
- B.3. Zawiercie Borowe Pole - 9 km Skarżyce - 10 km Okiennik - 12 km Żerkowice - 15 km Karlin - 20 km Podzamcze - 30 km Pilica - 34 km Smoleń - 32 km Bydlin - 50 km Jaroszowiec.
- B.4. Zawiercie - 10 km Ogrodzieniec - 12 km Podzamcze - 18 km Ryczów - 24 km Smoleń - 37 km Wolbrom.
- B.5. Myszków Światowit - 10 km Rzędkowice - 15 km Zamek Morsko - 18 km Skarżyce - 22 km Kromotów - Bzów - 28 km Podzamcze - 34 km Żelazko - 41 km Centuria – 48 km Łazy.
- B.6. Zawiercie -10 km Centuria -17 km Chechło - 23 km Błędów - 35 km Sławków.
- B.7. Wiesiółka - 9 km Niegowonice - 16 km Chechło - 19 km Rodaki - 26 km Ryczów – 37 km Strzegowa - 45 km Udórz - 50 km Zamiechówka - 60 km Jeżówka.

C. Trasy z parkingów samochodowych z parkingu.

- C.1.1. Podzamcze -12 km Smoleń -16 km Pilica - 26 km Podzamcze.
- C.1.2. Podzamcze - 10 km Siamoszyce - 18 km Kroczyce - 23 km Zamek Morsko - 36 km Podzamcze.
- C.1.3. Podzamcze - 6 km Żelazko - (G. Chełm) - 10 km Rodaki - 13 km Chechło - 19 km Hutki Kanki - Centuria - 22 km Krępa - 28 km Podzamcze.
- C.2.1. Krępa - 6 km Podzamcze - 12 km Żelazko - 16 km Rodak! - 19 km Chechło – 25 km Centuria - 28 km Krępa.
- C.3.3. Smoleń - 8 km Bydlin - (Golczowice) -15 km Ryczów - 22 km Smoleń.

8. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

8.1. ZAOPATRZENIE W WODĘ

RPWiK w Zawierciu będące eksploatatorem systemów dystrybucji wody na terenie miasta i gminy Ogrodzieniec konsekwentnie realizuje zadania związane z usprawnieniem zaopatrzenia w wodę mieszkańców gminy.

Zagadnieniem formalnym wymagającym jak najszybszego rozwiązania jest dokładne określenie stref ochronnych ujęć wody pitnej oraz ich przestrzeganie zgodnie z wymogami zawartymi w odpowiednich

---

¹ Ścieżki rowerowe wytrasowane są po drogach jezdnych, gruntowych leśnych, szlakach turystycznych według opracowania wydanego przez Zarząd ZJPK w Dąbrowie Górniczej.

przepisach. Ważne jest również systematyczne monitorowanie jakości ujmowanych wód, w celu wykluczenia możliwości dostawy do odbiorców wody o wątpliwych walorach tak fizyko-chemicznych jak i smakowych.

Ponieważ część wodociągów zaopatrujących w wodę miasto Ogrodzieniec została wybudowana w latach 60-tych oraz z materiałów zawierających azbest wskazana jest w możliwie najkrótszym czasie ich wymiana. Pozwoli to na bezawaryjną pracę systemu dystrybucji wody, a także wyeliminuje z niego rury azbestowe będące czynnikiem zagrażającym zdrowiu odbiorcom wody pitnej. W związku z powyższym modernizacji musi zostać poddana część systemu wodociągowego zawierająca rury azbestowe. Należy również rozbudować system wodociągów w ul. Agrestowej (sołectwo Ryczów).

Dodatkowo aby zapewnić możliwie dużą ilość wody do celów pitnych wskazane jest wyremontowanie i przystosowanie pod kątem jurajskim studni do użytku publicznego znajdujących się w Ryczowie oraz odnowienie studni głębinowych zlokalizowanych w Kolonii Ryczów.

8.2. ODPROWADZANIE I OCZYSZCZANIE ŚCIEKÓW

W związku z faktem, iż obecnie gmina Ogrodzieniec praktycznie nie posiada kanalizacji sanitarnej czy deszczowej, a odprowadzanie powstających ścieków odbywa się w sposób niekontrolowany i zagrażający środowisku naturalnemu, problem rozwiązania gospodarki ściekowej jest tutaj wyjątkowo palący. Przemawia za tym również fakt, że teren miasta i gminy znajduje się w obrębie Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych oraz w bezpośrednim sąsiedztwie zbiorników wód podziemnych rozpoznanych hydrogeologicznie.

Urząd Miasta i Gminy posiada dokumentację techniczną dotyczącą budowy kanalizacji i oczyszczalni ścieków dla miasta Ogrodzieniec. Jednak brak funduszy niezbędnych na realizację inwestycji skutecznie hamuje podjęcie prac mających na celu rozwiązanie w znaczącym stopniu problemu odprowadzenia i oczyszczenia ścieków pochodzących z terenu miasta.

Równie istotną sprawą jest skanalizowanie pozostałych jednostek osadniczych. Dotychczasowe gromadzenie powstających ścieków w przydomowych bezodpływowych zbiornikach tzw. szambach stanowi źródło poważnego zagrożenia dla istniejących tutaj wód podziemnych. Szczególnie palące jest skanalizowanie sołectwa Fugasówka oraz sołectwa Ryczów.

Kompleksowe rozwiązanie problemów z zakresu gospodarki ściekowej pozwoli w niedalekiej przyszłości na odprowadzanie i oczyszczanie całości powstających ścieków na terenie miasta i gminy Ogrodzieniec.

Ze względu na częste zalewanie miejsc w sołectwach Ryczów i Gulzów zaleca się budowę rowów odwadniających oraz wykonanie odwodnienia ulic Pagórkowej i Armii Krajowej jak również skrzyżowania ulic Grochowieckiej z Armii Krajowej i Ogrodzienieckiej.

8.3. OCHRONA PRZECIWPOWODZIOWA

W związku z tym, iż w okresie ostatnich powodzi na terenie gminy Ogrodzieniec występowały miejsca zalewane m.in. w wyniku podwyższenia się poziomu wód gruntowych proponuje się realizację zadań zawartych w ekspertyzach hydrotechnicznych wymaganych dla opracowań planistycznych.

Do głównych zadań z zakresu ochrony przeciwpowodziowej w gminie Ogrodzieniec należą:

- zachowanie obiektów należących do systemu ochrony przeciwpowodziowej oraz modernizacja istniejących odbiorników wód deszczowych w zakresie ich regulacji (wyczyszczenie z wyprofilowaniem oraz umocnienie skarp),
- ograniczenie w zabudowie dolin rzek i niecek terenowych (szczególnie w miejscach istniejących obniżen oraz okresowo zalewanych podczas pór deszczowych).

9. ENERGETYKA

9.1. ENERGIA ELEKTRYCZNA

Sieci średniego i niskiego napięcia wymagają remontów i rozbudowy szczególnie w rejonie Podzamcza i Ogrodzieńca.

Gaz

Cała gmina została zasilona gazem. Inwestycję tę zakończono w bieżącym roku.

Ciepłownictwo

Istniejące kotłownie należy zmodernizować zakładając filtry.

9.2. TELEKOMUNIKACJA

Nowa centrala telefoniczna zapewni możliwość posiadania telefonu w całym mieście i gminie.

10. GOSPODARKA ODPADAMI

10.1. GŁÓWNE KIERUNKI GOSPODARKI ODPADAMI

- Likwidacja odpadów przemysłowych „Cementowni” w skład których wchodzi: akumulatory, guma, oleje przetworzone, rtęciówki, jarzeniówki.
- Najpoważniejszym problemem do rozwiązania, który decyduje o wartości Ogrodzieńca jako miejsca zdrowego i przyjaznego mieszkańcom i turystom jest obecność azbestu w gminie. Podaje się działania, które władze miasta i gminy powinny przedsięwziąć w celu zlikwidowania problemu azbestu.

Konieczna jest identyfikacja i udokumentowanie występowania odpadów azbestowych oraz ocena stopnia potencjalnego zagrożenia pyłem azbestowym ludności w poszczególnych częściach gminy:

- zastosowanych do budowy i ulepszania w odcinkach dróg,
- zastosowanych do utwardzania dróg dojazdowych, podwórz zagród, placów użyteczności publicznej.

Informacji do identyfikacji i inwentaryzacji występowania odpadów azbestowych mogłoby dostarczyć szerokie ankietowanie wszystkich potencjalnych użytkowników odpadów azbestowych w tym mieszkańców gminy i okolic.

W wyniku tych prac powinny zostać określone:

- Preferencje w przebudowie nawierzchni dróg utwardzonych odpadami azbestowymi.
- Wykaz zagród i obiektów użyteczności publicznej wymagających szybkiego usunięcia odpadów azbestowych.
- Wskaźniki emisji azbestu z dróg w gminie.

Na podstawie zgromadzonej dokumentacji i ocen powinna powstać baza danych o stanie dróg i zastosowaniach odpadów azbestowych oraz opracowany program likwidacji zagrożenia azbestem.

Prace niezbędne do wykonania dla zlikwidowania emisji pyłu azbestowego to usunięcie odpadów azbestowych z dróg, placów, czy zagród lub pokrycie ich warstwą z innych tworzyw służących do kształtowania emisji pyłu azbestowego.

Prace te będą wymagały dokładnego rozpoznania:

- Występowania odpadów azbestowych w korpusach i nawierzchniach dróg.
- Obecności i potencjalnego pylenia azbestem.
- Stanu technicznego.
- Opracowania projektów technicznych likwidacji zagrożenia i modernizacji.
- Kosztorysów i harmonogramów realizacji zadań.

Prace te będą kosztowne i długotrwałe. Mając to na względzie należy wyznaczyć obiekty do pierwszoplanowego wykonania prac. Zalicza się do nich nawierzchnie utwardzone odpadami azbestowymi, a więc:

- Plac użyteczności publicznej.
- Drogi o dużej częstotliwości ruchu kołowego, pieszego.
- Podwórza zagród i drogi dojazdowe.

Niezależnie od planowanej przebudowy nawierzchni zawierających odpady azbestowe istnieje konieczność wykonania zabiegu ograniczającego pylenie poprzez zastosowaniem jednego z natryskowych sposobów ze spalania drobnoziarnistych cząstek w nawierzchniach jezdni, placów, podwórz.

Sanitacja zagród oraz ich otoczenia powinna być przeprowadzona w możliwie krótkim czasie ze względu na bezpośrednie i stałe narażenie mieszkańców na działanie pyłu azbestowego.

Wyróżnia się tu:

- powierzchnie (podwórza, drogi, chodniki) utwardzone odpadami i przyzmy odpadów azbestowych,
- wyroby i odpady azbestowe oraz tkaniny zanieczyszczone azbestem, użyte do urządzenia i wyposażenia wnętrz budynków mieszkalnych i gospodarskich.

Odpady azbestowe zastosowane do utwardzania powierzchni w zagrodach oraz ich otoczeniu powinny usunąć lub pokryte warstwą innego tworzywa w sposób uniemożliwiający emisję pyłu azbestowego. Przyzmy oraz inne formy występowania odpadów azbestowo-cementowych należy likwidować poprzez ich wywiezienie do odpowiednio w tym celu przygotowanego miejsca.

Sposoby i harmonogram zlikwidowania azbestowego zagrożenia powierzchni utwardzonych i z watów odpadów azbestowych powinien być opracowany i zrealizowany kompleksowo dla wszystkich posesji pod odpowiednim nadzorem. Likwidacja źródeł emisji azbestu w budynkach mieszkalnych i gospodarskich jest zadaniem mieszkańców. Należy jednak prowadzić powszechną edukację w tym zakresie oraz stworzyć preferencje kredytowe dla tych, którzy zdecydują się przeprowadzić remonty.

10.2. MODERNIZACJA I SANITACJA DRÓG

Zasadniczym sposobem modernizacji i sanitacji dróg będzie ulepszanie dotychczasowych i kształtowanie nowych nawierzchni jezdnych na podłożach istniejących. Usunięcie nawierzchni zawierających azbest będzie miało miejsce tylko wtedy, gdy inne sposoby trwałego zlikwidowania emisji pyłu azbestowego okażą się nieskuteczne lub kosztowniejsze.

Zaprojektowanie i realizacja prac modernizacyjno-sanitacyjnych wymaga następujących działań:

- o rozpoznania techniczno-ekonomicznych uwarunkowań sanitacji i modernizacji dróg zaazbestowanych,
- o określenie możliwości sfinansowania i kosztów inwestycji,
- o rozpoznania możliwości wykonawczych z uwzględnieniem niezbędnych materiałów,
- o określenie obecnych i przyszłych potrzeb dróg wynikający z rozwoju gospodarczego gminy.
- o opracowania projektów technicznych modernizacji dróg i obiektów towarzyszących,
- o opracowania przedwykonawczej zbiorczej dokumentacji projektowo-kosztorysowej,
- o zapewnienia środków na realizację inwestycji,
- o wykonania zadań projektowych,
- o opracowania dokumentacji powykonawczej wraz z oceną spełnienia celów głównych: sanitacji środowiska, modernizacji dróg.

10.3. SANITACJA ŚRODOWISKA ZAMIESZKANIA I PRACY

Odpady zastosowane w zagrodach i ich bezpośrednim otoczeniu (przyzagrodowe sady, warzywniki, wybiegi dla zwierząt, drogi dojazdowe) są przeważnie drobnoziarniste i bardzo podatne na pylenie wskutek działania sprzętu technicznego i wiatru oraz chodzenia ludzi i zwierząt.

Głównym sposobem sanitacji środowiska zamieszkania i pracy jest usunięcie odpadów azbestowych i ziemi zaazbestowanej z powierzchni przeznaczonych do poruszania się sprzętu technicznego oraz ludzi i zwierząt.

Szczegółowa inwentaryzacja występowania odpadów azbestowych w poszczególnych zagrodach jest niezbędna do:

- o opracowania sposobu i programów likwidacji emisji pyłów z powierzchni otwartych, realizowanych obowiązkowo we wszystkich posesjach,
- o uświadomienia mieszkańcom skali zagrożenia przez odpady azbestowe.

Rozpoznanie szczegółowe stanu zagrożenia i niezbędnych działań oraz opracowanie projektów i kosztorysów są analogiczne do postępowania w przypadku dróg.

10.4. UNIESZKODLIWIANIE ODPADÓW ZAAZBESTOWANYCH USUWANYCH Z DRÓG, ZAGRÓD I PLACÓW

Masy usuwane z oczyszczanych powierzchni będą stanowiły mieszaninę odpadów azbestowych z innymi tworzywami nawierzchni oraz z ziemią. Ich szkodliwość zależy od zawartości azbestu, który może emitować do atmosfery. Azbest jest zupełnie nieszkodliwy dla wszystkich elementów środowiska i ludzi, jeżeli znajduje się pod powierzchnią ziemi i nie może być przemieszczany do atmosfery, i za jej pośrednictwem do dróg oddechowych. Azbest nie rozpuszcza się w wodzie i nie przemieszcza się w ziemi. Unieszkodliwieniem odpadów azbestowych będzie więc izolowanie ich od kontaktu z powietrzem atmosferycznym. Przykrycie ich warstwą zapewniającą nienaruszalność w toku użytkowania powierzchni (terenu) spełnia wymóg trwałego unieszkodliwienia.

Usuwane odpady azbestowe i zaazbestowane masy ziemi (odpady z prac sanitacyjnych) mogą być:

- o deponowane na składowisku odpowiednio przygotowanym i prowadzonym;
- o stosowane do rekultywacji zapełniania wyrobisk po eksploatacji piasku, żwiru, gliny.

Odpady deponowane w wyrobiskach powinny być przykryte około 50 cm warstwą ziemi wolnej od azbestu, minimalna grubość warstwy pokrywowej wynosi 30 cm.

Kojarzenie sanitacji powierzchni zaazbestowanych z rekultywacją gruntów zdewastowanych przez eksploatację kopalni będzie korzystne z ekologicznego i ekonomicznego punktu widzenia. Celowe jest więc

zinwentaryzowanie wyrobisk wymagających zapełnienia odpadami zaazbestowanymi wraz z biologiczną rekultywacją gruntów w terenie gminy.

11. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE

Poprawę stanu powietrza atmosferycznego na terenie miasta i gminy należy osiągnąć przez:

- o założenie filtrów na wszystkie emitory przemysł i kotłowni centralnego ogrzewania,
- o zmianę struktury środków energetycznych dla potrzeb ogrzewnictwa - duży udział węgla, koksu i miału należy zamienić na źródła czyste jak gaz, energia elektryczna itp.,
- o usprawnienie komunikacji w centrum Ogrodzieńca i budowę obwodnic – znacznie obniży zanieczyszczenia w tym rejonie,
- o przeprowadzenie badań o skażeniu powietrza azbestem.

12. MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

12.1. OBSZARY PROPONOWANE DO OBJĘCIA SPORZĄDZENIEM MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Zgodnie z Ustawą o zagospodarowaniu przestrzennym Art. 6 pkt. 7 wyznacza się tereny do sporządzenia miejscowych planów stanowiących prawo lokalne. Wszystkie poniżej wymienione i opisane plany zostały uzgodnione z Zarządem Miasta.

Plany te przewiduje się dla większości terenów jako obligatoryjne oraz dla części jako fakultatywne.

Dla terenów zainwestowanych podaje się zalecenia wynikające ze Studium historycznego, które określają ochronę, sposób przebudowy ew. modernizację istniejącej struktury, jej uzupełnienie itp. na dość znacznych terenach.

W celu uzyskania pełnej informacji o terenie przeznaczonym do opracowania planu należy uważać planszę uwarunkowań za integralnie związaną z planszą kierunków.

Na terenie Ogrodzieńca istnieje już plan miejscowy zagospodarowania przestrzennego terenu górniczego Kopalni „Wiek”.

Na terenie Miasta i Gminy Ogrodzieniec proponuje się do opracowania 23 plany obligatoryjne o łącznej powierzchni 1564,89 ha oraz 8 planów fakultatywnych o powierzchni 505,7 ha.

Opracowywanie wyznaczonych w Studium miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego może następować fragmentami w zależności od potrzeb i możliwości miasta i gminy. Dotyczy to szczególnie planów o dużej powierzchni i zróżnicowanych zagadnieniach jak np.: w planie miasta Ogrodzieńca można wyodrębnić - obwodnice komunikacyjne, centrum miasta, centrum administracyjne, a w planie Podzamcza - Górę Birów, wioskę turystyczną, itp.

Zestawienie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Ogrodzieniec.

Plany obligatoryjne.

Lp.	Miejscowości objęte planami.	ha pow. całk.	obsz. zabytk	obsz.o wart. hist.	obsz. ruralist.	obsz. zabytk. mteJs.	obsz. XIX-XX	obsz. pokomas	obsz. z domin. ztel.	Razem:
			pow. ha	pow.	pow. ha	pow. ha	pow. ha	pow. ha	pow. ha	
1.	Miasto Ogrodzieniec	360,01	0	72,29	4,31	82,44	0	0	19,58	178,62
2.	Podzamcze	388,15	2,36	24,16	0	0	25,68	2,03	9,83	64,06
3.	Kolonia Ryczów	64,9	0	0	0	0	0	49,66	0	49,66
4.	Żelazko-Śrubamia	98,97	0	0	0	0	22,31	0	0	22,31
5.	Ryczów	93,97	01,14	0	38,67	17,63	0	0	10,76	68,2
6.	Morusy	7,53	0	0	0	0	0	5,58	0	5,58
7.	Kolonia Giebto	25,91	0	0	0	0	0	19,76	0	19,76
8.	Kolonia Giebto	4,04	0	0	0	0	0	3,25	0	3,25
9.	Kolonia Giebto	4,89	0	0	0	0	0	3,85	0	3,85
10.	Giebto	51	1,24	18,35	0	0	4,93	7,86	0	32,38
11.	Gulzów	24,06	0	0	0	0	0	20,1	0	20,1
12.	Mokrus	26,15	0	0	10,95	0	11,7	0	0	22,65
13.	Mokrus	7,44	0	0	0	0	0	3,71	0	3,71
14.	Kolonia Mokrus	6,79	0	0	0	0	0	5,36	0	5,36

15.	Kietkowice	84,21	0	0	11,87	0	1,58	33,84	0	47,29
16.	Kietkowice w Dolach	7,86	0	0	0	0	0	0	0	0
17.	Więcki	3,42	0	0	0	0	0	0	0	0
18.	Czarny Las	10,94	0	0	0	0	0	0	0	0
19.	Lachowizna	5,86	0	0	0	0	0	0	0	0
20.	Fugasówka	163,23	0	0	0	75,72	0	0	0	75,72
21.	Markowizna	23,42	0	0	0	15,41	0	0	0	15,41
22.	Józefów	30,53	0	0	0	13,84	0	0	0	13,84
23.	Cementownia	81,61	0	0	0	15,06	0	0	1,93	16,99
	Razem:	1564,89	4,74	114,8	65,8	220,1	66,2	155,0	42,1	668,74

Plany fakultatywne

Lp.	Miejscowości objęte planami	ha pow. całk.
1.	Krępa i Piaskownia	120,47
2.	Józefów	52,66
3.	Mokrus	3,2
4.	Gulzów	0,74
5.	Giebto	1,7
6.	Żelazko-Ryczów	21,91
7.	Wzgórza Ryczowskie	289,4
8.	Giebto	15,62
	Razem:	505,7

12.2. PLANY OBLIGATORYJNE

1. Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Centrum Ogrodzieńca.

Charakterystyka terenu

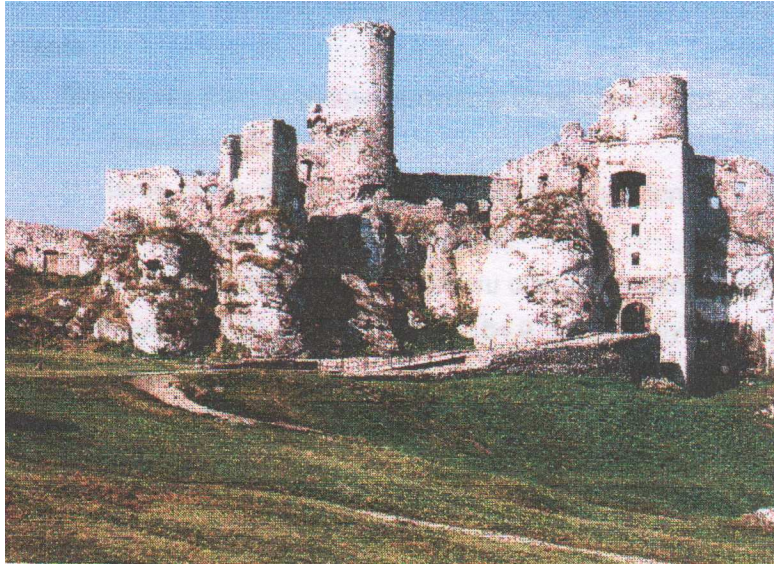
- o teren ściślej zabudowy centrum miasta objęty od północy, zachodu i południowego-zachodu projektowaną obwodnicą komunikacyjną,
- o teren jądra Centrum, przez które przechodzą główne drogi Zawiercie - Kraków nr 791 i Dąbrowa Górnica - Pilica nr 790 do opracowania i modernizacji w I etapie, zanim powstaną obwodnice komunikacyjne,
- o teren Jądra Centrum podlega zaleceniom ochrony zasobów kulturowych według Studium historycznego i przeznaczony jest do specjalnego opracowania,
- o teren centrum administracyjnego do specjalnego opracowania, a wyznaczenie nowych terenów budowlanych możliwe na wolnych terenach, a granice planu przerywane do zmiany według potrzeb węzłów komunikacyjnych.

Powierzchnia objęta planem 350,01 ha, tereny objęte zaleceniami 178,62 ha.

2. Miejskowy plan Zagospodarowania Przestrzennego - Podzamcze.

Charakterystyka terenu objętego planem

- o teren wsi Podzamcze obejmujący całość terenów zabudowanych z zaleceniami historycznymi;
- o teren Wzgórza Zamkowego i Zamku ze strefami ochrony konserwatorskiej;

Podzamcze Zamek Ogrodzieniec

- teren Góry Bitów, Starego Grodu Królewskiego będącego w rekonstrukcji;
- tereny Góry Birów, Góry Sucha Połec i zespół przyrodniczo-krajobrazowy Podzamcze - proponowane do objęcia ochroną prawną;

Zespół przyrodniczo – krajobrazowy Podzamcze

- proponowana do zaprojektowania wioska turystyczna z zapleczem parkingowym na terenach wschodnio-północnych od Zamku, poniżej drogi Ogrodzieniec - Pilica. Powierzchnia objęta planem 388,15 ha, tereny zabudowane objęte zaleceniami 64,06 ha.

Zaleca się wykonanie badań dla Zamku określających:

- ilość użytkowników,
- stan techniczny,
- opinię uciążliwości akustycznej

Dane te pozwolą określić działania mające na celu zachowania Zamku w dobrym stanie.

3. Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego - Kolonia Ryczów.

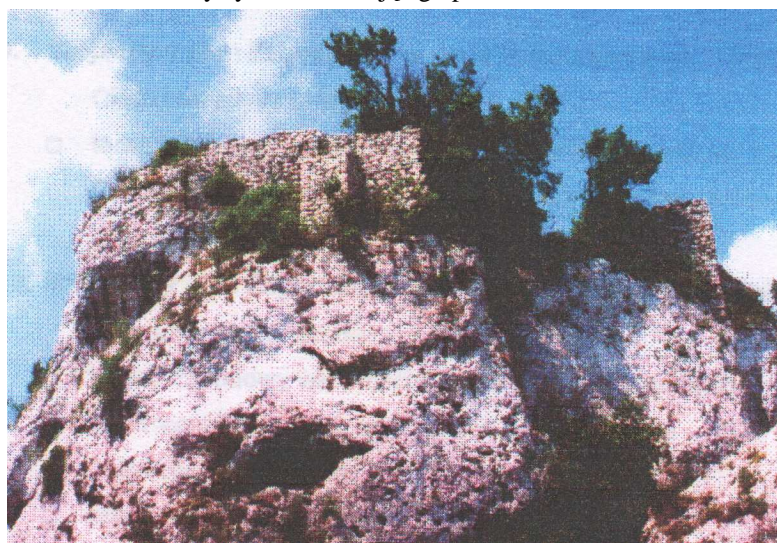
Charakterystyka terenu

- teren objęty planem w większości obejmuje tereny zabudowane z dużą ilością luk budowlanych oraz rezerwę terenu,
- zalecenie zachowania charakteru obszarów pokomasacyjnych.

Powierzchnia objęta planem 64,9 ha, tereny zabudowane objęte zaleceniami 49,66 ha.

4. Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego - Śrubarnia-Żelazko.

Charakterystyka terenu objętego planem

Strażnica w Ryczowie

- teren wsi Śrubarnia i wsi Żelazko z wyznaczonymi obszarami do zachowania charakteru XIX-XX ..
- we wsi Śrubarnia do uregulowania problem nielegalnego budownictwa letniskowego,
- nad Śrubarnią zespół skał nr 15 - proponowany do ochrony prawnej jako użytek ekologiczny.
Powierzchnia terenu objęta planem 98,97 ha, tereny zabudowy objętej zaleceniami 22,31 ha.

Miejscowy plan Zagospodarowania Przestrzennego - Ryczów.

Charakterystyka terenu

- teren ścisłej zabudowy wsi oraz tereny zabytkowe,
- centrum Ryczowa do specjalnego opracowania,
- zabudowa Ryczowa do zachowania charakteru zgodnie ze wskazówkami historycznymi,
- Góra Grodzisko ze Strażnicą proponowana do uznania za pomnik przyrody,
- propozycja budowy drogi z Ryczowa do Złoteńca po śladzie istniejącej terenowej,
- zalecana agroturystyka.
Powierzchnia objęta planem 93,97 ha, tereny zabudowane objęte zaleceniami 68,2 ha.

5. Miejscowy plan Zagospodarowania Przestrzennego - Morusy.

Charakterystyka terenu

- teren zabudowy z wieloma lukami budowlanymi i rezerwą terenu.
Powierzchnia objęta planem 7,53 ha, tereny objęte zaleceniami 5,58 ha.

6. Miejscowy plan Zagospodarowania Przestrzennego - Kolonia Giebło.

Charakterystyka terenu

- teren zabudowy pasmowo ułożonej częściowo wzdłuż drogi Ogrodzieniec - Pilica,
- uzupełnienia wielu luk zgodnie z zaleceniami.
Powierzchnia objęta planem 25,91 ha, tereny objęte zaleceniami 19,76 ha.

7. Miejscowy plan Zagospodarowania Przestrzennego - Kolonia Giebło.

Charakterystyka terenu

- teren zabudowy pasmowej do uzupełnienia luk zgodnie z zaleceniami.
Powierzchnia objęta planem 4,04 ha, tereny objęte zaleceniami 3,25 ha.

8. Miejscowy plan Zagospodarowania Przestrzennego - Kolonia Giebło.

- Charakterystyka terenu
- o teren zabudowy pasmowej do uzupełnienia luk zgodnie z zaleceniami.
Powierzchnia objęta planem 4,98 ha, tereny objęte zaleceniami 3,85 ha.
- 9. Miejskowy plan Zagospodarowania Przestrzennego - Giebło.**
- Charakterystyka terenu
- o tereny zabudowy wsi zróżnicowany z zaleceniami historycznymi,
  - o teren centrum wsi do specjalnego potraktowania - dwór i park, a także otoczenie zabytkowego kościoła,
  - o projektuje się drogi dojazdowe.
Powierzchnia objęta planem 51 ha, tereny objęte zaleceniami 32,38 ha.
- 10. Miejskowy plan Zagospodarowania Przestrzennego - Gulzów.**
- Charakterystyka terenu
- o tereny zabudowy ułożono pasmowo wzdłuż drogi północ-południe do uzupełnienia luk budowlanych,
  - o problemem są zabudowania związane z Gulzowem a administracyjnie leżące w gminie Pilica wsi Biskupice.
Powierzchnia objęta planem 24,06 ha, tereny zabudowane objęte zaleceniami 20,1 ha.
- 11. Miejskowy plan Zagospodarowania Przestrzennego - Mokrus.**
- Charakterystyka terenu
- o trzon zabudowy ułożony wzdłuż drogi, rozszerza się w tzw. drugi rząd obustronnie,
  - o tereny przewidziane do uzupełnienia luk budowlanych oraz dalszej rozbudowy według zaleceń,
  - o problemem do uregulowania jest południowy fragment zabudowy Mokrusa leżący w sołectwie Giebło.
Powierzchnia objęta planem 26,15 ha, tereny objęte zaleceniami 22,65 ha.
- 12. Miejskowy plan Zagospodarowania Przestrzennego - Mokrus.**
- Charakterystyka terenu
- o teren zabudowy wzdłuż drogi do uzupełnienia luk oraz tereny do zagospodarowania.
Powierzchnia objęta planem 7,44 ha, tereny objęte zaleceniami 3,71 ha.
- 13. Miejskowy plan Zagospodarowania Przestrzennego - Mokrus Kolonia.**
- Charakterystyka terenu
- o teren zabudowy do uzupełnienia luk z zaleceniami, o problem - część zabudowy znajduje się w sołectwie Kielkowice.
Obszar objęty planem 6,79 ha, tereny objęte zaleceniami 5,36 ha.
- 14. Miejskowy plan Zagospodarowania Przestrzennego - Kielkowice.**
- Charakterystyka terenu
- o tereny zabudowy ułożonej przy drodze północ-południe stosunkowo zagęszczonej i podobnie ułożonej przy niemal równoległej krótszej drodze, luźno zabudowanej na północ spięte zwartą starą częścią wsi,
  - o tereny do zabudowania luk oraz do większych wolnych partii terenu z różnymi zaleceniami historycznymi.
Powierzchnia objęta planem 84,21 ha, tereny objęte zaleceniami 47,29 ha.
- 15. Miejskowy plan Zagospodarowania Przestrzennego - Kielkowice w Dołach.**
- Charakterystyka terenu
- o tereny zabudowy luźnej bez zaleceń do zabudowy.
Powierzchnia objęta planem 7,86 ha.
- 16. Miejskowy plan Zagospodarowania Przestrzennego - Więcki.**
- Charakterystyka terenu
- o teren położony wśród lasu na krańcach gminy przeznaczony do uzupełnienia zabudowy bez zaleceń.
Obszar objęty planem 3,42 ha.
- 17. Miejskowy plan Zagospodarowania Przestrzennego - Czarny Las.**

Charakterystyka terenu

- o teren położony przy granicy z gminą Pilica częściowo zabudowany,
- o przeznaczony do zabudowy bez zaleceń.

Obszar objęty planem 10,94 ha.

18. Miejskowy plan Zagospodarowania Przestrzennego - Lachowizna.

Charakterystyka terenu

- o teren mało zabudowany, otoczony lasem przeznaczony do zabudowy również letniskowej, bez zaleceń.

Obszar objęty planem 5,86 ha.

19. Miejskowy plan Zagospodarowania Przestrzennego - Fugasówka.

Charakterystyka terenu

- o teren zabudowany o charakterze miejskim, z przemysłem i bocznicą kolejową, a także z lasem,
- o tereny zabudowy mieszkaniowej do uzupełnienia luk i zabudowy wolniejszych terenów według zaleceń,
- o las i tereny zielone dla celów rekreacji.

Obszar objęty planem 163,23 ha, tereny objęte zaleceniami 75,72 ha.

20. Miejskowy plan Zagospodarowania Przestrzennego - Markowizna.

Charakterystyka terenu

- o teren zabudowany położony pasmowo przy drodze, będącej granicą gminy, za zabudową równoległe płynie rzeka Czarna Przemsza,
- o tereny do zabudowy luk oraz z zaleceniami.

Obszar objęty planem 23,42 ha, tereny objęte zaleceniami 15,41 ha.

21. Miejskowy plan Zagospodarowania Przestrzennego - Józefów.

Charakterystyka terenu

- o teren położony w sąsiedztwie dopływów Czarnej Przemszy i łąk składa się z kilku zabudowanych części,
- o teren do zabudowy luk także agroturystyki.

Obszar objęty planem 30,53 ha, tereny objęte zaleceniami 13,84 ha.

22. Miejskowy plan Zagospodarowania Przestrzennego - Cementownia.

Charakterystyka terenu

- o teren objęty planem zajmuje Cementownia Wiek, tereny poprzemysłowe, zabudowę mieszkaniową typu miejskiego, całość terenu jest przecięta ulicą Kościuszki - drogą 791 - z północy na południe, do Cementowni dochodzi bocznicą kolejowa.

Obszar objęty planem 81,61 ha, tereny objęte zaleceniami 16,99 ha.

12.3. PLANY FAKULTATYWNE

1. Miejskowy plan Zagospodarowania Przestrzennego - Krępa - Piaskownia.

Charakterystyka terenu

- o teren położony na południe od projektowanej obwodnicy Ogrodzieńca, teren przeznaczony dla wypoczynku, rekreacji i sportu,
- o teren jest zalesiony znajduje się tu kąpielisko Krępa oraz wyrobisko po piaskowni przeznaczone do wykorzystania dla celów sportowo-rekreacyjnych.

Obszar objęty planem 120,47 ha.

2. Miejskowy plan Zagospodarowania Przestrzennego - Józefów.

Charakterystyka terenu

- o teren położony w pobliżu zabudowań Józefowa obejmujący tereny przeznaczone do ochrony prawnej jako użytek ekologiczny obejmujący podmokłe łąki i łągi jesionowo – olszowe oraz stawy leżące w dopływach Czarnej Przemszy,

- o teren przeznaczony do rekreacji, odpoczynku, turystyki.
Obszar objęty planem 52,66 ha.

3. Miejscowy plan Zagospodarowania Przestrzennego - Mokrus.

Charakterystyka terenu

- o teren pól na wzniesieniu pod lasem przy drodze do Siamoszyca i zalewu - kąpieliska,
- o teren przeznaczony na pole biwakowe.
Obszar objęty planem 3,2 ha.

4. i 5. Miejscowy plan Zagospodarowania Przestrzennego - Gulzów i Giebło.

Wskazuje się do wyboru dla mieszkańców Mokrusa, Gulzowa i

Warzucha polska Centuria

Giebła jeden z dwu wskazanych terenów z przeznaczeniem na boisko sportowe.

4. Charakterystyka terenu - teren położony w dolinie bezodpływowej z trudnym dojazdem.
Obszar objęty planem 0,74 ha.
5. Charakterystyka terenu - teren położony na płaskim wyniesieniu z dobrym dojazdem.
Obszar objęty planem 1,7 ha.
Oba tereny są własnością Gminy.
Plan nr 5 z punktu widzenia planistów jest korzystniejszy.

6. Miejscowy plan Zagospodarowania Przestrzennego - Ryczów - Żelazko.

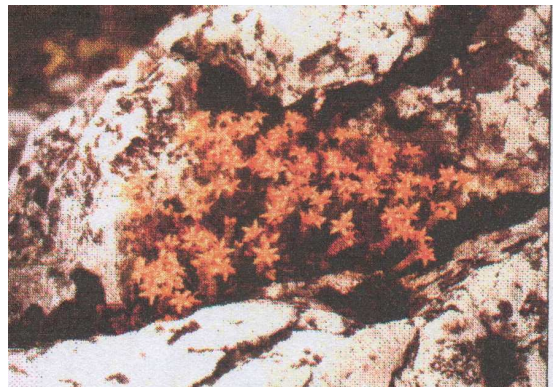
Charakterystyka terenu

- o teren położony przy drodze z obu jej stron z Ryczowa do Żelazka,
- o teren powinien pozostać niezabudowany, jedynie dla celów najwyższej potrzeby.
Teren objęty planem 21,91 ha.

7. Miejscowy plan Zagospodarowania Przestrzennego - Góry Ryczowskie.

Charakterystyka terenu

- o teren najpiękniejszych wzniesień, skał, lasów i roślinności w tym proponowane do ochrony jako pomnik przyrody „Straszykowe Skały” z jaskinią,
- o teren przeznaczony do ochrony przyrody, ale też do wyznaczenia tras turystycznych, miejsc biwakowych i odpoczynku, tras narciarskich-turystycznych punktów.
Obszar objęty planem 289,4 ha.

Roslinność naskalna - Rojnik

8. Miejscowy plan Zagospodarowania Przestrzennego - Giebło.

Charakterystyka terenu

- o teren pól uprawnych od północy objęty ramionami zabudowy Giebta,
- o teren może być przeznaczony do rozbudowy Giebła dla budownictwa rezydenckiego itp.
Obszar objęty planem 15,62 h

Góry Ryczowskie

Miasto i Gmina Ogrodzieniec

Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Tom 3

**Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XII/78/2007
Rady Miasta i Gminy Ogrodzieniec
z dnia 13 sierpnia 2007r.**

Ogrodzieniec 2007

organ sporządzający zmianę studium:

Burmistrz Miasta i Gminy Ogrodzieniec

opracowanie projektu zmiany studium:

Studio Projektowe "Region" s.c.

ul. Sokola 15, 50-347 Wrocław

+48 71 332 35 38

region@region.wroc.pl

www.region.wroc.pl

skład zespołu autorskiego:

mgr inż. Grzegorz Kosturek

(główny projektant)

mgr inż. Sabina Gontarewicz

(projektant)

Spis treści

A.	WPROWADZENIE	2
B.	UWARUNKOWANIA ROZWOJU.....	4
C.	KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.	9
D.	UZASADNIENIE.	13
E.	SPIS RYSUNKÓW.....	14
F.	BIBLIOGRAFIA.	14

A. WPROWADZENIE

1. Podstawy formalno prawne

Do sporządzenia zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Ogrodzieniec”, obejmującej trasę przebiegu rurociągu tlenu do Huty CMC Zawiercie, Rada Miejska w Ogrodzieńcu przystąpiła uchwałą Nr XLIII/379/2006 z dnia 27 kwietnia 2006r. Zmianą tą jest objęty teren położony w północno zachodniej części gminy, w granicach administracyjnych miasta Ogrodzieniec i wsi Fugasówka – Markowizna.

„Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Ogrodzieniec” w swej pierwotnej formie zostało opracowane przez zespół projektowy kierowany przez mgr inż. arch. Wandę Zarzycką (Główny Instytut Górnictwa, Pl. Gwarków 1, 40-166 Katowice) i uchwalone przez Radę Miejską w Ogrodzieńcu uchwałą Nr XII/104/99 z dnia 18 sierpnia 1999 roku.

Zmiana wprowadzona na podstawie uchwały Nr XLIII/379/2006 z dnia 17 kwietnia 2006r. Została sporządzona w oparciu o przepisy ustawy z dnia 27 marca 2003r. *O planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz. U. z 2003r. Nr 80 poz. 717 ze zmianami) oraz Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004r. *W sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy* (Dz. U. Z 2004r. Nr 118 poz. 1233).

2. Podstawy merytoryczne

Decyzja o dokonaniu zmiany w „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania miasta i gminy Ogrodzieniec” została podyktowana koniecznością dostosowania kierunków zagospodarowania terenu do aktualnych potrzeb inwestycyjnych. Zmiana ta obejmuje swym zasięgiem trasę przebiegu inwestycji ponadlokalnej – rurociągu tlenu do Huty CMC Zawiercie.

Także uwarunkowania prawne uległy od czasu uchwalenia „Studium...” istotnym zmianom (w życie weszła w 2003 roku ustawa *O planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*), a sporządzane miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego muszą być zgodne z kierunkami polityki przestrzennej przyjętymi w studium.

Zainteresowanie inwestorów oraz konieczność rozwoju infrastruktury technicznej spowodowane dużą dynamiką procesów przestrzennych i gospodarczych skłoniły Radę Miasta w Ogrodzieńcu do ponownej analizy założeń polityki przestrzennej zawartej w „Studium...” uchwalonym w 1999 roku.

3. Metodologia

Ponieważ „Studium...” w swej pierwotnej formie sporządzone zostało pod rządami ustawy *O zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz.U. z 1999r. Nr 15 poz. 139 ze zmianami), zaistniała konieczność dostosowania tego dokumentu do wymogów obowiązujących przepisów, tak pod względem formalnym jak i merytorycznym.

W związku z wymogiem, by tekst „Studium...” miał postać ujednoliconą oraz faktem, iż wprowadzana zmiana dotyczy pasa terenu wzdłuż przebiegu projektowanego rurociągu tlenu, tekst „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Ogrodzieniec” będzie miał następującą strukturę:

Oznaczenie tomu „Studium...” oraz jego zawartość:	Uwagi proceduralne:
Tom 1 – diagnoza aktualnej sytuacji gminy i uwarunkowań jej rozwoju	Treść „Studium...” uchwalona przez Radę Miejską w Ogrodzieńcu uchwałą Nr XII/104/99 z dnia 18 sierpnia 1999.
Tom 2 – kierunki rozwoju przestrzennego i zasady polityki przestrzennej	

Tom 3 – Treść zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Ogrodzieniec”	Zmiana „Studium...” obejmująca swym zasięgiem trasę przebiegu rurociągu tlenu do Huty CMC Zawiercie, zgodnie z załącznikiem graficznym
---	--

Zmiana „Studium...” została wprowadzona w wyodrębnionym **tomie 3** – w którym informacje dotyczące uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zostały uporządkowane zgodnie z wymaganiami art. 10 ustawy *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*.

Treści zawarte w tomach **1** i **2** pozostają nie zmienione.

B. UWARUNKOWANIA ROZWOJU

1. Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu

Obszar objęty zmianą „Studium...” położony jest w zachodniej części miasta i gminy Ogrodzieniec. Fragmentarycznie przebiega przez administracyjnie wydzielone miasto Ogrodzieniec – w swojej południowej części. Od południa zmiana „Studium...” graniczy z gminą Łązy a od północy z miastem Zawiercie.

Cały obszar zmiany „Studium...” obejmuje 8,342ha, co stanowi niecały 0.1% powierzchni gminy. 7,5ha (ponad 90%) zajmują tereny leśne, natomiast łąki i pastwiska oraz tereny użytkowane rolniczo zajmują odpowiednio 0,47ha (5,7%) i 0,33ha (4,3%). W części północnej znajduje się droga gminna obsługująca wieś Markowizna. Ponadto w północnej części obszaru objętego zmianą „Studium...” przepływa rzeka Czarna Przemsza.

Ze względu na istniejące użytkowanie tego terenu – leśne i rolnicze obszar ten generalnie nie jest uzbrojony. Zlokalizowana jest jedynie napowietrzna linia energetyczna 220 kV relacji GPZ Łośnice – EL Siarsza oraz w położonej w północnej części opracowania drodze wodociąg o średnicy 250mm.

2. Stan ładu przestrzennego i wymogi jego ochrony

Obszar objęty zmianą „Studium...” obejmuje głównie tereny leśne oraz miejscami użytkowane rolniczo. Nie występują na tym terenie obszary zainwestowane kubaturowo. W odległości ok. 50m w kierunku wschodnim od granicy opracowania znajdują się zabudowania wsi Markowizna.

3. Stan środowiska

3.1. Stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Na obszarze objętym zmianą „Studium...” obszar użytkowany rolniczo zajmuje 0,33ha i są to grunty klasy bonitacyjnej VI.

Na obszarze zmiany „Studium...” występują grunty leśne zakwalifikowane jako lasy ochronne w granicach miasta. Pokryte są głównie drzewostanem iglastym – sosna, świerk, z domieszką brzoź i osiki na siedlisku boru wilgotnego i boru świeżego. Obszar ten należy do większego kompleksu leśnego Fugasówki.

3.2. Wielkość i jakość zasobów wodnych

Wody powierzchniowe

Obszar gminy Ogrodzieniec położony jest w zlewni rzeki Wisły. Sieć hydrograficzna na obszarze gminy jest słabo rozwinięta, cieki powierzchniowe występują jedynie na jej obrzeżach. Największym ciekim powierzchniowym na terenie gminy jest rzeka Czarna Przemsza płynąca na krótkim odcinku przy zachodniej granicy zespołu osadniczego Markowizna, przecinająca teren objęty zmianą „Studium...”, leżąca w północno – zachodniej części terytorium gminy na granicy z miastem Zawiercie. W dolinie rzeki Czarnej Przemszy zalegają osady rzeczne: mułki, piaski, i żwiry korzystne geotechnicznie.

Wody podziemne

Obszar gminy położony jest w granicach dwóch zbiorników wód podziemnych: Krzeszowice – Pilica (GZWP nr 326, zbiornik jurajski, zwany Częstochowa E) i Olkusz – Zawiercie (GZWP nr 454, zbiornik triasowy). W związku z brakiem stosownych decyzji administracyjnych nie są prawnie obowiązującymi obszarami ochronnymi zbiorników wód śródlądowych w rozumieniu ustawy „Prawo wodne” (Dz. U. z 2001r. Nr 115 poz. 1229 ze zmianami). Natomiast Użytkowy Zbiornik Wód Podziemnych na terenie gminy to UZWP D1 Brudzowice – Rodaki.

Wody podziemne występują w trzech zasadniczych poziomach wodonośnych: czwartorzędowym, górnourajskim i triasowym. W strefach dolin i niecek morfologiczny poziom wody gruntowej zalega na głębokościach od 0,5 do 2,0 m.p.p.t.

3.3. Złoża kopalin

Na obszarze objętym zmianą „Studium...” nie występują udokumentowane złoża surowców mineralnych.

3.4. Ochrona środowiska

Na obszarze objętym zmianą „Studium...” nie występują emitory zanieczyszczeń powietrza. Jednakże na stan powietrza atmosferycznego na terenie całej gminy mają wpływ zanieczyszczenia z sąsiedniej gminy Zawiercie oraz z Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego.

Ponadto emitorem gazów i pyłów stanowią pobliskie zabudowania wiejskie wsi Markowizna, ze względu na tradycyjne sposoby ogrzewania domów na paliwo stałe.

Pewnym potencjalnym zagrożeniem dla środowiska są odpady składowane nielegalnie w lasach przez okolicznych mieszkańców.

3.5. Ochrona przyrody i krajobrazu kulturowego

Południowa część obszaru objętego zmianą „Studium...” znajduje się w granicach otuliny obszaru chronionego krajobrazu – Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd, wchodzącego w skład Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych, powołanych Uchwałą Wojewody Katowickiego Nr III/11/80 z dnia 20.02.1980r., znowelizowane Rozporządzeniem Nr 17/95 Wojewody Katowickiego z dn. 01.02.1995r..

Ochrona gatunkowa roślin

Nie udokumentowano występowania prawem chronionych gatunków roślin. Okoliczne lasy zostały zakwalifikowane jako lasy ochronne miasta Ogrodzieniec. Na terenie gminy występuje łącznie 45 zespołów roślinnych, z których największe stanowią: bór sosnowy, z gatunkiem głównym sosną pospolitą i las bukowy. W ścisłym obszarze opracowania grunty leśne pokryte są w większości drzewostanem iglastym na siedlisku boru wilgotnego i boru świeżego. Poza zadrzewieniem obszar charakteryzuje roślinność typowa dla terenów górskich.

Ochrona gatunkowa zwierząt

Świat zwierzęcy charakteryzuje się bogatą różnorodnością. Jest reprezentowany przez liczne gatunki, wśród których na uwagę zasługują ptaki. Popularne są na terenie gminy ptaki drapieżne, takie jak jastrzębie, myszołowy, krogulce, gołębiarze, pustułki i kobyzy, przy odrobinie szczęścia można również spotkać nielicznie występującego trzmielojada. Na terenach leśnych i zabudowanych można napotkać parę płomykówkę, natomiast w dziuplach kryją się sowy: sowa uszata i puszczyk.

Do najciekawszych i jednocześnie największych ssaków występujących na terenie Gminy Ogrodzieniec możemy zaliczyć jelenie, sarny oraz licznie występujące dziki, natomiast do mniejszych należą: lis, borsuk, kuna leśna, kamionka, jeż pospolity, tchórz, łasica i mysz leśna oraz zające i wiewiórki. Na terenach rolnych napotykamy kuropatwy, bażanty, przepiórki, świergotki łąkowe, pliszkę żółtą i siwą.

4. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Na obszarze objętym zmianą „Studium...” nie udokumentowano występowania obszarów oraz obiektów cennych kulturowo. W przypadku prowadzenia prac ziemnych występuje jednak prawdopodobieństwo znalezisk relikwów archeologicznych.

5. Warunki i jakość życia mieszkańców, w tym ochrona ich zdrowia

Na obszarze objętym zmianą „Studium...” nie występują obszary zabudowane.

6. Zagrożenie bezpieczeństwa ludności i jej mienia

Potencjalnym zagrożeniem, jakie może mieć miejsce na analizowanym obszarze jest zagrożenie pożarem lasu. Niebezpieczeństwo to nie zagraża bezpośrednio ludności i jej mieniu, gdyż zabudowania są zlokalizowane w znacznej odległości od obszaru objętego zmianą „Studium...”.

7. Stan prawny gruntów

Obszar objęty zmianą „Studium...” w większości znajduje się we władaniu osób prywatnych. Jedyne teren drogi znajdującej się w północnej części opracowania należy do gminy.

8. Występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych

8.1. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. O ochronie przyrody (Dz. U. z 2004r. Nr 92, poz. 880).

Obszar objęty zmianą „Studium...” w części południowej znajduje się w otulinie obszaru chronionego krajobrazu – Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych, który został powołany uchwałą wojewody katowickiego Nr III/11/80 w dniu 20.02.1980r. znowelizowaną Rozporządzeniem Nr 17/95 Wojewody Katowickiego z dn. 01.02.1995r.

8.2. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 4 lutego 1994r. Prawo górnicze i geologiczne (tj. Dz. U. z 2001r. Nr 110, poz. 1190 ze zmianami).

Zgodnie z zapisami ustawy Prawo górnicze i geologiczne ochronie podlegają złoża kopalin, wód podziemnych i innych składników środowiska w związku z wykonywaniem prac geologicznych i wydobywaniem kopalin. Na obszarze objętym zmianą „Studium...” nie występują obiekty i tereny chronione w rozumieniu ustawy *Prawo górnicze i geologiczne*.

8.3. Zgodnie z zapisami Ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych, ochrona gruntów rolnych polega:

- ograniczaniu przeznaczania ich na cele nierolnicze lub nieleśne,
- zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów rolnych oraz szkodom w produkcji rolniczej, powstającym wskutek działalności nierolniczej,
- rekultywacji i zagospodarowaniu gruntów na cele rolnicze,
- zachowaniu torfowisk i oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych.

8.4. Ochrona gruntów leśnych polega na:

- ograniczaniu przeznaczania ich na cele nieleśne lub nierolnicze,
- zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów leśnych oraz szkodom w drzewostanach i produkcji leśnej, powstającym wskutek działalności nieleśnej,
- przywracaniu wartości użytkowej gruntom, które utraciły charakter gruntów leśnych wskutek działalności nieleśnej,
- poprawianiu ich wartości użytkowej oraz zapobieganiu obniżania ich produktywności.

Zmiana przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne dokonana może być wyłącznie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Przy dokonywaniu wyłączeń należy kierować się zasadami zrównoważonego rozwoju, ograniczając w miarę możliwości zmianę przeznaczenia gruntów do terenów o małej przydatności dla gospodarki rolnej i leśnej, zapewniając jednocześnie ochronę rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej.

Obszar objęty zmianą „Studium...” jest w znacznym stopniu zalesiony. Szczegółowo stan leśnej przestrzeni produkcyjnej opisano w rozdziale 3.1.

8.5. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 28 września 1991r. O lasach (Dz. U. Nr 101, poz. 444 ze zmianami).

Zasady zachowania, ochrony i powiększania zasobów leśnych oraz zasady gospodarki leśnej w powiązaniu z innymi elementami środowiska i z gospodarką narodową regulują przepisy ustawy O lasach. Przepisy te mają zastosowanie do lasów, bez względu na formę ich własności, z wyłączeniem lasów:

- będących w zarządzie parków narodowych (nie występujących na obszarze objętym opracowaniem),
- wchodzących w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa,
- będących w użytkowaniu wieczystym na mocy odrębnych przepisów.

Na obszarze gminy Ogrodzieniec zalesione tereny stanowią ponad 43% jej powierzchni. Na obszarze objętym zmianą „Studium...” tereny leśne stanowią ponad 90% powierzchni. Powiększanie zasobów leśnych następuje w wyniku zalesienia gruntów oraz podwyższania produktywności lasu w sposób określony w planie urządzenia lasu. Do zalesienia mogą być przeznaczone nieużytki, grunty rolne nieprzydatne do produkcji rolnej oraz inne grunty nadające się do zalesienia. Grunty przeznaczone do zalesienia określa miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego lub decyzyja o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

8.6. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003r. O ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568).

Na obszarze objętym zmianą „Studium...” nie występują obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy *O ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*.

8.7. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 18 lipca 2001r. Prawo wodne (Dz. U. Nr 115, poz. 1229 ze zmianami).

Na obszarze objętym zmianą „Studium...” nie występują obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy *Prawo wodne*.

9. Występowanie obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych.

Środowisko geologiczne zostało ukształtowane w wyniku procesów geologicznych wywołanych czynnikami endo- lub egzogeodynamicznymi.

Czynniki endogeodynamiczne wywołują zagrożenia, przejawiające się najczęściej w obszarach występowania współcześnie czynnych stref skokowych, aktywnych sejsmicznie, działalności wulkanicznej, poziomych i pionowych ruchów skorupy ziemskiej. Tego rodzaju zagrożenia nie występują na omawianym rejonie geograficznym.

Czynniki egzogeodynamiczne wywołują zagrożenia m.in. w obszarach powierzchniowych ruchów masowych, erozji gleb, czy działalności wód gruntowych i powierzchniowych. Na obszarze objętym zmianą „Studium...” nie stwierdzono tego typu zagrożeń.

Na obszarze objętym zmianą „Studium...” nie stwierdzono występowania naturalnych zagrożeń geologicznych o istotnym natężeniu.

10. Stan systemu komunikacji.

Na terenie objętym zmianą „Studium...” znajduje się jedynie – w części północnej - lokalna droga gminna łącząca wieś Markowizna z miastem Zawiercie.

Przez obszar objęty zmianą „Studium...” prowadzi szlak rowerowy oznaczony symbolem B6 o przebiegu Zawiercie-Centuria-Chechło-Błędów-Sławków.

11. Stan infrastruktury technicznej.

11.1. Gospodarka wodno-ściekowa.

Obszar objęty zmianą „Studium...” znajduje się poza terenem zabudowanym. Przez północną część obszaru opracowania przebiega wodociąg o średnicy 250 mm, obsługujący wieś Markowizna (położony wzdłuż drogi gminnej).

11.2. Zaopatrzenie w energię elektryczną i gaz.

Przez obszar objęty zmianą „Studium...” przebiega napowietrzna linia energetyczna 220kV relacji GPZ Łośnice – EL Siersza. Obszar wsi Markowizna jest zelektryfikowany.

Obszar objęty opracowaniem nie jest przyłączony do sieci gazowej.

11.3. Gospodarka odpadami.

Miasto i Gmina Ogrodzieniec posiadają własne komunalne składowisko odpadów zlokalizowane przy ul. Brzeskiej w Ogrodzieńcu. Przewiduje się eksploatację wysypiska do roku 2016.

12. Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych.

Na obszarze objętym zmianą „Studium...”, zgodnie z wnioskiem złożonym przez Wicemarszałka Województwa Śląskiego, nie występują zadania i inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym. Z opinii złożonej przez Prezydenta Miasta Zawiercia wynika jednak konieczność zagwarantowania w zmianie „Studium...” perspektywicznej rezerwy terenu dla realizacji drogi ekspresowej, stanowiącej obejście drogowe miast Poręba i Zawiercie, zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego, uchwalonego uchwałą nr II/21/2/2004 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 21.06.2004r. oraz Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2-15, przyjętej uchwałą nr I/24/1/2000 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 25.09.2000r.

13. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy.

Na obszarze objętym zmianą „Studium...” prowadzona jest głównie gospodarka leśna oraz w nieznacznym stopniu polowa. Na podstawie złożonych wniosków do zmiany „Studium...” należy umożliwić realizację inwestycji polegającej na przeprowadzeniu rurociągu przesyłowego tlenu z huty Katowice do Zakładu CMC w Zawierciu.

W pobliżu trasy przebiegu rurociągu znajdują się tereny gminy przeznaczone w „Studium...” jako tereny aktywności gospodarczej. Należy uwzględnić możliwość w przyszłości podłączenia tych terenów o projektowanego rurociągu tlenu. Dzięki temu wzrosnąć może atrakcyjność pobliskich terenów pod względem inwestycyjnym.

C. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.

W lipcu 2003r. weszła w życie ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003 r., Nr 80, poz. 717 ze zmianami), która zmieniła system planowania przestrzennego w Polsce oraz relacje między poszczególnymi dokumentami planistycznymi.

W związku z faktem, iż zmiana „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Ogrodzieniec” obejmuje swymi granicami jedynie wąski pas terenu, a ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym nakazuje zachować jednolity charakter tekstu - składa się on z trzech tomów. Metodologia opracowania została opisana w Rozdziale A, pkt 3.

Zapisane w „Studium...” kierunki zagospodarowania przestrzennego stanowią wytyczne do stosowania w planach miejscowych.

1. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów.

Na obszarze objętym zmianą „Studium...” utrzymuje się dotychczasowe sposoby zagospodarowania terenu.

Inwestycja, polegająca na budowie rurociągu zostanie przeprowadzona w całości pod powierzchnią ziemi. W związku z powyższym, po etapie budowy rurociągu, na powierzchni ziemi zostanie w większości przywrócone dotychczasowe użytkowanie.

Zmianie ulegnie część terenu leśnego, w związku z ograniczeniami nasadzeń drzew do 3 m od osi rurociągu. Pozostałe tereny mogą zostać ponownie zadrzewione.

2. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania terenów.

Określa się następujące kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania terenów:

- 2.1. obszary zieleni leśnej, oznaczonych symbolem [ZL], na których dopuszcza się możliwość lokalizacji napowietrznych i podziemnych sieci i urządzeń infrastruktury technicznej zgodnie z przepisami odrębnymi i nie kolidujących z przeznaczeniem podstawowym,
- 2.2. obszary rolnicze, oznaczonych symbolem [R]:
  - ustala się zakaz lokalizacji budynków, w tym również związanych z produkcją rolniczą,
  - dopuszcza się możliwość przeznaczania gruntów rolnych pod zalesienie,
  - dopuszcza się możliwość lokalizacji napowietrznych i podziemnych sieci i urządzeń infrastruktury technicznej oraz dróg, zgodnie z przepisami odrębnymi i nie kolidujących z przeznaczeniem podstawowym,
- 2.3. ciekii wodne, oznaczone symbolem [WS], na których dopuszcza się możliwość lokalizacji napowietrznych i podziemnych sieci i urządzeń infrastruktury technicznej zgodnie z przepisami odrębnymi i nie kolidujących z przeznaczeniem podstawowym,
- 2.4. wyznacza się nową główną trasę sieci infrastrukturalnej (rurociąg tlenu) – szczegółowy opis w rozdziale „Kierunki rozwoju systemów infrastruktury technicznej”,

3. Obszary oraz zasady ochrony:

3.1. Środowiska i jego zasobów.

W celu ochrony środowiska i jego zasobów należy podjąć następujące działania minimalizujące uciążliwość poprzez:

- a. poprawnie poprowadzoną i rozłożoną w czasie politykę proekologiczną gminy,
- b. unikanie fragmentacji środowiska przez człowieka oraz umożliwianie migracji zwierząt i zachowanie nienaruszonych powiązań w ekosystemie,
- c. objęcie ochroną całego drzewostanu oraz podjęcie działań zmierzających do planowego rozszerzenia obszarów przeznaczonych pod zalesienie,
- d. ochrony ekosystemów wodno - łąkowo -leśnych,
- e. zapewnienie odpowiedniej drożności sieci melioracyjnej (urządzeń melioracji wodnych) na terenach na których ona występuje,

- f. pozostawienie dobrego dojazdu do wszelkiej zabudowy hydrotechnicznej w celu umożliwienia prac konserwacyjnych,
- g. ochronę zasobów surowców naturalnych oraz eliminację nieuprawnionego korzystania z ich zasobów,
- h. zachowanie priorytetu ochrony środowiska przyrodniczego oraz środowiska życia człowieka,
- i. prowadzenie edukacji ekologicznej.

3.2. Przyrody.

1. Ochrona przyrody na obszarze gminy powinna uwzględniać zachowanie, zrównoważone użytkowanie oraz odnawianie zasobów, tworów i składników przyrody. Działania samorządu na obszarze gminy powinny zmierzać do:
  - a. utrzymania procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów,
  - b. zachowania różnorodności biologicznej,
  - c. zachowania dziedzictwa geologicznego i paleontologicznego,
  - d. zapewnienia ciągłości istnienia gatunków roślin, zwierząt i grzybów, wraz z ich siedliskami, przez ich utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony,
  - e. ochrony walorów krajobrazowych,
  - f. utrzymywania lub przywracanie do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, a także pozostałych zasobów, tworów i składników przyrody,
  - g. kształtowania właściwych postaw człowieka wobec przyrody przez edukację, informowanie i promocję w dziedzinie ochrony przyrody,
  - h. obejmowania zasobów, tworów i składników przyrody formami ochrony przyrody,
  - i. opracowywania i realizacji ustaleń planów ochrony dla obszarów podlegających ochronie prawnej, programów ochrony gatunków, siedlisk i szlaków migracji gatunków chronionych,
  - j. realizacji krajowej strategii ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z programem działań,
  - k. prowadzenia działalności edukacyjnej, informacyjnej i promocyjnej w dziedzinie ochrony przyrody,
  - l. wspierania badań naukowych nad problemami związanymi z ochroną przyrody.
  - m. uwzględnienia wszelkich dotychczasowych form ochrony przyrody określonych w części B rozdziale 3.5.
2. Ustanawianie form ochrony przyrody na obszarze gminy dokonywane jest na zasadach określonych w przepisach o ochronie przyrody. Uwzględnianie wymagań ochrony przyrody w polityce ekologicznej gminy powinno być realizowane przez:
  - a. programy ochrony środowiska,
  - b. strategię rozwoju gminy,
  - c. studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
  - d. miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

3.3. Krajobrazu kulturowego

Szczególnie chronionymi walorami krajobrazowymi są wartości ekologiczne, estetyczne lub kulturowe obszaru oraz związane z nim: rzeźba terenu, twory i składniki przyrody, ukształtowane przez siły przyrody lub działalność człowieka.

Południowa część obszaru objętego zmianą „Studium...” znajduje się w granicach otuliny obszaru chronionego krajobrazu – Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd. Ustala się następujące kierunki ochrony krajobrazu kulturowego poprzez:

- a. likwidowanie elementów dysharmonizujących krajobraz,
- b. przeciwdziałanie fragmentacji zespołów zieleni,
- c. wszelką działalność inwestycyjną, prace porządkowe i renowacyjne na i w bezpośrednim sąsiedztwie obiektów i obszarów objętych ochroną należy prowadzić w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem przyrody,
- d. ustanawianie form ochrony przyrody zgodnie z przepisami o ochronie przyrody.

3.4. Uzdrowisk.

Na terenie objętym zmianą „Studium...” nie występują tereny posiadające status uzdrowiska.

4. Obszary oraz zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Na obszarze objętym zmianą „Studium...” nie udokumentowano występowania obszarów i obiektów zabytkowych lub cennych kulturowo.

5. Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej

- 5.1. Drogi krajowe:
  - Należy uwzględnić lokalizację obwodnicy miasta Zawiercie i Poręba – drogi krajowej nr 78, zgodnie z przepisami odrębnymi;
- 5.2. Drogi gminne:
  - Klasy dróg należy dostosować indywidualnie do lokalnych potrzeb,
  - Dopuszcza się przebudowę lub modernizację dróg istniejących oraz wykonanie nowych dróg w zależności od lokalnych potrzeb.
- 5.3. Ścieżki rowerowe:
  - W ciągach komunikacyjnych należy uwzględniać ścieżki rowerowe,
  - Należy utrzymać istniejące oraz w miarę możliwości rozwijać kompleksowo system ścieżek rowerowych,
  - Należy dopuścić lokalizację nowych ścieżek rowerowych;
- 5.4. Infrastruktura techniczna:
  - Dopuszcza się możliwość rozbudowy, przebudowy i modernizacji istniejących i projektowanych lokalnych systemów infrastruktury technicznej,
  - Dopuszcza się możliwość lokalizacji urządzeń infrastruktury technicznej o charakterze przesyłowym (np. magistrale gazowe, napowietrzne sieci elektroenergetyczne średniego i wysokiego napięcia, rurociągi przesyłowe);
- 5.5. Inne inwestycje z zakresu infrastruktury technicznej, których realizacja nie należy do zadań gminy:
  - Przewiduje się inwestycję liniową – rurociąg tlenu DN 250, o ciśnieniu P=4,0 Mpa, którego zadaniem będzie transport tlenu z Huty Katowice do Zakładu CMC Zawiercie – zlokalizowanego na terenie Huty Zawiercie;
  - Dopuszcza się rozbudowę, przebudowę oraz modernizację inwestycji,
  - Inwestycja powinna przebiegać z uwzględnieniem lokalnych uwarunkowań,
  - Dopuszcza się lokalizację innych inwestycji z zakresu infrastruktury technicznej przecinających lub prowadzonych wzdłuż rurociągu tlenu, zgodnie z przepisami odrębnymi;

6. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym.

Na obszarze objętym zmianą „Studium...” nie występują zadania i inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym.

7. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym.

Na obszarze objętym zmianą „Studium...” zgodnie z wnioskiem złożonym przez Wicemarszałka Województwa Śląskiego nie występują zadania i inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym z zastrzeżeniem skrzyżowania z przebiegiem obwodnicy drogowej miast Zawiercie i Poręba, o których mowa w pkt 12.

8. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Na obszarze objętym zmianą „Studium...” nie występują obszary, na których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

9. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne.

Obszar objęty zmianą „Studium...” w całości jest terenem, dla którego gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Konieczność sporządzenia planu wynika między innymi z obowiązku wyłączenia gruntów leśnych z produkcji leśnej, co zgodnie z art. 7 Ustawy z dnia 3 lutego 1995r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U z 1995r. nr 16 poz.78 z późn. zmian) może być dokonane jedynie w trybie określonym w przepisach o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

10. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej.

- 10.1. Dopuszcza się przeznaczanie pod zalesienie obszarów rolniczych, oznaczonych symbolem [R] oraz łąk i pastwisk oznaczonych symbolem [RZ] przy czym należy przestrzegać ograniczeń wynikających w tym zakresie z przepisów odrębnych (m.in. ustawy prawo wodne) oraz ustanowionych form ochrony przyrody (m. in. „Zespół Jurajskich Parków Krajobrazowych”),
- 10.2. Na obszarach leśnych dopuszcza się lokalizację urządzeń i obiektów związanych z gospodarką leśną oraz dokonywanie zmian przeznaczenia terenów leśnych wyłącznie na cele turystyczno-rekreacyjne (w trybie określonym w przepisach odrębnych), przy zastrzeżeniu, że priorytetem będzie ochrona istniejącego drzewostanu (wykorzystanie przestrzeni leśnych nie zadrzewionych).

11. Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi i osuwania się mas ziemnych.

Na obszarze objętym zmianą „Studium...” nie stwierdzono występowania obszarów narażonych na niebezpieczeństwo osuwania się mas ziemnych.

12. Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny.

Na terenie objętym zmianą „Studium...” nie występują obszary, dla których wyznacza się w złożu filar ochronny.

13. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej.

Na obszarze objętym zmianą „Studium...” nie występują pomniki zagłady.

14. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji.

Na obszarze objętym zmianą „Studium...” nie występują obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji.

15. Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych.

Zgodnie z ustawą prawo geodezyjne i kartograficzne tereny zamknięte są to tereny o charakterze zastrzeżonym ze względu na obronność i bezpieczeństwo państwa, określone przez właściwych ministrów i kierowników urzędów centralnych. Na obszarze objętym zmianą „Studium...” nie występują tereny zamknięte ani ich strefy ochronne.

D. UZASADNIENIE.

Zgodnie z art. 6, ust. 6 ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym (j.t. Dz. U. z 1999 r. Nr 15, poz. 139 ze zmianami) Rada Miejska w Ogrodzieńcu, w celu określenia polityki przestrzennej uchwałą nr XII/104/99 z dnia 18 sierpnia 1999r. Przyjęła Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Ogrodzieniec”.

W wyniku zmian rzeczywistości gospodarczej oraz potrzeb i oczekiwań ze strony inwestorów, Rada Miejska w Ogrodzieńcu uznała za konieczne dokonanie zmiany „Studium...”. Na podstawie art. 27 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Z 2003r. Nr 80 poz. 717 ze zmianami) Rada Miejska podjęła uchwałę Nr XLIII/379/2006 z dnia 27 kwietnia 2006r. W sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Ogrodzieniec”, obejmującej trasę przebiegu rurociągu tlenu do Huty CMC Zawiercie.

Celem opracowania niniejszej zmiany „Studium...” było umożliwienie inwestycji polegającej na budowie rurociągu przesyłowego tlenu z Huty Katowice do Zakładu CMC w Zawierciu.

Przyjęta struktura zmiany „Studium...” uwzględnia istniejącą sytuację prawną przy jednoczesnym zachowaniu rozwiązań zawartych w już sprawnie funkcjonującym Studium...”.

Zmiana „Studium...” pozwoli przeprowadzić inwestycję, która być może w niedalekiej przyszłości pozwoli na zaktywizowanie niezbyt odległych obszarów zurbanizowanych w gminie Ogrodzieniec, określonych jako tereny aktywności gospodarczej. Wpłynie to korzystnie na rozwój miasta i gminy, jej sytuację gospodarczą i zasobność mieszkańców.

Aktualny system planowania przestrzennego w Polsce opiera się na daleko posuniętej decentralizacji zadań, kształtując samodzielność planistyczną najistotniejszego szczebla samorządu terytorialnego czyli: samorządu gminnego. Studium jest aktem kierownictwa wewnętrznego, wyrazem woli politycznej samorządu w zakresie rozwoju przestrzennego i gospodarczego. Studium to również koordynacja działań, w zakresie zagospodarowania, z samorządami szczebla powiatowego i wojewódzkiego oraz administracją rządową (art. 10, ust. 1, pkt 14 i ust. 2 pkt. 7 ustawy opizp).

Studium zgodnie z art. 9 ust. 5 ustawy opizp nie jest aktem prawa miejscowego, jednakże poprzez podniesienie rangi tego dokumentu, m.in. art. 17 pkt. 4 ustawy opizp, jego ustalenia są obligatoryjne przy opracowywaniu innych dokumentów planistycznych, a przede wszystkim miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

E. SPIS RYSUNKÓW.

Mapa w skali 1:10 000 – Rysunek zmiany „Studium...”

F. BIBLIOGRAFIA.

1. „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Ogrodzieniec”, (Autor: mgr inż. arch. Wanda Zarzycka z zespołem; Główny Instytut Górnictwa, Pl. Gwarków 1, 40-166 Katowice) uchwalone przez Radę Miejską w Ogrodzieńcu uchwałą Nr XII/104/99 z dnia 18 sierpnia 1999 roku.
2. „Opracowanie ekofizjograficzne” sporządzoną na potrzebę zmiany planu zagospodarowania przestrzennego gminy Ogrodzieniec, wykonane przez mgr inż. Jacka Bonenberga z zespołem, maj 2004r.
3. „Prognoza oddziaływania na środowisko projektu zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Ogrodzieniec”, Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Badawcze „INTEREKO”, Katowice, wrzesień 2001r.
4. Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Zawierciańskiego na lata 2004-2011,
5. Raport Oddziaływania na Środowisko Przedsięwzięcia Inwestycyjnego pn. „Rurociąg przesyłowy tlenu z Huty Katowice do Zakładu CMC w Zawierciu”- etap wniosku o lokalizację inwestycji celu publicznego, „EKOCENTRUM” Wrocławski Ośrodek Usług Ekologicznych Sp. z o.o, 2004 r.,
6. Kondradzki J., 1994: Geografia Polski - Mezoregiony fizyczno-geograficzne, PWN, Warszawa.
7. Stupnicka E. 1989,: Geologia Regionalna, Wyd. Geolog., Warszawa.
8. Malinowski J., 1991,: Budowa geologiczna Polski, Wyd. Geologiczne, Warszawa.

Miasto i Gmina Ogrodzieniec

Zmiana studium uwarunkowań i kierunków
zagospodarowania przestrzennego

Tom 4

**Załącznik Nr 2 do Uchwały NR XLVI/326/2009
Rady Miasta i Gminy Ogrodzieniec z dnia 28 października**

Ogrodzieniec 2009

organ sporządzający zmianę studium:
Burmistrz Miasta i Gminy Ogrodzieniec

opracowanie projektu zmiany studium:

ZESPÓŁ AUTORSKI

opracowujący zmianę Studium uwarunkowań i kierunków
zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Ogrodzieniec –2009r.

Kierownik pracowni - prowadząca temat:

mgr inż. arch. Anna Staniewicz
CZŁONEK IZBY KT-199

Zagadnienia przestrzenne:

mgr inż. arch. Beata Bajon
CZŁONEK IZBY KT-398
mgr inż. arch. Monika Kosz
CZŁONEK IZBY KT-311

Specjalista ds. komunikacji
Specjalista ds. gosp. wod.-kan.
Specjalista ds. elektroenergetyki
Specjalista ds. gazownictwa
Specjalista ds. geodezji i kartografii
Specjalista ds. rolnictwa.

mgr inż. Stanisław Albricht
mgr inż. Halina Dźwiewa
mgr inż. Andrzej Łazęcki
mgr inż. Marzanna Schnotale
mgr Józef Maślanka
tech. Olga Kaniewska

Spis treści

A.	WPROWADZENIE	2
B.	UWARUNKOWANIA ROZWOJU	4
C.	KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	9
D.	UZASADNIENIE	13
E.	SPIS RYSUNKÓW.....	14
F.	BIBLIOGRAFIA	14

A. WPROWADZENIE

1. Podstawy formalno prawne

Obowiązujące studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Ogrodzieniec", zostało zatwierdzone Uchwałą Nr XII/104/99 Rady Miejskiej w Ogrodzieńcu z dnia 18 sierpnia 1999 roku, następnie zostało zmienione Uchwałą Rady Miejskiej w Ogrodzieńcu Nr XII/78/2007 z dnia 13.08.2007r. w zakresie dotyczącym, trasy przebiegu rurociągu tlenu do Huty CMC Zawiercie położonych w północno zachodniej części gminy, w granicach administracyjnych miasta Ogrodzieniec i wsi Fugasówka – Markowizna. „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Ogrodzieniec” w swej pierwotnej formie zostało opracowane przez zespół projektowy kierowany przez mgr inż. arch. Wandę Zarzycką (Główny Instytut Górnictwa, Pl. Gwarków 1, 40-166 Katowice).

Niniejsza zmiana studium została wprowadzona na podstawie i zakresie określonym uchwałą Rady Miejskiej w Ogrodzieńcu nr XVIII/135/2008 z dnia 31.01.2008r. o przystąpieniu do sporządzenia zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Ogrodzieniec” i dotyczy wyznaczenia terenów eksploatacji, terenów przemysłowo-usługowych, usługowych i zabudowy wielorodzinnej w mieście Ogrodzieniec oraz terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej i mieszkaniowo-usługowych w sołectwie Ryczów Kolonia.

Zmianę studium opracowano zgodnie i w oparciu o obowiązującą ustawę o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz.717 ze późniejszymi zm.) oraz z innymi przepisami odrębnymi , w tym z ustawą z dnia 3 października 2008r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199 poz. 1227).

2. Podstawy merytoryczne

Potrzeba opracowania zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Ogrodzieniec wynikała z przesłanek merytorycznych związanych z ustaleniem optymalnych i racjonalnych nowych kierunków rozwoju przy uwzględnieniu stanu istniejącego zagospodarowania przestrzennego, obowiązujących przesądzeń planistycznych, zasady ochrony wartości kulturowych i przyrodniczych. Ważnym czynnikiem wprowadzenia zmian do studium są oczekiwania mieszkańców wyrażone w złożonych wnioskach.

Zmiana studium uwzględnia potrzeby społeczności oraz wypełnia wymogi zgodności z prawem.

Niniejsza zmiana wynika również z wymagań narzuconych obowiązującą ustawą z dnia 27.03.2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. nr 80, poz. 717 z późniejszymi zmianami), gdzie w art.20 ust.1 zapisany jest obowiązek przestrzegania zgodności zapisów planów miejscowych z ustaleniami studium. Przepis ten, w miejsce poprzednio wymaganej spójności rozwiązań planów z ustaleniami studium, rygorystycznie zobowiązuje do przenoszenia ustaleń studium do sporządzanych planów.

Zaistniała ponadto konieczność przeanalizowania ustaleń studium pod kątem jego zgodności z obowiązującym „Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego” oraz „Strategią Rozwoju Województwa”, a także z innymi dokumentami strategicznymi.

Także, uwarunkowania prawne, od czasu uchwalenia „Studium... ” i jego zmiany w 2007r. uległy istotnym zmianom, w tym z dniem 3 października 2008r. w życie weszła ustawa „o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199 poz. 1227), obligująca wykonanie prognozy oddziaływania na środowisko do dokumentu zmiany Studium.

3. Metodologia

Ponieważ „Studium... ” w swej pierwotnej formie sporządzone zostało pod rządami ustawy *O zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz.U. z 1999r. Nr 15 poz. 139 ze zmianami), zaistniała konieczność dostosowania tego dokumentu do wymogów obowiązujących przepisów, tak pod względem formalnym jak i merytorycznym.

W związku z wymogiem, by tekst „Studium... ” miał postać ujednoczoną oraz faktem, iż wprowadzana zmiana dotyczy terenów oznaczonych na załączniku graficznym do uchwały cyframi I-XIII (obszary I-VI w mieście Ogrodzieniec oraz, obszary VII-XIII w sołectwie Ryczów Kolonia), tekst „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Ogrodzieniec” będzie miał następującą strukturę:

Oznaczenie tomu „Studium...” oraz jego zawartość:	Uwagi proceduralne:
Tom 1 diagnoza aktualnej sytuacji gminy i uwarunkowań jej rozwoju	Treść „Studium...” uchwalona przez Radę Miejską w Ogrodzieńcu uchwałą Nr XII/104/99 z dnia 18 sierpnia 1999.
Tom 2 kierunki rozwoju przestrzennego i zasady polityki przestrzennej	
Tom 3 Treść zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Ogrodzieniec”	Zmiana „Studium...” obejmująca swym zasięgiem trasę przebiegu rurociągu tlenu do Huty CMC Zawiercie, zgodnie z załącznikiem graficznym
Tom 4 - Treść zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Ogrodzieniec”	Zmiana „Studium...” obejmująca swym zasięgiem obszary („I”-„VI”) w mieście Ogrodzieniec oraz, obszary („VII”-„XIII”) w sołectwie Ryczów Kolonia zgodnie z załącznikiem graficznym

Zmiana „Studium...” została zapisana w wyodrębnionym tomie 4 - w którym informacje dotyczące uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zostały uporządkowane zgodnie z wymaganiami art. 10 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Treści zawarte w tomach 1, 2 i 3 pozostają nie zmienione.

B. UWARUNKOWANIA ROZWOJU

1. Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu

Obszary objęte zmianą „Studium...” oznaczone na załączniku graficznym do uchwały nr XVIII/135/2008 o przystąpieniu do sporządzenia niniejszej zmiany studium z dnia 31 stycznia 2008 roku Rady Miejskiej w Ogrodzieńcu oznaczone cyframi (I-VI) są położone w mieście Ogrodzieniec (fragmentarycznie od północy graniczą z gminą Zawiercie) a oznaczone cyframi (VI-XIII) znajdują się w centralnej części Kolonii Ryczów (fragmentarycznie w północno-zachodniej części graniczą z sołectwem Podzamcze).

Obszar „I” – przylega do ulicy Kościuszki po jej południowo-zachodniej stronie;

Obszar „II” – obejmuje tereny w rejonie byłej cementowni „Wiek” przy ulicy Kościuszki (od strony zachodniej) aż po ulicę Bzowską (od strony północno-wschodniej.);

Obszar „III” – leży pomiędzy ulicami Kościuszki (na północ od terenu) a ulicą Słowackiego (na południe od terenu) ;

Obszar „IV” – położony jest tuż przy skrzyżowaniu ulicy Kościuszki (granica z Ogrodzieńcem) a ulicą Wojska Polskiego ;

Obszar „V” – obejmuje teren wokół stadionu w pobliżu ulicy Kościuszki i ulicy Stawowej;

Obszar „VI” – obejmuje obszar przylegający od strony północnej do ulicy Kościuszki;

Obszar „VII” – od północy ograniczony jest ul. 3-go Maja, od wschodu ul. Południową, od zachodu ul. Zachodnią a zachodnia granica przebiega przez tereny otwarte pól i pastwisk;

Obszar „VIII” – od północy przylega do ulicy Zachodniej od zachodu do ulicy Południowej, natomiast granica południowa i wschodnia przebiega przez tereny upraw rolnych oraz częściowo przez las;

Obszar „IX” – leży przy ulicy 3-go Maja (północno-wschodnia granica obszaru) na trasie Ryczów – Podzamcze ;

Obszar „X” – leży przy ulicy 3-go Maja (północno-wschodnia granica obszaru) na trasie Ryczów – Podzamcze;

Obszar „XI” – leży przy ulicy 3-go Maja (południowo-zachodnia granica obszaru) na trasie Ryczów – Podzamcze;

Obszar „XII” – leży przy ulicy Wolności (południowo-wschodnia krawędź opracowania) ;

Obszar „XIII” – leży przy ulicy Turystycznej (północno-wschodnia krawędź opracowania).

- Obszar „I” objęty zmianą studium znajduje się w północnej części miasta Ogrodzieniec i graniczy z drogą główną nr 791. Powierzchnia terenu objęta zmianą studium wynosi 0,59 ha. Teren ten posiada dogodną dostępność komunikacyjną, bezpośrednio przylega do ulicy Kościuszki, jest wyposażony w sieci i urządzenia infrastruktury technicznej, jest tylko częściowo zainwestowany i wymaga uporządkowania. Właściciel terenu, złożył wniosek o zmianę przeznaczenia terenu, zamierza zrealizować obiekty usługowe i mieszkaniowe. Na przedmiotowym obszarze nie występują żadne zasoby przyrodnicze i kulturowe podlegające ochronie.

- Obszar „II” objęty zmianą studium położony jest centralnej części miasta Ogrodzieniec i obejmuje teren o powierzchni około 50 ha położony w rejonie byłej cementowni „Wiek” pomiędzy ulicą Kościuszki a ulicą Bzowską. Teren zmiany od strony drogi głównej nr 791 sąsiaduje z terenami przemysłowo- usługowymi oraz nieużytkami, od strony północno - wschodniej z terenami zakładu wydobywczego. Teren posiada dogodną dostępności komunikacyjną poprzez drogę dojazdową; będącą zjazdem z drogi głównej i biegnącej do wyrobiska zakładu górniczego (teren położony poza obszarem zmiany). Obszar objęty zmianą w zachodniej swej części jest zainwestowany, pozostała część terenu to nieużytek, zadrzewiony samosiejkami i znacznie przekształcony ze względu na prowadzoną tam była działalność wydobywczą. Jest to teren zdewastowany i wymagający uporządkowania i rekultywacji po zakończonej eksploatacji złoża (gliny). Teren posiada zróżnicowaną rzeźbę wynikającą z naturalnego ukształtowania terenu oraz dodatkowo powstałą jako wynik eksploatacji złoża.

Obszar zmiany studium w części przylegającej do ul. Kościuszki jest wyposażony w sieci i urządzenia infrastruktury technicznej.

Właściciele poszczególnych działek położonych w obszarze zmiany, złożyli wnioski o zmianę przeznaczenia terenu, i zamierzają zrealizować na nim inwestycje przemysłowe, usługowe, w tym związane z obsługą ruchu turystycznego i sportu, ponadto w związku z występowaniem na terenie zmiany udokumentowanego złoża właściciel terenu zamierza je eksploatować.

Na przedmiotowym obszarze nie występują zasoby kulturowe podlegające ochronie.

- Obszar „III” objęty zmianą studium jest położony w środkowej części miasta Ogrodzieniec. Powierzchnia terenu objęta zmianą studium wynosi zaledwie 0,37ha. Obecnie teren objęty zmianą stanowi nieużytek jest położony w bezpośrednim sąsiedztwie zwartej zabudowy mieszkaniowej. Teren ten posiada dogodną dostępność komunikacyjną i jest wyposażony w sieci i urządzenia infrastruktury technicznej (linia średniego napięcia).

Właściciel terenu, złożył wniosek o zmianę przeznaczenia terenu, ponieważ zamierza zrealizować na nim inwestycję w zakresie budownictwa mieszkaniowego wielorodzinnego.

- Obszar „IV” objęty zmianą studium znajduje się we wschodniej części miasta Ogródzieniec na granicy z wsią Podzamcze. Powierzchnia terenu objęta zmianą studium wynosi 1,01ha. Teren posiada dogodną dostępność komunikacyjną graniczy z drogą główną nr 791, jest wyposażony w sieci i urządzenia infrastruktury technicznej: obok przebiegają: linia średniego i wysokiego napięcia. Właściciel terenu, złożył wniosek o zmianę przeznaczenia terenu z rolnego na budowlany, ponieważ zamierza zrealizować na nim inwestycję w zakresie budownictwa mieszkaniowo-usługowego.

- Obszar „V” objęty zmianą studium położony jest w północnej części miasta Ogródzieniec, na granicy z gminą Zawiercie. Powierzchnia terenu objęta zmianą wynosi 4,14ha. Teren zmiany sąsiaduje z terenami przemysłowymi oraz nieużytkami, posiada dogodną dostępności komunikacyjną poprzez drogę dojazdową będącą zjazdem z drogi głównej nr 791położonej poza obszarem zmiany . Teren ten jest wyposażony w sieci i urządzenia infrastruktury technicznej. Wschodnia część przedmiotowego terenu jest niezainwestowana i stanowi nieużytek, a jego część zachodnia to część boiska sportowego. Właściciel terenu, złożył wniosek o zmianę przeznaczenia terenu i zamierza zrealizować na nim zabudowę produkcyjno-usługową.

- Obszar „VI” objęty zmianą studium znajduje się centralnej części miasta Ogródzieniec i jest położony przy drodze głównej nr 791. Powierzchnia terenu objęta zmianą wynosi 7,07ha. Teren objęty zmianą jest nieużytkiem. Ze względu na położenie przy drodze 791, obszar zmiany posiada dogodną dostępność komunikacyjną i jest wyposażony w sieci i urządzenia infrastruktury technicznej : linia gazociągu wysokiego ciśnienia wraz ze strefą , oraz linia średniego napięcia. Właściciel terenu, złożył wniosek o zmianę przeznaczenia terenu, ponieważ zamierza zrealizować na nim inwestycję w zakresie budownictwa przemysłowo-usługowego.

- Obszar „VII” objęty zmianą studium znajduje się w północno-zachodniej części Kolonii Ryczów (północna część zmiany przylega do granicy Podzamcza)i graniczy z drogą zbiorczą (ul. 3 Maja), od południa z ul. Południową, zachodnia granica przebiega przez tereny otwarte pól i pastwisk . Powierzchnia terenu objęta zmianą wynosi 20.43ha. Teren objęty zmianą jest częściowo zainwestowany (są to tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej o charakterze zagrodowym) w obszarze opracowania znajduje się obiekt o charakterze kultu (kaplica murowana) , centralna część terenu stanowi nieużytek (w niewielkim stopniu wykorzystywany rolniczo). Obszar zmiany posiada dogodną dostępność komunikacyjną. Właściciele terenu, złożyli wnioski o zmianę przeznaczenia terenu, ponieważ zamierzają zrealizować na nim inwestycję w zakresie budownictwa mieszkaniowego. Teren zmiany studium jest wyposażony w sieci i urządzenia infrastruktury technicznej .

- Obszar „VIII” objęty zmianą studium znajduje się w północno-zachodniej części Kolonii Ryczów, graniczy od północnego-wschodu z ulicą Zachodnią, od północnego – zachodu z ulicą Południową. Powierzchnia terenu objęta zmianą wynosi 3.0 ha. Teren objęty zmianą jest częściowo zabudowany - obiektami mieszkaniowymi jednorodziinnymi i gospodarczymi, pozostała część jest niezainwestowana, nie użytkowana rolniczo. Obszar zmiany posiada dogodną dostępność komunikacyjną i jest wyposażony w sieci i urządzenia infrastruktury technicznej. Właściciele terenu, złożyli wnioski o zmianę przeznaczenia terenu, ponieważ zamierzają zrealizować na nim inwestycję w zakresie budownictwa mieszkaniowego.

- Obszar „IX” objęty zmianą studium znajduje się w południowej części Kolonii Ryczów, graniczy od północnego-wschodu z drogą zbiorczą (ul. 3Maja). Powierzchnia terenu objęta zmianą wynosi 1.61 ha. Teren objęty zmianą jest częściowo zabudowany - obiektami mieszkaniowymi jednorodziinnymi i gospodarczymi, pozostała część jest niezainwestowana, nie użytkowana rolniczo. Teren zmiany posiada dogodną dostępność komunikacyjną i jest wyposażony w sieci i urządzenia infrastruktury technicznej.

Właściciel terenu, złożył wniosek o zmianę przeznaczenia terenu, ponieważ zamierza zrealizować na nim inwestycję w zakresie budownictwa mieszkaniowego.

- Obszar „X” objęty zmianą studium znajduje się w południowej części Kolonii Ryczów, graniczy od północnego-wschodu z drogą zbiorczą (ul. 3Maja), południowa granica działki pokrywa się z granicą wsi Ryczów. Powierzchnia terenu objęta zmianą wynosi 0,92 ha. Teren objęty zmianą jest niezainwestowany i stanowi teren zieleni nie urządzonej, posiada dogodną dostępność komunikacyjną i jest wyposażony w sieci i urządzenia infrastruktury technicznej. Właściciel terenu, złożył wniosek o zmianę przeznaczenia terenu, ponieważ zamierzają zrealizować na nim inwestycję w zakresie budownictwa mieszkaniowego.

- Obszar „XI” objęty zmianą studium znajduje się w południowej części Kolonii Ryczów, graniczy od południowego-wschodu - drogą zbiorczą (ul. 3Maja). Powierzchnia terenu objęta zmianą wynosi 2,31ha. Teren objęty zmianą jest częściowo zabudowany - obiektami mieszkaniowymi jednorodzinnymi i gospodarczymi, pozostała część jest niezainwestowana, nie użytkowana rolniczo. Teren zmiany posiada dogodną dostępność komunikacyjną i jest wyposażony w sieci i urządzenia infrastruktury technicznej. Właściciel terenu, złożył wniosek o zmianę przeznaczenia terenu, ponieważ zamierza zrealizować na nim inwestycję w zakresie budownictwa mieszkaniowego.

- Obszar „XII” objęty zmianą studium znajduje się w centralnej części Kolonii Ryczów, graniczy od strony północnej z drogą lokalną (ul. Wolności), biegnącą do zabudowań położonych w sąsiedztwie. Powierzchnia terenu objęta zmianą wynosi 3,88ha. Teren objęty zmianą jest niezainwestowany i stanowi teren zieleni nie urządzonej, sąsiaduje od strony wschodniej z terenami zabudowanymi (dominująca na tym obszarze zabudowa ma charakter mieszkaniowej zagrodowej). Teren zmiany posiada dogodną dostępność komunikacyjną i jest wyposażony w sieci i urządzenia infrastruktury technicznej. Właściciel terenu, złożył wniosek o zmianę przeznaczenia terenu, ponieważ zamierza zrealizować na nim inwestycję w zakresie budownictwa mieszkaniowego.

- Obszar „XIII” objęty zmianą studium znajduje się w centralnej części Kolonii Ryczów, graniczy od strony południowej z drogą lokalną (ul. Turystyczna). Powierzchnia terenu objęta zmianą wynosi 1,51ha. W północno-zachodniej części zmiany znajdują się dawne zabudowania, pozostała część działki stanowi teren zieleni nie urządzonej, Teren zmiany posiada dogodną dostępność komunikacyjną i jest wyposażony w sieci i urządzenia infrastruktury technicznej. Właściciel terenu, złożył wniosek o zmianę przeznaczenia terenu, ponieważ zamierza zrealizować na nim inwestycję w zakresie budownictwa mieszkaniowego.

2. Stan ładu przestrzennego i wymogi jego ochrony

Obszar objęty niniejszą zmianą „Studium...” obejmuje tereny położone w mieście Ogródzieniec (zmiany „I”-„VI”) o powierzchni 62.56ha, oraz (zmiany „VII”-„XIII”) w sołectwie Ryczów Kolonia o powierzchni 33,66ha.

Obszary objęte zmianą studium na terenie miasta Ogródzieniec są w chwili obecnej w przeważającej części nie zainwestowane (nieużytki, pastwiska, zakrzaczenia, zadrzewienia, tereny poeksploatacyjne częściowo zrehabilitowane) są położone peryferyjnie w stosunku do zabudowy śródmiejskiej, w rejonie terenów eksploatacji kopaliny i terenów produkcyjnych, wśród rozproszonej zabudowy mieszkaniowej. Wcześniejsze wykorzystanie terenu stało przyczyną niekorzystnych przekształceń powierzchni ziemi i krajobrazu. W tym kontekście mamy do czynienia z obszarem zdegradowanym, wymagającym działań regenerujących i uporządkowania planistycznego. W obrębie terenu zmiany znajduje się również rozproszona zabudowa gospodarczo-usługowa oraz przemysłowa (firmy prowadzące działalność z zakresu produkcji wyrobów ceramicznych).

Przedmiotowe tereny są w zasięgu miejskich sieci uzbrojenia terenu (sieć wodociągowa, kanalizacyjna i gazownicza). Przez dany teren przebiegają również sieci elektroenergetyczne niskiego napięcia, natomiast przez obszar oznaczony jako obszar „VI” przebiega sieć elektroenergetyczna średniego napięcia oraz wysokoprężna sieć gazownicza. Przedmiotowe tereny posiadają dogodną dostępność komunikacyjną.

Obszary objęte zmianą studium na terenie gminy Ogrodzieniec w sołectwie Kolonia Ryczów są w chwili obecnej głównie rolnicze łąki, pastwiska, sady oraz małe fragmenty lasu

W obrębie terenu zmiany znajduje się również rozproszona zabudowa mieszkaniowa – usługowa wraz z zabudową gospodarczą. Przy skrzyżowaniu ulicy Południowej i 3-go Maja (w obszarze „A”) znajduje się ponad dziesięcioletnia niewielka kaplica pod wezwaniem Świętych Apostołów Piotra i Pawła. Przedmiotowe tereny są w zasięgu gminnych sieci uzbrojenia terenu (sieć wodociągowa, elektroenergetyczna i gazownicza). Na analizowanych terenach brak kanalizacji sanitarnej. Ścieki odprowadzane są do osadników bezodpływowych (szamb) i wywożone na miejską oczyszczalnię ścieków w Ogrodzieńcu przy ulicy Kościuszki 107 (oczyszczalnia oddana do użytku w grudniu 2007r.). Przedmiotowe tereny posiadają dogodną dostępność komunikacyjną.

Tabela: Podział funkcjonalno – przestrzenny na obszarach objętych zmianą „Studium...”

RODZAJ PODSTAWOWEGO UŻYTKOWANIA TERENU	POWIERZCHNIA POSZCZEGÓLNYCH RODZAJÓW UŻYTKOWANIA W OBSZARZE ZMIAN (HA)	UDZIAŁ PROCENTOWY POSZCZEGÓLNYCH RODZAJÓW UŻYTKOWANIA W OBSZARZE ZMIAN (%)
TERENY ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ JEDNORODZINNEJ I ZAGRODOWEJ	7,06	7,34
TERENY ZABUDOWY USŁUGOWEJ	0,72	0,74
TERENY POEKSPLOATACYJNE	28,82	29,95
USŁUGI SPORTU I REKREACJI	1,39	1,47
TERENY KOMUNIKACJI	0,75	0,78
TERENY ZIELENI NIEURZĄDZONEJ	28,11	29,21
TERENY ROLNICZE	26,24	27,27
TERENY LASÓW	1,45	1,5
TERENY POEKSPLOATACJI	1,68	1,74
	96,22	100

Analiza zasobów przyrodniczych na obszarze zmian w mieście Ogrodzieniec oraz w Kolonii Ryczów, analiza stanu środowiska (stanu zanieczyszczenia), plany perspektywiczne założeń inwestycyjnych i ocena predyspozycji przyrodniczych były podstawą podziału terenu zmian na kompleksy przyrodniczo-funkcjonalne:

1. Kompleks ekstensywnego zagospodarowania - najkorzystniejszy dla pełnienia funkcji mieszkaniowej, ale również inne funkcje nieuciążliwe dla mieszkalnictwa z wysokim udziałem terenów biologicznie czynnych
2. Kompleks intensywnego zagospodarowania - najkorzystniejszy dla pełnienia funkcji śródmiejskich i usługowych,
3. Kompleks przyrodniczo-użytkowy - najkorzystniejszy dla pełnienia funkcji przyrodniczej „dostępnej publicznie”.
4. Kompleks przyrodniczo-ekologiczny - najkorzystniejszy dla pełnienia funkcji przyrodniczej „chronionej”,

Kompleks ekstensywnego zagospodarowania

Obszar kompleksu charakteryzuje:

- najbardziej wskazana funkcja mieszkaniowa,
- dopuszczenie realizacji funkcji usługowych, nieuciążliwych dla mieszkalnictwa,
- zwiększony udział terenów zielonych w obrębie działki,

- utrzymanie jak największych powierzchni terenów biologicznie czynnych, ochrona zasobów przyrodniczych,
- rekultywacja terenów niekorzystnie zmienionych działalnością człowieka.

W ramach tego kompleksu możliwa jest realizacja funkcji mieszkaniowej, usługowej, wypoczynkowo-rekreacyjnej, rolniczej, leśnej oraz komunikacyjnej nie zagrażającej oddziaływaniem negatywnym na obszar tego kompleksu.

W skład kompleksu wchodzi: na terenie miasta Ogrodzieniec (zmiany "I"-„VI”): obszar zmiany "I", pd-zach część zmiany „II”, zmiana "III", "IV", pd-wsch część zmiany "V", pd-zach część zmiany "VI".

Na terenie Ryczów Kolonii (zmiany "VII"-„XIII”): obszar wszystkich zmian.

Kompleks intensywnego zagospodarowania

Obszar kompleksu charakteryzuje:

- realizacja funkcji mieszkaniowej i usługowej ,
- możliwa realizacja funkcji przemysłowej przy zachowaniu izolacji terenów mieszkaniowych, od ewentualnych uciążliwości zabudowy mieszkaniowej,
- zachowanie uciążliwości w granicach działki (w granicach terenu, do którego właściciel inwestycji oddziaływającej niekorzystnie ma tytuł prawny),
- izolacja zielenią urządzoną terenów o różnym przeznaczeniu,
- zaplanowanie zieleni urządzonej,
- zachowanie i kształtowanie walorów krajobrazowych (w szczególności przy głównych ciągach komunikacyjnych),
- ochrona zasobów przyrodniczych,
- zakaz zabudowy na terenach o skomplikowanych warunkach gruntowych, bez określenia geotechnicznych warunków posadowienia obiektów budowlanych na podstawie dokumentacji geologiczno-inżynierskiej zgodnie z przepisami odrębnymi.
- rekultywacja terenów niekorzystnie zmienionych działalnością człowieka.

W ramach tego kompleksu możliwa jest realizacja funkcji mieszkaniowej, usługowej , przemysłowej. Z uwagi na występowanie złoża kopaliny – możliwa działalność produkcyjna i wydobywcza pod warunkiem pełnej rekultywacji terenu i izolacji od terenów sąsiednich (np. zieleni izolacyjna). Funkcja mieszkaniowa musi być izolowana przed niekorzystnymi oddziaływaniami usług i komunikacji.

Prawidłowe funkcjonowanie powyższych kompleksów warunkowane jest pełnym zaopatrzeniem działek budowlanych w infrastrukturę techniczną.

W skład kompleksu wchodzi: na terenie miasta Ogrodzieniec (zmiany "I"-„VI”): pd-wsch część zmiany „II”, wsch część zmiany "VI", pn-zach część zmiany "V".

Kompleks przyrodniczo-ekologiczny

Obszar kompleksu charakteryzuje:

- zakaz zabudowy,
- obowiązek utrzymania przyrodniczego charakteru obszaru,
- konieczność uzupełnień, rekonstrukcji i przebudowy obszarów zagrożonych utratą walorów przyrodniczych i krajobrazowych,
- ochrona cieków wodnych,
- wskazane utrzymanie i poprawa funkcji swobodnej migracji zwierzyny,
- dopuszczenie inwestycji chroniących zasoby przyrodnicze,
- realizacja infrastruktury technicznej w sposób zapewniający zachowanie walorów przyrodniczych i krajobrazu.

W skład kompleksu wchodzi: wchodzi: na terenie miasta Ogrodzieniec (zmiany "I"-„VI”): północna część zmiany „VI” (teren hydrogeniczny). Działania w obszarze tego kompleksu muszą być podporządkowane przyrodniczej funkcji tego obszaru (stworzenie warunków rozwoju bioróżnorodności i ochrony wód); kompleks wyłączony z zabudowy – możliwa realizacja infrastruktury technicznej nie kolidującej z przyrodniczym charakterem kompleksu.

Na terenie Ryczów Kolonii (zmiany "VII"-„XIII”): część obszaru „VII” w części wsch.

oraz fragment obszaru „VIII” w części pd. Jest to obszar Natura 2000 „Ostoja Środkowojurajska” i teren lasu wraz z przedpołem .
Powyższe obszary proponuje się pozostawić w stanie naturalnym.

Kompleks przyrodniczo-użytkowy

Obszar kompleksu charakteryzuje:

- realizacją zabudowy związanej z obsługą terenów publicznych, rekreacyjnych, z wysokim udziałem terenów biologicznie czynnych (w granicach 70%),
- zakaz zabudowy na terenach o skomplikowanych warunkach gruntowych, bez określenia geotechnicznych warunków posadowienia obiektów budowlanych na podstawie dokumentacji geologiczno-inżynierskiej zgodnie z przepisami odrębnymi,
- dopuszczenie infrastruktury technicznej (drogi, stacje transformatorowe, itp.),
- wskazane utrzymanie funkcji przyrodniczej i podniesienie walorów przyrodniczych i krajobrazowych,
- przeznaczenie terenów zagrożonych osuwiskami pod zalesienia,
- przyrodnicze i rekreacyjne wykorzystanie terenów.

W skład kompleksu wchodzi: na terenie miasta Ogrodzieniec (zmiany „I”-„VI”): północna część zmiany „II”(tereny powyrobowiskowe), jest to obszar zdewastowany działalnością wydobywczą wymagający przekształceń i rekonstrukcji (głównie kompozycji zieleni), które poprawią walory krajobrazowe obszaru; możliwa realizacja zabudowy.

Na terenie Ryczów Kolonii (zmiany „VII”-„XIII”): obszar wszystkich zmian. Tereny te wyróżniają się cechami, które wskazują na zachowanie obszarów w stanie niezabudowanym (pozostawienie terenów biologicznie czynnych) z możliwością wprowadzania zmian w przyrodniczym ich wykorzystaniu (rolnicze wykorzystanie terenu, zieleni urządzona); głównym zadaniem tych terenów jest funkcja krajobrazotwórcza oraz stworzenie dogodnych warunków rozwoju bioróżnorodności.

Kompleksy wskazują na pożądany sposób zagospodarowania. Podział obszaru na kompleksy ma na celu optymalizację zagospodarowania terenu pozwalającą na zachowanie walorów przyrodniczych, utrzymanie właściwych proporcji pomiędzy poszczególnymi formami zagospodarowania oraz zrealizowanie potrzeby rozwoju analizowanego terenu.

3.1. Stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Na obszarach objętych zmianą „Studium... ”na terenie miasta Ogrodzieniec (zmiany „I”-„VI”) dominują gleby pochodzenia mineralnego: bielicowe i pseudobielicowe oraz rędziny brunatne. Są to gleby lekkie, suche i często kamieniste. Warunki agroklimatyczne dla tego terenu określane są jako mało korzystne. Na omawianych obszarach, ze względu na dużą aktywność zjawisk krasowych, istnieje znaczne zagrożenie deficytem wody.

Na przedmiotowych obszarach występują takie klasy gleb:

na obszarze oznaczonym jako:

„I” - gleby V,

„II” - gleby klasy IVa (w obrębie dz. nr 810/2 i 810/3), V i VI oraz nieużytki, obszary powyrobowiskowe;

„III” - gleby klasy VI;

„IV” - gleby klasy IVb (w obrębie dz. nr 3525/4);

„V” - nieużytki;

„VI” - gleby klasy IV (obejmuje łąki w północnej części obszaru) i V (pastwiska w południowej części obszaru);

Gleby chronione IVa, IVb znajdują się na małych obszarach w obrębie obszaru „II”, „IV” a w obszarze VI są gleby klasy IV.

Gleby w obszarze administracyjnym miasta nie wymagają odrolnienia i ochrony wg. obowiązujących przepisów .

- Na obszarach objętych zmianą „Studium... ” na terenie sołectwa Kolonia Ryczów (zmiany „VI”-„XIII”) przeważają gleby pseudobielicowe i brunatne wyługowane z piasków słabogliniastych i luźnych oraz ciężkich iltów jurajskich. Odczyn gleb jest kwaśny (gleby lessowate), lekko kwaśny (gleby piaszczyste) i obojętny (rędziny).

Na przedmiotowych obszarach występują takie klasy gleb: na obszarze oznaczonym jako :

- „VII” - gleby V i VI,
- „VIII” - gleby klasy V i VI;
- „IX” - gleby klasy V;
- „X” - gleby klasy V i VI;
- „XI” - gleby klasy V i VI;
- „XII” - gleby klasy V i VI;
- „XIII” - gleby klasy V.

Są to gleby o niskiej przydatności rolniczej i zajmują na ogół grunty orne oraz pastwiska.

Na terenie sołectwa Kolonia Ryczów w obszarach objętych zmianą „Studium... „:„VII” i „VIII” występują

niewielkie fragmenty terenów leśnych - obszary te pozostawione zostają w dotychczasowym – leśnym użytkowaniu.

3.2. Wielkość i jakość zasobów wodnych

Wody powierzchniowe

Miasto i Gmina Ogrodzieniec Ogrodzieniec położone jest w obszarze dwóch zlewni drugiego rzędu. Zlewnia Przemszy obejmuje środkową południową i wschodnią część gminy a zlewnia Pilicy obejmuje część wschodnią i północno-wschodnią.

Obszary objęte zmianą „Studium... ” w mieście Ogrodzieniec leżą w zlewni rzeki Czarnej Przemszy. Przez środek obszaru oznaczonego na rysunku jako „VI” przepływa ciek powierzchniowy (rów). W obszarze „II” znajdują się małe powyrobiskowe zbiorniki wody stojącej (małe oczka wodne). Na pozostałych obszarach będących przedmiotem opracowania nie ma stałych cieków wodnych. Tereny znajdujące się w Kolonii Ryczów leżą częściowo w zlewni rzeki Pilicy a częściowo w zlewni rzeki Czarnej Przemszy. Sieć hydrograficzna na obszarze gminy jest słabo rozwinięta, ciek powierzchniowe występują jedynie na jej obrzeżach (poza granicami opracowania).

Wody podziemne

W obszarze Miasta i Gminy Ogrodzieniec zalegają trzy Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (wg A. S. Kleczkowski, 1990, skala 1 : 500 000). Zachodnia część miasta i gminy leży na terenie GZWP nr 454 „Olkusz-Zawiercie”, środkowa i wschodnia część gminy znajduje się na terenie GZWP nr 326 „Częstochowa (Wschód)”. Natomiast pomiędzy tymi zbiornikami zalega w północno-zachodniej części miasta Ogrodzieniec GZWP nr 327 „Lubliniec-Myszków”.

Rozpatrywane obszary oznaczone na rysunkach jako „VI” i „III” znajdują się w całości na terenie GZWP nr 327 „Lubliniec-Myszków”, natomiast na granicy lub w bliskim sąsiedztwie tego zbiornika leżą tereny „I”, „II”, „V”. Obszar „IV” leży na terenie GZWP nr 326 „Częstochowa (Wschód)”.

GZWP Nr 327 „Lubliniec-Myszków” – jest jednym z siedmiu zbiorników triasowych Monokliny Krakowsko-Śląskiej. Zbiornik budują węglanowe osady dolnego i środkowego triasu o strukturze szczelinowo-krasowej. Kompleks wodonośny składa się z dolomitów, wapieni i margli triasu, a jego miąższość wynosi od 10 do 250 m. Szacunkowe zasoby

dyspozycyjne zbiornika wynoszą 312 tys. m³/d, moduł zasobowy 2,09 l/s/km².

GZWP Nr 326 „Częstochowa (Wschód)” zbudowany jest z węglanowych osady górnej jury. Jego szacunkowe zasoby dyspozycyjne to 1020 tys. m³/d, moduł zasobowy - 3,62 l/s/km². Jest to zbiornik o niskim stopniu naturalnej odporności na zanieczyszczenie. Podobna cecha znamionuje większość szczelinowo-krasowych zbiorników Monokliny Krakowsko-Śląskiej, o dużych zdolnościach filtracyjnych i przeważnie słabym naturalnym zabezpieczeniem przed infiltracją z powierzchni ziemi.

Analizowane obszary na terenie miejscowości Ryczów Kolonia znajdują się w całości na terenie GZWP nr 326 „Częstochowa (Wschód)”. GZWP Nr 326 Częstochowa (wschód) zbudowany jest z węglanowych osady górnej jury. Jego szacunkowe zasoby dyspozycyjne (wg „Mapy Głównych Zbiorników Wód Podziemnych w Polsce wymagających szczególnej ochrony”, A. S. Kleczkowski, 1990) to 1020 tys. m³/d, moduł zasobowy - 3,62 l/s/km².

Jest to zbiornik o niskim stopniu naturalnej odporności na zanieczyszczenie. Podobna cecha znamionuje większość szczelinowo-krasowych zbiorników Monokliny Krakowsko-Śląskiej, o dużych zdolnościach filtracyjnych i przeważnie słabym naturalnym zabezpieczeniem przed infiltracją z powierzchni ziemi.

3.3. Złóża kopalin

Na terenie Miasta i Ogrodzieniec, wg opracowania Państwowego Instytutu Geologicznego „Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce wg stanu na dzień 31 XII 2007”, występują złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej (złóże „Ogrodzieniec H” i „Ogrodzieniec I i II”), złoża piasków kwarcowych „Ogrodzieniec”, złoża kruszywa naturalnego „Ogrodzieniec” oraz złoża „Wiek II” surowców ilastych do produkcji cementu oraz wapieni i margli dla przemysłu cementowego. W obszarze opracowania (w obrębie analizowanych terenów) na terenie oznaczonym „II” znajduje się tylko złożo surowców ilastych ceramiki budowlanej

„Ogrodzieniec I i II”. Pozostałe złoża znajdują się poza granicami opracowania, to jest:

- granica udokumentowanego złoża „Ogrodzieniec H”, zlokalizowana jest w odległości ok. 18 m w kierunku zachodnim od granicy opracowania terenu „II”
- granica udokumentowanego złoża „Wiek II” położona jest ok. 430 m w kierunku wschodnim od terenu „II”;
- granica udokumentowanego złoża „Ogrodzieniec” położona jest ok. 2.6 km w kierunku południowym od analizowanych terenów (w rejonie ulicy Olkuskiej).

Na złożu „Wiek II” planowane jest wznowienie wydobywania, w związku z tym wszczęto procedury, które umożliwią w przyszłości uzyskanie koncesji na wydobywanie. Obecnie prowadzone jest postępowanie w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia. W Raporcie oddziaływania na środowisko, będącym dokumentem w tym postępowaniu wyznaczono prawdopodobny zasięg niekorzystnych oddziaływań funkcjonowania zakładu wydobywczego, który ze względu na zasięg strefy szkodliwych drgań sejsmicznych, może obejmować północno-wschodnią część terenu „II”. W przyszłości może w obszarze tym przebiegać granica terenu górniczego „Wiek II”. W chwili obecnej nie ma podstaw prawnych do wprowadzenia ograniczeń dla zabudowy w obszarze „II” oraz określenia zagrożeń wynikających z funkcjonowania zakładu wydobywczego.

Złożo surowców ilastych ceramiki budowlanej „Ogrodzieniec I i II”.

Złożo ma formę pokładową, jest to jeden pokład o średniej miąższości około 18 m i głębokości spągu złoża 20 m (średnio) od powierzchni terenu. Złożo udokumentowane jest do poziomu + 375 m npm. Kopaliną są jurajskie ily i łupki ilaste.

Według bilansu zasobów, na dzień 31.12.2007 r. zasoby złoża „Ogrodzieniec” wynoszą:

Zasoby geologiczne	- 3 651,82 tyś. m ³
Zasoby przemysłowe	- 3 634,98 tyś. m ³
Średnia miąższość złoża	- 18 m

Powierzchnia udokumentowanego złoża - 21,2 ha

Wydobycie surowca odbywa się metodą odkrywkową przy użyciu spychacza i koparki. Surowiec, wykorzystywany jest w Zakładzie Ceramicznym „Ogrodzieniec” do produkcji wyrobów ceramiki budowlanej.

3.4. Ochrona środowiska

Obszary objęte zmianą „Studium... ” na terenie miasta Ogrodzieniec (zmiany „I”-„VI”) znajdują się w większości w zasięgu zanieczyszczeń napływowych, emitowanych przez przyległe miasto Zawiercie, w którym funkcjonuje znaczna ilość zakładów przemysłowych, w tym Huta Zawiercie leżąca blisko północnej granicy miasta Ogrodzieniec. Na tych terenach występuje skupisko zakładów przemysłowych, składowisk odpadów przemysłowych i komunalnych, stacje paliw i inne obiekty powodujące negatywne oddziaływanie na środowisko.

Największe niebezpieczeństwo powstawania zanieczyszczeń na omawianym terenie (obszar zmiany „II”) związane jest z istnieniem cegielni prowadzonej przez „TIC” Z.Trzcionkowski oraz obiektami po Cementowni „Wiek”. W związku z likwidacją Cementowni uciążliwość jaką powodowała spadała, lecz niezbędne są odpowiednie przedsięwzięcia sanacyjne i rekultywacyjne aby ograniczyć negatywne oddziaływanie terenów poprzemysłowych na środowisko. Na terenie miasta niekorzystnie na stan czystości powietrza wpływa tzw. niska emisja ze względu na stosowanie stałych paliw w indywidualnych systemach grzewczych i niewielkie rozpowszechnienie zbiorowych systemów ogrzewania.

Tereny zmian w sołectwie Kolonia Ryczów (zmiany „VII”-„XIII”) w większości są niezainwestowane w związku z tym brak jest emitorów zanieczyszczeń powietrza. Zanieczyszczenia mogą być wywołane spalaniem stałego opału w piecach węglowych, zwłaszcza w sezonie grzewczym (pomimo dostępności do sieci gazowej).

Jednym z dodatkowych źródeł zanieczyszczeń powietrza na terenie całej gminy jest komunikacja samochodowa. Źródłami zagrożenia środowiska są czynniki zewnętrzne i wewnętrzne. Ograniczenie zagrożenia ze źródeł zewnętrznych praktycznie nie jest możliwe. Ograniczanie czynników wewnętrznych kształtujących jakość środowiska jest ze strony korzystających ze środowiska konieczne.

3.5. Ochrona przyrody i krajobrazu

Na terenie Miasta Ogrodzieniec (zmiany „I”-„VI”) obszary „IV” i „VI” znajdują się poza granicami Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd, lecz na terenie Obszaru Chronionego Krajobrazu, który stanowi równocześnie otulinę parku mającego status Obszaru Chronionego Krajobrazu. Obszar Chronionego Krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem.

Na obszarach „I”, „II”, „III” „V” nie występują żadne indywidualne formy ochrony przyrody chronione na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody.

Na terenie Kolonii Ryczów (zmiany „VII”-„XIII”) wszystkie obszary znajdują się na terenie Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd, wchodzącego w skład Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych, utworzonego na podstawie Uchwały Wojewódzkiej Rady Narodowej w Katowicach nr III/11/80 z dnia 20 czerwca 1980 roku. Zasady ochrony parku zostały znowelizowane przez Rozporządzenie Nr 18/06 Wojewody Śląskiego z dnia 18 kwietnia 2006 r. w sprawie Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd.

Obszary cenne przyrodniczo chronione są w ramach Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000. Sieć Natura 2000 zawiera obszary cenne wyznaczone na podstawie dyrektyw: habitatowej i ptasiej. W ramach tej sieci wyróżniamy:

SOO – specjalne obszary ochrony (dyrektywa habitatowa),

OSO – obszary specjalnej ochrony (dyrektywa ptasia).

Na terenie objętym zmianą w jego południowej części (Kolonia Ryczów) znajduje się obszar siedliskowy (SOO) o symbolu PLH240009 „Ostoja Środkowojurajska” obejmuje obszar „VII” oraz „VIII”, natomiast pozostałe obszary leżą poza granicą obszaru chronionego w systemie Natura 2000.

W obszarze „VII” – mały fragment w południowo-zachodniej części znajduje się w zasięgu Natury 2000 „Ostoja Środkowojurajska”;

W obszarze „VIII” – fragment w południowo-wschodniej części znajduje się w zasięgu Natury 2000 „Ostoja Środkowojurajska”.

Ochrona gatunkowa roślin

Na terenie Miasta Ogrodzieniec (zmiany „I-VI”) nie udokumentowano występowania prawem chronionych gatunków roślin. Wszystkie obszary objęte niniejszym opracowaniem są w różnym stopniu przekształcone przez działalność człowieka.

Na omawianym terenie w przeważają zbiorowiska roślinności ruderalnej związanej z terenami zabudowanymi, ulicami. Wraz z roślinami typowo ruderalnymi pojawiają się gatunki charakterystyczne dla łąk tj. rajgras wyniosły (*Arrhenatherum elatius*), bodziszek łąkowy (*Geranium pratense*), jaskier ostry (*Ranunculus acris*), koniczyzna łąkowa (*Trifolium pratense*). Spotkać tu można również gęste krzewy, wśród których wyróżnić można: bez czarny (*Sambucus nigra*), dziką różę (*Rosa canina*), głóg jednoszyjkowy (*Crataegus monogyna*), wierzbę wiciową (*Salix viminalis*) itp.

Obszar „II” po zaniechaniu działalności wydobywczej w niewielkiej części został zrehabilitowany i przeznaczony na zieleń leśno-parkową z gatunkami drzew takimi jak świerk, jodła, sosna, dąb, brzoza, klon.

Na terenie Kolonii Ryczów (zmiany „VII-XIII”) wszystkie obszary znajdują się w granicy Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd. Na terenie parku występuje przestrzena zmienność zbiorowisk roślinnych wyrażająca się występowaniem obok siebie siedlisk o skrajnie różnych warunkach. Występują tu rośliny charakterystyczne dla północy i południa, dla klimatu suchego i wilgotnego, dla gór i stepów oraz ciepło- i wapieniolubne.

Ponadto fragmenty opracowań „VII” i „VIII” znajdują się w obszarach siedliskowych Natury 2000 „Ostoja Środkowojurajska” (kod PLH240009). Rośliny wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG to:

- *Drepanocladus vernicosus* - kod 1393;
- *Cochlearia polonica* - kod 2109;

Ochrona gatunkowa zwierząt

Świat zwierzęcy charakteryzuje się bogatą różnorodnością w obszarach zurbanizowanych, z uwagi na bliskość terenów zabudowanych, tras komunikacyjnych, terenów mieszkaniowo-usługowych i przemysłowych spotkać można najczęściej zwierzęta drobne – owady, gryzonie oraz ptaki, które są typowe dla obszarów podmiejskich. Na terenach gminy Fauna jest dość typowa dla całego obszaru Jury. Spośród ptaków na uwagę zasługują gatunki, dla których naturalnymi miejscami lęgowymi są półki i wykroty skalne. Spotykamy tutaj białorzytkę, kopcuszkę, pustułkę, kawkę, jerzyka. Zwierzyna występująca w kompleksach leśnych oddalonych od analizowanych terenów to: dzik, lis, borsuk, sarna, kuna leśna i kamionka oraz wiewiórki. Na granicach rolnych występuje: zając, kuropatwa, bażant, przepiórka. Na skałach z roślinnością kserotermiczną spotyka się rzadkie okazy motyli jak: paź królowej, rusałki, ceik, kratnik, pokrzywnik, admirał i inne. Z gadów i płazów występuje zaskroniec zwyczajny, żmija zygzakowata, padalec zwyczajny, jaszczórka zwinka i żyworodna rzekotka drzewna, żaba trawna, żaba wodna, ropucha szara i kumak górski.

4. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Na obszarze objętym zmianą „Studium...” nie występują obszary oraz obiekty cenne kulturowo.

W najbliższym otoczeniu wszystkich obszarów w mieście Ogrodzieniec (zmiany „I”-„VI”) znajdują się tereny zabudowy mieszkaniowej oraz przemysłowo - usługowej. Wzdłuż ulicy Kościuszki przechodzi ciąg widokowy w kierunku przedmiotowych obszarów (zmiana

„I”, „II”, „V”). Przedmiotowe obszary nie są eksponowane krajobrazowo. Przez teren zmian: „I”, „II”, „V”, „VI” przechodzi „Strefa” częściowej ochrony konserwatorskiej wraz z strefą nadzoru archeologicznego” wyznaczona w obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego miasta Ogrodzieniec (Uchwała Nr XXXVIII/325/2005 Rady Miejskiej w Ogrodzieńcu z dnia 26 września 2005 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Ogrodzieniec).

W obszarze tym zgodnie z zapisami w w/w planie nakazuje się:

Strefa częściowej ochrony konserwatorskiej:

- 1) zachowanie zasadniczych elementów historycznego rozplanowania, w tym przede wszystkim układu dróg, podziału działek i sposobu zagospodarowania działek siedliskowych;
- 2) restaurację obiektów o wartościach kulturowych z dostosowaniem współczesnej funkcji do wartości obiektów;
- 3) dostosowanie nowej zabudowy do historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie skali i formy bryły zabudowy, linii zabudowy, przy założeniu harmonijnego współistnienia elementów kompozycji historycznej i współczesnej;
- 4) wymóg nawiązania gabarytami i formą nowej zabudowy do miejscowej tradycji architektonicznej;
- 5) przystosowywanie wysokości nowych budynków do wysokości budynków sąsiadujących.

Strefa nadzoru archeologicznego:

- 1) obejmuje obszar strefy częściowej ochrony konserwatorskiej;
- 2) prace ziemne budowlane na terenie strefy należy objąć obserwacją archeologiczną.

W obszarze „II” na terenach poeksploatacyjnych wyznaczona została w obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego Miasta Ogrodzieniec Strefa ochrony krajobrazu kulturowego (Uchwała Nr XXXVIII/325/2005 Rady Miejskiej w Ogrodzieńcu z dnia 26 września 2005 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Ogrodzieniec).

W obszarze tym zgodnie z zapisami nakazuje się:

- restaurację zabytkowych elementów krajobrazu urządzonego z częściowym ich odtworzeniem;
- ochronę krajobrazu naturalnego związanego przestrzennie z historycznym założeniem;

Ustala się natomiast utrzymanie istniejącego układu dróg, miedz, zadrzewień śródpolnych, alei, szpalerów, grobli, stawów, przebiegu cieków wodnych.

5. Warunki i jakość życia mieszkańców, w tym ochrona ich zdrowia

Obszary objęte niniejszym opracowaniem (w mieście Ogrodzieniec) są terenami niezabudowanymi położonymi peryferyjnie w stosunku do zabudowy śródmiejskiej. Tereny przeznaczone do zmian poza obszarem „III” (przeznaczonym dla budownictwa wielorodzinnego) nie są przeznaczone do zabudowy mieszkaniowej. Obszary zmian na terenie Kolonii Ryczów (zmiana „VII”-„XIII”) przeznaczone są dla budownictwa jednorodzinnego zagrodowego. Realizacja nowej zabudowy mieszkaniowej i mieszkaniowo-usługowej o niewielkiej intensywności i w terenach o dobrych warunkach klimatycznych wpłynie pozytywnie na jakość warunków zamieszkiwania.

6. Zagrożenie bezpieczeństwa ludności i jej mienia

6.1. Zagrożenie powodziowe

Na obszarze objętym zmianą „Studium...” nie stwierdzono występowania obszarów zagrożonych powodzią, dlatego niebezpieczeństwo to nie zagraża bezpośrednio ludności i jej mieniu.

6.2. Zagrożenie osuwaniem się mas ziemnych

Na obszarze objętym zmianą „Studium... ” nie występują tereny zagrożone osuwaniem się mas ziemnych. Natomiast w terenach zmian studium mogą występować tereny o skomplikowanych warunkach gruntowych, dlatego zgodnie z przepisami odrębnymi, przed realizacją inwestycji należy określić geotechniczne warunki posadowienia obiektów budowlanych na podstawie dokumentacji geologiczno-inżynierskiej.

7. Stan prawny gruntów

Obszar objęty zmianą „Studium... ” w większości znajduje się we władaniu osób prywatnych. Jedynie część terenów oznaczonych cyframi :”II” „III”,”V” i „VI” w mieście Ogrodzieniec jest własnością gminy.

8. Występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych

8.1. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. O ochronie przyrody (Dz. U. z 2004r. Nr 92, poz. 880).

Obszar objęty zmianą „Studium....” położony w mieście Ogrodzieniec (zmiana „IV”i”VI”) znajduje się w otulinie obszaru chronionego krajobrazu - Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych, obszar zmiany znajdujący się w Kolonii Ryczów (zmiana „VII”-„XIII”) znajduje się w całości w Granicy Parku Krajobrazowego „Orlich Gniazd” wchodzącego w skład Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych, utworzonego na podstawie Uchwały Wojewódzkiej Rady Narodowej w Katowicach nr III/11/80 z dnia 20 czerwca 1980 roku. Zasady ochrony parku zostały znowelizowane przez Rozporządzenie Nr 18/06 Wojewody Śląskiego z dnia 18 kwietnia 2006 r. w sprawie Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd.

Na terenie objętym zmianą w jego południowej części (Kolonja Ryczów) znajduje się obszar siedliskowy (SOO) o symbolu PLH240009 „Ostoja Środkowojurajska”i obejmuje obszar „VII” oraz „VIII”, natomiast pozostałe obszary leżą poza granicą obszaru chronionego w systemie Natura 2000.

8.2. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 4 lutego 1994r. Prawo górnicze i geologiczne (tj. Dz. U. z 2001r. Nr 110, poz. 1190 ze zmianami).

Zgodnie z zapisami ustawy Prawo górnicze i geologiczne ochronie podlegają złoża kopalin, wód podziemnych i innych składników środowiska w związku z wykonywaniem prac geologicznych i wydobywaniem kopalin. Na obszarze objętym zmianą „Studium...” oznaczonym cyfrą II (na terenie Miasta Ogrodzieniec) wg opracowania Państwowego Instytutu Geologicznego „Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce wg stanu na dzień 31 XII 2007”, występują złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej „Ogrodzieniec I i II”.

8.3. Zgodnie z zapisami Ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych, ochrona gruntów rolnych polega:

- ograniczaniu przeznaczania terenów na cele nierolnicze lub nieleśne,
- zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów rolnych oraz szkodom w produkcji rolniczej, powstającym wskutek działalności nierolniczej,
- rekultywacji i zagospodarowaniu gruntów na cele rolnicze,
- oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych.

Tereny rolne w obszarze miasta (Ogrodzieniec) nie podlegają ochronie zgodnie z ustawą.

Na terenie wiejskim podlegają ustawie o ochronie gruntów rolnych i leśnych. Zmiana przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze dokonuje się miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego i musi być poprzedzone wnioskiem o przekwalifikowanie tych terenów.

8.4. Ochrona gruntów leśnych polega na:

- ograniczaniu przeznaczania ich na cele nieleśne lub nierolnicze,

- zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów leśnych oraz szkodom w drzewostanach i - produkcji leśnej, powstającym wskutek działalności nieleśnej,
- przywracaniu wartości użytkowej gruntom, które utraciły charakter gruntów leśnych wskutek działalności nieleśnej,
- poprawianiu ich wartości użytkowej oraz zapobieganiu obniżania ich produktywności.

Zmiana przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne dokonana może być wyłącznie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Przy dokonywaniu wyłączeń należy kierować się zasadami zrównoważonego rozwoju, ograniczając w miarę możliwości zmianę przeznaczenia gruntów do terenów o małej przydatności dla gospodarki rolnej i leśnej, zapewniając jednocześnie ochronę rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej.

Na terenie sołectwa Kolonia Ryczów w obszarach objętych zmianą „Studium... „:„VII” i „VIII” występują

niewielkie fragmenty terenów leśnych podlegających ochronie – w zmianie „Studium...” obszary te pozostawione zostają w dotychczasowym użytkowaniu.

8.5. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 28 września 1991r. O lasach (Dz. U. Nr 101, poz. 444 ze zmianami).

Zasady zachowania, ochrony i powiększania zasobów leśnych oraz zasady gospodarki leśnej w powiązaniu z innymi elementami środowiska i z gospodarką narodową regulują przepisy ustawy O lasach. Przepisy te mają zastosowanie do lasów, bez względu na formę ich własności, z wyłączeniem lasów:

- będących w zarządzie parków narodowych (nie występujących na obszarze objętym opracowaniem),
- wchodzących w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa,
- będących w użytkowaniu wieczystym na mocy odrębnych przepisów.

Na obszarze objętym zmianą „Studium... ” na terenie sołectwa Kolonia Ryczów (zmiana VII” i „VIII”) tereny leśne objętym zmianą „Studium... ” zajmują 1,45ha co stanowi 0,35% powierzchni zmian.

Obszary te znajdowały się dotychczas w użytkowaniu leśnym i zostają pozostawione w dotychczasowym użytkowaniu.

Powiększanie zasobów leśnych następuje w wyniku zalesienia gruntów oraz podwyższania produktywności lasu w sposób określony w planie urządzenia lasu. Do zalesienia mogą być przeznaczone nieużytki, grunty rolne nieprzydatne do produkcji rolnej oraz inne grunty nadające się do zalesienia. Grunty przeznaczone do zalesienia określa miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego lub decyzja o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

8.6. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003r. O ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568).

Na obszarze objętym zmianą „Studium... ” nie występują obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy *O ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*.

8.7. Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy z dnia 18 lipca 2001r. Prawo wodne (Dz. U. Nr 115, poz. 1229 ze zmianami).

Na obszarze objętym zmianą „Studium...” znajdują się :

- GZWP nr 327 „Lubliniec-Myszków”;
- GZWP nr 326 „Częstochowa (Wschód)”.

9. Występowanie obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych.

Na obszarze objętym zmianą „Studium... ” nie stwierdzono występowania naturalnych zagrożeń geologicznych

10. Stan systemu komunikacji.

Obsługa komunikacyjna terenu objętego zmianą „Studium... ” w mieście Ogrodzieniec odbywa się za pomocą systemu dróg lokalnych i dojazdowych oraz istniejącymi zjazdami z drogi wojewódzkiej kl.„G” nr791. Jest to jedna z dwóch dróg kl.„G”, przebiegających przez obszar gminy Ogrodzieniec (droga nr 791 relacji Wanaty, Zawiercie, Ogrodzieniec, Kraków; droga nr 790 relacji Dąbrowa Górnicza, Ogrodzieniec, Pilica). Drogi te zapewniają dobre połączenie mieszkańcom miasta i gminy Ogrodzieniec z otaczającymi terenami i z drogami innych klas.

Obsługa komunikacyjna terenu objętego zmianą „Studium... ” w sołectwie Kolonia Ryczów odbywa się za pośrednictwem dróg lokalnych , ulic dojazdowych oraz istniejącymi zjazdami drogi powiatowej kl.„Z” nr S1722 Ogrodzieniec-Ryczów.

Przez obszar objęty zmianą „Studium... ” prowadzi szlak rowerowy oznaczony symbolem B6 o przebiegu Zawiercie-Centuria-Chechło-Błędów-Sławków.

11. Stan infrastruktury technicznej.

11.1. Gospodarka wodno-ściekowa.

Miasto i gmina Ogrodzieniec są zaopatrywane w wodę dobrej jakości i w wystarczającej ilości ze studni głębinowych. Dwie studnie znajdują się na terenie miasta, cztery studnie znajdują się w Kiełkowicach, Gieble, Podzamczu i Ryczowie, dodatkowym źródłem zaopatrzenia w wodę jest ujęcie „Markowizna” zaopatrujące wieś Markowiznę w Fugasówce oraz znaczną część miasta Zawiercia.

Obsługa terenu objętego zmianą „Studium... ” w mieście Ogrodzieniec(zmiana „I”-„VI”) będzie się odbywać za pomocą miejskiej sieci wodociągowej stanowiącej podstawę do dalszej jej rozbudowy a także wystarczającą bazę dla zaopatrzenia w wodę projektowanego zainwestowania.

W zakresie odprowadzenia ścieków przedmiotowy teren znajduje się w zasięgu obsługi systemu kanalizacji zbiorczej miasta Ogrodzieniec.

Obsługa terenu objętego zmianą „Studium... ” w sołectwie Kolonia Ryczów (zmiana VII”-„XIII”) będzie się odbywać za pośrednictwem istniejącego systemu wodociągowego: „wodociąg Ryczów”, obejmującego zasięgiem obsługi miejscowości: Ryczów, Ryczów Kolonię, Żelazko i Śrubarnię. Wymieniona sieć rozdzielcza stanowi podstawę do dalszej jej rozbudowy a także wystarczającą bazę dla zaopatrzenia w wodę projektowanego zainwestowania.

Na terenie sołectwa Kolonia Ryczów brak jest obecnie sieci kanalizacji sanitarnej, ścieki odprowadzane są do indywidualnych szczelnych zbiorników bezodpływowych, opróżnianych okresowo i wywożonych na oczyszczalnię,

11.2. Zaopatrzenie w energię elektryczną i gaz.

Obszary objęte opracowaniem sa zaopatrzone w energię elektryczną, gaz i telekomunikacje.

Przez obszar objęty zmianą „Studium...” mieście Ogrodzieniec (zmiana „VI”) przebiega napowietrzna linia energetyczna średniego napięcia (strefa bezpieczeństwa określona odrębnymi przepisami dla linii elektroenergetycznych średniego napięcia (SN), oraz gazociąg wysokiego ciśnienia relacji: Zawiercie-Nowa Huta (przebiega wzdłuż drogi Zawiercie-Ogrodzieniec od południa i dalej wzdłuż drogi na Klucze opuszcza teren gminy). Gazociąg ten jest głównym źródłem zasilania miejscowości i osiedli na terenie gminy.

W terenie objętym zmianą „Studium... ” w sołectwie Kolonia Ryczów (zmiana VII”-„XIII”) w obszarze objętym opracowaniem brak jest gazociągów wysokiego ciśnienia. Zaopatrzenie odbiorców w gaz odbywa się poprzez istniejącą rozdzielczą sieć gazową średniego ciśnienia. Dla gazociągów średniego ciśnienia projektowanych i modernizowanych, zgodnie z

przepisami odrębnymi szerokość strefy kontrolowanej wynosi 1,0 m, przy czym linia środkowa strefy pokrywa się z osią gazociągu. W strefach kontrolowanych nie należy wznosić budynków, urządzać stałych składów i magazynów, sadzić drzew oraz nie powinna być podejmowana żadna działalność mogąca zagrozić trwałości gazociągu podczas jego eksploatacji. Dopuszcza się, za zgodą operatora sieci gazowej, urządzenie parkingów nad gazociągiem.

11.3. Gospodarka odpadami.

Gmina nie posiada obecnie składowiska odpadów komunalnych, a nieczystości są wywożone poza teren gminy (ponadgminne, ekologiczne składowisko odpadów stałych w .....). Teren gminy objęty jest systemem regularnych usług wywozu nieczystości stałych obsługiwanych przez kilka firm.

Celem polityki Miasta i Gminy Ogrodzieniec w zakresie gospodarowania odpadami jest zapobieganie powstawaniu odpadów, rozwój systemów ich zbierania i odzysku oraz bezpieczne dla środowiska końcowe unieszkodliwienie odpadów komunalnych.

12. Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych.

Na obszarze objętym zmianą „Studium...”, nie występują zadania i inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym przyjęte w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego (Dz.Urz. Woj. Śl.Nr 68 poz. 2049 z dnia 27 lipca 2004 r.)

13. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy.

Zmiana „Studium...” wynikała zarówno z przesłanek formalnych, merytorycznych jak i oczekiwań mieszkańców wyrażonych we wnioskach do zmiany przeznaczenia terenu. Obszary zmiany „Studium...”przeznacza się na cele: mieszkaniowe, usługowe, przemysłowo-usługowe i eksploatacji. Na terenach objętych zmianą „Studium...” należy umożliwić realizację inwestycji zapewniającej rozwój gospodarczy dla: budownictwa, usług i przemysłu (jako terenów aktywności gospodarczej). Dzięki temu wzrosnąć może atrakcyjność pobliskich terenów pod względem inwestycyjnym.

Niniejsza zmiana i aktualizacja ustaleń studium wynika również z wymagań narzuconych obowiązującą ustawą z dnia 27.03.2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. nr 80, poz. 717 z późniejszymi zmianami), gdzie w art.20 ust.1 zapisany jest obowiązek przestrzegania zgodności zapisów planów miejscowych z ustaleniami studium. Przepis ten, w miejsce poprzednio wymaganej spójności rozwiązań planów z ustaleniami studium, rygorystycznie zobowiązuje do przenoszenia ustaleń studium do sporządzanych planów. Należy podkreślić, iż gmina posiada w chwili dokonywania niniejszej zmiany studium, obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla miasta i gminy Ogrodzieniec.

C. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.

W lipcu 2003r. weszła w życie ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003 r., Nr 80, poz. 717 ze zmianami), która zmieniła system planowania przestrzennego w Polsce oraz relacje między poszczególnymi dokumentami planistycznymi.

W związku z faktem, iż zmiana „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Ogrodzieniec” obejmuje swymi granicami tereny położone w mieście Ogrodzieniec (zmiana „I”-„VI”) i w Ryczów Kolonii (zmiana „VII”-„XIII”),

a ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym nakazuje zachować jednolity charakter tekstu. Metodologia opracowania została opisana w Rozdziale A, pkt 3.

Osiągnięcie ustalonych w zmianie studium celów wymaga prowadzenia zdecydowanej i kompleksowej polityki przestrzennej, której podstawowym instrumentem jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Zapisane w „Studium...” kierunki zagospodarowania przestrzennego stanowią wytyczne do stosowania w planach miejscowych.

1. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów

W obszarach objętych zmianami studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Ogrodzieniec obowiązuje :

- a) w celu zachowania wartości przyrodniczych i krajobrazowych terenu konieczność przestrzegania zasad ochrony i kształtowania środowiska we wszelkich poczynaniach inwestycyjnych zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi;
- b) w celu zapewnienia prawidłowego funkcjonowania i spełnienia wymogów sanitarnych, konieczność zapewnienia kompleksowych rozwiązań w zakresie gospodarki odpadami i gospodarki wodno – ściekowej, zgodnie z przepisami odrębnymi;
- c) w celu ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza z procesów spalania paliw w zakresie zaopatrzenia obiektów w ciepło wymagane jest stosowanie surowców, technologii i urządzeń zapewniających nie przekraczanie standardów jakości środowiska określonych w przepisach odrębnych;
- d) w zakresie kierunków rozwoju infrastruktury technicznej dalszy rozwój wymaga rozbudowy istniejących sieci i urządzeń infrastruktury technicznej,
- e) ustala się konieczność przestrzegania ograniczeń dotyczących lokalizacji obiektów kubaturowych w terenach położonych w zasięgu strefy technicznej od sieci i urządzeń infrastruktury technicznej;
- f) w związku z położeniem terenów zmian studium w obszarze GZWP nr 327 „Lubliniec-Myszków” i GZWP nr 326 „Częstochowa (Wschód)” nakazuje się respektowanie wymogów ich ochrony zawartych w przepisach odrębnych;
- g) w związku z położeniem terenów zmiany studium w Koloni Ryczów w granicach Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd, wchodzącego w skład Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych, utworzonego na podstawie Uchwały Wojewódzkiej Rady Narodowej w Katowicach nr III/11/80 z dnia 20 czerwca 1980 roku nakazuje się respektowanie zasady ochrony parku zawartych w Rozporządzeniu Nr 18/06 Wojewody Śląskiego z dnia 18 kwietnia 2006 r. w sprawie Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd.
- h) w związku z położeniem fragmentów terenów zmiany studium w Ogrodzieńcu w Obszarze Chronionego Krajobrazu, stanowiącego Otulinę Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd, utworzonego na podstawie Uchwały Wojewódzkiej Rady Narodowej w Katowicach nr III/11/80 z dnia 20 czerwca 1980 roku.; nakazuje się respektowanie zasad zawartych w w/w uchwale.
- i) w związku z położeniem dwóch terenów zmiany studium w Koloni Ryczów w obszarze specjalnej ochrony Natura 2000 (SOO - dyrektywa habitatowa; o symbolu PLH240009 „Ostoja Środkowojurajska”) nakazuje się respektowanie wymogów ich ochrony zawartych w przepisach odrębnych,
- j) w związku z położeniem fragmentu terenu zmiany studium w obszarze miasta Ogrodzieniec w granicach złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej „Ogrodzieniec I i II” nakazuje się ochronę tego terenu zgodnie z zasadami zawartymi w przepisach odrębnych.
- k) w obszarze zmiany studium wymagane jest zapewnienie obsługi komunikacyjnej za pośrednictwem istniejącej sieci dróg publicznych, dla których przyjęto zasadę

pełnej zgodności parametrów technicznych i dyspozycji przekrojów poprzecznych z określonymi w przepisach odrębnych;

Po dokonaniu pełnej analizy stanu zagospodarowania, położenia terenów, ich zasobów przyrodniczych i krajobrazowych, predyspozycji gospodarczych oraz po rozeznaniu obecnych przesądzeń planistycznych ustala się o zmianie ich przeznaczenia, w stosunku do obecnego stanu ustalonego w obowiązującym studium i wyznacza się :

- tereny eksploatacji i przemysłu oznaczone na rysunku zmiany studium symbolem PE 1;
- tereny przemysłowo- usługowe oznaczone na rysunku zmiany studium symbolem PU1, PU2, PU 3, PU 4;
- tereny usługowe oznaczone na rysunku zmiany studium symbolami U1, U2, U3, U4, U5, U6;
- tereny zabudowy wielorodzinnej oznaczone na rysunku zmiany studium symbolem MW1;
- tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oznaczone na rysunku zmiany studium symbolami M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7, M8;
- tereny turystyki , sportu i rekreacji oznaczone na rysunku zmiany studium symbolem UT1;
- tereny lasów oznaczone na rysunku zmiany studium symbolami ZL1 i ZL2;
- tereny rolne oznaczone na rysunku zmiany studium symbolami od R1 do R9;
- tereny zieleni pełniące funkcje izolacyjne oznaczone na rysunku zmiany studium symbolami Z1 i Z2.

Obszarem PE 1 objęto teren obecnej i przyszłej eksploatacji surowca, w którym podstawowym kierunkiem działań jest jego wydobycie, przerób, składowanie oraz sprzedaż surowca i wytworzonych z niego produktów. Teren ten winien być wyposażony w pełną infrastrukturę techniczną i komunikacyjną obejmującą dojazdy i zaplecze parkingowe w wielkościach dostosowanych do potrzeb i wskaźników związanych z rodzajem prowadzonej działalności.

Obszarami PU 1, PU 2, PU 3, PU 4 objęto tereny przeznaczone pod przemysł i usługi. Podstawowym kierunkiem działań w tym obszarze jest realizacja obiektów i urządzeń przemysłowych oraz usługowych związanych z ich sprzedażą, naprawą lub przechowywaniem i innymi usługami komercyjnymi z zakresu handlu, gastronomii, wraz z pełną infrastrukturą techniczną i komunikacyjną obejmującą dojazdy i zaplecze parkingowe w wielkościach dostosowanych do potrzeb i wskaźników związanych z rodzajem zabudowy.

Obszarami U1, U2, U3, U4, U5, U6 objęto tereny przeznaczone pod usługi. Podstawowym kierunkiem działań w tym obszarze jest realizacja obiektów i urządzeń usługowych z zakresu handlu, gastronomii, rzemiosła i innej działalności usługowej oraz zabudowy mieszkaniowej wraz z pełną infrastrukturą techniczną i komunikacyjną obejmującą dojazdy i zaplecze parkingowe w wielkościach dostosowanych do potrzeb i wskaźników związanych z rodzajem prowadzonej działalności usługowej .

Obszarem MW1 objęto teren przeznaczony dla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej. Podstawowym kierunkiem działań w tym obszarze jest realizacja obiektów mieszkaniowych wraz z pełną infrastrukturą techniczną i komunikacyjną obejmującą dojazdy i zaplecze parkingowe w wielkościach dostosowanych do potrzeb i wskaźników związanych z rodzajem zabudowy.

Obszarami M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7, M8 objęto teren przeznaczony dla zabudowy mieszkaniowej. Podstawowym kierunkiem działań w tym obszarze jest realizacja obiektów mieszkaniowych jednorodzinnych wraz z garażami i zabudowy zagrodowej dla rolników oraz z obiektami gospodarczymi wraz z pełną infrastrukturą techniczną i komunikacyjną obejmującą dojazdy i zaplecze parkingowe w wielkościach dostosowanych do potrzeb i wskaźników związanych z rodzajem zabudowy.

Obszarem UT 1 objęto teren przeznaczony pod usługi turystyki , sportu i rekreacji. Podstawowym kierunkiem działań w tym obszarze jest realizacja zespołu obiektów i urządzeń sportu i rekreacji, obejmujące boiska, obiekty sportowe, pływalnie, hale sportowe wraz z hotelami, pensjonatami w zieleni wraz z pełną infrastrukturą techniczną i komunikacyjną obejmującą

dojazdy i zaplecze parkingowe w wielkościach dostosowanych do potrzeb i wskaźników związanych z rodzajem prowadzonej działalności.

Obszarami ZL 1 i ZL 2 objęto tereny lasów. W celu ochrony tych terenów wprowadzono w nich się zakaz realizacji nowych obiektów kubaturowych i inwestycji, za wyjątkiem obiektów i urządzeń służących bezpośrednio działalności leśnej.

Obszarami R 1 do R 9 objęto tereny rolne, obejmujące pola, łąki i pastwiska, zieleni nieurządzonej, zadrzewienia pełniące ważną rolę połączeń w systemie węzłów i korytarzy ekologicznych. W obszarze terenów rolnych obowiązuje zakaz zabudowy.

Obszarami Z 1 i Z 2 objęto tereny będące obecnie w łąkowym użytkowaniu oraz obszar zieleni nieurządzonej i zadrzewień pełniących ważną rolę połączeń w systemie węzłów i korytarzy ekologicznych. Tereny zieleni izolacyjnej są proponowane na terenach szczególnych, w tym w terenach o znacznych spadkach (powyżej 10%), oraz w obszarach hydrogenicznym wyznaczonych w opracowaniu ekofizjograficznym. W terenach tych obowiązuje zakaz nowej zabudowy.

2. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania terenów.

W celu osiągnięcia pożądanego efektów funkcjonalnych oraz zapewnienia ład przestrzennego ustala się następujące wskaźniki dotyczące zagospodarowania i przeznaczenia oraz użytkowania poszczególnych terenów:

- w obszarze PU 1, PU 2, PU 3, PU 4 obejmującym tereny przeznaczone pod przemysł i usługi ustala się minimalną powierzchnię biologicznie czynną terenu - na poziomie 20 % powierzchni działki budowlanej oraz ustala się maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowanej terenu, przez który należy rozumieć stosunek powierzchni zabudowanej terenu, do powierzchni terenu inwestycji, wyrażony w procentach - na poziomie 50%;
- w obszarze U1, U2, U3, U4, U5, U6 obejmującym tereny przeznaczone pod usługi, w którym podstawowym kierunkiem działań jest realizacja obiektów i urządzeń usługowych z zakresu handlu, gastronomii, rzemiosła i innej działalności usługowej oraz zabudowy mieszkaniowej - ustala się minimalną powierzchnię biologicznie czynną terenu - na poziomie 25% powierzchni działki budowlanej oraz ustala się maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowanej terenu, przez który należy rozumieć stosunek powierzchni zabudowanej terenu, do powierzchni terenu inwestycji, wyrażony w procentach - na poziomie 50%;
- w obszarze MW1 obejmującym teren przeznaczony dla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej - ustala się minimalną powierzchnię biologicznie czynną terenu - na poziomie 50% powierzchni działki budowlanej oraz ustala się maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowanej terenu, przez który należy rozumieć stosunek powierzchni zabudowanej terenu, do powierzchni terenu inwestycji, wyrażony w procentach - na poziomie 40%;
- w obszarze M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7, M8 obejmującym tereny przeznaczone dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej wraz z garażami i zabudowy zagrodowej dla rolników wraz z obiektami gospodarczymi - ustala się minimalną powierzchnię biologicznie czynną terenu - na poziomie 30% powierzchni działki budowlanej oraz ustala się maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowanej terenu, przez który należy rozumieć stosunek powierzchni zabudowanej terenu, do powierzchni terenu inwestycji, wyrażony w procentach - na poziomie 40%;
- w obszarze UT 1 obejmującym teren przeznaczony pod usługi turystyki, sportu i rekreacji dla realizacja zespołu obiektów i urządzeń typu boiska, obiekty sportowe, pływalnie, hale sportowe wraz z hotelami, pensjonatami w zieleni - ustala się minimalną powierzchnię biologicznie czynną terenu - na poziomie 70% powierzchni działki budowlanej oraz ustala się maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowanej terenu, przez który należy rozumieć stosunek powierzchni zabudowanej terenu, do powierzchni terenu inwestycji, wyrażony w procentach - na poziomie 20%.

Określa się następujące kierunki dotyczące zagospodarowania terenów rolnych i leśnych i zieleni izolacyjnej :

- w obszarach rolniczych, oznaczonych symbolem R oraz w terenach zieleni pełniącej funkcje izolacyjne oznaczone symbolem Z wprowadza się zakaz lokalizacji budynków, w tym również związanych z produkcją rolniczą ,
- dopuszcza się możliwość przeznaczania gruntów rolnych pod zalesienie,
- obszary zieleni leśnej oznaczone symbolem ZL, pozostawia się w dotychczasowym użytkowaniu.

3. Obszary oraz zasady ochrony:

3.1. Środowiska i jego zasobów.

W celu ochrony środowiska i jego zasobów należy podjąć następujące działania minimalizujące uciążliwości poprzez:

- a. poprawnie poprowadzoną i rozłożoną w czasie politykę proekologiczną gminy,
- b. unikanie fragmentacji środowiska przez człowieka oraz umożliwianie migracji zwierząt i zachowanie nienaruszonych powiązań w ekosystemie,
- c. objęcie ochroną całego drzewostanu oraz podjęcie działań zmierzających do planowego rozszerzenia obszarów przeznaczonych pod zalesienie,
- d. ochrony ekosystemów wodno - łąkowo -leśnych,
- g. ochronę zasobów surowców naturalnych oraz eliminację nieuprawnionego korzystania z ich zasobów,
- h. zachowanie priorytetu ochrony środowiska przyrodniczego oraz środowiska życia człowieka,
- i. prowadzenie edukacji ekologicznej.

3.2. Przyrody.

1. Ochrona przyrody na obszarze gminy powinna uwzględniać zachowanie, zrównoważone użytkowanie oraz odnawianie zasobów, tworów i składników przyrody. Działania samorządu na obszarze gminy powinny zmierzać do:
  - a. utrzymania procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów,
  - b. zachowania różnorodności biologicznej,
  - d. zapewnienia ciągłości istnienia gatunków roślin, zwierząt i grzybów, wraz z ich siedliskami, przez ich utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony,
  - e. ochrony walorów krajobrazowych,
  - f. utrzymywania lub przywracanie do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, a także pozostałych zasobów, tworów i składników przyrody,
  - g. kształtowania właściwych postaw człowieka wobec przyrody przez edukację, informowanie i promocję w dziedzinie ochrony przyrody,
  - h. obejmowania zasobów, tworów i składników przyrody formami ochrony przyrody,
  - i. opracowywania i realizacji ustaleń planów ochrony dla obszarów podlegających ochronie prawnej, programów ochrony gatunków, siedlisk i szlaków migracji gatunków chronionych,
  - j. realizacji krajowej strategii ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z programem działań,
  - k. prowadzenia działalności edukacyjnej, informacyjnej i promocyjnej w dziedzinie ochrony przyrody,

4. Obszary oraz zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Na obszarze objętym zmianą „Studium... ” nie udokumentowano występowania obszarów i obiektów zabytkowych lub cennych kulturowo.

5. Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej

Należy dążyć do poprawy dostępności terenów budowlanych , poprzez :

- rozbudowę sieci dróg,
- modernizację istniejących dróg,
- realizację nowych i utrzymanie istniejących ścieżek rowerowych,
- dostosowanie ilości i wielkości dróg do lokalnych potrzeb,
- rozwój transportu publicznego,
- realizację zespołów parkingowych .
- Należy dopuścić lokalizację nowych ścieżek rowerowych;

W zakresie Infrastruktury technicznej:

- Dopuszcza się możliwość rozbudowy, przebudowy i modernizacji istniejących i projektowanych lokalnych systemów infrastruktury technicznej,
- Dopuszcza się możliwość lokalizacji urządzeń infrastruktury technicznej o charakterze przesyłowym (np. magistrale gazowe, napowietrzne sieci elektroenergetyczne średniego i wysokiego napięcia, rurociągi przesyłowe);

6. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym.

Na obszarze objętym zmianą „Studium... ” nie występują zadania i inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym.

7. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym.

Na obszarze objętym zmianą „Studium... ” nie występują zadania i inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym.

8. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Na terenach objętych zmianami „Studium... ” nie występują obszary, na których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

9. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne.

Nakłada się na gminę obowiązek sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenów objętych zmianami studium .

Ustawa z dnia 27 marca 2003r.o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2003r. Nr80, poz.717 z późniejszymi zmianami) nakłada obowiązek przestrzegania zasady zgodności ustaleń planu ze studium.

Dla zachowania poprawności formalno-prawnej przy opracowywaniu projektu planu konieczne jest określenie w studium jak należy interpretować jego ustalenia, aby nie naruszyć „zasady zgodności”.

W związku z obligatoryjnym wymogiem opracowania rysunku studium na mapie topograficznej, a rysunku planu na mapie zasadniczej; dopuszcza się tolerancję przy ustalaniu zasięgu poszczególnych obszarów, terenów i stref w planie a wyznaczonych na rysunku studium.

Korekta zasięgu poszczególnych obszarów i terenów może być dokonywana pod warunkiem zachowania zasad zrównoważonego rozwoju, określonego w niniejszym studium, a w szczególności w oparciu o zasadę:

- kontynuacji funkcji podstawowej określonej na rysunku studium;
- integralności zagospodarowania oraz infrastruktury technicznej i drogowej,

- konieczności realizacji inwestycji celu publicznego;
- nie rozpraszania obiektów i tworzenia zwartych zespołów zabudowy;
- nienaruszalności elementów systemu przyrodniczego.

Należy uznać, że miejscowy plan jest zgodny z ustaleniami studium w sytuacji poszerzenia lub zawężenia zasięgu ustalonego obszaru lub terenów (np. mieszkaniowych) o działki lub ich części bezpośrednio do nich przylegające (to jest posiadające wspólną granicę ewidencyjną). Rozszerzenie, to nie może być większe niż 20m. (liczone od osi linii ustalonej na rysunku studium).

10. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej.

10.1. Dla realizowania celów związanych ze zwiększeniem efektywności wykorzystania rolniczej przestrzeni produkcyjnej niezbędne jest:

- wykorzystanie przez organy samorządowe istniejących instrumentów prawnych,
- prowadzenie konsekwentnej polityki rolnej dla stworzenia właściwych warunków ekonomicznych związanych z osiągnięciem opłacalności gospodarowania rolniczego,
- opracowanie programu przeciwdziałania erozji gleb oraz rekultywację terenów zdegradowanych,
- regulacja stosunków wodnych (uwzględnienie w dokumentach planistycznych zasięgu terenów zmeliorowanych w celu zabezpieczenia urządzeń melioracyjnych przed dewastacją).

10.2. Polityka przestrzenna w odniesieniu do rolniczej przestrzeni produkcyjnej i leśnictwa winna obejmować działania wspierające cele poprzez lokalne instrumenty prawne (np. plany miejscowe, uchwały należące do kompetencji gminy) oraz sprzyjać podejmowanym inicjatywom gospodarczym lokalnego społeczeństwa.

10.3. Kierunkami działań dążącymi do racjonalnego wykorzystania terenów rolnych i leśnych oraz zapewnienia im właściwej ochrony są:

- przeciwdziałanie degradacji chemicznej poprzez ochronę powietrza i wód powierzchniowych,
- ochrona i wprowadzenie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych i przydrożnych spełniających rolę przeciwoerozyjną,
- zrekultywowanie gleb zdegradowanych w kierunku leśnym i rekreacyjno – wypoczynkowym,
- właściwe kształtowanie ekosystemów rolnych z wykorzystaniem otaczających je systemów naturalnych i ich zdolności do autoregulacji,
- zalesianie leżących odłogiem oraz słabych bonitacyjnie użytków rolnych;
- wprowadzenia takiej organizacji ruchu turystycznego i urządzeń turystycznych w lasach, aby turystyka i rekreacja nie kolidowały w spełnianiu przez lasy funkcji ekologicznych, produkcyjnych i poprodukcyjnych;
- ustalanie na etapie opracowania projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego nieprzekraczalnej linii zabudowy od terenu lasu dla zapewnienia bezpiecznej odległości budynków od granicy lasu.

11. Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi i osuwania się mas ziemnych.

Na obszarze objętym zmianą „Studium...” nie stwierdzono występowania obszarów narażonych na niebezpieczeństwo osuwania się mas ziemnych.

12. Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny.

Na terenie objętym zmianą „Studium...” nie występują obszary, dla których wyznacza się w złożu filar ochronny.

13. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej.

Na obszarze objętym zmianą „Studium...” nie występują pomniki zagłady.

14. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji.

14.1. Obszary wymagające przekształceń

W ukształtowanych obszarach istniejącej zabudowy podstawowymi kierunkami działań będą:

- uzupełnienia zabudowy, poprawa jakości tworzonej architektury w kierunku ograniczenia jej bezstylowości degradującej otoczenie i krajobraz,
- modernizacja zabudowy, poprawa wyposażenia w infrastrukturę techniczną, szczególnie w zakresie gospodarki wodno-ściekowej,
- poprawa stanu technicznego obiektów, poprzez remonty i przebudowy,
- poprawa stanu technicznego dróg.

14.2. Obszary wymagające rehabilitacji

Jako obszary wymagające rehabilitacji i przekształceń pod kątem porządkowania i realizacji nowej zabudowy, uznaje się w pierwszej kolejności:

- tereny bezpośrednio przylegające do terenów dróg – kierunek uporządkowanie i realizacja zieleni o charakterze izolacyjnym,
- istniejące tereny przemysłowe

14.2. Obszary wymagające rekultywacji

Tereny objęte zmianą „Studium oznaczone symbolami UT 1 i PU 1, PU 2, PU 4 są zdewastowane, posiadają zróżnicowaną rzeźbę po zakończonej eksploatacji złoża (gliny) i wymagają uporządkowania i rekultywacji.

Ustalone niniejszą zmianą studium nowe kierunki rozwoju, dają podstawę, aby w opracowanym nowym planie miejscowym umożliwić pełną rekultywacji i rehabilitację tych terenów.

15. Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych.

Zgodnie z ustawą prawo geodezyjne i kartograficzne tereny zamknięte są to tereny o charakterze zastrzeżonym ze względu na obronność i bezpieczeństwo państwa, określone przez właściwych ministrów i kierowników urzędów centralnych. Na obszarze objętym zmianą „Studium...” nie występują tereny zamknięte ani ich strefy ochronne.

D. UZASADNIENIE.

Zgodnie z art. 6, ust. 6 ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym (j.t. Dz. U. z 1999 r. Nr 15, poz. 139 ze zmianami) Rada Miejska w Ogrodzieńcu, w celu określenia polityki przestrzennej uchwałą nr XII/104/99 z dnia 18 sierpnia 1999r. Przyjęła Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Ogrodzieniec”.

W wyniku zmian rzeczywistości gospodarczej oraz potrzeb i oczekiwań ze strony inwestorów, Rada Miejska w Ogrodzieńcu uznała za konieczne dokonanie zmiany „Studium...”. Na podstawie art. 27 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Z 2003r. Nr 80 poz. 717 ze zmianami) Rada Miejska podjęła uchwałę w sprawie przystąpienia do

sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Ogrodzieniec".

Celem opracowania niniejszej zmiany „Studium...” było umożliwienie realizacji inwestycji, które spowodują rozwój gospodarczy gminy i polepszą warunki życia mieszkańcom.

Przyjęta struktura zmiany „Studium...” uwzględnia istniejącą sytuację prawną przy jednoczesnym zachowaniu rozwiązań zawartych w już sprawnie funkcjonującym Studium...”.

Zmiana „Studium...” pozwoli przeprowadzić inwestycje, która być może w niedalekiej przyszłości pozwoli na zaktywizowanie obszarów w mieście i gminie Ogrodzieniec, w tym określanych jako tereny aktywności gospodarczej. Wpłyne to korzystnie na rozwój miasta i gminy, jej sytuację gospodarczą i zasobność mieszkańców.

E. SPIS RYSUNKÓW.

Rysunek w skali 1:10 000 - Rysunek zmiany „Studium...”.